УК «АБЛАСНАЯ БІБЛІЯТЭКА імя М. ГОРКАГА»

АДДЗЕЛ БІБЛІЯТЭКАЗНАЎСТВА

БІБЛІЯПАНАРАМА

ВЫПУСК 18

БРЭСТ, 2014

Паважаныя калегі, чытачы і прыхільнікі «Бібліяпанарамы»!

Вітаем вас у чарговы раз на старонках 18-га выпуску інфармацыйна-аналітычнага выдання «Бібліяпанарама».

Адным са спосабаў захавання самабытнай культуры кожнай краіны з'яўляецца краязнаўства. На сённяшні дзень яно адпавядае надзённай патрэбе ў выхаванні патрыятызму і грамадзянскасці ў падрастаючага пакалення, садзейнічае ўмацаванню эканамічнай і культурнай ролі розных рэгіёнаў краіны. Краязнаўчая складаючая ў той ці іншай ступені закранае ўсе сферы жыццядзейнасці чалавека. Ва ўмовах узрастаючага паўсюднага інтарэсу да краязнаўчай інфармацыі бібліятэчнае краязнаўства становіцца адным з прыярытэтных накірункаў дзейнасці.

Менавіта краязнаўчаму аспекту бібліятэчнай практыкі быў прысвечаны абласны семінар для дырэктараў ЦБС і бібліёграфаў ЦБ «Бібліятэка як цэнтр рэгіянальнага краязнаўства», які адбыўся 20–21 лістапада 2014 г. на базе Баранавіцкай ЦГБ імя В. Таўлая. Выступленні ўдзельнікаў мелі ў асноўным практыка-арыентаваны характар і прадэманстравалі розныя кірункі бібліятэчнага краязнаўства: стварэнне электронных краязнаўчых рэсурсаў, сучасныя карыстальнікі краязнаўчай інфармацыі, сэнсавая апрацоўка краязнаўчай літаратуры, выдавецкія праекты па папулярызацыі краязнаўства і г. д. Тэмы, якія разглядаліся на семінары, знайшлі сваё адлюстраванне на старонках адзначанага выпуску «Бібліяпанарамы».

Рубрыка «Бюро інфармацыі» ўтрымлівае інфарматыўна насычаны артыкул намесніка дырэктара абласной бібліятэкі імя М. Горкага А. М. Мяснянкінай, які пазнаёміць вас са здабыткамі бібліятэчнага краязнаўства галоўнай бібліятэкі Брэстчыны. Прафесіянальны інтарэс павінны выклікаць і іншыя аналітычныя матэрыялы адзначанай рубрыкі.

У рубрыках «Краязнаўства» і «Новы фармат» змешчаны матэрыялы аб перадавым вопыце публічных бібліятэк вобласці па стварэнні інфармацыйных краязнаўчых рэсурсаў, а таксама аб формах і метадах іх папулярызацыі сярод розных катэгорый карыстальнікаў.

Цікавасць прадстаўляе і рубрыка «Фонды. Калекцыі» з аглядам рэдкіх выданняў з фонду Пінскай ГЦБС.

З аднаўленай у бягучым годзе рубрыкі «Майстар-клас» можна даведацца аб напрацоўках бібліятэк вобласці па грамадзянска-патрыятычным і маральна-духоўным выхаванні чытачоў розных узроставых катэгорый, а таксама аб формах рэкламна-маркетынгавай дзейнасці.

Асноўныя вехі з гісторыі стварэння і развіцця публічных бібліятэк, святкуючых юбілейныя даты ў 2014 г., раскрываюць артыкулы рубрыкі «Старонкі гісторыі».

Традыцыйна інфармацыю аб змястоўных і адметных падзеях, якія адбыліся ў Брэсцкай абласной бібліятэцы, можна знайсці ў рубрыцы «Навіны» (размешчана на розных старонках выпуску).

Спадзяемся, што прадстаўленае выданне будзе запатрабаванае і акажа дапамогу ў вашай прафесійнай дзейнасці.

Заўсёды чакаем ад вас цікавых ідэй для рэалізацыі новых творчых праектаў. Да наступных сустрэч у выпусках «Бібліяпанарамы»!

Рэдакцыя «БП»

БІБЛІЯТЭКА І КУЛЬТУРАЛАГІЧНЫ ПРАЦЭС У РЭГІЁНЕ: КРАЯЗНАЎЧЫ АСПЕКТ.

На прыкладзе дзейнасці

Брэсцкай абласной бібліятэкі імя М. Горкага

А. М. МЯСНЯНКІНА,
нам. дырэктара па навуковай рабоце
УК «Абласная бібліятэка імя М. Горкага», г. Брэст

Бярэсце-Берасце, Брэст-Літоўск, Брэст-над-Бугам, Бжэсць, Брiск, Брэст.

Старажытнае Берасце ўзнікла і амаль 800 гадоў знаходзілася на востраве – тэрыторыі сённяшняй Брэсцкай крэпасці. З сярэдзіны 1830-х гадоў, у кароткі мірны час без войн і паўстанняў, былы горад знік так, быццам бы яго ніколі і не было... Пасля трэцяга падзелу Рэчы Паспалітай у 1795 г. Царскім урадам Расіі было вырашана будаваць на гэтым месцы крэпасць, таму горад быў знішчаны, а 11 000 яго жыхароў пазбавіліся ўсяго нажытога; Брэст быў перанесены на тры кіламетры на ўсход у чыстае поле...

Дзіўны горад, які на працягу амаль 1000-гадовай гісторыі некалькі разоў істотна мяняў не толькі месцазнаходжанне ў прасторы, але і сваё аблічча, і сутнасць. Нават дата яго ўзнікнення таксама загадка: 1017 г. ці 1019 г.? Горад, створаны па волe Божай і гвалтам скрануты з месца, – унікальная з'ява, містычны разлом, куды рушыліся культурныя плыні Захаду, Поўдня, Усходу і прыходзілі ў самае цеснае ўзаемадзеянне на працягу многіх стагоддзяў...

З гэтага ўсяго і нарадзіліся для Гісторыі і Свету: Брэсцкая Біблія, Брэсцкая унія, Брэсцкі мір і Брэсцкая крэпасць. і асаблівы, *брэсцкі* лад жыцця, адносіны да яго і яго ўспрыманне.

Менавіта кніжнасць і літаратура ўвесь гэты час былі і засталіся найбольш універсальнымі сродкамі ўзаемапранікнення, узаемаўзбагачэння, пазнання народамі Берасцейшчыны адзін аднаго. Зберагчы сваю адметнасць, захаваць яе для будучых пакаленняў бібліятэчнымі метадамі і формамі – асноўная сучасная мэта краязнаўчай дзейнасці бібліятэк Брэстчыны.

Сёння на рэгіянальным узроўні Брэсцкая абласная бібліятэка імя М. Горкага валодае найбольш поўнай часткай краязнаўчай дакументнай базы, і, адначасова, з'яўляецца буйнейшай установай, якая забяспечвае доступ да яе. Фонд выкарыстоўваецца чытачамі і супрацоўнікамі Бібліятэкі з мэтамі задавальнення краязнаўчых запытаў, правядзення бібліяграфічнага інфармавання па краязнаўстве, выяўлення неабходных матэрыялаў пры падрыхтоўцы і складанні бібліяграфічных дапаможнікаў, зборнікаў, бюлетэней і іншых выданняў краязнаўчага зместу, для арганізацыі краязнаўчых мерапрыемстваў. Прафесіяналы разумеюць: без паўнацэннага навукова-арганізаванага фонду, адлюстравання яго ў каталогах і картатэках усіх відаў, тыпаў і ў электронных

базах даных, без якасных бібліяграфічных дапаможнікаў – сур'ёзная краязнаўчая работа бібліятэкі немагчыма.

Краязнаўчая дзейнасць рэгламентуецца «Палажэннем аб краязнаўчай рабоце Брэсцкай абласной бібліятэкі імя М. Горкага». У дакуменце адлюстраваны мэты і задачы дзейнасці, падпарадкаванні і ўзаемасувязі структурных падраздяленняў бібліятэкі, прынцыпы камплектавання і спісання краязнаўчых дакументаў, сістэма фарміравання даведачнага апарата, метадычныя абавязкі і г. д. Вядучая роля ў працэсе здзяйснення краязнаўчай дзейнасці належыць аддзелу краязнаўчай літаратуры і бібліяграфіі (загадчыца – Таццяна Сямёнаўна Кавенька).

Дакументны фонд аддзела краязнаўчай літаратуры і бібліяграфіі Бібліятэкі складае 40 212 асобнікаў, 150 назваў перыядычных выданняў, аб'ём краязнаўчага каталога і картатэкі – 400 000 запісаў, электронная база даных – больш за 23 000. Высокая якасць гэтага збору дазваляе задавальняць запыты агульнанавуковага, міжгаліновага і комплекснага характару, зыходзячы з геаграфічных, эканамічных і культурных асаблівасцей рэгіёна, нацыянальнага складу насельніцтва. Пры гэтым нязменнай застаецца адна з прыярытэтных задач навуковай бібліятэкі: служыць гарантам збору і захавання вычарпальна поўнай калекцыі інфармацыйнага рэсурсу рэгіёна і значна ўплываць на інтэлектуальны і культуралагічны патэнцыял грамадства.

Набыццё краязнаўчых дакументаў застаецца асноўнай крыніцай папаўнення фонду і гэта, нягледзячы на сучасныя магчымасці аўтаматызацыі і Інтэрнэту, карпатлівы і складаны працэс. Адпрацаваны ён з буйнымі рэспубліканскімі дзяржаўнымі выдавецтвамі і друкарнямі, якія дасылаюць тэматычныя планы і інфармацыйныя лісты. Складанасці па-ранейшаму ўзнікаюць з малатыражнымі дакументамі, якія выдаюцца ўстановамі і прадпрыемствамі, прыватнымі выдаўцамі, з так званымі «замоўленымі» і «аўтарскімі» накладамі, якія ўтоены ад бібліятэкараў. Па-ранейшаму складана набываць матэрыялы мінулага часу – «аднесеныя ветрам гісторыі». Цяжкая справа: знайсці інфармацыю і атрымаць у фонд такі «маладаступны» дакумент. Яго можна набыць за грошы з прыватных крыніц, у букіністычных кнігарнях і на Інтэрнэт-аўкцыёнах, атрымаць «у дар», або ў выніку кнігаабмену. Дакамплектаванне фонду рэдкімі і каштоўнымі краязнаўчымі матэрыяламі мінулых гадоў выдання, асабліва пошук інфармацыі пра іх месцазнаходжанне – асобная, амаль дэтэктыўная, тэма. Тут кожнае слова, кожны радок, кожны артыкул для нас – «лёсавызначальныя».

Так, маленькая заметка ў польскай газеце, дасланая нам калегамі з Бяла-Падляскі, пра перавыданне «Бібліі Брэсцкай 1563г.» [1] у кракаўскім выдавецтве «Collegium Columbinum» Цэнтра бібліяграфіі імя Эстрэйхераў Ягелонскага ўніверсітэта пад кіраўніцтвам прафесара Вацлава Валецкага, дазволіла набыць гэта выданне ў 2004 г.

Знаходка на адным з гістарычных сайтаў апісання калекцыі карт Яна Георга Максымільяна фон Фюрстэнхофа ў Прускай дзяржаўнай бібліятэцы Берліна скончылася атрыманнем намі слайда карты горада 1740 г. [2]. Для дэталёвай рэканструкцыі тапаграфіі Бярэсця XVII–XVIII стст. гэты план служыць добрым дапаўненнем да вядомай панарамы аблогі Бярэсця шведска-венгерскімі войскамі ў 1657 г., якую выканаў з натуры шведскі ваенны картограф Эрык Дальберг. На падставе карты Фюрстэнхофа брэсцкім навукоўцам, выдатным краязнаўцам Анатолем Гладышчуком выказана ўжо некалькі вельмі цікавых гіпотэз адносна месца знаходжання сярэдневяковых Берасцейскіх замка і ратушы, знакамітай друкарні, цэркваў і г. д. Экзэмпляр польскамоўнай кнігі лонданскай брэстаўчанкі Дануты Вашчукуўны-Камянецкай «Брест – город незабываемый» [3] па прапанове супрацоўнікаў Бібліятэкі быў перакладзены на рускую мову і выдадзены ў Брэсце С. Лаўровым.

Радок у кнізе Уладзіміра Шчаснага «Художники Парижской школы из Беларуси» [4] падараваў гораду імя мастака Якава Балглея (1891–1934), ураджэнца Брэста, сучасніка Шагала, Суціна і Мадзільяні, удзельніка мастацкай суполкі «Парыжская школа». Даследаванне, якое зрабіла Бібліятэка па архіўных і дакументных крыніцах, дазволіла даведацца пра жыццёвы шлях Балглея, месца, дзе жыла сям'я мастака ў Брэсце, лёс яго родных. Прэзентацыя кнігі з удзелам аўтара стала першай пляцоўкай, дзе ўсе здабыткі былі агучаны. Пазней галоўным рэдактарам газеты «Брестский курьер» Мікалаем Аляксандравым была арганізавана выстава рэпрадукцый карцін Якава Балглея ў гарадской галерэі «БелАрт». З'явілася шмат матэрыялаў у СМІ аб гэтых мерапрыемствах і асобе мастака.

Набыццё краязнаўчых дакументаў для фонду Бібліятэкі – першачарговая задача. З найбольш каштоўнага, што ўдалося атрымаць у апошні час, можна прывесці фрагмент Брэсцкай Бібліі (1563). Аўтэнтычнасць яго пацверджана былой загадчыцай, а зараз – супрацоўніцай аддзела рэдкай кнігі Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі Таццянай Рошчынай, загадчыкам аддзела рэдкай кнігі Цэнтральнай навуковай бібліятэкі Нацыянальнай акадэміі навук імя Я. Коласа Аляксандрам Сцефановічам, загадчыкам аддзела рэдкай кнігі Расійскай нацыянальнай бібліятэкі (Санкт-Пецярбург) Мікалаем Нікалаевым, кіраўніком цэнтра Польскай бібліяграфіі імя Эстрэйхераў Вацлавам Валецкім (Кракаў). Фрагмент добра захаваўся і прадстаўляе пераплеценыя ў XVIII ст. (?) асобныя лісты Бібліі: 121–134, 481–512, 514–527, 83, 85–91.

Шляхамі дароў і кнігаабмену набываюцца сучасныя замежныя выданні па гісторыі рэгіёна. Амаль 25 гадоў мы супрацоўнічаем з Бяла-Падляскай гарадской публічнай бібліятэкай Рэспублікі Польшча (дырэктары: Ежы Флісіньскі і Тэрэза Стасюк-Карась), дакладней – з аддзелам ведаў аб рэгіёне, які ўвесь гэты час узначальвае Гжэгаж Міхалоўскі. Пачынаўся наш двухбаковы кнігаабмен у 90-я гады XX ст. з таго, што пачкі кніг і часопісаў адносіліся і перадаваліся з вадзіцелямі рэйсавых аўтобусаў, але пільныя брэсцкія мытнікі спынілі нашу «партызанскую» дзейнасць. Пазней мы знайшлі адданых паплечнікаў у асобах былога консула Консульства Рэспублікі Беларусь у Бяла-Падлясцы – А. У. Концкага і былога віцэ-консула Генеральнага Консульства Рэспублікі Польшча ў г. Брэсце – А. Чарняўскай. Час супрацоўніцтва з імі (2003–2005 гг.) быў плённым перыядам нашай сумеснай дзейнасці. З іх лёгкай рукі і зараз нашымі надзейнымі памочнікамі ў гэтым працэсе з'яўляюцца супрацоўнікі дыпламатычных місій Беларусі і Польшчы.

Такім чынам, дзякуючы намаганням з абодвух бакоў, мы маем вельмі добры паўтаратысячны польскамоўны краязнаўчы кніжны фонд, дыяментамі якога з'яўляюцца «Kresy Wschodnie dawnej Rzeczypospolitej: Katalog pocztówek» [5], «Encyklopedia Kresów» [6], «Polesie ocalić od zapomnenia» [7], «Aftanazy P. Dzieje rezydencji na dawnych kresach Reczypospolitej» [8].

Магчымасці Інтэрнэту адчынілі нам доступ да бібліяграфічных і паўнатэкставых рэсурсаў буйных бібліятэк свету. У прыватнасці – Расійскай Нацыянальнай бібліятэкі ў Санкт-Пецярбургу, якая валодае бясцэннымі для нас каштоўнасцямі: там знаходзяцца Сапегаўская бібліятэка з м. Кодынь, кнігазбор сям'і Нямцэвічаў, працы Міхаіла і Паўла Бабраўскіх, А. І. Мілавідава, «Инвентари староств, имений, фольварков и деревень...» і г. д. Частку апошніх з названых прац, значэнне якіх для нас і нашых чытачоў цяжка пераацаніць, мы атрымалі ў выглядзе ксера- і электронных копій у выніку кнігаабмену.

Краязнаўчая бібліяграфічная дзейнасць Бібліятэкі ажыццяўляецца ў межах агульнай планавай дзейнасці і ўключае у тым ліку фарміраванне сістэмы каталогаў і картатэк, краязнаўчых бібліяграфічных дапаможнікаў і электронных рэсурсаў. Пры складанні апошніх прыцягваюцца кансультанты з ліку навукоўцаў і дасведчаных краязнаўцаў. Так,

навуковым рэдактарам бібліяграфічнага паказальніка з серыі «Гістарычныя сімвалы Брэста» – «Брэсцкі мір. 95 год з дня падпісання» [9] выступіў доктар гістарычных навук, загадчык кафедры гісторыі славянскіх народаў Брэсцкага дзяржаўнага ўніверсітэта імя А. С. Пушкіна А. М. Вабішчэвіч; аўтарам артыкула «Нововизантийская икона "Архангел Михаил". Экфразис» да бібліяграфічнага паказальніка «Мікалай Пятрович Кузьміч. Чалавек стагоддзя» [10] стаў вядомы краязнавец В. В. Мароз; знакаміты беларускі паэт Алесь Каско выступіў у ролі рэдактара бібліяграфічнага дапаможніка, які прысвечаны яго жыццю і творчасці [11]. Выкладчык Брэсцкага дзяржаўнага ўніверсітэта імя А. С. Пушкіна Г. М. Праневіч і кандыдат філалагічных навук, загадчыца кафедры тэорыі і гісторыі рускай літаратуры Т. В. Сенькевіч актыўна ўдзельнічалі ў праектах Бібліятэкі «Кнігазборы роду Сапегаў» (2011) [12], «Юзаф Ігнацы Крашэўскі» (2013) [13] і стварылі арыгінальныя навуковыя манаграфіі да іх.

Замежныя калегі-бібліятэкары з г. Бяла-Падляскі (Польшча) і г. Роўна (Украіна) разам з намі ўдзельнічаюць у складанні бібліяграфічных рэсурсаў, у рэгіянальных даследаваннях і праектах. Першым прыкладам міжнароднага супрацоўніцтва стаў паказальнік «Юлиан Урсын Немцевич: жизнь и творчество» [14], які ўключае біяграфічны нарыс, два бібліяграфічных спіса: польскі і беларускі, ілюстратыўны матэрыял. З'яўленне гэтага паказальніка стала добрай падставай, моцным штуршком для правядзення ў 2008 г. Бібліятэкай сумесна з Брэсцкім абласным аддзяленнем ГА «Беларускае дабраахвотнае таварыства аховы помнікаў гісторыі і культуры» і Брэсцкім міжраённым грамадскім аб'яднаннем імя Т. Касцюшкі міжнароднай навукова-практычнай канферэнцыі «Юліян Урсын Нямцэвіч: асоба ў кантэксце часу. Да 250-годдзя з дня нараджэння», па выніках якой выдадзены зборнік [15]. А ў 2009 г. з дапамогай Бібліятэкі пабачыла свет грунтоўнае выданне А. Гладышчука «Нямцэвічы. Сапраўдныя гісторыі» [16].

Бібліятэка сёння робіць стаўку на моладзь – каму больш за яе востра патрэбны бясплатныя інфармацыйныя паслугі? Пакуль ёсць гэтыя патрэбы, ёсць і надзея прывіць новаму пакаленню культуру карыстання бібліятэкамі наогул. Але ўжо дакладна ясна, што бібліятэкі павінны хутка мяняцца: станавіцца бясплатнымі агульнадаступнымі інфармацыйнымі цэнтрамі, бо будучыня – за інфармацыйнымі тэхналогіямі, рыдарамі і Інтэрнэтам. Асэнсаванне гэтага прымусіла Бібліятэку перайсці ад стварэння традыцыйных бібліяграфічных паказальнікаў да складання буйных электронных рэсурсаў. «Спробай пяра» стаў удзел Бібліятэкі ў 2010–2011 гг. у міжнародным праекце пад эгідай ЮНЕСКА «Книжное собрание рода Сапег = Кнігазбор роду Сапегаў [Электронный ресурс]» [11].

28 мая 2009 г. на пасяджэнні Камісіі пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь па выяўленні, вяртанні, сумесным выкарыстанні і ўвядзенні ў навуковы і культурны абарот нацыянальных культурных каштоўнасцей, якія знаходзяцца за межамі Беларусі, было разгледжана пытанне аб віртуальным «вяртанні» коданьскай бібліятэкі Сапегаў з кнігазбору РНБ, пасля чаго камісія звярнулася да Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі і Брэсцкай абласной бібліятэкі імя М. Горкага з прапановай сумесна здзейсніць гэты праект пры падтрымцы Нацыянальнай камісіі РБ па справах ЮНЕСКА. 14 чэрвеня 2010 г. адбыўся візіт дэлегацыі ў складзе: У. Р. Шчаснага – старшыні Нацыянальнай камісіі РБ па справах ЮНЕСКА, Л. Г. Кірухінай – намесніка дырэктара па навуковай рабоце НББ і аўтара гэтага артыкула ў Расійскую нацыянальную бібліятэку, дзе прайшлі перамовы з кіраўніцтвам РНБ на чале (у той час) з Генеральным дырэктарам РНБ В. Н. Зайцавым. Па выніках сустрэчы была падпісана «Дамова аб сумеснай рабоце па рэалізацыі праекта "Бібліятэка Сапег"». Бібліятэкі-ўдзельніцы праекта стварылі рабочыя групы. Двойчы на

чале з каардынатарам, намеснікам дырэктара па навуковай рабоце НББ Л. Г. Кірухінай, збіраўся Міжнародны савет па развіцці праекта.

4 чэрвеня 2011 г. у Ружанскім палацы Сапегаў (г. п. Ружаны, Пружанскі раён) адбылася прэзентацыя электроннага мультымедыйнага выдання, якая шырока асвятлялася рэспубліканскімі і рэгіянальнымі сродкамі масавай інфармацыі.

Так супала, што ў 2010 г. літоўскія калегі з Вільнюскага ўніверсітэта здзейснілі шыкоўнае выданне каталога Ружанскага кнігазбору Сапегаў [17] і наша Бібліятэка была адной з першых, каму гэта кніга была падорана яе рэдактарам – доктарам гуманітарных навук Інстытута кнігазнаўства і дакументазнаўства Вільнюскага ўніверсітэта Альмай Бразюнене, аб чым сведчыць пакінуты ў кнізе аўтограф. Пазней, пасля атрымання ад Бібліятэкі адпаведнай інфармацыі, каталог быў набыты для калекцыі Ружанскага палаца Сапегаў і зараз займае пачэснае месца ў музейнай экспазіцыі.

У 2012 г. Брэсцкая абласная бібліятэка імя М. Горкага пры падтрымцы Нацыянальнага камітэта ЮНЕСКА Рэспублікі Беларусь выступіла ініцыятарам міжнароднага праекта «Віртуальная рэканструкцыя спадчыны Ю. І. Крашэўскага» [12]. Мэтай праекта стала акумуляцыя ў электронным выглядзе і забеспячэнне шырокага доступу ўсіх зацікаўленых да паўнатэкставай літаратурнай спадчыны пісьменніка і бібліяграфічнага спіса дакументаў аб яго жыцці і творчасці на беларускай, рускай, украінскай і польскай мовах, а таксама ўключэнне ў рэсурс малавядомых мастацкіх і музычных твораў Крашэўскага. Ідэя была шчыра падтрымана калегамі з Бяла-Падляскай гарадской публічнай бібліятэкі і музея-сядзібы Ю. І. Крашэўскага «Раманава» (Польшча), Ровенскай дзяржаўнай абласной бібліятэкі (Украіна). Яны і сталі партнёрамі Бібліятэкі па здзяйсненні праекта.

Дарэчы, сувязі з украінскімі калегамі з Ровенскай абласной дзяржаўнай навуковай бібліятэкі падтрымліваюцца з 2009 г.: мы з'яўляемся партнёрамі па стварэнні сайта «Історична Волинь» (www.istvolyn.info), абменьваліся кнігамі і дакументамі, прымалі ўдзел у прафесійных мерапрыемствах.

Беларускай грамадскасці двухдыскавы рэсурс (амаль 8 Гб інфармацыі!) быў прадстаўлены двойчы: у лютым 2014 г. на XVIII Міжнародным кніжным кірмашы ў Мінску і ў чэрвені б. г. у рамках рэспубліканскага свята «Ружанская брама» ў родным краі пісьменніка (г. п. Ружаны Пружанскага раёна). Польскія бібліятэкары і карыстальнікі пазнаёміліся з вынікамі працы таксама ў чэрвені, падчас прэзентацыі ў Бяла-Падляскай бібліятэцы. Ёсць надзея, што вынікі гэтай працы з'явяцца фундаментам для распрацоўкі турыстычных маршрутаў і стварэння тэлеперадач і дакументальных фільмаў.

Такая падрыхтаваная «краязнаўча-культуралагічная глеба» дае і свае буйныя ўсходы ў выглядзе даследаванняў, навуковых прац, папулярных кніг і шматлікіх артыкулаў. У апошні час з'явіўся шэраг навуковых артыкулаў берасцейскай кнігазнаўчай тэматыкі ў «Вестниках» універсітэтаў і выданнях Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі «Здабыткі. Дакументальныя помнікі на Беларусі», «Бібліятэчны веснік».

Краязнаўцы Брэстчыны рабілі некалькі захадаў да стварэння свайго культуралагічнага перыядычнага выдання. Выдавец С. Б. Лаўроў у 1998 г. надрукаваў першы нумар часопіса «Радавод». За 1998–1999 гг. выйшла 6 нумароў гэтага выдання. Выкладчык Брэсцкага дзяржаўнага ўніверсітэта імя А. С. Пушкіна доктар гістарычных навук А. М. Вабішчэвіч з 1997 г. рэдагаваў навуковы зборнік «Берасцейскі хранограф» (5 нумароў за перыяд 1997–2009 гг.), выкладчык Палескага дзяржаўнага ўніверсітэта ў г. Пінску А. Л. Ільін разам з журналістам з г. Бярозы М. М. Сінкевічам з 2004 па 2010 гг. стварылі 25 нумароў часопіса «Гістарычная брама». Лунінецкі журналіст В. Жылко з 2002 г. штоквартальна выдае «Выток». У 2013 г. пабачыў свет першы нумар «Астрамечаўскага рукапісу» пад рэдакцыяй журналіста і пісьменніка А. М. Валковіча: за перыяд 2013–2014 гг. выйшла 6 нумароў.

Брэсцкая суполка аб'яднання «Związek Polaków na Białorusi» мае квартальнік «Echa Polesia» – адзіны рэгулярны і стабільна фінансаваны праект: за 2005–2014 гг. свет пабачылі 43 нумары.

Астатнія ўзгаданыя выданні выходзяць нерэгулярна і не вырашаюць праблему паслядоўнага друкавання краязнаўчых матэрыялаў. Трэба адзначыць, што і ніша рэспубліканскага выдання такога кшталту пакуль што незанятая.

Пры адсутнасці пастаяннага рэгіянальнага краязнаўчага перыядычнага выдання паўстаюць праблемы друкавання такіх матэрыялаў наогул і кнігадрукавання ў прыватнасці. На гэтым шляху Бібліятэка робіць упэўненыя крокі ўплыву на кнігавыдавецкую палітыку не толькі рэгіёна, але і рэспублікі.

Адносіны з Брэсцкімі аддзяленнямі Саюза беларускіх пісьменнікаў (старшыня І. М. Мельнічук) і Саюза пісьменнікаў Беларусі (старшыня А. М. Крэйдзіч) – асобная тэма, вартая даследавання. Бібліятэка паслядоўна і пільна сочыць за выданнямі і асобнымі публікацыямі берасцейцаў, своечасова набывае кнігі, даносіць інфармацыю аб навінках да карыстальнікаў як у сценах Бібліятэкі, так і на сайце.

Апошнія 7 гадоў вельмі плённа Бібліятэка супрацоўнічала з РВУ «Літаратура і мастацтва», а потым, пасля яе пераўтварэння, – і з РВУ «Выдавецкі дом "Звязда"» (генеральны дырэктар – Алесь Карлюкевіч). Сутнасць супрацоўніцтва зводзілася да таго, што, выкарыстоўваючы творчы і тэхнічны патэнцыял выдавецтва і яго магчымасці па распаўсюджванні друкаваных выданняў на тэрыторыі рэспублікі, «ЛіМ», а потым «Звязда» сталі выпускаць у свет кнігі берасцейскіх аўтараў. Спісы фарміравала Бібліятэка на падставе вывучэння чытацкага попыту, актуальнасці тэматыкі і грамадскай значнасці, а таксама і па прапанаваных аўтарамі рукапісах. Так, у праекце «Берасцейскае вогнішча» пабачылі свет 10 кніг, рыхтуюцца да выдання яшчэ 2. Акрамя шэрагу якасных мастацкіх кніг (зборнікі паэзіі маладой паэткі Ярыны Дашынай і «мэтраў» жанра: Ніны Мацяш, Алеся Каско, Міколы Пракаповіча, Алеся Паплаўскага, беларуская проза Міколы Купрэева, Валерыя Гапеева), былі выдадзены: «Літаратурная Берасцейшчына» В. Я. Ляшук-Зарэцкай і Г. М. Снітко [18] (адзіная ў рэспубліцы падобнага кшталту) і ўзгаданая раней кніга А. Гладышчука «Нямцэвічы. Сапраўдныя гісторыі» [15].

Амаль усе выданні праекта былі вельмі высока ацэнены літаратурнай, навуковай і культурнай грамадскасцю, 6 кніг у розны час атрымалі абласную літаратурную прэмію імя У. Калесніка.

Супрацоўніцтва са «Звяздой», дакладна – з галоўным рэдактарам часопіса «Маладосць» Святланай Дзянісавай, дало жыццё яшчэ адной ініцыятыве Бібліятэкі. У 2013 г. змест традыцыйнага «рэгіянальнага» часопіса № 10 быў сфарміраваны намаганнямі Брэсцкай абласной, Бяла-Падляскай гарадской публічнай і Ровенскай абласной навуковай бібліятэк. Пачынанне атрымалася вельмі ўдалым, таму ў 2014 г. ужо № 9 і № 10 «Маладосці» пад дэвізам «Спецвыпуск "Планета Палессе"» былі складзены такім жа чынам, з далучэннем да супрацоўніцтва яшчэ і Люблінскай ваяводскай бібліятэкі імя Х. Лапацінскага (Польшча).

Кожная новая публікацыя, кожная новая краязнаўчая кніга выклікаюць пэўны інтарэс з боку грамадскасці: як убачыў і ўявіў аўтар тое, што ведалі ўсе, дзе даведаўся пра тое, аб чым паведаміў упершыню? Кнігі Л. М. Несцярчука: «Замкі, палацы, паркі Берасцейшчыны X–XX стагоддзяў» [19], «А.-Т.-Б. Касцюшка. Вяртанне героя на Радзіму» [20], «Напалеон Орда. Шлях да Бацькаўшчыны» [21], «Станіслаў Аўгуст Панятоўскі. Манарх, асветнік, мецэнат» [22], праект В. В. Сарычава «В поисках утраченного времени» (2007–2013) [23], творы А. М. Суворава «Брестская крепость. Война и мир» [24] і «На линии огня: воины-интернационалисты Брестской области в афганской войне 1979–1989» [25], «Брестчина после Чернобыля. Четверть века спустя» [26], А. Юрэнева «Летающий мужик» [27] і інш. былі

прэзентаваны грамадскасці і СМІ (за апошнія 3 гады – 12(!) менавіта ў сценах Бібліятэкі). Прыемна і тое, што кожны з узгаданых аўтараў на старонках выданняў выказваў падзяку супрацоўнікам Брэсцкай абласной бібліятэкі за інфармацыйную падтрымку і дапамогу, аказаную пры напісанні кніг і складанні бібліяграфічных спісаў да іх.

Безумоўна, гэтыя кнігі значным чынам уплываюць на грамадскую свядомасць і фарміруюць яе думку. Адсюль – заклапочанасць лёсам рэканструкцыі часткі «старога горада» Брэста, сэнсавым напаўненнем узнаўляемых на тэрыторыі вобласці палацапаркавых ансамбляў (Ружанскі палац Сапегаў, Косаўскі замак Пуслоўскіх, палац Бутрымовічаў у Пінску, сядзібы Міцкевічаў у Завоссі, Касцюшкаў – у Мерачоўшчыне, Напалеона Орды – у Варацэвічах, Нямцэвічаў – у Скоках), і – аб адметнасці і каштоўнасці створанага і сабранага берасцейцамі за час існавання Бярэсця і Берасцейшчыны для сусветнай культуры наогул і кніжнай культуры – у прыватнасці.

Менавіта аб гэтым ішла гаворка ў кастрычніку 2008 г. у Брэсце на І-й Міжнароднай навукова-практычнай канферэнцыі «Берасцейскія кнігазборы: праблемы і перспектывы даследавання». Арганізатарамі канферэнцыі выступілі Брэсцкі аблвыканкам і Брэсцкая абласная бібліятэка імя М. Горкага. Выбар тэмы канферэнцыі не быў выпадковы. Працы Адама Іосіфавіча Мальдзіса, Мікалая Віктаравіча Нікалаева, Георгія Якаўлевіча Галенчанкі, даследаванні і пошукі былой загадчыцы аддзела рэдкай кнігі Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі Таццяны Рошчынай, шматгадовая плённая дзейнасць аддзела краязнаўчай літаратуры і бібліяграфіі Брэсцкай абласной бібліятэкі імя М. Горкага, міжнародныя кнігазнаўчыя чытанні, якія штогод ладзіць Нацыянальная бібліятэка Беларусі – падрыхтавалі глебу да сур'ёзнай гаворкі аб духоўнай спадчыне рэгіёна.

Для ўдзелу ў канферэнцыі ўдалося сабраць унікальны састаў навукоўцаў-кнігаведаў, краязнаўцаў, спецыялістаў па гісторыі культуры з Беларусі, Літвы, Польшчы, Расіі і Украіны.

Па выніках канферэнцыі быў складзены зборнік матэрыялаў, які пабачыў свет у пачатку 2010 г. [28]. Аб яго навуковай значнасці сведчыць колькасць цытаванняў і спасылак на яго матэрыялы ў выданнях вельмі паважаных аўтараў: Р. С. Матульскі «Из прошлого в будущее. Библиотеки Беларуси» [29] і М. В. Нікалаеў «Гісторыя Беларускай кнігі» [30]. Абедзве гэтыя кнігі прэзентаваліся грамадскасці падчас ІІ-й Міжнароднай навукова-практычнай канферэнцыі «Берасцейскія кнігазборы: праблемы і перспектывы даследавання», якая адбылася 1–2 чэрвеня 2012 г.

Трэба адзначыць пашыраны склад удзельнікаў канферэнцыі: ад краязнаўцаў і музейных супрацоўнікаў Берасцейшчыны да вядучых кнігазнаўцаў Беларусі, Польшчы, Казахстана, Расіі і Украіны, а таксама прысутнасць на ёй дырэктара Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі Р. С. Матульскага і старшыні Нацыянальнай камісіі Рэспублікі Беларусь па справах ЮНЕСКА У. Р. Шчаснага. Як трапна заўважыў у прывітальным слове да ўдзельнікаў дырэктар Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі Р. С. Матульскі: «Такі склад удзельнікаў і такая праграма сведчаць аб бліскучасці самой ідэі». Па выніках канферэнцыі ў 2013 г. выдадзены зборнік матэрыялаў [31]. Адметнай з'явай канферэнцыі стала правядзенне секцыі «Кнігазборы Сапегаў» непасрэдна ў Ружанскім Сапегаўскім палацы.

Працяг даследавання гісторыі рэгіёна праз існаванне і выкарыстанне Кнігі як аб'екта культуры адбыўся на Міжнародным круглым стале «Брэсцкая Біблія» – унікальны помнік культуры XVI ст.: да 450-годдзя выдання» (29–30 мая 2013 г.), які з'явіўся лагічным працягам кнігазнаўчых канферэнцый 2008 і 2012 гг.

4 верасня 1563 г. у Брэсцкай друкарні «за счёт Несвижского князя, виленского воеводы, маршалка и канцлера Великого Княжества Литовского Николая Радзивилла» была выдадзена Біблія, у якой змешчаны ўсе тэксты Старога и Новага заветаў. Да сённяшняга

дня гэта кніга лічыцца адным з самых поўных і лепшых выданняў таго часу; вядома яна як «Брэсцкая» або «Радзівілаўская» Біблія – самая вялікая і багата аздобленая друкаваная кніга XVI ст. Тэмамі абмеркаванняў круглага стала сталі: гісторыя Брэста XVI ст.; «Брэсцкая Біблія» – унікальны помнік культуры; дзейнасць берасцейскіх друкарняў; лёсы кнігапісцаў, друкароў, аўтараў і ўладальнікаў кніг. Выданне зборніка матэрыялаў запланавана на 2014 г.

Асобна трэба адзначыць напрамак краязнаўчай дзейнасці, які непасрэдна звязаны з Брэсцкай абласной бібліятэкай імя М. Горкага. Гісторыя арганізацыі і існавання Бібліятэкі – частка агульнай гісторыі рэгіёна, станаўлення яго інтэлектуальнага, навуковага, інфармацыйнага і асветніцкага патэнцыяла. У 2010 г. бібліятэка адзначыла сваё 70-годдзе. Гэтай падзеі была прысвечана Міжнародная навукова-практычная канферэнцыя «Брэсцкая абласная бібліятэка імя М. Горкага – сацыякультурны і інфармацыйны цэнтр рэгіёна» (Брэст, 7–8 красавіка 2010 г.), па выніках якой выдадзены зборнік матэрыялаў [32]. Да гэтай даты было прымеркавана выданне зборніка ўспамінаў былых супрацоўнікаў бібліятэкі «Листая памяти страницы» [33], бібліяграфічных паказальнікаў «Книги и периодические издания до 1941 г.» [34] і «Книги войны. Издания 1941–1945 гг.» [35]. Гэтыя працы – вынік той даследчай дзейнасці, якую Бібліятэка пачала ў выданнях: «Очерки истории библиотек Брестской области» [36], «Материалы областной научно-практической конференции "О состоянии и путях совершенствования библиотечного процесса в области в условиях перестройки"» [37] і «Нарысы гісторыі бібліятэк Брэсцкай вобласці» [38]; працягвала з 1997 г. на старонках свайго інфармацыйна-аналітычнага выдання «Бібліяпанарама». Намаганні не былі марнымі: у студзені 2014 г. упершыню ў гісторыі існавання бібліятэк Берасцейшчыны магістрант кафедры гісторыі славянскіх народаў БрДУ імя А. С. Пушкіна Ілля Фёдараў пад кіраўніцтвам узгаданага вышэй А. М. Вабішчэвіча абараніў магістэрскую дысертацыю «Становление и развитие библиотечного дела в Брестской области (1944 г. – начало XXI в.)» [39].

Сучасным працягам краязнаўчай дзейнасці Бібліятэкі і ўзмацненнем яе ўплыву на культуралагічны працэс у рэгіёне трэба лічыць імкненне выйсці са сваімі набыткамі ў прастору Інтэрнэту. І, выкарыстоўваючы неабсяжныя лічбавыя магчымасці, памножыць, дапоўніць і данесці набытае да кожнага зацікаўленага.

У пачатку 2011 г. бібліятэка прыступіла да стварэння карпаратыўнага электроннага прадукта «Краязнаўства Берасцейшчыны». Праграмнае забеспячэнне распрацавана рэзідэнтам парка высокіх тэхналогій Беларусі АТАА «ЭРИКПОЛЬ БРЕСТ». «Краязнаўства Берасцейшчыны» стала часткай сайта Бібліятэкі. Электронны прадукт прадстаўляе сабой сістэму дзеючых электронных баз даных: поўнатэкставая ЭБД «Кнігі "Памяць"» з сістэмай навігацыі па імянным і геаграфічным паказальніках, ЭБД «Навіны краязнаўства», «Навінкі фонду», «Хроніка культурнага жыцця Брэсцкай вобласці», «Спадчына»; на падыходзе – стварэнне поўнатэкставых ЭБД «Брэсцкі мір» і «Брэсцкая Біблія»; у планах – распрацоўка канцэпцый БД «Брэсцкая унія» і «Брэсцкая крэпасць» з улікам далучэння фондаў буйных бібліятэк, архіваў, музеяў Расіі, Украіны, Польшчы.

ЛІТАРАТУРА

1. Biblia Brzeska 1563. [Transkrypcje] / inicjator edycji i koordynator prac P. Krolikowski ; konsultacja polonistyczna W. Walecki. – Clifton ; Kraków, 2003. – 1351 s.
2. Plan von der Stadt Brzesc in Litthauen [Микроформа] / Staatsbibliothek zu Berlin Preussischer Kulturbesitz. – Berlin, 2006. – 1 мфиша : карта ; 9x12 см. – Текст нем. – План города Бреста / сост. Георг фон Фюрстенхоф. – 1740. – Копия изготовлена по запросу заместителя директора по научной работе Брестской областной библиотеки им. М. Горького А. М. Мяснянкиной. Оплачено издателем С. Лавровым.
3. Ващукувна-Каменецкая, Д. Брест – город незабываемый. – Брест : Изд-во С. Лаврова, 2000.
4. Счастный, В. Г. Художники Парижской школы из Беларуси : эссе, биографии, путеводитель / Владимир Счастный ; [под редакцией Б. А. Крепака, Н. М. Усовой, Л. В. Хмельницкой]. – 2-е изд., переработанное и дополненное. – Минск : Четыре четверти, 2012. – 173, [2] с., [8] л. цв. ил.
5. Kresy Wschodnie dawnie Rzeczypospolitej. – Warszawa, 2001. – 527 s.
6. Encyklopedia Kresow / slowo wstepne S. Lem. – Kraków : Wyd-wo Kluszczynski, 2005. – 559 s.
7. Polesie ocalic od zapomnienia / red.: Leon Popek, Bronislawa Arciszewska ; wstep Helena Jakubowska. – Wyd. 1-e. – Lublin : Towarzystwo Milosnikow Wolynia i Polesia, 1998. – 264 s.
8. Aftanazy, Roman. Dzieje rezydencji na dawnych kresach Reczypospolitej. T. 2–11. – Wrocław : Zaklad Narodowy im. Ossolinskich, 1992–1997.
9. Брестский мир: 95 лет со дня подписания : библиографический указатель / УК «Областная библиотека им. М. Горького», информационно-библиографический отдел ; сост.: Е. И. Жук, М. Н. Путилина ; под общ. ред. А. Н. Вабищевича. – Брест, 2013. – 52 с., 4 л. фот.
10. Мікалай Пятровіч Кузьміч. Чалавек стагоддзя : бібліяграфічны паказальнік / УК «Абласная бібліятэка імя М. Горкага» ; склад.: Т. С. Філіпава, В. А. Гарбачэўская. – Брэст, 2011. – 52 с. : іл.
11. Алесь Каско : бібліяграфічны паказальнік / УК «Абласная бібліятэка імя М. Горкага» ; склад.: Т. С. Кавенька, І. І. Жэлянгоўская. – Брэст, 2013. – 132 с. : фат.
12. Книжное собрание рода Сапег [Электронный ресурс] = Кнігазбор роду Сапегаў / Национальная библиотека Беларуси, Российская национальная библиотека ; составители: Л. Г. Кирюхина, К. В. Суша ; под научной редакцией Н. В. Николаева, Т. И. Рощиной. – Электронные, текстовые, графические данные и программа (1,7 Гб). – Минск : Национальная библиотека Беларуси, 2011. – 1 электронный оптический диск (DVD-ROM). – Системные требования: Intel Pentium II 400 ; 64 Мб RAM ; Windows 98 ; SVGA.
13. Юзаф Ігнацый Крашэўскі (1812–1887) [Электронны рэсурс] = Józef Ignacy Kraszewski = Юзеф Игнаций Крашевский = Юзеф Ігнацій Крашевський : [інфармацыйнае электроннае выданне / Брэсцкая абласная бібліятэка імя М. Горкага [і інш.] ; складальнікі: Л. В. Гарбачова, А. М. Мяснянкіна ; пад навуковай рэдакцыяй Т. В. Кузьмініч. – Мінск : Нацыянальная бібліятэка Беларусі, 2013. – 2 электрон. апт. дыска (CD-ROM).
14. Юлиан Урсын Немцевич: жизнь и творчество : библиографические материалы / УК «Областная библиотека им. М. Горького» ; сост.: Т. С. Ковенько, И. А. Павлючук, Х. Байковска. – Брест, 2007. – 56 с. : фот.
15. Юльян Урсын Нямцэвіч: асоба ў кантэксце часу. Да 250-годдзя з дня нараджэння : міжнар. навук.-практ. канф., Брэст, 30–31 мая 2008 г. / склад.: С. У. Басаў, А. М. Мяснянкіна ; рэд. Л. М. Несцярчук. – Брэст, 2008. – 231 с.
16. Гладышчук, А. А. Нямцэвічы. Сапраўдныя гісторыі : гісторыка-дакументальны нарыс. – Мінск : Литература и искусство, 2009. – 288 с. : іл.
17. Bibliotheca Sapiehana : Vilniaus universiteto bibliotekos rinkinys. Katalogas = Библиотека Сапег : коллекция библиотеки Вильнюсского университета. Каталог / S. Aušra Rinkūnaitė ; spec. redaktorė Alma Braziūnienė ; redaktoriai Petras Račius, Sandra Rankelienė ; vertėja Ana Venclovienė ; recenzavo Arvydas Pacevičius, Sigitas Narbutas. – Vilnius : Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2010. – 650 s. : il.
18. Ляшук-Зарэцкая, В. Я. Літаратурная Берасцейшчына / В. Я. Ляшук-Зарэцкая, Г. М. Снітко. – Мінск, 2008. – 320 с. : іл.

19. Несцярчук, Л. М. Замкі, палацы, паркі Берасцейшчыны X–XX стагоддзяў. – Мінск, 2002. – 334 с. : іл.
20. Несцярчук, Л. М. Андрэй Тадэвуш Бенавентура Касцюшка. Вяртанне героя на радзіму. – Брэст, 2006. – 295 с. : іл.
21. Несцярчук, Л. М. Напалеон Орда. Шлях да Бацькаўшчыны. – Мінск, 2009. – 430 с. : іл.
22. Несцярчук, Л. М. Станіслаў Аўгуст Панятоўскі. Манарх, асветнік, мецэнат. – Брэст, 2011. – 300 с. : іл.
23. Сарычев, В. В. В поисках утраченного времени : в 4-х кн. – Брест, 2007–2010.
24. Брестская крепость. Война и мир / автор концепции и текста А. Суворов ; фото А. Суворов [и др.]. – Брест, 2012. – 256 с. : ил.
25. На линии огня : воины-интернационалисты Брестской обл. в афганской войне 1979–1989 / авт. концепции и текста А. М. Суворов. – Брест : Полиграфика, 2010. – 255 с.
26. Брестчина после Чернобыля. Четверть века спустя : [ход реализации в Брест. обл. преодоления последствий катастрофы] / авт. концепции и текста А. М. Суворов. – Брест : Полиграфика, 2011. – 115 с.
27. Юренев, А. Летающий мужик : документальная повесть о дважды Герое Социалистического Труда Владимире Леонтьевиче Бедуле. – Минск, 2014. – 359 с. : ил.
28. Берасцейскія кнігазборы : матэрыялы міжнароднай навукова-практычнай канферэнцыі «Берасцейскія кнігазборы: праблемы і перспектывы даследавання», Брэст, 30–31 кастрычніка 2008 г. / Брэсцкі аблвыканкам, УК «Абласная бібліятэка імя М. Горкага» ; складальнікі: А. М. Мяснянкіна, Т. С. Кавенька. – Брэст, 2009. – 463 с.
29. Мотульський, Р. С. Из прошлого в будущее. Библиотеки Беларуси : в 2 ч. / Р. С. Мотульський. Ч. 1. – Минск : БелЭн, 2011. – 254 с.
30. Гісторыя беларускай кнігі : у 2 т. / М. В. Нікалаеў [і інш.] ; [навуковыя рэдактары тома: В. В. Антонаў, М. В. Нікалаеў ; мастак Г. І. Мацур]. – Мінск : Беларуская энцыклапедыя імя Пятруся Броўкі, 2011.
31. Берасцейскія кнігазборы: праблемы і перспектывы даследавання : матэрыялы і даклады II Міжнар. навук.-практ. канф., Брэст, 31 мая – 3 чэрвеня 2012 г. / Брэсцкі абл. выканаўчы камітэт, Брэсцкая абл. б-ка імя М. Горкага ; склад.: А. М. Мяснянкіна, Т. С. Кавенька ; пад агул. рэд. М. В. Нікалаева. – Брэст : Паліграфіка, 2013. – 464 с. : іл.
32. Брэсцкая абласная бібліятэка імя М. Горкага – сацыякультурны і інфармацыйны цэнтр рэгіёна. Да 70-годдзя з дня заснавання : матэрыялы навукова-практычнай канферэнцыі, Брэст, 7–8 красавіка 2010 г. / УК «Абласная бібліятэка імя М. Горкага» ; склад. А. М. Мяснянкіна. – Брэст, 2010. – 152 с., 8 л. іл.
33. Листая памяти страницы... : Брестской областной библиотеке им. М. Горького 70 лет / сост. А. М. Суворов ; отв. за вып. Т. П. Данилюк. – Брест : Полиграфика, 2009. – 111 с. : ил.
34. Книги и периодические издания до 1941 года: из фонда Брестской областной библиотеки им. М. Горького : библиогр. указатель / Брест. обл. б-ка им. М. Горького ; сост.: В. А. Горбачевская, Е. И. Жук. – Брест : Полиграфика, 2010. – 115 с.
35. Книги войны : библиографические указатели / УК «Областная библиотека им. М. Горького» ; сост.: В. А. Горбачевская, Т. О. Налобина, Е. И. Жук, Т. Н. Михальчук. – Брест, 2010. – 116 с.
36. Очерки истории библиотек Брестской области / Брестская областная библиотека им. М. Горького. – Брест, 1996. – 71 с.
37. Материалы областной научно-практической конференции «О состоянии и путях совершенствования библиотечного процесса в области в условиях перестройки» / Брестская областная библиотека им. М. Горького. – Брест, 1991. – 32 с.
38. Нарысы гісторыі бібліятэк Брэсцкай вобласці : выд. 2-е, дап. і перапрац. / склад.: Л. І. Рачкоўская, А. М. Мяснянкіна. – Брэст, 2001. – 121 с.
39. Фёдоров, И. А. Становление и развитие библиотечного дела в Брестской области (1944 г. – начало XXI в.) : магистерская диссертация на соискание степени магистра исторических наук по специальности 1-21 80 16 Отечественная история [Рукопись] / И. А. Фёдоров ; МО РБ, УО «Брестский государственный университет им. А. С. Пушкина», Кафедра истории славянских народов. – Брест, 2014. – 112 с.

КРАЯЗНАЎЧАЯ ДЗЕЙНАСЦЬ БІБЛІЯТЭК БРЭСЦКАЙ ВОБЛАСЦІ: РЭАЛІІ І ПЕРСПЕКТЫВЫ

Л. К. КАРОЛЬ,
заг. аддзела бібліятэказнаўства
УК «Абласная бібліятэка імя М. Горкага», г. Брэст

Цікавасць да краязнаўства з'яўляецца адной з устойлівых тэндэнцый сучаснасці. Многія ўстановы і арганізацыі прысвячаюць сёння сваю дзейнасць вывучэнню гісторыі краю і захаванню культурных традыцый. Пры гэтым бібліятэкі займаюць толькі ім уласцівую нішу ў сістэме захавання, вывучэння і адраджэння інтарэсу да гісторыка-культурнай спадчыны малой радзімы і краіны наогул. Сёння ў вобласці адбываецца фарміраванне адзінай краязнаўчай інфармацыйнай прасторы. Прыкладам станоўчай работы ў гэтым накірунку можна назваць субдамен сайта абласной бібліятэкі «Краязнаўства Берасцейшчыны», у фарміраванні якога прымаюць удзел цэнтральныя бібліятэкі вобласці (прадастаўляюць матэрыял для напаўнення асобных раздзелаў).

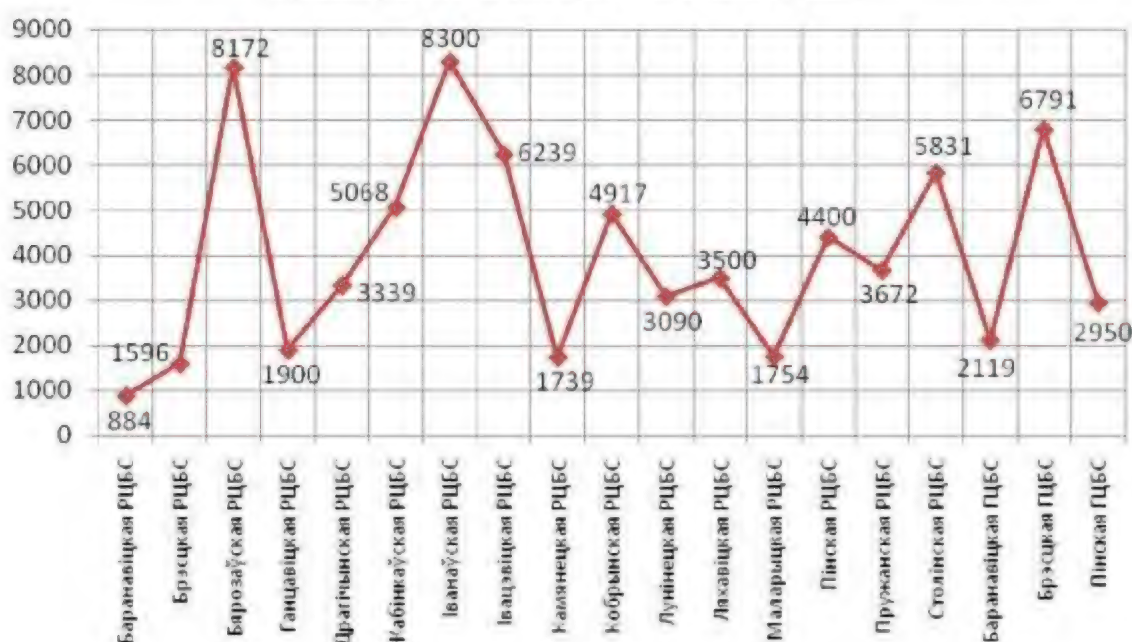
Трэба адзначыць, што ў краязнаўчай рабоце асаблівае значэнне набывае ***супрацоўніцтва бібліятэк з рознымі ўстановамі***: архівамі, музеямі, школамі, органамі мясцовага самакіравання, дамамі культуры, рэдакцыямі мясцовых СМІ, краязнаўцамі. Формы супрацоўніцтва заключаюцца ў асноўным у правядзенні сумесных мерапрыемстваў: выставак, экскурсій, конкурсаў, акцый; у арганізацыі даследчай работы.

Дзякуючы ***рэгіянальным мэтавым праграмам*** бібліятэчнае краязнаўства ў большасці ЦБС характарызуецца сістэмнасцю і шматаспектнасцю.

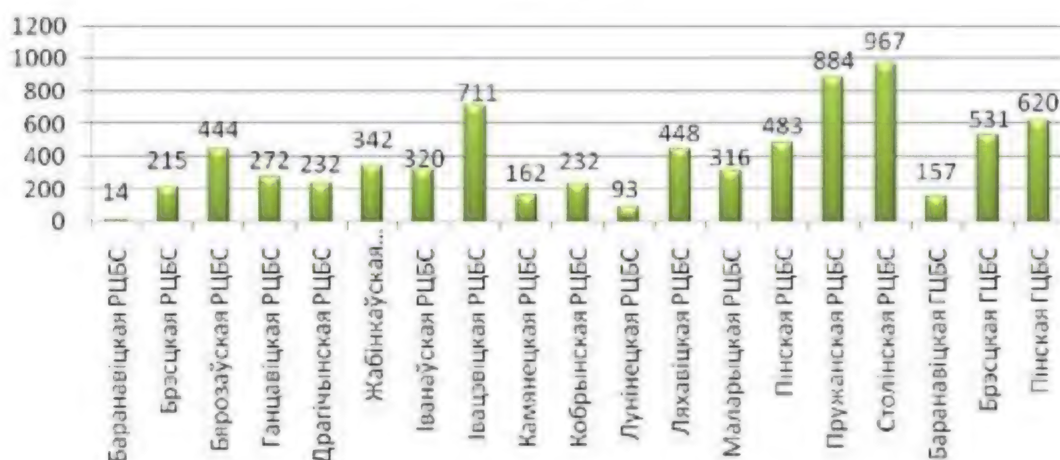
Станоўчы вопыт у рэалізацыі праектнай дзейнасці па краязнаўстве накоплены шэрагам бібліятэчных сістэм. Значных поспехаў у гэтым накірунку дасягнулі калегі з Ганцавіцкай РЦБС, якія ладзяць бібліятэчнае краязнаўства ў межах дзеючай праграмы «Памяць Ганцаўшчыны». Вынікам работы над праектам стала адкрыццё і плённая праца Малькавіцкай бібліятэкі-музея, «Галерэі знакамітых землякоў» у Дзяніскавіцкай, прэзентацыі гісторыка-краязнаўчых цэнтраў у Нацкай і Агарэвіцкай, духоўна-адукацыйнага цэнтра ў Вяліка-Круговіцкай СБ, творчая праца агарэвіцкіх бібліятэкараў па напісанні нарысаў аб незвычайных жаночых лёсах у серыі «Дваццаць партрэтаў жанчын ХХ стагоддзя», а таксама дзейсная пошукавая праца Люсінскай СБ па захаванні і папулярызацыі матэрыялаў аб Якубе Коласе. Змястоўны фонд краязнаўчых дакументаў, які сфарміраваны ў Боркаўскай, Спораўскай, Стрыгінскай СБ Бярозаўскай РЦБС, стаў падмуркам для адкрыцця на базе адзначаных бібліятэк краязнаўчых цэнтраў: «Зямля мая, калінавы куток», «Ведай. Любі. Беражы», «Ведаць. Паважаць. Ганарыцца». Цікавы вопыт па адраджэнні мясцовых традыцый, звычаяў і абрадаў

накоплены Вайцяшынскай СБ, пры якой з 2001 г. працуе грамадскі музей этнаграфіі і сялянскага побыту (1 005 экспанатаў). Адметнай можна назваць і работу Сялецкай СБ: пры ёй дзейнічае літаратурна-краязнаўчая гасцёўня «Вытокі Башты», дзе ладзяцца сустрэчы з пісьменнікамі і мясцовымі краязнаўцамі. Сярод цікавых здабыткаў, якія характарызуюць работу бібліятэк вобласці па краязнаўстве, можна вылучыць наступныя праекты: «Крочым родным краем – старонкі гісторыі збіраем» (2012–2014 гг.) Маларыцкай і «Мая зямля, мае землякі» (2011–2015 гг.) Пінскай РЦБС.

Вызначальным фактарам у стварэнні сістэмы краязнаўчага інфармавання з'яўляецца ***бібліятэчны фонд.*** Сукупны аб'ём краязнаўчага фонду ЦБС налічвае 76,3 тыс. экз. дакументаў (у т. л. ЦБ – 17,7 тыс. экз., 23,2 %). Трэба адзначыць, што доля краязнаўчых выданняў складае каля 1 % з агульнай структуры бібліятэчнага фонду. Калі прааналізаваць гэты паказчык у разрэзе сістэм, то найбольшы працэнт адзначаных выданняў утрымліваюць фонды Жабінкаўскай (5 068 экз.) і Іванаўскай (8 300) РЦБС (2 % ад агульнага фонду). Новыя паступленні краязнаўчай літаратуры па вобласці за перыяд 2012 – кастрычнік 2014 гг. склалі 7 443 экз. (у т. л. у ЦБ – 2 455 экз., 33 %). Што тычыцца фарміравання краязнаўчых фондаў у канкрэтных сістэмах, то актыўнымі тэмпамі набыццё новых выданняў ажыццяўлялася ў наступных ЦБС: Столінскай (967 экз.), Пружанскай (884 экз.), Івацэвіцкай (711 экз.) РЦБС, а таксама ў Пінскай (620 экз.) і Брэсцкай (531 экз.) ГЦБС.

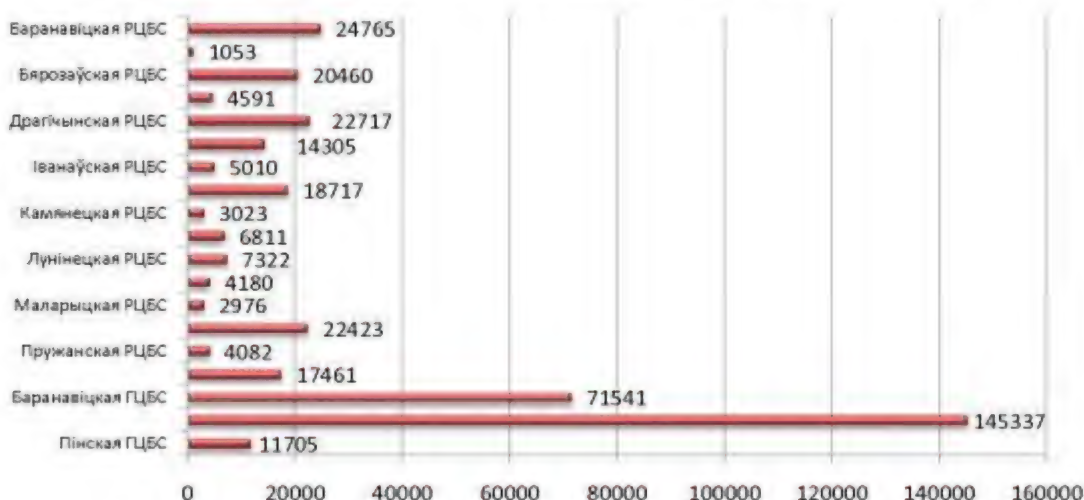

Краязнаўчыя фонды папаўняюцца не толькі друкаванымі і электроннымі выданнямі, але і матэрыяламі, атрыманымі ў выніку пошукава-даследчай працы супрацоўнікаў цэнтральных бібліятэк і бібліятэк-філіялаў. Гэтыя матэрыялы апрацоўваюцца, сістэматызуюцца і афармляюцца ў арыгінальныя дакументныя крыніцы – тэматычныя папкі-дасье, альбомы і нарысы, якія ўтрымліваюць інфармацыю па гісторыі і сучаснасці населеных пунктаў, аб развіцці вытворчых прадпрыемстваў, гістарычных мясцінах і архітэктурных помніках мясцовасці.

Шэраг адзначаных матэрыялаў прысвячаецца знакамітым і вядомым асобам таго ці іншага рэгіёна, якія праславілі сваю Радзіму канкрэтнымі справамі. Краязнаўчыя папкі вядуць усе публічныя бібліятэкі (ад невялічкай сельскай да цэнтральнай). Фонды ЦБ вобласці ўтрымліваюць каля 1030 адзначаных папак. Згаданыя крыніцы актыўна выкарыстоўваюцца бібліятэкарамі пры арганізацыі масавых мерапрыемстваў, выставак, у інфармацыйнай рабоце.

У апошні час сярод розных катэгорый карыстальнікаў назіраецца рост запытаў на літаратуру краязнаўчай тэматыкі. Гэта сведчыць аб узрастаючым інтарэсе грамадскасці да гісторыі малой радзімы, сваіх каранёў. Напрыклад, за апошнія тры гады ***кнігавыдача краязнаўчых выданняў*** склала па вобласці 408,5 тыс. экз. (у т. л. ЦБ – 121 тыс. экз., 30 %).

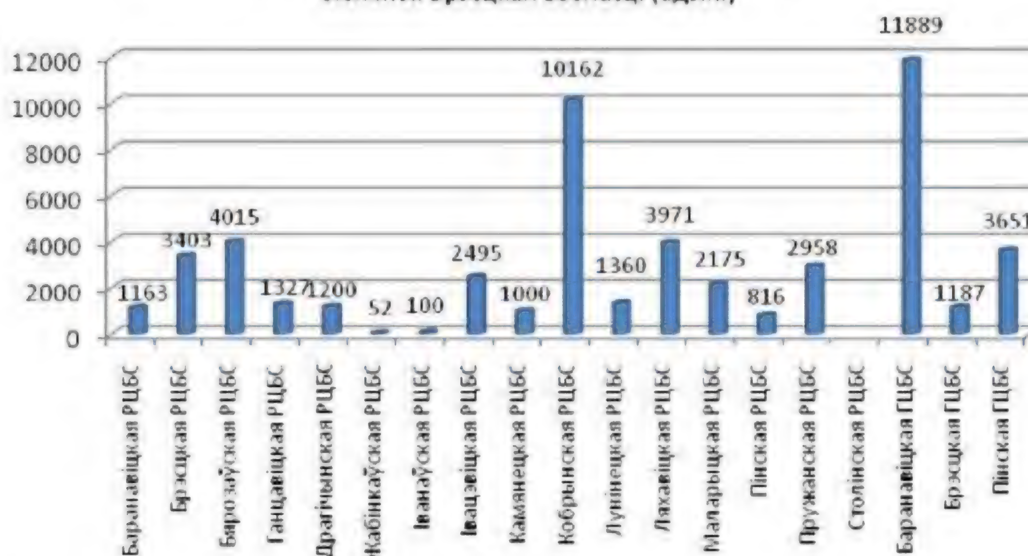

Такім чынам, сярэднегадавы паказчык кнігавыдачы краязнаўчых выданняў бібліятэкамі ЦБС складае каля 136 тыс. экз. (1,5 % ад агульнай кнігавыдачы). Пры параўнальным аналізе выканання дадзенага паказчыка за перыяд 2012 – кастрычнік 2014 гг. можна адзначыць шэраг бібліятэчных сістэм, якія перавыканалі сярэдні паказчык па ЦБС (21,5 тыс.).

Сярод раённых сістэм значных поспехаў у папулярызацыі краязнаўчай літаратуры дасягнулі: Баранавіцкая (24 765), Драгічынская і Пінская (22 717 і 22 483); сярод гарадскіх: Брэсцкая (145 337) і Баранавіцкая (71 541). Дарэчы паказчык абарачальнасці краязнаўчага фонду даволі высокі і складае па ЦБС 5 выданняў. Разам з тым у радзе сістэм даны паказчык перавышае сярэдні па ЦБС. На аснове прыведзеных фактаў можна сцвярджаць: па-першае, у фондах бібліятэчных сістэм не заўсёды дастае краязнаўчых выданняў; па-другое, існуе запатрабаванасць краязнаўчых дакументаў рознымі катэгорыямі карыстальнікаў.

Даступны дакументны паток з'яўляецца крыніцай фарміравання краязнаўчых картатэк. Ва ўсіх публічных бібліятэках створаны і вядуцца такія картатэкі. Па звестках, атрыманых з ЦБ, можна сцвярджаць, што сукупны аб'ём традыцыйных краязнаўчых картатэк складае каля 230,0 тыс. картак (сярэдні гадавы прырост – 11 тыс. картак).

Адначасова з вядзеннем сістэмы традыцыйнага даведачна-бібліяграфічнага апарата па краязнаўстве публічныя бібліятэкі вобласці фарміруюць ***бібліяграфічную базу даных «Краязнаўства»***, якая з'яўляецца адной з састаўляючых баз электроннага каталога. На сённяшні момант 15 з 19 ЦБ адаптавалі да практычнай дзейнасці ПЗ «ALIS-WEB», дзе стварэнне бібліяграфічных запісаў адбываецца ў BELMARK-фармаце. Савакупны аб'ём запісаў у БД «Краязнаўства» складае каля 53 тыс. (сярэдні прырост за год – каля 8 тыс. запісаў).

Што тычыцца прадуктыўнасці ў стварэнні бібліяграфічных баз даных па краязнаўстве, то на належным узроўні адзначаная работа вялася ў Кобрынскай (10,1 тыс. запісаў), Бярозаўскай (4,1 тыс.), Ляхавіцкай і Брэсцкай (3,9 тыс. і 3,4 тыс.) ЦРБ, а таксама ў Баранавіцкай (11,9 тыс.) і Пінскай (3,4 тыс.) ЦГБ. У стадыі станаўлення знаходзіцца працэс фарміравання БД «Краязнаўства» ў Жабінкаўскай і Іванаўскай ЦРБ (52 і 100 запісаў) і толькі Столінская ЦРБ яшчэ не прыступала да стварэння бібліяграфічнай БД па краязнаўстве.

Аўтаматызацыя бібліятэчнай галіны спрыяе павышэнню якасці бібліятэчнага абслугоўвання, пашырэнню асартымента прадастаўляемых паслуг і стварэнню камфортнага асяроддзя для карыстальнікаў. Сфера дзейнасці краязнаўства таксама падвяргаецца ўплыву сучасных тэхналогій, што выяўляецца ў магчымасці прадастаўлення краязнаўчых інфармацыйных рэсурсаў шырокаму колу карыстальнікаў праз сродкі візуальнай культуры. Такім чынам, поруч

з друкаванымі выданнямі бібліятэкі таксама ствараюць электронныя рэсурсы па краязнаўстве. Сярод іх: электронныя версіі друкаваных краязнаўчых выданняў і медыя-прэзентацыі.

Як ужо адзначалася вышэй, у бібліятэках захоўваюцца ўнікальныя па сваёй каштоўнасці краязнаўчыя матэрыялы, якія змяшчаюць звесткі пра гістарычныя падзеі краю, сучаснае развіццё народна-гаспадарчых і культурна-асветніцкіх сфер жыццядзейнасці таго ці іншага рэгіёна Брэстчыны. Сёння бібліятэкарамі распачата складаная работа па алічбоўцы сабраных матэрыялаў і стварэнні поўнатэкставых краязнаўчых баз даных. Складанасць адзначанага працэсу заключаецца ў адсутнасці ў бібліятэках спецыяльнага абсталявання для алічбоўкі дакументаў. Наяўнасць у ЦРБ аддзелаў інфармацыйных тэхналогій (названыя аддзелы функцыянуюць толькі ў ЦГБ) станоўча паўплывала бы на аператыўнасць стварэння краязнаўчых электронных рэсурсаў і як вынік – на фарміраванне краязнаўчых баз даных. Разам з тым у ЦБС маюцца прыклады ажыццяўлення згаданай работы. Так, аб'ёмны і змястоўны матэрыял краязнаўчай накіраванасці сабраны бібліятэкамі Бярозаўскай, Ганцавіцкай, Іванаўскай, Камянецкай, Кобрынскай, Ляхавіцкай, Маларыцкай, Пружанскай РЦБС і Баранавіцкай ГЦБС. Некаторыя з іх ужо маюць пэўныя напрацоўкі ў стварэнні баз даных краязнаўчага характару. Прыкладам плённай працы па сборы дакументных і архіўных помнікаў, іх вывучэнні, сістэматызацыі і алічбоўцы з'яўляецца вопыт Ляхавіцкай ЦРБ імя Я. Купалы. На сёння тут існуе цэласная сістэма БД, дзе прадстаўлена грунтоўная інфармацыя па гісторыка-культурнай спадчыне Ляхавіччыны. Гэта: «Ляхавіцкая фартэцыя», «Культавая архітэктура раёна», «Сядзібна-паркавыя ансамблі Ляхавіцкага раёна», «Вялікая Айчынная вайна ў гісторыі Ляхавіцкага раёна» і г. д. Супрацоўнікамі Кобрынскай ЦРБ створаны фонд электронных поўнатэкставых дакументаў па краязнаўстве, які аб'ядноўвае рад тэматычных блокаў (электронная версія кнігі «Памяць: гісторыка-дакументальная хроніка. Кобрынскі раён», «Асоба ў гісторыі Кобрына: Аляксей Міхайлавіч Мартынаў», «З любоўю да традыцый – з душою да людзей: аграэкатурызм на Кобрыншчыне» і г. д.). Падрыхтоўчая работа па стварэнні базы даных па краязнаўстве распачата Маларыцкай ЦРБ. Тут створаны банк фотаздымкаў (200000), сабрана поўная інфармацыя аб вядомых ураджэнцах краю (біяграфічныя звесткі), а таксама актуальная інфармацыя аб гісторыі і сучасным этапе развіцця прадпрыемстваў і арганізацый горада і раёна, аб каштоўных архітэктурных помніках і гістарычных мясцінах і г. д. Пэўныя напрацоўкі для таго, каб прыступіць да стварэння БД па краязнаўстве, маюцца ў Баранавіцкай, Драгічынскай, Жабінкаўскай, Івацэвіцкай, Столінскай ЦРБ, а таксама ў Брэсцкай і Пінскай ЦГБ.

Намаганнямі бібліятэчных супрацоўнікаў Баранавіцкай ЦРБ створаны электронны фотамузей «Новая Мыш», у якім прадстаўлена каля 600 фотаздымкаў па гісторыі і сучаснасці данага населенага пункта. Бярозаўская ЦРБ атрымала ў дар ад земляка калекцыю алічбаваных кніг і карт па гісторыі горада. У фондзе Столінскай ЦРБ захоўваюцца электронныя рэсурсы, дзе змешчана каштоўная інфармацыя па гісторыі Столінскага павета і праваслаўных храмаў Століншчыны: «Повет Столинский (заметки исторические)» 1930 г.; «Летопись Столинской Троицкой церкви» (1872–1917 гг.); «Летопись Рубельской Свято-Михайловской церкви» (1887–1939 гг.).

На сучасным этапе бібліятэкі паспяхова асвойваюць ***віртуальнае асяроддзе***, што ў значнай меры пашырае магчымасці інфармацыйна-бібліяграфічнага абслугоўвання розных катэгорый насельніцтва. Наяўнасць сайтаў дазваляе аператыўна папулярызаваць інфармацыйныя рэсурсы па розных галінах ведаў і, у першую чаргу, гэта тычыцца краязнаўчых матэрыялаў. На сённяшні дзень 12 цэнтральных бібліятэк маюць асабістыя вэб-сайты, якія ўтрымліваюць featuresрознапланавую інфармацыю па гісторыка-культурнай, літаратурнай, народна-гаспадарчай сферах раёна (горада).

Аналіз дзеючых сайтаў паказаў, што краязнаўчая інфармацыя прадстаўлена найбольш грунтоўна і дэталёва на сайтах Брэсцкай, Ганцавіцкай, Камянецкай, Кобрынскай, Маларыцкай, Пружанскай ЦРБ, а таксама Баранавіцкай і Пінскай ЦГБ. Напрыклад, на сайце Брэсцкай ЦРБ

створаны раздзел «Наш раён», у якім падраздзелы «Славутасці», «Знакамітыя людзі раёна», «Паэтычныя галасы Прыбужжа», «Гісторыя маёй вёскі» змяшчаюць інфармацыю аб вядомых (славутых) помніках архітэктуры Брэсцкага раёна, знакамітых асобах гэтага краю, а таксама аб гістарычным мінулым асобных населеных пунктаў. Інфармацыя дапоўнена бібліяграфічнымі спісамі, фотаматэрыяламі, паэтычнымі творамі берасцейскіх аўтараў і г. д. На сайце бібліятэкі ў фармаце PDF выстаўлена электронная версія часопіса «Астрамечаўскі рукапіс» (маецца магчымасць спампавання). Пэўнай увагі заслугоўвае сайт Ганцавіцкай ЦРБ, адметнай рысай якога з'яўляецца вычарпальная інфармацыя аб гісторыі і сучаснасці Ганцавіцкага раёна (падраздзел «Літаратура аб Ганцаўшчыне»). Цікавасць для карыстальнікаў прадстаўляюць таксама ўкладкі «Выданні раённай бібліятэкі», «Краязнаўчы каляндар», «Літаратары-землякі», «Ганцаўшчына праваслаўная». Змястоўным у плане прадастаўлення краязнаўчай інфармацыі з'яўляецца сайт Камянецкай ЦРБ. У раздзеле «Краязнаўства» змешчаны дакументальныя і архіўныя матэрыялы, якія тычацца гістарычнай, літаратурнай і культурнай спадчыны Камянеччыны. Акрамя тэкставай інфармацыі аб той ці іншай знакамітай асобе (падзеі), амаль кожная ўкладка ўтрымлівае бібліяграфічныя спісы і фотаматэрыялы. Пры параўнальным аналізе створаных электронных краязнаўчых рэсурсаў паказальнымі па інфарматыўнасці, напоўненасці і запатрабавальнасці можна назваць наступныя: «Майстры пейзажу Камянеччыны» (у фармаце электроннай энцыклапедыі), «Літаратурная карта Камянецкага раёна» (у фармаце PowerPoint, ёсць магчымасць спампаваць), «Абеліскі памяці і славы». Living Рознабакова краязнаўчая інфармацыя прадстаўлена на сайтах Маларыцкай і Кобрынскай ЦРБ. Напрыклад, раздзел «Краязнаўства» Маларыцкай ЦРБ аб'ядноўвае 11 падраздзелаў, якія ўтрымліваюць цікавыя звесткі па самых розных накірунках бібліятэчнага краязнаўства. Напрыклад: «Выставы майстроў Маларытчыны», «Землякі знаёмыя і незнаёмыя», «Іх імёны ў гісторыі краю», «Краязнаўчыя выданні 2014 г.», «Літаратура пра Маларытчыну», «Вуліцы нашага горада», «Медыятэка Маларытчыны» і г. д. Вынікам скрупулёзнай і шматгадовай пошукава-даследчай дзейнасці Кобрынскай ЦРБ з'яўляецца сайт. На ім асобным блокам выдзелена «Краязнаўства», прадстаўленае наступнымі рубрыкамі: «Гісторыка-краязнаўчы цэнтр» (асвятляецца краязнаўчая дзейнасць бібліятэкі), «Яны вызвалялі наш горад», «Хатыні вогненныя сёстры: нацысцкая палітыка генацыду і выпаленай зямлі на Кобрыншчыне», «Літаратура аб Кобрыне і Кобрынскім раёне : бібліяграфічны спіс літаратуры за 2013 год», «Каляндар дат і падзей Кобрыншчыны : краязнаўча-бібліяграфічны каляндар на 2014 год». Рубрыка «Краязнаўства з Юрыем Барысюком» з'яўляецца змястоўным дапаўненнем да краязнаўчага раздзела сайта і змяшчае шэраг поўнатэкставых краязнаўчых дакументаў. Станоўчым прыкладам грунтоўнага і сістэмнага падыходу да адбору краязнаўчай інфармацыі на бібліятэчны сайт з'яўляецца вопыт работы Баранавіцкай ЦГБ. Маштабнымі па аб'ёме прадастаўляемай інфармацыі і змястоўнымі па напаўненні можна назваць БД «Першая сусветная вайна» і «В. П. Таўлай». Што тычыцца іншых бібліятэк, якія маюць віртуальнае прадстаўніцтва (сайты), то можна адзначыць два моманты: краязнаўства прадстаўлена кароткай інфармацыяй аб краязнаўчай дзейнасці бібліятэк сістэмы і спіскам літаратуры аб краі (Баранавіцкая, Лунінецкая і Пінская ЦРБ), ці адсутнічае зусім. Названыя бібліятэкі павінны распрацаваць канцэпцыю краязнаўчнага блоку на сайтах і ўкараніць яго ў практыку работы.

Для арганізацыі ***краязнаўчага бібліяграфічнага інфармавання*** ў большасці публічных бібліятэк выкарыстоўваюцца як традыцыйныя, так і новыя формы работы: экспрэс-інфармацыі і бюлетэні новых паступленняў, выставы-дайджэсты і агляды краязнаўчых выданняў; месячнікі і дні краязнаўства; распаўсюджванне інфармацыі праз мясцовыя СМІ (газеты і радыё).

У мэтах дзейснай папулярызацыі краязнаўчых ведаў бібліятэкі вобласці ажыццяўляюць ***рэкламна-выдавецкую дзейнасць***. Каб стварыць сістэму інфармацыйнага забеспячэння

краязнаўства, супрацоўнікі шэрагу бібліятэк рэгулярна выдаюць краязнаўчыя бібліяграфічныя дапаможнікі:

- краязнаўчыя календары знамянальных і памятных дат;
- бібліяграфічныя паказальнікі («Пінск і Піншчына на старонках мясцовага друку» (штоквартальна) – Пінская ЦГБ, «Літаратура пра Ганцавіцкі раён» – Ганцавіцкая ЦРБ);
- інфармацыйныя (бібліяграфічныя) спісы літаратуры «Літаратура аб краі за... год» (Жабінкаўская, Камянецкая, Бярозаўская ЦРБ);
- бібліяграфічныя паказальнікі, прымеркаваныя да важных гістарычных падзей і вех;
- біябібліяграфічныя спісы літаратуры і бібліяграфічныя паказальнікі аб земляках-юбілярах («Жыццё, напоўненае творчасцю» да 70-годдзя з дня нараджэння Р. М. Бензерука – Жабінкаўская ЦРБ, «13 мая 2014 г. – 75 гадоў з дня нараджэння Аляксея Георгіевіча Філатава» – Маларыцкая ЦРБ);
- буклеты і шорт-лісты («Легенды і паданні роднага краю» – аб паходжанні вёсак Бярозаўскага раёна, буклеты па гісторыі цэркваў Камянецкага раёна).

У Бярозаўскай і Ганцавіцкай ЦРБ, акрамя пералічаных форм выдавецкай дзейнасці, практыкуецца серыйнае выданне краязнаўчых матэрыялаў («Бярозаўшчына кніжная», «Бярозаўшчына літаратурная», «Паэты Бярозаўшчыны: проба пяра», «Жыць і памятаць», «Гісторыя бібліятэк: перагортваючы мінулага старонкі», «Скарбы народнай культуры» і г. д.); гісторыка-дакументальных («Святыні: Ганцаўшчына праваслаўная», «Коласаўскія парасткі» і «Сцяжынкамі Коласа – у памяць светлую»); аўтабіяграфічных зборнікаў; зборнікаў вершаў мясцовых паэтаў і г. д.

За апошнія тры гады цэнтральнымі бібліятэкамі створаны каля 150 бібліяграфічных краязнаўчых друкаваных выданняў.

Адным з вядучых напрамкаў краязнаўчай дзейнасці бібліятэк можна лічыць ***літаратурнае краязнаўства***. Работа, якая праводзіцца бібліятэкарамі па папулярызацыі твораў мясцовых пісьменнікаў і прыцягненні розных катэгорый чытачоў да вывучэння іх творчасці, у большасці выпадкаў характарызуецца сістэмнасцю. У рамках здзяйснення пастаўленых задач бібліятэкамі праводзяцца шматлікія мерапрыемствы, разлічаныя на самую запатрабавальную чытацкую аўдыторыю: літаратурна-краязнаўчыя чытанні, тэматычныя вечары, паэтычныя святы і святы кнігі, прэзентацыі паэтычных зборнікаў мясцовых аўтараў, конкурсы вершаў і сачыненняў, чытацкія акцыі і г. д. Важным аспектам літаратурнага краязнаўства з'яўляецца збор і сістэматызацыя фальклору. У гэтай сувязі трэба адзначыць, што практычна ўсе бібліятэкі праводзяць работу па адраджэнні мясцовых абрадаў і паўзабытых звычаяў і традыцый. Напрыклад, аддзелам бібліятэчнага маркетынгу Бярозаўскай ЦРБ сумесна з бібліятэкарам Вайцяшынскай СБ былі падрыхтаваны наступныя матэрыялы: зборнік народнай прозы і дыялектаў в. Вайцяшын «Мова маёй зямлі»; практычны дапаможнік для правядзення музейных экскурсаў «Ой, лянок, лянок мой чысты, валакністы, залацісты»; рэканструкцыя старажытнага абрада вёскі Вайцяшын «А з вяселля раненька заіграла сонейка»; а таксама ЭД «Народнае адзенне в. Пескі Бярозаўскага раёна» і г. д. Цікавыя напрацоўкі па зборы і апрацоўцы фальклорных матэрыялаў маюцца ў Маларыцкай, Іванаўскай РЦБС. Заслугоўвае ўвагі вопыт Іванаўскай ЦРБ, якой была праведзена значная пошукава-даследчая праца па зборы матэрыялаў да выдання «Дыялектычнага слоўніка лабарскай гаворкі». Акрамя гэтага, у практыку многіх бібліятэк увайшлі такія формы арганізацыі вольнага часу як «пасядзелкі», абрадавыя фальклорныя святы, пасяджэнні ў літаратурна-этнаграфічнай гасцёўні, этнаподыумы, фальклорныя вячоркі і г. д.

Значнае месца ў бібліятэчнай практыцы займае ***работа з падрастаючым пакаленнем па прывіцці любові да роднага краю, да сваёй малой радзімы***. У гэтых мэтах пры бібліятэках вобласці функцыянуюць 62 аматарскія аб'яднанні краязнаўчай накіраванасці (з іх 53 – дзіцячыя),

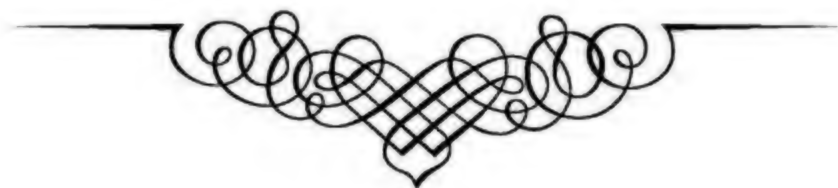
на пасяджэннях якіх дзеці і падлеткі знаёмяцца з гісторыяй сваёй краіны, свайго роднага горада (вёскі), вывучаюць экалагічныя і прыродныя асаблівасці Беларусі, сваёй мясцовасці і г. д.

Такім чынам, ***праведзены аналіз паказаў***, што:

- краязнаўчая дзейнасць бібліятэк, працуючых у межах мэтавых праграм, з'яўляецца найбольш эфектыўнай;
- на сённяшні дзень у краязнаўчай рабоце бібліятэк распаўсюджанымі і актуальнымі можна вылучыць наступныя напрамкі: пошукава-даследчы, літаратурны, гістарычны, экалагічны;
- у практыку работы цэнтральных бібліятэк і бібліятэк-філіялаў трывала ўвайшлі краязнаўчыя чытанні, навучальныя семінары і «круглыя сталы», сустрэчы з мясцовымі краязнаўцамі і пісьменнікамі, прэзентацыі іх твораў, раённыя (гарадскія) святы беларускага пісьменства і друку, святы кнігі і г. д.

Усё вышэйабазначанае спрыяе таму, што ў бібліятэчных мерапрыемствах удзельнічаюць настаўнікі, краязнаўцы, супрацоўнікі музеяў і СМІ; гэта ўзбагачае краязнаўчую работу бібліятэкі і забяспечвае яе навуковы ўзровень. Публікацыі краязнаўчых матэрыялаў даюць магчымасць уводзіць у навуковы абарот новыя гістарычныя факты і звесткі.

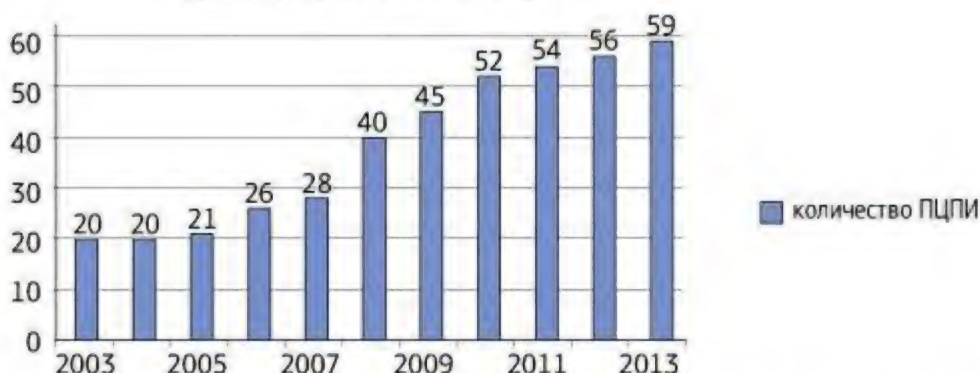
Разам з тым работа бібліятэк вобласці па фарміраванні і папулярызацыі краязнаўчых рэсурсаў патрабуе на сённяшні момант перагляду першачарговых задач у дадзеным відзе дзейнасці. У сучасных умовах найбольш запатрабаванай і перспектыўнай сферай бібліятэчнай галіны, у т. л. і краязнаўчай, з'яўляецца алічбоўка дакументальных рэсурсаў, што паспрыяе павышэнню аператыўнасці выканання запытаў карыстальнікаў і адначасова памяншэнню колькасці зваротаў да арыгіналаў.

СЕТЬ ПЦПИ БРЕСТСКОЙ ОБЛАСТИ: СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ

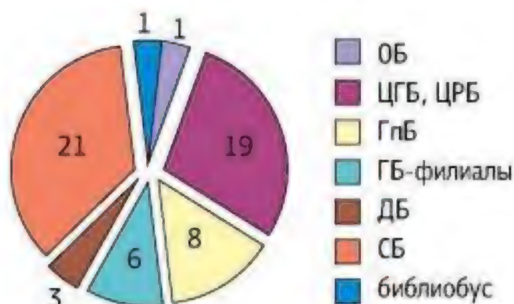
А. С. КУЗЬМИНА,
гл. библиотекарь отдела библиотековедения
УК «Областная библиотека им. М. Горького», г. Брест

Начиная с 2001 г., на базе общедоступных библиотек Брестской области выполняется Программа создания публичных центров правовой информации (ПЦПИ). С 2003 г. ПЦПИ функционируют при всех центральных районных и городских библиотеках. В 2006 г. стали создаваться первые ПЦПИ на базе сельских библиотек агрогородков (Столинская РЦБС). Наибольшее количество ПЦПИ было организовано в 2008 г. (+12). За период реализации программы сложились основные модели ПЦПИ и определились приоритетные направления их деятельности: обеспечение пользователям широкомасштабного открытого доступа к правовой и другой социально значимой информации, внедрение новых для библиотек услуг и сервисов.

На 1.01.2014 г. в области функционируют 59 ПЦПИ при библиотеках разного уровня:

- 1 – в областной библиотеке им. М. Горького;
- 19 – в центральных городских и районных библиотеках;
- 8 – в горпоселковых библиотеках;
- 6 – в городских библиотеках;
- 3 – в детских библиотеках;
- 21 – в сельских библиотеках агрогородков;
- 1 – в библиобусе Пинской РЦБС.

В 2013 г. начали действовать ПЦПИ в Высоковской ДБ Каменецкой РЦБС, Жидченской и Оснежицкой СБ Пинской РЦБС, Лукской СБ Кобринской РЦБС. Лидерами по количеству правовых центров являются Столинская (13 ПЦПИ) и Пинская (9 ПЦПИ) РЦБС.

В библиотеках области ПЦПИ не являются самостоятельными структурными подразделениями, а созданы на базе отделов: информационно-библиографических (в областной библиотеке и центральных городских библиотеках), обслуживания и информации (в центральных районных библиотеках). Все правовые центры оснащены компьютерной техникой (67 компьютеров, 63 принтера и МФУ), имеют доступ к сети Интернет и электронной почте, что позволяет оперативно удовлетворять запросы пользователей и осуществлять электронную доставку документов.

Одним из факторов успешного функционирования правовых центров является их информационно-ресурсное обеспечение. Основные электронные ресурсы представлены электронной копией эталонного банка данных правовой информации Республики Беларусь с информационно-поисковой системой «ЭТАЛОН», тематическими банками данных «Судебная практика», «Одно окно», «Бизнес», «Помнікі гісторыі права Беларусі», «Трудовое законодательство», «Права человека», «Уголовное право Беларуси», «Кодексы Республики Беларусь», «Труд и профсоюзное движение», «Индивидуальный предприниматель».

К услугам пользователей Брестской областной библиотеки им. М. Горького – информационно-правовая система по законодательству Беларуси «Эксперт», ЭБД «Эксперт: охрана труда». Для оперативного поиска необходимой правовой информации активно используются ресурсы отдалённого доступа: Национальный правовой Интернет-портал Республики Беларусь, Детский правовой сайт, сайты различных Министерств и ведомств.

Актуализация ИПС «ЭТАЛОН» происходит:

ежедневно	–	9 ПЦПИ,
2 раза в неделю	–	2 ПЦПИ,
1 раз в неделю	–	21 ПЦПИ,
1 раз в месяц	–	19 ПЦПИ,
1 раз в квартал	–	3 ПЦПИ,
2 раза в квартал	–	1 ПЦПИ,
ONLINE	–	2 ПЦПИ,
не актуализируются	–	2 ПЦПИ

(Парохонская СБ Пинской РЦБС – в связи с ремонтом, ГБ-филиал № 1 Барановичской ГЦБС – из-за отсутствия пользователей).

К традиционным, или бумажным, ресурсам относятся: периодические издания («Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь», «Право.by», «Экономика Беларуси», «Юридический мир», «Финансы. Учёт. Аудит», «Проблемы управления», «Отдел кадров», «Юстыцыя Беларусі», «Вестник Высшего хозяйственного суда Республики Беларусь», «Охрана труда и социальная защита», «Личный юрист»); сборники нормативных правовых актов и комментариев; кодексы; учебная и справочная литература; популярные издания юридического характера. Совокупный документный фонд ПЦПИ библиотек Брестчины насчитывает 37,1 тыс. экз. документов, из них – 13,7 тыс. экз. книг и 23,4 тыс. экз. журналов (в т. ч. 17,9 тыс. экз. «Национального реестра правовых актов Республики Беларусь»). Однако, как правило, фонд правовой литературы рассредоточен по отделам библиотеки (читальный зал, абонемент, справочно-библиографический отдел), что создаёт определённые трудности в обслуживании пользователей. Возможно, целесообразнее было бы

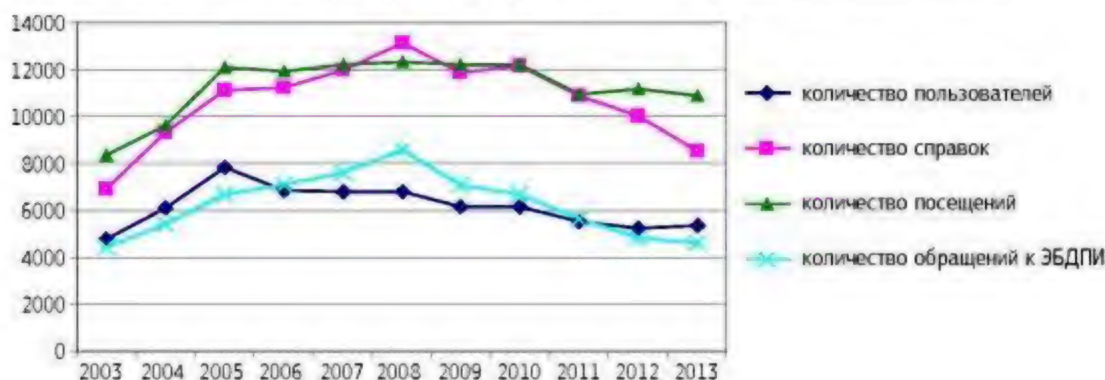
объединить этот фонд в правовом центре. В фондах ПЦПИ при детских библиотеках имеется около 50 экз. изданий. К сожалению, на книжном рынке представлено очень мало детской литературы правовой тематики, что усложняет процесс формирования фондов правовых центров при детских библиотеках. К тому же информационно-поисковая система «ЭТАЛОН» не адаптирована к детскому пользователю. Чаще всего в работе с подростками и детьми используются информационные ресурсы Детского правового сайта «mir.pravo.by».

Отвечая на информационные запросы по различным аспектам правовой проблематики, многие ПЦПИ создают собственные информационные продукты, в основном в форме печатных изданий. Например, папки-досье по темам: «Льготы», «Жилищный кодекс», «Кредит на жильё», «Всё о земельном законодательстве», «Предпринимательство», «Контракт». Вниманию пользователей предлагаются библиографические указатели, тематические и информационные материалы: «Молодёжная политика в Республике Беларусь», «Правовое регулирование», «Борьба с детской беспризорностью», «ПЦПИ информирует: актуальные вопросы», «Обратите внимание! Новое в законодательстве», «Потребитель имеет право знать» и др.

Говоря о ресурсах ПЦПИ, стоит рассмотреть такой важнейший ресурс, как персонал, работающий в Центрах при библиотеках. В ПЦПИ работают 111 специалистов (в основном библиографы): 44 сотрудника с высшим библиотечным образованием, 45 – со средним специальным библиотечным образованием, 22 – с высшим и средним специальным педагогическим, техническим, сельскохозяйственным, КПР, медицинским образованием. На библиографов возлагается большой спектр задач по информационно-библиографическому обслуживанию пользователей, изданию библиографической продукции, созданию библиографических записей в традиционном и электронном режимах, созданию и ведению СБА библиотеки. Дополнительной является функция организации работы в ПЦПИ. Однако работа с правовыми информационными базами данных и документами требует специальных знаний и умений. На местах проводятся тренинги и семинары для сотрудников ПЦПИ на темы: «Как найти необходимый правовой акт», «Использование правовой информации в развитии правовой культуры населения», практикумы по работе с ИПС «ЭТАЛОН».

ПЦПИ при библиотеках как общедоступные центры открыты всем. Это определяет состав пользователей: ПЦПИ обслуживают не только читателей библиотек, но и всё население региона.

Анализ статистических показателей за десять лет позволяет сделать вывод, что наряду с расширением сети ПЦПИ наблюдается тенденция уменьшения количества пользователей, посещений и обращений к электронным правовым базам данных. Например, в 2004 г. 20 ПЦПИ насчитывали 6 117 пользователей, в 2013 г. 59 ПЦПИ – 5 333 пользователя.

Среди основных причин негативной динамики – доступность правовых информационных ресурсов в сети Интернет, приобретение правовых информационно-поисковых систем госучреждениями, организациями, предприятиями, учреждениями образования (вузы, ссузы, школы, гимназии, лицеи), сельскими исполкомами, – что вызывает отток пользователей.

Основные статистические данные работы ПЦПИ при библиотеках области за 2013 г. выглядят следующим образом:

– зарегистрировано 5 333 пользователя,

– зафиксировано 10 906 посещений,

– выполнено 8 527 справок (в т. ч. 4 430 с помощью ИПС «Эталон»),

– выдано 19 370 экз. документов.

Основные категории пользователей:

– служащие (38 %),

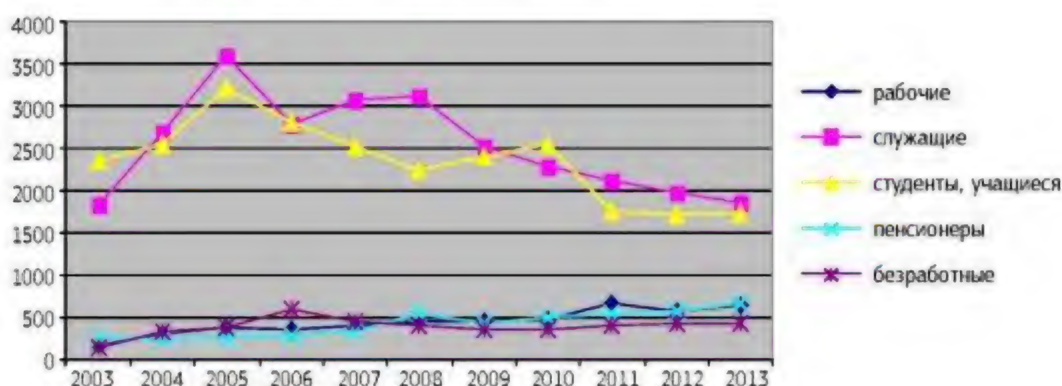
– учащиеся и студенты (33 %),

– социально незащищённые слои населения (пенсионеры (11 %), безработные (8 %)),

– рабочие (10 %).

Вместе с тем на протяжении последних лет количество пользователей – служащих, учащихся и студентов – неуклонно падает. Возросло количество таких пользователей, как рабочие, пенсионеры, безработные.

Основные категории пользователей ПЦПИ

Тематика обращений самая различная и охватывает все отрасли права, но всё же превалирует интерес к жилищному, пенсионному, трудовому законодательству. Необходимо отметить, что сегодняшнему пользователю нужны не только правовые документы, но комментарии к ним и консультации по их применению.

Опыт работы ПЦПИ при библиотеках Брестчины показывает, что их дальнейшее успешное развитие возможно при решении следующих задач:

– выделение ПЦПИ в специализированные структурные подразделения;

– модернизация материально-технической базы библиотек и использование высокоскоростных телекоммуникационных каналов, создание автоматизированных рабочих мест для самостоятельной работы пользователей с правовыми информационно-поисковыми системами;

– непрерывное повышение квалификации сотрудников ПЦПИ на областном и республиканском уровнях;

– сотрудничество с коллегиями адвокатов, организация бесплатных юридических консультаций для пользователей.

ПУБЛИЧНЫЕ ЦЕНТРЫ ПРАВОВОЙ ИНФОРМАЦИИ БРЕСТЧИНЫ: ИТОГИ И ОРИЕНТИРЫ

24 апреля 2014 г. на базе Брестской центральной городской библиотеки им. А. С. Пушкина состоялся областной обучающий семинар для директоров ЦБС и библиографов публичных центров правовой информации (ПЦПИ), функционирующих при областной, центральных районных и городских библиотеках Брестской области.

Организаторами семинара выступили: Национальный центр правовой информации (НЦПИ) Республики Беларусь, Региональный центр правовой информации (РЦПИ) Брестской области, главное управление идеологической работы, культуры и по делам молодёжи Брестского облисполкома, УК «Областная библиотека им. М. Горького», Брестская центральная городская библиотека им. А. С. Пушкина.

Обучающий семинар собрал многих заинтересованных в развитии государственной системы правовой информации Республики Беларусь. В нём приняли участие руководители и специалисты НЦПИ, РЦПИ Брестской области, специалисты областной библиотеки им. М. Горького, директора ЦБС и библиографы центральных районных и городских библиотек.

С приветственным словом к участникам семинара обратился первый заместитель начальника главного управления идеологической работы, культуры и по делам молодёжи И. В. Гетман. Открыли семинар директор Брестской областной библиотеки Т. П. Данилюк и директор НЦПИ А. А. Гаев.

Основными докладчиками на семинаре выступили гости из столицы, а также сотрудники регионального центра. Заместители директора НЦПИ А. В. Бобцов и В. А. Шаршун в доступной форме изложили присутствующим систему публикации государственной правовой информации на официальных правовых ресурсах Республики Беларусь; рассказали о новом проекте НЦПИ – правовом сайт-форуме и др. Начальник отдела научно-методического обеспечения правовой информатизации НЦПИ И. А. Чупракова познакомила всех с видеороликом о детском правовом сайте, а также подробно рассказала о научно-практическом журнале «Право.by»: её структуре, наполнении, авторских правах, рубриках.

Специалисты РЦПИ Брестской области М. А. Золотарёв и А. С. Сидорчук предложили участникам тренинг по использованию информационно-поисковой системы «ЭТАЛОН-ONLINE», а также продемонстрировали преимущества использования ИПС «Эталон» версии 6.6 в работе публичных центров правовой информации.

Главный библиотекарь отдела библиотековедения Брестской областной библиотеки А. С. Кузьмина подробно проанализировала работу сети ПЦПИ Брестской области, наглядно показав современное состояние и перспективы развития центров правовой информации.

Кроме названных выступлений, были также заслушаны доклады «с мест». Сотрудники центральных библиотек, которые каждый день сталкиваются в своей непосредственной работе с проблемами функционирования ПЦПИ, рассказали о практической стороне вопроса. Зав. информационно-библиографическим отделом Брестской ЦГБ им. А. С. Пушкина Ж. В. Юркевич, гл. библиограф отдела обслуживания и информации Кобринской ЦРБ С. Д. Курачук, гл. библиограф отдела обслуживания и информации Берёзовской ЦРБ О. С. Вискова – рассказали о работе ПЦПИ в своих системах, о сотрудничестве с местной властью, о правовом воспитании и просвещении молодёжи.

Такие обучающие семинары на базе публичных библиотек стали уже традиционными в практике работы Национального центра правовой информации. Они способствуют развитию профессиональных коммуникаций, обмену опытом, что в дальнейшем благоприятно сказывается на качестве выполнения практически всех запросов пользователей, связанных с получением необходимой правовой информации, а значит – и на работе ПЦПИ в целом.

Ю. М. МАЙКЕВИЧ,
методист отдела библиотековедения
УК «Областная библиотека им. М. Горького», г. Брест

ПРАБЛЕМЫ КААРДЫНАЦЫІ І КАРПАРАТЫЎНАГА ЎЗАЕМАДЗЕЯННЯ БІБЛІЯТЭК БРЭСЦКАЙ ВОБЛАСЦІ ПРЫ СТВАРЭННІ ЭЛЕКТРОННЫХ КРАЯЗНАЎЧЫХ РЭСУРСАЎ

Т. С. КАВЕНЬКА,
заг. аддзела краязнаўчай літаратуры і бібліяграфіі
УК «Абласная бібліятэка імя М. Горкага», г. Брэст

Фарміраванне адзінай інфармацыйнай прасторы краіны, яе інтэграцыя ў сусветную інфармацыйную інфраструктуру, а таксама забеспячэнне інфармацыйнай роўнасці жыхароў усіх рэгіёнаў немагчымы без стварэння айчыннымі бібліятэкамі краязнаўчых інфармацыйных рэсурсаў як неад'емнай складаючай электроннага нацыянальнага рэсурсу нацыянальнай бібліяграфіі Беларусі і нацыянальнай электроннай бібліятэкі Беларусі.

Такі вынік быў зроблены на міжнародным навукова-практычным семінары «Бібліятэчнае краязнаўства: тэрыторыя вялікіх магчымасцей і перспектыў», які адбыўся ў маі 2012 г. у Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі[1].

Стварэнне краязнаўчых інфармацыйных рэсурсаў, у тым ліку бібліяграфічных, і прадстаўленне ў Інтэрнэце зводных каталогаў краязнаўчых і мясцовых дакументаў з максімальна поўным адлюстраваннем дакументальных краязнаўчых крыніц, паўнатэкставых, камбінаваных і іншых электронных краязнаўчых рэсурсаў, пры ўдзеле бібліятэчных сістэм, бібліятэк ВНУ, краязнаўчых музеяў, архіваў і іншых устаноў – гэта глабальная задача доўгатэрміновай перспектывы. Яна патрабуе вырашэння шэрагу праблем па ўкараненні механізму каардынацыі і карпаратыўнага ўзаемадзеяння паміж галоўнымі бібліятэчнымі фондасховішчамі краязнаўчых і мясцовых дакументаў, не кранаючы працы іншых устаноў і арганізацый, што таксама займаюцца краязнаўчай дзейнасцю.

У Беларусі, нягледзячы на тое, што распрацавана і паступова рэалізуецца ***«Праграма развіцця нацыянальнай бібліяграфіі Беларусі на 2011–2015 гг. і на перспектыву»***, пакуль што **адсутнічае цэласная стройная сістэма крыніц нацыянальнай бібліяграфіі**. Асабліва бібліёграфаў-краязнаўцаў цікавіць аналітычная бібліяграфія ў інфармацыйнай віртуальнай прасторы. Важнасць гэтага сегмента абумоўлена значнай колькасцю краязнаўчых дакументаў, у прыватнасці менавіта аналітычных матэрыялаў. Некалькі гадоў назад віртуальнаму карыстальніку быў прадстаўлены Электронны каталог Нацыянальнай кніжнай палаты (ЭК НКП), аналітыку можна таксама адсачыць у электронных каталогах (ЭК) абласных бібліятэк. Галоўная праблема тут у тым, што НКП прадстаўляе няпоўную версію сваіх рэсурсаў, аналітычныя базы

[1] Бібліятэчнае краязнаўства: прастора вялікіх магчымасцей і перспектыў. – Мінск, 2013. – 286 с.

даных абласных бібліятэк шмат у чым дубліруюць адна адну, кансорцыум па аналітычным роспісе дакументаў LibКАРД працуе толькі з часопісамі.

Наступнай вельмі важнай праблемай, на мой погляд, з'яўляецца **адсутнасць на сучасным этапе рэспубліканскага нарматыўна-рэгламентуючага дакумента ў галіне краязнаўчай дзейнасці бібліятэк**. Нацыянальнай бібліятэцы як дзяржаўнаму цэнтру навукова-метадычнай дзейнасці мэтазгодна яшчэ раз звярнуць увагу на неабходнасць распрацоўкі новага дакумента – **палажэння,** у якім знайшлі б адлюстраванне сучасны стан і перспектывы развіцця бібліятэчна-інфармацыйнай дзейнасці ў галіне краязнаўства, у тым ліку і абласных бібліятэк як яго рэгіянальных цэнтраў, замест існуючага раней ***«Палажэння аб краязнаўчай рабоце бібліятэк Рэспублікі Беларусь» (Мінск, 1993)***[2]. Адзначанае «Палажэнне... » – першы і, на жаль, апошні пакуль што дакумент па гэтай праблеме. У каардынацыі краязнаўчай бібліятэчнай справы яно адыграла сваю станоўчую ролю, якая знайшла адлюстраванне ў наступных высновах:

- упершыню ў Беларусі былі канкрэтна вызначаны паняцці: «Край», «Краязнаўчы дакумент (КД)», «Мясцовы дакумент (МД)»;
- падрабязна вылучаны падыходы да фарміравання краязнаўчых фондаў, арганізацыі краязнаўчага ДБА;
- асобна падкрэслена неабходнасць узаемадзеяння бібліятэк з іншымі ўстановамі і арганізацыямі, проста аматарамі, якія займаюцца краязнаўчай работай.

Асноўным аўтарам кнігі «Краязнаўчая дзейнасць бібліятэк» (Мн., 1994) была Рыма Міхайлаўна Чыгірова, карыфей краязнаўчай і беларускай бібліяграфіі.

Адмена гэтага дакумента, на погляд бібліятэкараў, была немэтазгоднай. «Палажэнне...» патрабавала дапаўненняў у адпаведнасці са станоўчымі зрухамі апошніх гадоў – павелічэннем аб'ёму краязнаўчай інфармацыі і аўтаматызацыяй бібліятэчных працэсаў.

Разам з «Палажэннем...» бібліятэкі краіны атрымалі ў 1993 г. адзіную для ўсіх ***«Тыпавую схему класіфікацыі дакументаў для краязнаўчых каталогаў (картатэк) бібліятэк Рэспублікі Беларусь»***[3]. Можна адзначыць, што «Тыпавая схема класіфікацыі...» і на той момант не адпавядала патрэбам абласных і раённых бібліятэк. Яна была арыентавана на выкарыстанне сельскімі бібліятэкамі. Пры арганізацыі краязнаўчага фонду і краязнаўчага сістэматычнага каталога абласной бібліятэкі прыходзіцца дапаўняць «Тыпавую схему...» вялікай колькасцю прадметных і тэматычных рубрык.

Т. В. Кузьмініч, намеснік дырэктара Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі па інфармацыйных рэсурсах, у сваім выступленні на міжнародным навукова-практычным семінары (2012 г.) адзначыла: «У рэгіянальных бібліятэках Беларусі індэксаванне краязнаўчай літаратуры здзяйсняецца згодна з "Тыпавой схемай класіфікацыі для краязнаўчых каталогаў (картатэк) бібліятэк Рэспублікі Беларусь", створанай на аснове адпаведных савецкіх правілаў класіфікацыі для каталогаў краязнаўчай літаратуры для абласных, краявых, рэспубліканскіх бібліятэк, а таксама рознымі версіямі бібліятэчна-бібліяграфічнай класіфікацыі (ББК). Вышэйназваная схема ўжо не дае магчымасці адлюстроўваць усю шматграннасць краязнаўчага дакументнага патоку, і яе далейшае выкарыстанне патрабуе істотнай дапрацоўкі. Асобныя карэкціроўкі ўносяцца бібліятэкамі лакальна пры апрацоўцы дакументаў. На сучасным этапе стварэння і вядзення карпаратыўных пошукавых сістэм рэгіянальнага і нацыянальнага ўзроўняў гэта недапушчальна: немагчыма будзе гаварыць аб якасным і сумяшчальным фарміраванні пошукавых вобразаў дакументаў і выкарыстанні класіфікацыйных індэксаў як лексічных адзінак у пошукавых мэтах. Цэнтралізаваная перапрацоўка вышэйназваных класіфікацыйных схем немэтазгодна, таму што гэта будзе патрабаваць не толькі значнай навукова-метадычнай

[2] Краязнаўчая дзейнасць бібліятэк. – Мінск, 1994. – С. 84–89.
[3] Там жа. – С. 90–101.

работы, асабліва з улікам неабходнасці далейшай пастаяннай падтрымкі, але і ўзгаднення з іх праваўладальнікамі»[4].

«...Пераход бібліятэк Беларусі (абласных у першую чаргу) на індэксаванне літаратуры сродкамі УДК дазволіць аптымізаваць працэсы бібліяграфавання на ўзроўні краіны, будзе спрыяць якаснаму адлюстраванню зместу краязнаўчых дакументаў у ліку дакументаў іншых галіновых накірункаў»[5].

Такім чынам, на сённяшні дзень ёсць патрэба вырашаць і гэтую праблему, ці дапрацаваць «Тыпавую схему класіфікацыі...», дзе памочнікамі НББ маглі б быць абласныя бібліятэкі, ці адмовіцца ад яе, перайсці на УДК, а пры стварэнні паказальніка «Новая літаратура аб ... вобласці (раёне)» выкарыстоўваць схему «Размяшчэнне бібліяграфічных запісаў у "Летапісе друку Беларусі" на аснове Універсальнай дзесятковай класіфікацыі» (Мн.,2013)[6].

Рэзалюцыя міжнароднага навукова-практычнага семінара «Бібліятэчнае краязнаўства: тэрыторыя вялікіх магчымасцей і перспектыў» і круглага стала «Арганізацыйна-ўпраўленчы аспект развіцця рэгіянальнай бібліяграфіі Беларусі» (Мінск, Нацыянальная бібліятэка Беларусі (НББ), 15 мая 2012 г.) змяшчае наступныя пункты:

- ініцыяваць адлюстраванне асаблівасцей краязнаўчай дзейнасці бібліятэк у праекце Закона Рэспублікі Беларусь «Аб унясенні змяненняў і дапаўненняў у Закон Рэспублікі Беларусь»;
- ініцыяваць распрацоўку і шырокае абмеркаванне Дакумента аб краязнаўчай дзейнасці публічных бібліятэк Рэспублікі Беларусь;
- ініцыяваць дапрацоўку «Тыпавой схемы класіфікацыі для краязнаўчых каталогаў (картатэк) бібліятэк Рэспублікі Беларусь» як метадалагічнай асновы індэксавання і лінгвістычнай апрацоўкі дакументных масіваў пры стварэнні рэгіянальных краязнаўчых інфармацыйных рэсурсаў;
- абласным бібліятэкам Рэспублікі Беларусь актывізаваць навукова-метадычную і каардынацыйную работу ў галіне стварэння краязнаўчых інфармацыйных рэсурсаў рэгіёна ва ўмовах сучаснага электроннага асяродка.[7]

«Нацыянальная бібліятэка Беларусі (пры супрацоўніцтве з іншымі ўдзельнікамі сістэмы карпаратыўнай каталагізацыі) стварае нацыянальную базу даных аўтарытэтных запісаў... Вялікі масіў нацыянальных энтытэтаў (імя асобы, назвы калектываў, гандлёвых марак, геаграфічных аб'ектаў і інш.) падрыхтаваны, дапрацоўваецца (дапаўняецца, карэктуецца) у бягучым рэжыме і актыўна выкарыстоўваецца, у т. л. рэгіянальнымі бібліятэкамі. Але для адлюстравання фактаграфічных ведаў краязнаўчага характару яго недастаткова. Неабходна далучэнне да гэтай працы абласных бібліятэк і адпаведна больш глыбокае адлюстраванне аб'ектаў рэгіянальнага ўзроўню і выкарыстанне іх як элементаў пошуку і фарміравання краязнаўчых ведаў», – ставіць задачу Нацыянальная бібліятэка Беларусі[8]. Сапраўды бібліёграфам-краязнаўцам не хапае лексічнага аб'ёму аўтарытэтных запісаў, асабліва гэта тычыцца раздзела «Геаграфічныя назвы». Прыходзіцца запаўняць поле ўручную. Брэсцкая абласная бібліятэка імя М. Горкага не адмовілася б ад супрацоўніцтва ў гэтым кірунку, пры адпаведнай адпрацоўцы тэхнічнага алгарытму працэса.

Вызначэнне краязнаўчага дакумента, стварэнне яго пошукавага вобраза з улікам выкарыстання інфармацыйна-пошукавых магчымасцей існуючых праграм, прадастаўленне яго ў карыстанне – працэс, які мае вялікую **працаёмкасць**.

---

[4] Кузьмініч Т. В. Бібліятэчнае краязнаўства ў кантэксце стварэння рэсурсаў нацыянальнай бібліяграфіі Беларусі і нацыянальнай электроннай бібліятэкі // Бібліятэчнае краязнаўства ... – С. 12.

[5] Там жа. – С. 13.

[6] Кніжны летапіс. – 2014. – № 10. – С. 3.

[7] http://wcent.nlb.by/portal/page/portal/index/detailed_news?param0=55471&lang=ru&rubricId=711

[8] Кузьмініч Т. В. Бібліятэчнае краязнаўства ... – С. 15.

Пры стварэнні баз даных, якія адлюстроўваюць усе віды дакументаў, уключаючы артыкулы з неперыядычных зборнікаў, перыядычных выданняў, «бібліёграфы неадкладна сутыкаюцца з дэфіцытам працоўных рэсурсаў [асабліва] для паралельнага вядзення элементаў ДБА, паколькі працаёмкасць вядзення электроннага каталога прыкладна ў два разы вышэй, чым традыцыйных каталогаў і картатэк»[9].

«Непазбежнае абмежаванне складу і зместу фарміруемых бібліёграфамі каталогаў (картатэк) і баз даных прымушае іх імкнуцца да якаснага адбору адлюстроўваемых дакументаў і распрацоўваць крытэрыі адбору»[10]. Адбор можа быць, у першую чаргу, фармальны – бягучая і рэтраспектыўная рэпертуарная бібліяграфія рэгіянальнай перыёдыкі, аб аўтарах-земляках, але таксама вызначаецца навуковая і мастацкая цэннасць дакумента ці інфармацыі.

«Рэальна якасны адбор з'яўляецца ў рознай меры суб'ектыўным і дыскусійным»[11].

Наступная праблема сённяшняй краязнаўчай дзейнасці – **суб'ектыўнасць падыходаў** да яе арганізацыі. Калі суб'ектыўнасць базіруецца на высокім прафесіяналізме, яе можна назваць ініцыятывай, шырынёй погляду, палётам думкі (і г. д.), а калі прафесіяналізм адсутнічае, то вытворчы працэс пераходзіць у аматарства і абмежаванасць.

Першы бібліёграф з вышэйшай адукацыяй у Брэсцкай вобласці, былая супрацоўніца аддзела беларускай літаратуры і краязнаўства Брэсцкай абласной бібліятэкі імя М. Горкага Лідзія Андрэеўна Жыгалава некалі гаварыла, што трэба адпрацаваць не менш сямі гадоў, каб быць добрым бібліёграфам-краязнаўцам. Працэс бібліяграфавання краязнаўчых дакументаў патрабуе глыбокіх прафесійных ведаў і валодання спадарожнай краязнаўчай інфармацыяй, а тэхналогія фарміравання і выкарыстання электроннага інфармацыйнага прадукта – вялікай адказнасці. «Ад узроўню прафесійных ведаў, уменняў, навыкаў бібліятэкара ў галіне краязнаўства і яго асабістых якасцей залежаць эфектыўнасць і сацыяльная аддача краязнаўчай сферы бібліятэчнай дзейнасці. Такі спецыяліст забяспечвае цесную сувязь паміж усімі кампанентамі і падсістэмамі краязнаўчай дзейнасці бібліятэк; паміж краязнаўствам і бібліятэчнай справай (як абслугоўваемай і абслугоўваючай галінамі)»[12]. «Падрыхтоўка спецыялістаў такога ўзроўню, прафесійна валодаючых краязнаўчай інфармацыяй, традыцыйнымі і новымі вытворчымі тэхналогіямі, уменнем прадаставіць у карыстанне створаны інфармацыйны прадукт (карыстальнік не заўсёды падрыхтаваны) – працэс працаёмкі, які патрабуе вялікіх часовых затрат. Дзяржава і грамадства павінны з разуменнем адносіцца да такіх кваліфікаваных кадраў, выкарыстоўваючы ўсе формы і метады маральнага і матэрыяльнага стымулявання»[13]. Праблема **наяўнасці высокаадукаваных прафесіяналаў, а таксама іх колькасці** паўстае перад намі як адна з асноўных.

Вярнуўшыся да нашай асноўнай задачы – стварэння зводных элементаў электроннай часткі ДБА – хацелася б вызначыць, што ёсць каардынацыя і карпаратыўнае ўзаемадзеянне ў стварэнні электронных краязнаўчых рэсурсаў на сённяшні дзень у сённяшніх ўмовах на нашай тэрыторыі.

Адна з найбольш складаных і працаёмкіх задач, патрабуючых штодзённых намаганняў, – стварэнне і падтрымка ў актуальным стане ЭК. У сувязі з укараненнем у дзейнасць абласных і раённых бібліятэк праграмнага забеспячэння ALIS-web (з выкарыстаннем фармату BELMARK для стварэння бібліяграфічных запісаў, у тым ліку па краязнаўстве), з'явілася магчымасць не толькі стварэння краязнаўчага каталога як складаючай часткі ЭК у кожнай цэнтральнай

[9] 7.1. Справочно-библиографический апарат // Справочник библиографа. – 4-е изд., испр. и доп. – СПб, 2014. – С. 618.
[10] Там жа. – С. 618–619.
[11] Там жа. – С. 619.
[12] Маслова А. Термины и понятия // Хроники краеведа. – 2008. – № 1. – С. 10.
[13] Кавенька Т. С. Краязнаўчы бібліяграфічны рэсурс: праблемы фарміравання і выкарыстання // Брэсцкая абласная бібліятэка імя М. Горкага – сацыякультурны і інфармацыйны цэнтр рэгіёна. – Брэст, 2010. – С. 43–44.

бібліятэцы, але і прадастаўлення віртуальнай магчымасці яго выкарыстання на сайце бібліятэкі. Калі зазірнуць зараз на сайты бібліятэк вобласці, то электронны каталог можна ўбачыць толькі ў абласной бібліятэцы, Брэсцкай, Баранавіцкай, Пінскай ГЦБС, Кобрынскай і Камянецкай РЦБС. Краязнаўчыя раздзелы ЭК працуюць у абласной бібліятэцы, Баранавіцкай, Пінскай ГЦБС, Кобрынскай і Камянецкай РЦБС. Карпаратыўная ўзаемадапамога паміж гэтымі ўстановамі існуе ўжо сёння пры выкарыстанні ўзаемнай працы. Аб'ектыўная абмежаванасць асабістых каталогаў, картатэк і баз даных кампенсуецца выкарыстаннем знешніх бібліяграфічных баз даных.

Цяперашняе праграмнае забеспячэнне нарэшце дапрацавана і дазваляе вырашаць пытанні машыннага фарміравання краязнаўчых бібліяграфічных дапаможнікаў тыпу «Новая літаратура аб ... вобласці (раёне, горадзе, мястэчку і г. д.)». Пружанская і Кобрынская ЦРБ маюць на сваіх сайтах паказальнік «Новая літаратура аб ... раёне». Ёсць рашэнне арганізацыйна-метадычнага савета Брэсцкай абласной бібліятэкі імя М. Горкага аднавіць выданне паказальніка «Новая літаратура аб Брэсцкай вобласці», пачынаючы з 2015 г.

Бібліяграфічныя раздзелы ЭБД «Краязнаўства Берасцейшчыны», якая з'яўляецца даволі ўдалым нашым карпаратыўным прадуктам (што будзе паспяхова развівацца і далей) і асобныя элементы раздзелаў «Краязнаўства» на сайтах раённых і гарадскіх бібліятэк можна разглядаць як існуючы від краязнаўчай рэкамендацыйнай бібліяграфіі.

Поўныя тэксты выданняў публічных бібліятэк – асабліва цэнная крыніца краязнаўчай інфармацыі. Пры ўмове ўліку справаздачнымі дакументамі віртуальнага чытача і наведвальніка ёсць сэнс размясціць поўныя тэксты выданняў на сайтах бібліятэк.

Дзеля далейшага развіцця каардынацыі і карпаратыўнага ўзаемадзеяння паміж галоўнымі фондасховішчамі краязнаўчых і мясцовых дакументаў мэтазгодна стварыць і абмеркаваць «Перспектыўны план карпаратыўнага ўзаемадзеяння бібліятэк вобласці ў галіне краязнаўства».

У 2015 г. у накірунку карпаратыўнага ўзаемадзеяння бібліятэкам вобласці рэальна, а значыць неабходна, **здзейсніць наступныя задачы:**

- прадставіць ЭБД «Краязнаўчая літаратура» ЭК раённых і гарадскіх бібліятэк для віртуальнага выкарыстання;
- раённым і гарадскім бібліятэкам ажыццяўляць з максімальнай паўнатой аналітычную апрацоўку раённай газеты (як прыклад, Кобрынская ЦРБ – з 967 бібліяграфічных запісаў на канец лістапада 2014 г. – 883 раскрываюць змест раённай газеты, гэта значыць на адзін нумар газеты прыходзіцца прыблізна 10 бібліяграфічных запісаў), а таксама прадастаўляць у ЭБД «Краязнаўчая літаратура» бібліяграфічнае апісанне сваіх выданняў;
- абласной бібліятэцы ажыццяўляць з максімальнай паўнатой аналітычную апрацоўку абласных і гарадскіх газет абласнога цэнтра, навуковых зборнікаў, матэрыялаў навуковых канферэнцый.

Нягледзячы на шматлікія праблемы, кожная бібліятэка павінна імкнуцца стаць галоўнай, найбольш аб'ёмнай і змястоўнай крыніцай інфармацыі аб сваім краі і прадастаўляць шырокі доступ да яе. Электронныя краязнаўчыя рэсурсы бібліятэк – самая ўдалая на сённяшні дзень форма папулярызацыі краязнаўчай інфармацыі, якая мае вялікія перспектывы ўдасканалення, развіцця і карпаратыўнага ўзаемадзеяння.

ГАРАДСКАЯ БІБЛІЯТЭКА ў СІСТЭМЕ КРАЯЗНАЎЧАГА ІНФАРМАВАННЯ

Н. В. ВРУБЛЕЎСКАЯ,
заг. аддзела метадычнай і аналітычнай работы
Баранавіцкай ЦГБ імя В. П. Тайлая

Перабудова сацыяльна-эканамічнага ўкладу Беларусі ў апошнія дзесяцігоддзі прывяла да ўмацавання самастойнасці рэгіёнаў, гістарычнага і культурнага самавызначэння асобных тэрыторый, і гэта выклікала павелічэнне аб'ёму патрэбнасцей у краязнаўчай інфармацыі. Вывучэнне багацця прыродных рэсурсаў, структуры галін народнай гаспадаркі, раскрыццё ўнікальнасці культурнай сферы, спецыфікі гістарычнага асяроддзя – усё гэта дапамагае стварыць самабытны партрэт рэгіёна: горада, вёскі, раёна... і такім чынам садзейнічае ўзнікненню зацікаўленасці даным адміністрацыйным аб'ектам. Актуальнасць гэтай з'явы асабліва відавочна сёлета – у Год гасціннасці, мэтай якога з'яўляецца развіццё турызму як паспяховай сферы эканамічнай дзейнасці. І тут не толькі сучасная турыстычная інфраструктура выходзіць на першы план, але і геаграфічныя, прыродныя, гістарычныя і культурныя багацці краю. Неацэнная роля ў працэсе асэнсавання, самабытнасці і значнасці рэгіёна належыць стваральнікам краязнаўчай інфармацыі. Сярод іх як спецыялісты-прафесіяналы: супрацоўнікі архіваў, музеяў, экскурсійна-турыстычных бюро і г. д., так і краязнаўцы-аматары, для якіх даследаванне сваёй малой радзімы – захапленне і справа ўсяго жыцця. Кола такіх даследчыкаў – аматараў і прафесіяналаў – расце з кожным годам, таму ў гэтых умовах грамадству патрабуюцца спецыялісты, маючыя ўяўленне аб патоках краязнаўчай інфармацыі, якія могуць ствараць і выкарыстоўваць традыцыйныя і электронныя інфармацыйныя прадукты рэгіянальнага зместу. Бясспрэчна, менавіта ў бібліятэках сёння працуюць такія спецыялісты.

Сістэма краязнаўчага інфармавання рэгіёна ўключае структуры, якія можна класіфікаваць па профілі дзейнасці:

- стваральнікі інфармацыйных краязнаўчых рэсурсаў (органы дзяржаўнай улады і кіравання, навучальныя ўстановы, навуковыя арганізацыі, прадпрыемствы і ўстановы, выдавецтвы, творчыя арганізацыі, прыватныя асобы і інш.) ;
- захавальнікі інфармацыйных краязнаўчых рэсурсаў (бібліятэкі, архівы, музеі і інш.);
- папулярызатары і распаўсюджвальнікі краязнаўчай інфармацыі (СМІ і інш.).

Такое дзяленне, вядома ж, умоўнае, бо многія структуры займаюцца як стварэннем, так і захаваннем, а яшчэ распаўсюджваннем інфармацыі аб краі. Гэта датычыць і бібліятэк. Многія з пералічаных устаноў ствараюць краязнаўчыя рэсурсы неўсвядомлена, напрыклад, рыхтуючы гісторыю свайго прадпрыемства, збіраючы інфармацыю пра сваіх лепшых супрацоўнікаў, друкуючы кнігі ці артыкулы ў газетах і часопісах да юбілеяў і г. д. А між тым, іх невялікая праца – значны і незаменны ўклад у скарбонку рэгіянальнага краязнаўства. Сама гарадская сістэма краязнаўчага інфармавання таксама досыць умоўная, бо кожны яе састаўны элемент працуе аўтаномна, у лепшым выпадку супрацоўніцтва грунтуецца на аснове добраахвотнасці.

Вядучае месца ў забеспячэнні краязнаўчых інфармацыйных патрэбнасцей насельніцтва г. Баранавічы належыць **бібліятэкам.** *Бібліятэчнае краязнаўства рэалізуецца ў двух накірунках. Першы з іх* – прадугледжвае шматпланавую работу з інфармацыйнымі крыніцамі: выяўленне, набыццё дакументаў у фонд бібліятэкі, арганізацыя захоўвання; давядзенне да чытачоў упарадкаваных звестак пра іх праз сукупнасць каталогаў, картатэк, бібліяграфічных паказальнікаў; краязнаўчы бібліяграфічны сэрвіс (абслугоўванне); метадычнае забеспячэнне другіх бібліятэк і іншыя традыцыйныя бібліятэчныя і бібліяграфічныя аперацыі. *Другі накірунак* – гэта вывучэнне роднага краю, атрыманне новых звестак.

Асноўная задача краязнаўчай дзейнасці бібліятэк сістэмы – стварэнне дакументна-інфармацыйнага і бібліяграфічнага банкаў даных аб рэгіёне. Фарміраванне фонду адбываецца на працягу некалькіх дзесяцігоддзяў ва ўсіх бібліятэках сістэмы, але галоўным іх трымальнікам на рэгіянальным узроўні з'яўляецца цэнтральная гарадская бібліятэка імя В. П. Таўлая, у структуры якой з 2002 г. выдзелена чытальная зала літаратуры па краязнаўстве. У яе функцыі ўваходзіць камплектаванне, захаванне і выкарыстанне краязнаўчага фонду (КФ). На сённяшні дзень аб'ём фонду чытальнай залы складае 1805 экзэмпляраў. Нельга сцвярджаць, што ён фарміруецца з вычарпальнай паўнатой, але краязнаўчыя выданні набываюцца пры кожнай магчымасці.

Крыніцамі камплектавання бібліятэк краязнаўчымі дакументамі з'яўляюцца:

- падпіска;
- ахвяраванні;
- набыццё выданняў за сродкі гарадскога бюджэту;
- набыццё выданняў за сродкі ад пазабюджэтнай дзейнасці;
- капіраванне ці сканіраванне матэрыялаў.

Адным з самых актуальных пытанняў у галіне краязнаўчага камплектавання па-ранейшаму застаецца прыняцце гарвыканкамам рашэння аб перадачы выдавецкімі ўстановамі горада абавязковага экзэмпляра дакументаў краязнаўчага зместу ў цэнтральную бібліятэку. На сённяшні дзень немагчыма адсачыць усе дакументы з краязнаўчым кантэнтам, якія выдаюцца ў горадзе: кнігі да юбілеяў прадпрыемстваў і ўстаноў, зборнікі літаратурнай творчасці, даследчай дзейнасці супрацоўнікаў асобных арганізацый, навучальных устаноў, прыватных асоб і г. д. І набыць такія выданні, калі яны не прызначаны для распаўсюджвання, праблематычна. У выніку бібліятэка не атрымлівае дакументы і не інфармуе пра іх грамадскасць. Выключэннем з'яўляецца выдавецкая дзейнасць Баранавіцкага дзяржаўнага ўніверсітэта. Дзякуючы дагавору аб бібліятэчным абслугоўванні, які заключаны паміж аддзелам ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Баранавіцкага гарвыканкама і БарДУ, адзін экзэмпляр выданняў ВНУ перадаецца ў бібліятэку.

У відавой структуры КФ пераважаюць друкаваныя выданні: кнігі, брашуры, перыёдыка, выяўленчыя матэрыялы і г. д. Апошнім часам ён актыўна папаўняецца неапублікаванымі матэрыяламі, аўдыёвізуальнымі дакументамі, разнастайнымі прадметамі і аксесуарамі. Тэматыка КФ універсальная: прырода і прыродныя багацці, гісторыя, эканоміка, культура, мастацтва; інфармацыя пра асобныя адміністрацыйна-тэрытарыяльныя адзінкі рэгіёна; творы мясцовых аўтараў і дакументы аб іх жыцці і дзейнасці і інш. Выдатна зарэкамендавалі сябе тэматычныя і персанальныя папкі-накапляльнікі, дасье, якія ствараюцца на працягу многіх гадоў. Гэта работа бібліятэкараў атрымала высокую ацэнку чытачоў. Нярэдка падбор матэрыялаў, сфарміраваны ў тэматычную папку, цалкам задавальняе патрэбы карыстальніка, эканоміць яго час, які мог бы быць патрачаны на пошук неабходнай інфармацыі. У перспектыве – алічбоўка гэтых і іншых дакументных рэсурсаў, але ажыццявіць яе можна будзе толькі з набыццём спецыяльнага абсталявання. Між тым ужо і сёння ў карыстальнікаў КФ бібліятэк ёсць магчымасць працаваць з некаторымі дакументамі на электронных носьбітах.

На сённяшні дзень яшчэ рана гаварыць пра існаванне віртуальнай краязнаўчай бібліятэкі ў цэнтральнай гарадской бібліятэцы імя В. П. Таўлая, але пачатак фарміравання фонду *краязнаўчай медыятэкі* пакладзены. У 2014 г. яна налічвае некалькі дзясяткаў электронных дакументаў на CD. Амаль усе яны створаны супрацоўнікамі бібліятэк сістэмы. Першым крокам да іх з'яўлення стала работа супрацоўнікаў ЦГБ імя В. П. Таўлая над папкамі-персаналіямі пісьменнікаў Баранавіцкага краю. Імі сканіравалася шмат тэкстаў, ілюстрацый, фотаздымкаў з кніг, часопісаў, газет, якія сталі першымі краязнаўчымі электроннымі рэсурсамі. Значна павялічылася колькасць электронных дакументаў па краязнаўстве пасля конкурсаў прафесіянальнага майстэрства па стварэнні БД «Біяграфія роднага краю (2008 г.) і «Раскажы пра ветэрана Вялікай Айчыннай вайны» (2009 г.). Трапляюць у медыятэку распрацоўкі разнастайных масавых мерапрыемстваў: сцэнарыі юбілейных і творчых вечарын мясцовых аўтараў, краязнаўчых урокаў; матэрыялы да выступленняў на радыё з краязнаўчымі нарысамі; артыкулы, якія рыхтуюцца супрацоўнікамі для публікацый у перыядычных выданнях і г. д. Спіс краязнаўчых электронных дакументаў размешчаны на сайце ЦБС, у раздзеле «Краязнаўства».

Усю разнастайнасць краязнаўчага фонду адлюстроўвае *краязнаўчая картатэка:* тут мы знаходзім карткі з бібліяграфічным апісаннем артыкулаў, датаваных яшчэ 1952 годам. А ўсяго тут налічваецца 27 780 бібліяграфічных запісаў. З 1994 г. запісы ствараюцца ў аўтаматызаваным рэжыме спачатку супрацоўнікамі аддзела інфармацыйна-бібліяграфічнай работы, з 2006 г. – спецыялістамі чытальнай залы літаратуры па краязнаўстве ЦГБ імя В. П. Таўлая. На сённяшні дзень БД «Краязнаўства. Артыкулы» ўтрымлівае 11 856 запісаў, якія з 2011 г. ствараюцца ў фармаце BELMARC.

Адным з найбольш папулярных напрамкаў дзейнасці з'яўляецца *выданне краязнаўчых інфармацыйных прадуктаў:* традыцыйных і электронных бібліяграфічных паказальнікаў, мультымедыйных прэзентацый, медыявіктарын і інш. Асноўную ролю ў фарміраванні сістэмы краязнаўчых бібліяграфічных дапаможнікаў выконвае аддзел інфармацыйна-бібліяграфічнай работы ЦГБ імя В. П. Таўлая. На працягу апошніх дзесяцігоддзяў тут выдадзены шэраг змястоўных матэрыялаў. Сярод іх: біябібліяграфічны спіс літаратуры «Жыццё і песня змагара» (да 100-годдзя з дня нараджэння В. П. Таўлая), персанальны спіс літаратуры «Крок у бессмяротнасць» (да 100-годдзя з дня нараджэння С. І. Грыцаўца), бібліяграфічны паказальнік «Пісьменнікі роднага краю» і інш.

На працягу апошніх гадоў супрацоўнікамі аддзела інфармацыйна-бібліяграфічнай работы і чытальнай залы літаратуры па краязнаўстве рыхтуюцца *краязнаўчыя даведкі і бібліяграфічныя спісы літаратуры (да юбілейных дат года)* на субдамен сайта Брэсцкай абласной бібліятэкі.

Пасля рэгістрацыі ў 2011 г. *вэб-сайта ЦБС* (www.tavlay-library.by), напаўненне кантэнтам адной з галоўных яго рубрык – «Краязнаўства» – стала амаль штодзённай карпатлівай працай супрацоўнікаў чытальнай залы літаратуры па краязнаўстве. Зараз наведвальнікам сайта прапануюцца 15 раздзелаў, сярод якіх можна вызначыць: каляндар «Юбілейныя даты роднага краю. 2014 год», тэкставыя і мультымедыйныя матэрыялы пра знакамітых людзей, помнікі, храмы, вуліцы і мікрараёны горада, літаратурнае жыццё рэгіёна. Зацікаўлены чытач знойдзе тут інфармацыю аб усіх выданнях, прысвечаных Баранавічам, а таксама пазнаёміцца з новымі паступленнямі ў фонд чытальнай залы літаратуры па краязнаўстве ЦГБ імя В. П. Таўлая.

Дайджэст прэсы «Бібліятэкі ЦБС г. Баранавічы ў СМІ» на вэб-сайце з'яўляецца прадуктам аддзела метадычнай і аналітычнай работы ЦГБ імя В. П. Таўлая і інфармуе аб дзейнасці бібліятэк як суб'ектаў рэгіёна і аб мерапрыемствах краязнаўчай тэматыкі, што тут праводзяцца.

Для амаль усіх гэтых раздзелаў характэрна незавершанасць і дапаўняльнасць. Юбілейная дата, значная падзея, новае выданне – усё гэта становіцца падставай для папаўнення вэб-кантэнта.

Самастойнымі блокамі на сайце выдзелены базы даных: «Першая сусветная вайна», «Валянцін Таўлай». У апошнім сканцэнтраваны вялікі аб'ём інфармацыі пра літаратара, грамадскага дзеяча, імя якога прысвоена цэнтральнай гарадской бібліятэцы.

Значнае месца ў бібліятэчным краязнаўстве займае культурна-асветніцкая дзейнасць. Кніжныя выставы адлюстроўваюць прыкметныя даты і падзеі краю. Чытальная зала літаратуры па краязнаўстве ЦГБ імя В. П. Таўлая стала месцам прэзентацый твораў мясцовых аўтараў, іх юбілейных вечарын. Адсюль зрабілі першыя крокі да чытача паэтычныя зборнікі Венанцыя Бутрыма, Івана Лагвіновіча, Алеся Корнева, Аляксандра Берзона, Бранiславы Лапкоўскай, Анатоля Хвайніцкага і інш. У 2014 г. праведзены: вечар памяці «Собою став, таким, а не другим...» – прысвечаны 70-годдзю з дня нараджэння баранавіцкага паэта Валерыя Ігнаценкі; вечар-успамін «Уладарыць слова розумам і сэрцам» – па ўшанаванні памяці баранавіцкіх паэтаў Фёдара Будзькі, Генадзя Гапановіча, Яна Збажыны; паэтычны вечар «Пока в душе живёт весна» – з нагоды 50-годдзя баранавіцкай паэткі Галіны Ліс. Пашырылі веды вучнёўскай моладзі аб гісторыі баранавіцкай зямлі краязнаўчыя ўрокі «Вуліцы горада Баранавічы расказваюць...», «Так пачынаўся наш горад».

Асабліва ўрачыстымі былі сёлета мерапрыемствы да 100-годдзя з дня нараджэння нашага земляка В. П. Таўлая. Юбілейны тыдзень быў насычаны разнастайнымі мерапрыемствамі: конкурс дэкламатараў вершаў Валянціна Таўлая «І стане слова гаварыць...»; краязнаўчы ўрок «Быць патрыётам Радзімы сваёй»; юбілейны вечар-партрэт «І шлях, і водгулле, і памяць...» з удзелам дачкі паэта Галіны Таўлай; інфармацыйная акцыя «Усім пра Валянціна Таўлая». Падрыхтаваны: інтэрактыўная віктарына «В. Таўлай – паэт і грамадзянін» і апытанне «Валянцін Таўлай і наш горад» на вэб-сайце ЦБС, артыкул у газету «Наш край» – «Яго называлі паэтам-змагаром». Выдадзены буклет «Шчодры і сэрцам, і талентам».

ЦГБ імя В. П. Таўлая і, у першую чаргу, чытальная зала літаратуры па краязнаўстве, у асобах галоўнага бібліятэкара Ірыны Паўлаўны Дрэкоўскай і бібліятэкара II катэгорыі Надзеі Мікалаеўны Кіпель, узначальваюць дзейнасць па развіцці краязнаўчай прасторы горада. Выконваючы функцыі метадычнага цэнтра бібліятэчнага краязнаўства, яны аказваюць калегам кансультацыйную і практычную дапамогу па арганізацыі работы з краязнаўчай інфармацыяй. Але краязнаўчая дзейнасць не з'яўляецца прэрагатывай ЦГБ імя В. П. Таўлая. Гэта абавязковы сегмент працы кожнага структурнага падраздзялення Баранавіцкай ГЦБС.

Своеасаблівы напрамак у гэтай дзейнасці выбраны *гарадской бібліятэкай-філіялам № 4 ГЦБС.* Тут ствараюць гісторыю Паўночнага мікрараёна, на тэрыторыі якога размешчана бібліятэка. Важнымі складаючымі гэтай працы сталі: выяўленне матэрыялаў аб мікрараёне і адлюстраванне іх у краязнаўчай картатэцы, стварэнне бібліяграфічных дапаможнікаў, у т. л. электронных, літаратурнае краязнаўства. Апошняму садзейнічае тое, што ў мікрараёне «Паўночны» жывуць многія баранавіцкія літаратары. Найчасцей сустрэчы з пісьменнікамі адбываюцца на пасяджэннях клуба «Слова», які дзейнічае ў бібліятэцы з 1998 г. Пакладзены пачатак электроннаму банку даных аб рэгіёне, які ўключае звесткі фактаграфічнага і бібліяграфічнага характару: CD «Гісторыя мікрараёна "Паўночны"», электронная прэзентацыя да краязнаўчага падарожжа «Паўночныя замалёўкі. Гісторыя ад "А" да "Я"»; мультымедыйная прэзентацыя «Спеўная зямля Алеся Корнева». У 2014 г. на старонцы бібліятэкі-філіяла на сайце ЦБС размешчана віртуальная відэапрэзентацыя з вопыту работы «Творчыя сустрэчы пісьменнікаў Паўночнага мікрараёна ў бібліятэцы-філіяле № 4 ЦБС».

ЦГБ імя В. П. Таўлая, бібліятэкі-філіялы прапануюць цэлы спектр *інфармацыйных паслуг у галіне краязнаўства.* Па-першае, гэта бібліятэчна-бібліяграфічнае абслугоўванне карыстальнікаў у адпаведнасці з іх запытамі. З 2012 г. у віртуальных чытачоў з'явілася магчымасць скарыстацца паслугамі даведачнай службы «Спытай бібліятэкара» праз вэб-сайт ЦБС. Праводзяцца краязнаўчыя ўрокі, экскурсіі, Дні ведаў па заказах навучальных устаноў. У спіску

мерапрыемстваў, якія прапануюцца для правядзення – краязнаўчыя ўрокі па гісторыі горада, аб жыцці і творчасці Валянціна Таўлая, аб літаратурным асяроддзі Баранавіч і інш. Найбольшы попыт мелі краязнаўчая літаратурная гадзіна «Слова шчырае гучыць» пра паэтэс баранавіцкай зямлі з удзелам саміх творцаў, краязнаўчы ўрок «Так пачынаўся наш горад», літаратурная гадзіна Валянціна Таўлая «У барацьбе гартаваўся радок» і інш. Практыкуецца таксама правядзенне выязных краязнаўчых кніжна-ілюстрацыйных выставак згодна папярэдняй дамоўленасці. Прапановы супрацоўнікаў па аказваемых паслугах, а таксама аб'явы-запрашэнні на краязнаўчыя мерапрыемствы рэгулярна адпраўляюцца электроннай рассылкай у навучальныя ўстановы горада. Напрыклад, на рэспект-сустрэчу «Аўтарытэтнае меркаванне» з аўтарам кнігі «Забытая вайна» Ірынай Дубейка аўдыторыя была сабрана дзякуючы электроннай рассылцы і асабістым запрашэннем гараджан, якія цікавяцца гісторыяй свайго краю.

Усё гэта, а яшчэ размяшчэнне інфармацыі аб падзеях краязнаўчага характару ў СМІ, дазваляе сцвярджаць, што бібліятэкі з'яўляюцца адным з галоўных складнікаў рэгіянальнай сістэмы краязнаўчага інфармавання. Відавочна, што іх дзейнасць не абмяжоўваецца фарміраваннем фондаў, падрыхтоўкай краязнаўчых інфармацыйных прадуктаў, даведачна-бібліяграфічным абслугоўваннем, інфармаваннем, – але і стварае ўмовы для забеспячэння доступу карыстальнікаў да краязнаўчай інфармацыі.

Краязнаўчая дзейнасць патрабуе ад бібліятэкараў значнага багажу ведаў, пастаяннага вывучэння атрымліваемых інфармацыйных рэсурсаў, умення самастойна выяўляць крыніцы інфармацыі аб краі і папаўняць імі КФ. Поспех гэтай справы залежыць ад здольнасці бібліятэкараў ствараць атмасферу супрацоўніцтва з разнастайнымі арганізацыямі, творчымі людзьмі рэгіёна, і, асабліва, краязнаўцамі. Прыемна адзначыць, што ў супрацоўнікаў цэнтральнай гарадской бібліятэкі імя В. П. Таўлая гэта атрымліваецца. Значны штуршок у развіцці зацікаўленасці да арганізацыі краязнаўчай работы адыгрывае рэспубліканскі конкурс «Бібліятэка – асяродак нацыянальнай культуры». Праца баранавіцкіх бібліятэк высока ацэньваецца прафесійным журы конкурсу ўжо тры гады запар: у 2012 г. дыплом за 3 месца атрымала гарадская бібліятэка-філіял № 4 Паўночнага мікрараёна, у мінулым годзе заахвочвальнай прэміяй быў узнагароджаны калектыў чытальнай залы літаратуры па краязнаўстве ЦГБ, а сёлета цэнтральная гарадская бібліятэка імя В. П. Таўлая (дырэктар ГЦБС Вольга Юр'еўна Аляксеенка) стала пераможцай сярод гарадскіх бібліятэк у намінацыі «За падтрымку і развіццё чытання», паўтарыўшы свой жа поспех 1997 г.

ПАПУЛЯРЫЗАЦЫЯ КРАЯЗНАЎЧЫХ ВЕДАЎ: УЗАЕМАДЗЕЯННЕ БІБЛІЯТЭК БЯРОЗАЎСКАЙ РЦБС І СМІ

Г. В. КРЫВАШЭЕВА,
гал. бібліятэкар аддзела бібліятэчнага маркетынгу
Бярозаўскай ЦРБ

Рэклама краязнаўчай літаратуры заўсёды была прыярытэтным напрамкам інфармацыйна-бібліятэчнай дзейнасці, але сёння яна настойліва патрабуе аб'яднання намаганняў усіх структур, зацікаўленых у пазітыўным развіцці рэгіёна, краіны і гатовых да супрацоўніцтва на аснове базавых каштоўнасцяў адкрытага грамадства. Узаемадзеянне бібліятэк і СМІ ў прапагандзе краязнаўчых ведаў – дзейсны механізм прыцягнення цікавасці карыстальніка да чытання, стварэння якасна новага вобразу кнігі і бібліятэкі.

У апошні час краязнаўчая кніга змешчана ў фокус медыйнай увагі. Сёння на радыё, тэлебачанні, у прэсе – яна і госць жаданы, і персанаж не сумны. У бібліятэках Бярозаўскай РЦБС дзейнічае шэраг краязнаўчых праектаў, якія асветлены ў раённай і рэспубліканскай прэсе, на мясцовых тэле- і радыёканалах, і маюць шырокі грамадскі рэзананс.

Гістарычнае краязнаўства

Бібліятэкі раёна плённа развіваюць інтарэс насельніцтва да гісторыі роднага краю, актыўна даводзяць да карыстальнікаў значныя аб'ёмы інфармацыі, у тым ліку рэгіянальнага характару. Лідэрам у гэтай справе з'яўляецца Бярозаўская цэнтральная раённая бібліятэка. Фонд краязнаўчых выданняў у бібліятэках Бярозаўскай РЦБС мэтанакіравана камплектуецца і штогод папаўняецца. Бібліёграфы ЦРБ рэкламуюць новыя выданні, у тым ліку на электронных носьбітах, на старонках раённай газеты «Маяк», каб своечасова задаволіць запыты знаўцаў гістарычнага мінулага Бярозаўшчыны, праваслаўнай культуры роднага краю.

Праз раённую газету супрацоўнікі ЦРБ таксама знаёмяць чытачоў з цікавымі краязнаўчымі выставамі. Так, у 2010 г. у «Маяку» з'явілася публікацыя «Край баявой і працоўнай славы» пра выставу-летапіс, прысвечаную 70-годдзю ўтварэння Бярозаўскага раёна. У ёй змяшчаліся артыкулы, якія давалі магчымасць сучасніку ўявіць гераічныя і трагічныя старонкі вайны, стваральную працу нашых землякоў, сённяшні дзень Бярозаўшчыны.

Бярозаўская ЦРБ цесна супрацоўнічае з мясцовымі краязнаўцамі, сярод якіх Я. Сяленя, М. Сінкевіч, В. Няпарка, М. Пейган. У зале абанемента ЦРБ у 2012 г. экспанавалася фотавыстава «Остановилось время в кадре каждом». На трох дзясятках здымкаў – Бяроза часоў Першай сусветнай вайны. Электронныя версіі фотаздымкаў падарылі бібліятэцы бярозаўскія калекцыянеры, краязнаўцы-аматары, блогеры С. Кнырэвіч і Ю. Куванаў.

С. Кнырэвіч перадаў таксама ў чытальную залу ЦРБ некалькі дзясяткаў алічбаваных кніг на розных мовах і старых геаграфічных карт. Падораныя матэрыялы ўтрымліваюць інфармацыю пра гісторыю Бярозаўскага раёна, канцлагер і вядомы кляштар картэзіянцаў. Аб наяўнасці эксклюзіўных электронных дакументаў у ЦРБ чытачы даведаліся са старонак «Маяка».

Зварот да мінулага дапамагае цяперашняму пакаленню супрацоўнікаў і карыстальнікаў бібліятэк не толькі абагульніць пройдзены гістарычны шлях, але і вызначыць перспектывы далейшага развіцця рэгіёна.

Больш за пяць гадоў у Бярозаўскай ЦРБ працуе радыёпраект «У календары нашай памяці», які з'яўляецца формай масавага інфармавання карыстальнікаў і, як правіла, змяшчае бібліяграфічную інфармацыю.

У эфіры мясцовага радыё бібліятэкары знаёмяць слухачоў з жыццёвымі і творчымі шляхамі знакамітых ураджэнцаў раёна, прапануюць рыдыёагляды твораў літаратараў Бярозаўшчыны. На працягу існавання праекта падрыхтаваны і агучаны наступныя краязнаўчыя праграмы, прысвечаныя юбілеям вядомых землякоў: «Радкі, напісаныя сэрцам», «Карыфей навукі» – да 75-годдзя з дня нараджэння карэспандэнта, лаўрэата прэміі Саюза журналістаў «Залатое пяро» М. М. Шыманскага і акадэміка НАН Беларусі П. А. Віцязя; «След навукоўца на зямлі» – да 110-гадовага юбілею гісторыка, грамадскага дзеяча, акадэміка П. В. Горына-Каляды. Радыёслухачам прэзентаваны агляды творчасці мясцовых паэтаў і пісьменнікаў: «Ты нам не толькі жаль пакінуў» (М. Арахоўскі); «Жыць надзеяй» (З. Дудзюк); «Няма ясней таго, што аджыло, няма жывей таго, што стала словам» (В. Сахарчук); «Ляці, мая мелодыйка, ляці» (Н. Мацяш) і іншыя.

Бібліятэчны радыёпраект «У календары нашай памяці» мае добрыя водгукі слухачоў, уплывае на іх чытацкі попыт. Пасля выпускаў праграм у ЦРБ былі зафіксаваныя частыя звароты журналістаў, выкладчыкаў, студэнтаў.

Літаратурнае краязнаўства

Адным з ключавых мерапрыемстваў Бярозаўскай РЦБС у апошнія гады сталі паэтычныя чытанні «Бабіна лета ў Белаазёрску», прысвечаныя памяці знакамітай паэтэсы-зямлячкі Ніны Мацяш. Арганізацыяй чытанняў займаюцца супрацоўнікі Белаазёрскай гарадской бібліятэкі імя Ніны Мацяш пры падтрымцы вядомых беларускіх літаратараў – А. Вярцінскага, А. Разанава, В. Жуковіча, І. Мельнічука, В. Буланда, М. Скоблы, Л. Валасюка і інш. Мерапрыемства, асноўным рэфрэнам якога заўсёды праходзіць матыў любові, кахання ў жыцці і творчасці выдатнай паэткі, штогод збірае вялікую аўдыторыю, мае водгукі ў мясцовай і абласной прэсе, транслюецца на Брэсцкім тэлебачанні.

У 2008 г. упершыню ў нашым раённым цэнтры адбылося Свята беларускага пісьменства і друку «Чытаем родны кут, як Кнігу...», якое стала традыцыйным. У рамках святочных урачыстасцей аддзел бібліятэчнага маркетынгу ЦРБ прапанаваў жыхарам горада і раёна прыняць ўдзел у віктарыне «Зерні-словы – наша збожжа», размясціўшы на старонках раённай газеты «Маяк» пытанні і адрас для зваротнай сувязі. Трэба адзначыць, што многія чытаты «Маяка» – карыстальнікі бібліятэк ЦБС адразу адгукнуліся на прапанову і даслалі на адрас аддзела шмат пісем з адказамі. Пераможцы атрымалі ўзнагароды падчас правядзення свята, якое адбылося на тэрыторыі кляштара картэзіянцаў.

Сёлета бярозаўчанам, творчай інтэлігенцыі раёна прапануецца краязнаўча-літаратурнае свята-замалёўка «Тут гавару з зямлёй на роднай мове». Адна са сцэнарных замалёвак прысвечана 80-годдзю з часу стварэння ў колішніх вайсковых казармах мястэчка Бяроза-Картузская канцлагера для ізаляцыі асоб, абвінавачаных у антыдзяржаўнай дзейнасці. Уключэнне

гістарычных фактаў у сцэнарый раённага свята пісьменства – спроба бярозаўскіх бібліятэкараў прыцягнуць увагу сучаснікаў да перажытага народам, бо гэта таксама наш духоўны набытак, скарб нашых сэрцаў.

Бярозаўская зямля – калыска творчага натхнення для многіх вядомых пісьменнікаў і паэтаў. Але асабліва шчодрая на прафесійна пішучых людзей в. Сялец. Тут нарадзіліся паэт А. Разанаў, празаік В. Супрунчук, драматург М. Арахоўскі, вядомы этнограф В. Здановіч, А. Акінчыц, які захаваў для нашчадкаў у друкаваным выглядзе поўны тэкст паэмы «Тарас на Парнасе», а таксама продкі расійскага акцёра і паэта У. Высоцкага.

Сялецкая сельская бібліятэка аб'ядноўвае ўсіх, хто цікавіцца мінулым і сучасным вёскі. Уласны гонар бібліятэкі – літаратурна-краязнаўчая гасцёўня «Вытокі Башты», якая раскрывае краязнаўчы патэнцыял дакументнага фонду. Бібліятэчная гасцёўня знаёміць карыстальнікаў з арыгіналамі дзесяці п'ес і мастацкімі палотнамі М. Арахоўскага, унікальным зборнікам «Народные песни местечка Селец», кнігамі-падарункамі паэтаў-землякоў і мясцовага краязнаўца М. Пейгана, рукапіснымі альбомамі, часопісамі «З гісторыі маёй вёскі», «Старажылы расказваюць...», гістарычнымі дакументамі, даследчымі манаграфіямі творчасці пісьменнікаў-землякоў, калекцыяй рэдкіх фотаздымкаў з жыцця мясцовых жыхароў.

Падчас «Літаратурных дзён-2012» гасцёўню наведалі шведскія літаратары, паэт-зямляк А. Разанаў, вядомыя беларускія пісьменніцы С. Алексіевіч, А. Спрынчан, І. Багдановіч. Падзея мела шырокі рэзананс у мясцовых і абласных СМІ.

З мэтай папулярызацыі літаратурнага краязнаўства ў бібліятэках Бярозаўскай РЦБС арганізуюцца масавыя мерапрыемствы з удзелам вядомых землякоў-літаратараў: А. Разанава, В. Супрунчука, Р. Баравіковай, З. Дудзюк, К. Дроня, М. Валошчыка, У. Сіпягіна, В. Раіцкага. Пастаянныя чытачы бібліятэк і ўдзельнікі літаратурных сустрэч – журналісты раённай газеты «Маяк»: М. Сінкевіч, Р. Карпеш, М. Гаравая, Н. Круковіч, былая супрацоўніца «Маяка» Л. Гілёва. Заўсёды адгукаецца на запрашэнні бібліятэкараў да ўдзелу ў мерапрыемствах член Беларускага Саюза журналістаў, былы рэдактар газеты «Маяк», Ганаровы грамадзянін г. Бяроза, краязнавец, адзін з самых актыўных чытачоў ЦРБ Я. В. Сяленя.

Увогуле, формы масавай работы літаратурна-краязнаўчай тэматыкі ў ЦБС самыя розныя: паэтычныя гасцёўні, святы роднай мовы, літаратурна-музычныя імпрэзы, «круглыя сталы», дні краязнаўчай бібліяграфіі, прэзентацыі літаратурных навінак, святы чытацкіх задавальненняў і інш. Інфармацыя для карыстальнікаў аб правядзенні бібліятэчных мерапрыемстваў своечасова змяшчаецца ў рэкламным модулі «Маяка» – «Афиша недели».

Так, сярод мноства мерапрыемстваў Падкраіцкай інтэграванай сельскай бібліятэкі, праведзеных у Год кнігі, асабліва значным стала сустрэча чытачоў з бярозаўскай паэтэсай, журналістам, вядучай літаратурнай старонкі «Крыніца» газеты «Маяк» М. І. Гаравой. Сёлета Маргарыта Іванаўна была ў складзе журы раённага конкурсу на лепшага чытальніка твору грамадзянска-патрыятычнага гучання «Зноў памяці звоняць званы: чытаем верш па-беларуску», які прайшоў у ЦБС у маі.

Памятнай для бярозаўскіх чытачоў стала сустрэча з паэтэсай-зямлячкай Р. Баравіковай пад назвай «Нас маладосць адорвае каханнем, каханне нас вяртае ў маладосць» (з нагоды юбілею аўтара). Мерапрыемства адбылося яшчэ пры жыцці Н. Я. Мацяш, якая была госцем сустрэчы; таксама прысутнічалі прадстаўнікі творчай інтэлігенцыі раёна, у т. л. карэспандэнты мясцовай газеты. Сустрэча была сапраўды доўгачаканай і таму асабліва шчырай і хвалюючай як для прысутных, так і для самой паэткі, якая праз шмат гадоў завітала на сваю малую радзіму. У першым нумары рэспубліканскага часопіса «Маладосць» за 2008 г., у рубрыцы «Старонка галоўнага рэдактара», змешчана публікацыя Р. Баравіковай «...І райская птушачка ад Ніны Мацяш», дзе аўтар выказвае падзяку дырэкцыі Бярозаўскай РЦБС за арганізацыю

вечарыны і «надзвычай запамінальныя і хвалюючыя моманты». Гэта і ёсць найлепшая адзнака і рэклама прафесійных магчымасцей і кампетэнтнасці бібліятэкараў Бярозаўшчыны.

Штогод у студзені бібліятэкары ЦРБ падводзяць вынікі конкурсу «Читатель года». Так, у 2012 г. падчас свята чытання «С книгой по жизни» нам. рэдактара «Маяка» Р. С. Карпеш была прызнана «Почётным читателем библиотеки». Яе прозвішча занесена ў «Книгу библиотечных рекордов» і выданне «Почётные читатели», якія вядуцца ў бібліятэцы. Разалія Станіславаўна заўсёды прымае актыўны ўдзел у маштабных мерапрыемствах ЦРБ, прымеркаваных да Міжнароднага дня роднай мовы, Дня бібліятэк.

На старонках раённай газеты «Маяк», у рубрыках «Человек и его дело», «Горизонты культуры», «Памяць», «Свет духоўнасці», «Юбілеі» – можна знайсці ў год да сарака цікавых публікацый названых журналістаў аб дзейнасці ЦБС па папулярызацыі літаратурнага краязнаўства, што, безумоўна, уплывае на фарміраванне станоўчага іміджу бібліятэк Бярозаўшчыны ў чытацкім асяроддзі.

Інтарэсы прыхільнікаў літаратурнага краязнаўства, якія маюць штодзённую патрэбу ў чытанні, у першую чаргу – кніг на роднай мове, бібліятэкары ЦБС задавальняюць не толькі шляхам арганізацыі змястоўных масавых мерапрыемстваў, экспанавання кніжных выстаў, але і праз рэкламныя публікацыі аглядаў краязнаўчых навінак у раённай газеце «Маяк».

Традыцыйным стала супрацоўніцтва ЦРБ з мясцовым тэлебачаннем. У 2011 г. на студыі тэлерадыёвяшчання Бярозаўскага раённага выканаўчага камітэта ў праграме навін «Наш объектив» адкрылася тэлерубрыка «Библиотечные новости. Информация. Реклама». У тэлеэфіры з'явіліся сюжэты краязнаўчай тэматыкі: «Юбилейный календарь Берёзовщины», прэзентацыя выставы «Іх подзвіг жывы, непаўторны і вечны», агляды кніг і часопісаў, інфармацыя аб падзеях з жыцця бібліятэкі. Сумесна са студыяй тэлерадыёвяшчання створаны фільм «Стихами о Берёзе говорю», у якім прагучалі вершы і песні пра Бярозу ў выкананні аўтараў і бібліятэкараў.

На старонках прафесійнага часопіса «Бібліятэка прапануе» і тэматычных зборнікаў выдавецтва «Красико-Принт» нярэдка сустракаюцца сцэнарныя матэрыялы краязнаўчых мерапрыемстваў, распрацаваных бярозаўскімі бібліятэкарамі і метадыстамі аддзела бібліятэчнага маркетынгу ЦРБ. Гэта: «З ракі маёй памяці...» – сцэнарый сустрэчы пісьменніка Віктара Супрунчука з землякамі ў літаратурна-краязнаўчай гасцёўні «Вытокі Башты» Сялецкай СБ; «Душою гавару...» – матэрыял літаратурна-паэтычнай вечарыны аб жыцці і творчасці Р. Баравіковай; «Імгненні, пакладзеныя на словы...» – літаратурна-паэтычны трыпціх па творах А. Разанава, М. Арахоўскага, В. Супрунчука; «Здесь говорят одни лишь камни» – сцэнарый літаратурнай вечарыны, прысвечанай гісторыі Брэсцкай крэпасці; «Прыйдзі да Вечнага агню» – віртуальная вандроўка да помнікаў і абеліскаў Бярозаўшчыны і інш. Такія публікацыі маюць значны рэкламны эфект і падкрэсліваюць узровень прафесіяналізму аўтараў-складальнікаў.

Экалагічнае краязнаўства

На першым плане дзейнасці бібліятэк Бярозаўскай РЦБС па экалагічна-краязнаўчай адукацыі насельніцтва знаходзіцца задавальненне чытацкіх запатрабаванняў па пытаннях аховы прыроды і экалагічных праблемах.

Работнікі Белаазёрскай дзіцячай бібліятэкі пашыраюць экалагічную культуру чытачоў у цесным супрацоўніцтве з Цэнтрам дадатковай адукацыі дзяцей і моладзі г. Белаазёрска, дзіцячай студыяй тэлебачання «Пошук». Падлеткі-эколагі на вуліцах Белаазёрска праводзяць флэшмобы «За чысты горад» і ствараюць відэаролікі.

Базавай па экалагічна-краязнаўчым выхаванні ў нашым рэгіёне з'яўляецца Спораўская сельская бібліятэка аграгарадка, якая мае ў ЦБС статус «Бібліятэка рэкордаў». Эколага-асветніцкі

цэнтр «Ведай. Любі. Беражы» і краязнаўчы куток «Соль зямлі Спораўскай» з'яўляюцца візітнай карткай сельскай кніжніцы. Пра цікавыя праекты Спораўскай СБ расказваюць газеты «Культура», «Маяк».

Дарэчы, вёска Спорава – сталіца абласнога фестывалю народнага гумару «Спораўскія жарты», у якім бібліятэкі сістэмы заўсёды прымаюць актыўны ўдзел і не раз адзначаліся дыпломамі фестывалю. Дзейнасць РЦБС падчас правядзення «Спораўскіх жартаў» прыцягвае ўвагу мясцовых і абласных СМІ.

Этнаграфічнае краязнаўства

Краязнаўства, як прыярытэтны напрамак дзейнасці бібліятэк, прадугледжвае пастаянны пошук. Цікавы вопыт па адраджэнні мясцовых традыцый, звычаяў, абрадаў ёсць у Вайцяшынскай СБ, якая вядома як «музейная» бібліятэка. З 2001 г. пры ўстанове працуе Грамадскі музей этнаграфіі і сялянскага побыту, дзе экспануецца звыш тысячы прадметаў даўніны, пісьмовых дакументаў, фотаздымкаў, сабраных бібліятэкарам Л. І. Рудзьман. У 2009 г. у Вайцяшынскую СБ завітаў прадстаўнік беларускага нацыянальнага тэлебачання – журналіст канала «СТВ» Ю. Жыгамонт, які зняў рэпартаж аб найцікавейшых экспанатах музея для праграмы «Новыя падарожжы дылетанта».

Бібліятэчнае краязнаўства

У бібліятэках сістэмы сабрана багата абгрунтаваных матэрыялаў аб Бярозаўшчыне і цікавых людзях раёна. Бібліятэкары адшукваюць і вывучаюць дакументы пра гісторыю вёсак, якіх у раёне налічваецца больш за сотню. Садзейнічае гэтай справе праект «Забытые деревни» газеты «Маяк», які змяшчае матэрыялы пра цікавыя факты з мінулага населеных пунктаў рэгіёна, прадстаўленыя журналістамі, краязнаўцамі-аматарамі. У фондах сельскіх кніжніц ёсць гістарычныя матэрыялы пра вёскі Малеч, Спорава, Бронная Гара, Марэвіль, Стрыгінь, Боркі і інш.

Супрацоўнікі РЦБС, як асобы неардынарныя і энтузіясты бібліятэчнай справы, ствараюць таксама гісторыі сваіх бібліятэк і не губляюць надзеі на тое, што даныя матэрыялы ў хуткім часе будуць апублікаваны.

Гісторыі сельскіх кніжніц абагульнены метадыстамі аддзела бібліятэчнага маркетынгу ў серыйным рэкламным выданні «Гісторыя бібліятэк: перагортваючы старонкі мінулага». Напісаны наступныя гісторыі: «Боркаўская сельская бібліятэка: няскончанае падарожжа» (Боркаўская СБ), «Делу книжному верны» (Малецкая СБ), «Радаслоўная маёй бібліятэкі» (Здзітаўская СБ), «Сигневичская сельская библиотека: летопись продолжается» (Сігневіцкая СБ). Нарыс гісторыі Бярозаўскай ЦРБ «55 год творчасці і надзеі» прадстаўлены ў прафесійным выданні Брэсцкай абласной бібліятэкі імя М. Горкага «Бібліяпанарама».

На старонках газет «Культура», «Маяк», «Заря», «ЛіМ», «Народная трыбуна», «Белорусская нива», часопісаў «Алеся», «Бібліятэка прапануе» надрукавана шмат артыкулаў пра змястоўную краязнаўчую дзейнасць бярозаўскіх скарбніц ведаў і поспехі бібліятэкараў, неабыякавых да гісторыка-культурнай спадчыны.

Нездарма Сялецкая, Боркаўская, Вайцяшынская СБ – дыпламанты абласных і рэспубліканскіх тураў XVIII, XX, XXII рэспубліканскага конкурсу «Бібліятэка – асяродак нацыянальнай культуры».

Край сучасны

У пачатку 2008 г. рэдакцыя раённай газеты «Маяк» распачала творчы праект «Наш край» – з нагоды 65-годдзя з часу выхаду першага нумара газеты. Пазней праект быў перайменаваны і атрымаў назву «"Вместе!" Страница районного Совета депутатов». Журналісты «Маяка» пабывалі амаль ва ўсіх населеных пунктах Бярозаўшчыны, каб расказаць чытачам аб цікавых жыхарах раёна, іх лёсах, арыгінальных хобі. У полі зроку карэспандэнтаў «раёнкі» апынуліся і работнікі бібліятэк Бярозаўскай РЦБС.

У выніку на старонках «Маяка» з'явіліся артыкулы: «Нам засталася спадчына», «В Междулесье читают...», «Реликвии "Уголка памяти"» – аб цікавых мерапрыемствах і ўнікальных краязнаўчых матэрыялах, сабраных апантанымі бібліятэкарамі Боркаўскай, Міжлескай, Стрыгінскай СБ. Карыснай і цікавай для чытачоў стала публікацыя Л. Гілёвай «Здесь я живу» аб дзейнасці Стрыгінскай СБ, дзе звыш 25 гадоў працуе С. М. Пунько – творчы чалавек, неабыякавы да гісторыі роднага краю. Візітная картка Стрыгінскай СБ – краязнаўча-асветніцкі цэнтр «Ведаць. Паважаць. Ганарыцца» і «Уголок памяти», дзе сабрана каля двухсот экспанатаў, якія расказваюць пра землякоў-удзельнікаў Вялікай Айчыннай вайны.

Вопыт работы вясковага бібліятэкара па папулярызацыі краязнаўчых ведаў сапраўды варты пераймання. Магчыма, таму чэрвеньскім днём 2014 г. у Стрыгінскую СБ разам з дэлегацыяй бібліятэчных спецыялістаў завітала вядучы метадыст аддзела бібліятэчнага маркетынгу Барысаўскай ЦРБ імя І. Х. Каладзеева А. Капыток, вядомая таксама як аўтар інтэрнэт-блога «Сельская бібліятэка». На старонках газеты «Культура» з'явілася фота гаспадыні ўстановы С. М. Пунько, якая правяла для калег майстар-клас па пытаннях развіцця бібліятэчнага краязнаўства.

У ліпені бягучага года ў рамках камандзіроўкі па Брэсцкай вобласці Стрыгінскую СБ наведаў рэдактар аднаго з аддзелаў газеты «Культура» Я. Рагін. Вынік паездкі – цікавая публікацыя журналіста аб ўзроўні прафесіяналізму і крэатыву вясковага бібліятэкара-краязнаўца.

Цікавы прыклад супрацоўніцтва Бярозаўскай РЦБС са СМІ – удзел загадчыка аддзела бібліятэчнага маркетынгу ЦРБ А. У. Драган у рэдакцыйным «круглым стале» газеты «Культура» па тэме «Грашовая планка ў цэнтры бізнес-плана: сённяшнія праблемы заўтрашняй рэгіянальнай бібліятэкі» і шматлікіх анлайн-канферэнцыях па пытаннях адраджэння і развіцця ўстаноў культуры на сяле, устанаўлення прыярытэтных напрамкаў дзейнасці бібліятэк згодна сацыяльных змен у сучасным грамадстве.

З усяго вышэйсказанага можна зрабіць адпаведны вывад: журналісты мясцовых СМІ ахвотна адгукаюцца на запрашэнні бярозаўскіх бібліятэкараў да ўдзелу ў масавых мерапрыемствах краязнаўчага характару і самі прапануюць супрацоўніцтва, значыць, знаходзяць інфармацыйную патрэбу і ўпэўнены, што сучасныя бібліятэкі ажыццяўляюць важныя культурныя, сацыяльна значныя акцыі, здольныя зацікавіць розныя групы насельніцтва.

Праца бібліятэкараў Бярозаўскай РЦБС па папулярызацыі краязнаўчых ведаў у творчым тандэме са сродкамі масавай інфармацыі дапамагае карыстальнікам арыентавацца ў патоку кніжнай прадукцыі, спрыяе адукацыйнаму працэсу. Тут «працуюць» і наша прафесія, і здольнасці, і прызванне. Хто, як не бібліятэкары, валодаюць усёй інфармацыяй пра краязнаўчую кнігу? У сучасных СМІ ёсць сіла для таго, каб данесці да чытача цікавыя звесткі, але часта адсутнічае крыніца дакладнай інфармацыі. Пастаўшчыкамі такой інфармацыі – аператыўнай, структураванай, якаснай, цікавай – павінны быць менавіта бібліятэкі.

БІБЛІЯТЭЧНАЕ КРАЯЗНАЎСТВА: УЗАЕМАДЗЕЯННЕ БІБЛІЯТЭК І ЎЗАЕМАВЫКАРЫСТАННЕ ІНФАРМАЦЫЙНЫХ РЭСУРСАЎ

(з вопыту работы бібліятэк Ляхавіцкай РЦБС)

Т. Л. АРЛОЎСКАЯ,
нам. дырэктара па рабоце з дзецьмі
Ляхавіцкай РЦБС

Збор, захаванне і распаўсюджванне ведаў пра сваю мясцовасць – вось тыя тры кіты, на якіх трывала мацуецца бібліятэчнае краязнаўства. Пры гэтым ролю каардынацыйнага і метадычнага цэнтра ў дачыненні да бібліятэк-філіялаў у структуры РЦБС выконвае цэнтральная бібліятэка. Яе супрацоўнікі адсочваюць інавацыйныя працэсы, перадавы вопыт бібліятэк вобласці, рэспублікі, замежжа і садзейнічаюць яго ўкараненню ў практыку філіялаў. У той жа час бібліятэка-філіял сама можа быць наватарам і арыенцірам для іншых. Дадзены артыкул прысвечаны ўзаемадзеянню цэнтральнай бібліятэкі і філіялаў Ляхавіцкай бібліятэчнай сістэмы на ніве бібліятэчнага краязнаўства.

Цэнтральная бібліятэка мае найбольш поўны краязнаўчы фонд, даведачна-бібліяграфічны апарат. Яе супрацоўнікі алічбоўваюць краязнаўчы матэрыял, аб'ядноўваюць яго ў тэматычныя базы даных і перадаюць у карыстанне бібліятэкам-філіялам. Так, праз доступ да алічбаваных раздзелаў з кніг ці артыкулаў з перыядычных выданняў, сельскія бібліятэкі атрымліваюць інфармацыю аб населеных пунктах сваёй зоны абслугоўвання і раёна. Аднак працэс гэты нельга назваць аднабаковым. Справа ў тым, што ў філіялах назапашаны (і працягвае збірацца) багаты краязнаўчы матэрыял – успаміны землякоў, дакументы, артэфакты. Копіі перадаюцца ў цэнтральную бібліятэку. Мэта такога супрацоўніцтва – стварэнне базы даных «Вёскі нашага раёна», якая павінна аб'яднаць інфармацыйныя рэсурсы цэнтральнай бібліятэкі і філіялаў.

Сельскія бібліятэкары маюць доступ да ўнікальных неапублікаваных звестак – звестак, якія захоўваюцца ў памяці землякоў. Час бязлітасны – разам з жыццём старэйшых жыхароў ён забірае веды пра мінулае вёскі. Таму вельмі важна паспець... На вялікае шчасце, у нашым раёне працуюць людзі, якія гэта разумеюць. Так, намаганнямі супрацоўніка Свяціцкай СБ сабрана інфармацыя пра мянушкі сваёй мясцовасці, іх паходжанне. У бібліятэцы захоўваюцца запісы, што з'яўляюцца своеасаблівым аналагам кнігі «Літоўская гаспадыня». Гэта старадаўнія хатнія парады: што неабходна рабіць, каб хутчэй збілася масла, лёгка ацялілася кароўка, даўжэй захоўваліся прадукты. Запісаны мясцовыя песні, казкі.

У Вялікалотаўскай СБ разам з успамінамі старажылаў захоўваюцца фотаздымкі 20 – 40-х і больш позніх гадоў, пасведчанне аб яўцы для выканання воінскай павіннасці 1876 г., ашчадная кніжка, датаваная 8 мая 1917 г., а таксама іншыя гістарычныя дакументы. У Падлескай СБ ёсць экзэмпляр газеты, якую распаўсюджвалі нямецкія ўлады на акупаванай тэрыторыі ў гады Вялікай Айчыннай вайны.

Работа па напаўненні базы даных «Вёскі нашага раёна» мэтанакіравана пачалася ў 2013 г. праектам «Малая радзіма вялікага чалавека». У ім бралі ўдзел супрацоўнікі бібліятэк-філіялаў. Умовы праекту былі наступныя: выявіць вядомых ураджэнцаў сваёй мясцовасці, па магчымасці скласці біябібліяграфічны спіс і праз асабістыя стасункі сабраць матэрыял пра жыццё і дзейнасць земляка. Дзякуючы гэтаму праекту мы даведаліся, што дырэктарам «Рэспубліканскага гарналыжнага цэнтра "Сілічы"» з'яўляецца ўраджэнка в. Ліпск Л. П. Пастэрнакевіч, а выдавецтва «Беларуская энцыклапедыя імя П. Броўкі» ўзначальвае Т. У. Бялова, якая нарадзілася ў в. Востраў.

Бібліятэкар Вялікалотаўскай СБ выйшла на сувязь з вядомымі ўраджэнцамі сваёй мясцовасці і атрымала два лісты. Адзін – ад беларускага вучонага ў галіне парашковай металургіі, доктара тэхнічных навук, вынаходніка Л. П. Пілiневіча, другі – ад доктара ветэрынарных навук, прафесара Санкт-Пецярбургскай акадэміі ветэрынарнай медыцыны М. В. Зелянеўскага. Абодва навукоўцы нарадзіліся ў Вялікай Лотве. Мікалай Вячаслававіч напісаў: «Великая Лотва – это начало жизни. Здесь прошло детство, отрочество, юность. Не забыть чудесных сказочных снежных зим с сугробами выше крыш, прекрасных вёсен с вечерним журчанием ручейков талой воды, жарких и ласковых летних дней с купанием в тёплых заводях речки Ведьмы. Да, всё это было и не забыто! А первый раз в первый класс! Помню волнение, с которым переступил порог начальной школы. Она была совсем небольшая: в одной учебной комнате за партами сидели учащиеся сразу двух классов – первого и третьего, а через год – второго и четвёртого. Сейчас это кажется странным и практически невозможным...».

Таксама Мікалай Вячаслававіч даслаў экзэмпляр газеты «Ветеринарное обозрение» Санкт-Пецярбургскай акадэміі ветэрынарнай медыцыны, дзе змешчаны артыкул да 55-годдзя вучонага. Гэтыя матэрыялы алічбаваны і папоўнілі базу даных «Людзі навукі нашага краю».

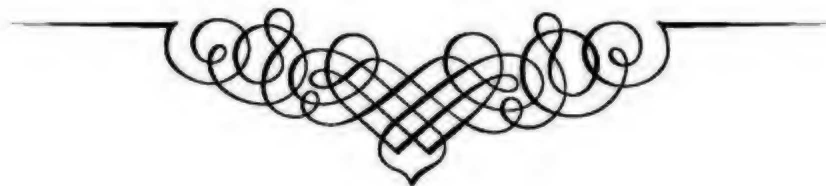
Бібліятэкар Тальмінавіцкай СБ высветліла, што ў в. Савейкі прайшло дзяцінства вядомага не толькі ў Беларусі, але і за межамі нашай краіны аўтарытэтнага вучонага – акадэміка І. П. Шэйкі. Вось як успамінае ён сваю малую радзіму: «Более красивого места в своей жизни, чем деревня Совейки, я не видел, о другом таком и не мечтаю. Когда-то здесь было панское имение ну и, конечно, всё, что полагалось к нему: большой дом, огромный старый парк, несколько прудов... Всё это да ещё небо, звёзды, столь яркие в летние лунные ночи, необычно волновали мою душу. На одном пруду был маленький островок. Мы его называли «островом любви», часто забирались в это скрытое от любопытных глаз местечко. А какой был парк! Больше чем на полкилометра в нём тянулась аллея, высаженная красивыми клёнами. Поймите меня правильно: столько лет занимаюсь серьёзной наукой, всякое случалось в жизни, а вот стихи, которые я слагал, гуляя вечерами по той самой аллее, помню до сих пор. И совсем не стыжусь их читать. Послушайте: Прямо на аллею опускались клёны, шелестела осень медною листвой... Вдоль по той аллее я бродил влюблённый в осень золотую...»

Бібліятэкару Тальмінавіцкай СБ, якая збірала матэрыял пра І. П. Шэйку, ён падарыў кнігу «Краткий биографический очерк и библиография трудов Ивана Павловича Шейко», выдадзеную ў 2007 г.

Не менш цікавы матэрыял быў сабраны пра бронзавага прызёра Паралімпійскіх гульняў-2010 Дз. Лобана, жыхара в. Ганчары; пра ксяндза В. Пянткоўскага, які шмат зрабіў для касцёла ў в. Мядзведзічы, нягледзячы на рэпрэсіі супраць духавенства, ахвярай якіх стаў.

Напачатку артыкула гаварылася пра тое, што бібліятэка-філіял сама можа быць наватарам і арыенцірам для іншых. У сузор'і публічных бібліятэк Ляхавіцкага раёна асаблівым агеньчыкам ззяе Падлеская СБ. На старонках раённай газеты часта з'яўляюцца артыкулы бібліятэкара Л. М. Глеб пра тэатралізаваныя пастаноўкі з удзелам маленькіх чытачоў. Пры гэтым яна сама з'яўляецца і мастаком па касцюмах, і аўтарам вершаваных тэкстаў. У Вялікім Падлессі знаходзіцца Свята-Духаўская царква – духоўнае апірышча вёскі і наваколля. Тут нарадзіліся прападобнамучанік Серафім Жыровіцкі, мастак М. Таранда, паэт А. Бярозка. У 1939 г. Г. І. Цітовічам быў арганізаваны Падлескі народны хор. Праз рэлігійныя традыцыі, беларускую культуру, спадчыну свайго краю выхоўвае нацыянальную самаідэнтычнасць Падлеская СБ. Асаблівая ўвага надаецца рабоце з дзецьмі. У пешыя краязнаўчыя падарожжы па маршрутах «Ад Падлесся – да Навасёлак», «Сваятычы – Падлессе» запрашаецца кожны ахвочы. Пад кіраўніцтвам бібліятэкара адноўлены мясцовы абрад святкавання Каляд з традыцыйнай падлескай песняй «Радося», а каштоўныя этнаграфічная артэфакты, сабраныя ў бібліятэцы, ствараюць непаўторны каларыт і даносяць подых часу.

Пра напрацоўкі бібліятэк Ляхавіцкай РЦБС, на якія варта звярнуць увагу, ідзе размова на раённых семінарах, нарадах і пасяджэннях. Такім чынам адбываецца ўзаемадзеянне бібліятэк і ўзаемавыкарыстанне інфармацыйных рэсурсаў.

КРАЯЗНАЎЧЫ АСПЕКТ ДЗЕЙНАСЦІ БІБЛІЯТЭК

Сёння краязнаўства знаходзіцца на ўздыме, які абумоўлены адраджэннем беларускай гісторыі, культуры, мовы, узрастаннем цікавасці да мінулага, сваіх каранёў, да пазнання «малой Радзімы». Бібліятэчнае краязнаўства з'яўляецца адным з прыярытэтных накірункаў дзейнасці бібліятэк. Менавіта пытанням краязнаўчай работы быў прысвечаны ***абласны семінар «Бібліятэка як цэнтр рэгіянальнага краязнаўства»,*** *які адбыўся 20–21 лістапада 2014 г. на базе Баранавіцкай цэнтральнай гарадской бібліятэкі імя В. Таўлая.*

На семінары прысутнічалі дырэктары ЦБС і бібліёграфы аддзелаў абслугоўвання і інфармацыі цэнтральных бібліятэк. У рабоце семінара прыняла ўдзел Таццяна Васільеўна Кузьмініч, намеснік дырэктара па інфармацыйных рэсурсах Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі. Яна пазнаёміла прысутных з нарматыўнымі дакументамі, рэгламентуючымі краязнаўчую дзейнасць публічных бібліятэк Беларусі. На семінары разглядаліся наступныя пытанні: бібліятэка і культуралагічны працэс у рэгіёне, праблемы каардынацыі і карпаратыўнага ўзаемадзеяння бібліятэк Брэсцкай вобласці, роль гарадской бібліятэкі ў сістэме краязнаўчага інфармавання, знаёмства з краязнаўчымі ЭБД «Брэсцкі мір», «Невядомыя старонкі правінцыяльнай гісторыі. Першая сусветная вайна ў Баранавіцкім краі». Асабліва карыснымі для бібліёграфаў былі паведамленні пра стварэнне электронных краязнаўчых рэсурсаў, пошукавага вобраза краязнаўчага дакумента. У рамках работы семінара адбыўся круглы стол «Краязнаўчая дзейнасць бібліятэк Брэсцкай вобласці: грані ўзаемадзеяння», на якім калегі падзяліліся вопытам работы ў арганізацыі бібліятэчнага краязнаўства. Супрацоўнікі РВУ «Звязда» правялі прэзентацыю часопісаў «Полымя», «Нёман», «Вожык». Удзельнікі семінара наведалі Баранавіцкі краязнаўчы музей, музей імя В. Таўлая сярэдняй агульнаадукацыйнай школы № 4 г. Баранавічы.

Адметнай падзеяй семінара з'явілася сустрэча з дырэктарам Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі Раманам Сцяпанавічам Матульскім і загадчыцай аддзела бібліятэказнаўства Марынай Георгіеўнай Пшыбытка. Адбылася прэзентацыя і ўрачыстая цырымонія перадачы ў дар публічным бібліятэкам Брэсцкай вобласці пяці першых кніг факсімільнага выдання ***«Кніжная спадчына Францыска Скарыны».*** *Выдавецкі праект прымеркаваны да 500-годдзя беларускага кнігадрукавання. Шматтомнае факсімільнае выданне дазволіць сабраць поўны рэпертуар кніг, якія былі надрукаваны Францыскам Скарынам у Празе і Вільні. Усе выданні суправаджаюцца каментарыямі навукоўцаў, а таксама ўпершыню здзейсненымі перакладамі прадмоў і пасляслоўяў Францыска Скарыны на сучасныя беларускую, рускую і англійскую мовы.*

Падсумоўваючы вынікі семінара, неабходна адзначыць, што цікавасць да гісторыі роднага краю існуе, і супрацоўнікі бібліятэк бачаць сваю задачу ў тым, каб гэтая цікавасць развівалася далей.

А. С. КУЗЬМІНА
гал. бібліятэкар аддзела бібліятэказнаўства
УК «Абласная бібліятэка імя М. Горкага», г. Брэст

КРАЕВЕДЧЕСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ В КОНТЕКСТЕ КУЛЬТУРНОЙ ПОЛИТИКИ РЕГИОНА

Л. А. СИДОРЦЕВА,
директор Ивановской РЦБС

Деятельность библиотек Ивановского района осуществляется в контексте основных направлений стратегии культурной политики района. Одна из главных задач, которые ставят перед собой библиотечные работники – сохранить для потомков всё то, что составляет гордость родного края и помогает понять значение и роль своей малой родины в истории и культуре Беларуси.

Библиотеки Ивановской РЦБС ведут целенаправленную работу по информированию населения, являются активными участниками всех значимых районных и областных мероприятий, творческих проектов, имеют богатый опыт и интересные наработки в плане организации досуга разных возрастных групп читателей.

Одним из приоритетных направлений в работе традиционно является краеведческая деятельность. Подтверждением этому служит ежегодное участие в республиканском смотре-конкурсе «Бібліятэка – асяродак нацыянальнай культуры», целью которого является повышение роли библиотек в пропаганде и сохранении национального наследия, истории, литературы, языка. К примеру, в 2013 г. для участия в номинации «Пошукавая і даследчая праца» данного конкурса была представлена Мотольская СБ; в 2014 г. в этой же номинации – Ивановская ЦРБ им. Ф. И. Панфёрова материалом «Мой родны край, што Янавам названы», посвящённым 590-летию со дня первого упоминания о городе.

Ивановщина – край богатой истории и культуры, самобытных песен и народных промыслов. Сегодня Ивановский район – это регион, гармонично сочетающий традиции и современность. Именно на Ивановщине, где народные песни, обряды и ремёсла бережно передаются из поколения в поколение, сохраняется их неподдельная самобытность. Вот уже около десяти лет подряд проходит большой праздник народной песни «Фольклор без границ» в д. Тышковичи. Всегда яркая, содержательная программа праздника – это и катание на санях, и проезд «шуточной таможни», и освящение и раздача святой воды у храма, и купания в освящённой воде проруби, и, конечно же, яркие выступления творческих коллективов. Не оставляют равнодушными участников и гостей праздника выставки работ мастеров народного творчества, а также выставки литературы православной тематики издательства Белорусского Экзархата, литературно-иллюстративные экспозиции по теме праздника, подготовленные библиотекарями Ивановской РЦБС.

Далеко за пределами Республики Беларусь получил известность международный фестиваль «Мотальскія прысмакі». Кулинарный праздник-конкурс полесской кухни дебютировал в

2008 г. Оригинальность народных праздников и обрядов, богатая и своеобразная кухня мотолян вызывают интерес не только у белорусов, но и у гостей из дальнего зарубежья.

Значительный вклад в организацию и проведение фестиваля вносят сотрудники ЦРБ. Традиционно библиотекарями готовятся разноплановые выставки и выставки-панорамы, знакомящие многочисленных гостей с историко-культурным наследием Беларуси и самобытного Ивановского края. Например, в 2013 г. большим успехом у публики пользовались: тематическая выставка к 1025-летию крещения Руси «И была крещена Русь», выставка вышитых икон «Иконам святым поклонитесь», книжно-иллюстративная выставка «Родны сэрцу Моталь мой», выставка портретов «Лучшие люди деревни Мотоль» и т. д. Местные жители и гости праздника имели возможность познакомиться с развёрнутой хроникально-документальной экспозицией «Мотоль: история и современность», посвящённой 590-летию деревни. Их вниманию было предложено всё, чем гордится и богата мотольская земля: архивные документы, фотографии, местный фольклор, литературное наследие, интересные материалы об известных людях деревни, а также материалы о кулинарном фестивале «Мотальскія прысмакі». Подобные выставки гармонично вписываются в канву праздника и формируют целостное представление у гостей о д. Мотоль, а также обо всём Ивановском регионе.

2014 год не стал исключением в проведении фестиваля «Мотальскія прысмакі», хотя жанр его несколько изменился: жителям и гостям агрогородка Мотоль был предложен праздник «Летник ремёсел», который проходил в рамках творческого проекта «Палескі гасцінец».

В ходе праздника состоялся конкурс на лучшее художественное оформление «Уголка ремесленника», работали мастер-классы «Ремесло в жизни деревни» и арт-базар – ярмарка авторских украшений, игрушек и изделий народных промыслов.

Также в рамках проекта «Палескі гасцінец» в д. Залядынье прошёл праздник фольклора «Живёт душа народа». В ходе праздника была развёрнута площадка ремесленников «Скарбы роднае зямлі», где широко представлялись народное творчество, выставка ремесла и народных умельцев Ивановского и других районов области.

К списку многочисленных фестивальных мероприятий в населённых пунктах Ивановского района в 2013 г. добавился ещё один – региональный праздник семейного творчества «Под крышей дома твоего» в агрогородке Одрижин. В этом году праздник был посвящён чествованию «серебряных юбиляров». Предварительно работниками библиотек была проведена кропотливая работа по сбору экспонатов и фотографий, представленных на выставках. Приятно было наблюдать за молодёжью, с неподдельным вниманием и интересом рассматривающей выставки свадебных альбомов (фото разных эпох), свадебной атрибутики (платья, украшения, свадебные столы разных времён, оформление машин), свадебных караваев. Ярко и многопланово был представлен один из главных атрибутов и символов свадьбы – рушник.

Традиционным для работников культуры является проведение праздников деревень. В эпицентре праздников – чествование лучших людей деревни, старожилов, молодых и многодетных семей, народных умельцев – работы которых демонстрируются на выставках «Умельства рук, душы натхненне», «Прекрасное – своими руками», «Свята вясковых талентаў» и т. д.

Возрождению духовности способствуют народные праздники и старинные обряды, которые библиотеки проводят совместно с клубными учреждениями. Такие мероприятия как «Сударыня Масленица», «Пришла коляда – открывай ворота», «Пасхальный перезвон», «Купальские огни», «Спас усяго прыпас» знакомят население с традициями белорусской народной культуры.

Традиционно учреждениями культуры Ивановского района осуществляется творческий проект «Ночь музеев», который представляет комплекс мероприятий по приобщению молодёжи к шедеврам мировой художественной культуры. На некоторое время районный центр культуры и народных традиций превращается в большой выставочный комплекс.

В 2014 г. в рамках данного проекта коллективом Ивановской ЦРБ была разработана необычная и информационно насыщенная выставка, посвящённая истории музеев от глубокой древности до наших дней. Особенно поразила всех присутствующих информация о некоторых музеях мира: среди них музей шоколада в Барселоне, музей чая и кофе в Лондоне, музей янтаря в Калининграде, музей воды в Киеве, интерактивный музей «Лунариум», музей национального детства и другие. Всё было представлено красиво, информативно и доступно.

С уважением относятся ивановцы к истории своего города и жизненных дорог своих предков, к сохранению самобытной культуры и обычаев горожан, исконному, характерному только для этих мест лаборскому говору. Город имеет свой герб, где отражены занятия его коренных жителей, осуществляющих сбор пожертвований на строительство и обновление храмов.

Библиотека, как центр краеведения, стремится пробудить интерес к историческому прошлому родного края. Какими они были, наши предки? Чем занимались? Откуда наши корни? Коллективом ЦРБ было выделено несколько аспектов, ставших приоритетными в библиотечном краеведении. В числе первоочередных и важных задач определились следующие: сбор, систематизация и обработка краеведческих материалов; формирование фонда краеведческих документов с последующим переводом в электронный вариант; популяризация краеведческих знаний среди разных категорий пользователей. Началась большая поисковая деятельность. В процессе этой кропотливой работы состоялось множество встреч со старожилами города, участниками Великой Отечественной войны, знаменитыми земляками; собран ряд фотографий, видов города на старых картинках, документов из семейных альбомов. Данный материал стал основой для создания ЭБД «Краязнаўства Іванаўшчыны», активно пополняемой в настоящее время. С целью рекламы возможностей библиотеки и популяризации краеведческих ресурсов практикуются репортажи «Гаворыць Іванава» на местном радио и публикуется информация в районной газете «Чырвоная звязда».

2013 год – юбилейный для города Иванова. Ему исполнилось 590 лет.

К этой дате работниками ЦРБ была подготовлена и представлена на городском празднике электронная презентация «Наш Янаў старажытны, наш Янаў малады...». Благодаря виртуальному путешествию, гости познакомились с богатым историческим прошлым своего родного города, а также узнали о реалиях сегодняшнего времени и перспективах на будущее.

Ивановская земля по праву гордится именами известных земляков:

- из д. Достоево пошёл род Достоевских;
- в д. Вороцевичи родился известный всей Европе график и композитор Наполеон Орда;
- д. Мотоль – родина первого Президента Израиля Х. Вейцмана;
- Ивановщина – родина М. Андрейкович-Бутавт и Ф. Бруздовича – талантливых художников Беларуси;
- в д. Сухое родился известный писатель Д. Виталин, а в д. Щекотск – белорусский советский критик и литературовед Л. А. Бэнде.

С районом связаны имена А. Скирмунта – одного из первых предпринимателей Беларуси, М. Сакович – члена Императорского Российского географического товарищества, которая в 80-е гг. XIX ст. издала научный труд «Крестьяне местечка Мотоль и их песни».

Жители района чтят имя талантливого художника А. П. Рубановича, окончившего художественное училище в Варшаве, высшие художественные учреждения Вены и Парижа.

Ивановская земля стала родиной двух Героев Советского Союза: М. Д. Шило (д. Овзичи) и Н. Н. Кольчак (г. Иваново), двух Героев Социалистического Труда: П. С. Палто (д. Мотоль) и И. А. Поливко (г. Иваново), а также ряда современных знаменитых представителей культуры. Уроженец д. Мохро А. Кузьмич известен своими неповторимыми мадоннами не только в нашей республике, но и далеко за её пределами. В 2014 г. в д. Мохро открыта картинная галерея, посвящённая творчеству художника.

А. Крейдич, В. Жушма – прозаики, И. Сенюта, Я. Романович, А. Буряк – художники; В. Гетманчук, А. Мазько – поэты; В. Перепёлкин, М. Касперович, В. Чугаев – самодеятельные композиторы и ряд других.

Вышеназванные исторические личности создали огромное духовное и материальное наследие. Их художественные, литературные, музыкальные произведения переведены на многие языки мира и хранятся в архивах и библиотеках почти всех стран Европы и Америки.

Для увековечения памяти и популяризации имён славных земляков в библиотеке проводятся тематические уроки «Мілы сэрцу куток», «Яму ўсе музы былі падуладны», часы фольклора «З народнай спадчыны», «Беларускія святы і абрады», смотры-конкурсы «Жыватворная сіла беларускага слова», «Каб народнае жыло ў народзе», «Здесь край мой, исток мой, дорога моя» на лучшую постановку работы библиотек по популяризации краеведения и другие.

В Ивановской центральной районной библиотеке им. Ф. И. Панфёрова активно ведётся издательская деятельность, которая способствует сохранению местных традиций и увековечению памяти выдающихся земляков. Изданы краеведческие листовки: «Обобщение работы Ивановской районной библиотеки им. Ф. Панфёрова по популяризации творческого наследия Наполеона Орды»; информационная листовка-визитка «Ивановская районная библиотека имени Ф. И. Панфёрова»; информационные листовки краеведческого характера «Их именами названы», «Мастак з Палесся – Аляксей Кузьміч»; буклет «Иваново: это наша с тобою земля, это наша с тобой биография», посвящённый юбилею города; лаборский словарь «Мова прадзедаў, мова дзядоў», который представляет большую ценность для нашего края. К 500-летию рода Достоевских издан сборник лучших сочинений школьников района «Мой Достоевский».

Эффективность краеведческой деятельности зависит не только от количества издательской продукции, но и от профессионального мастерства библиотекарей. Библиотекарю необходимо быть и журналистом, и редактором, и дизайнером, и художником, а также обладать еще многими другими способностями.

Широкая информация о наличии в библиотеке материалов краеведческой тематики обеспечивается через местное радио, с которым налажено тесное сотрудничество. В частности, практикуются библиографические обзоры, реклама «Внимание – новинка», исторические портреты знаменитых земляков и т. д.

Централизованная библиотечная система тесно сотрудничает с другими учреждениями и организациями, занимающимися краеведческой деятельностью: историко-краеведческими музеями, школами, редакцией местной газеты, обществом ветеранов, краеведами-любителями и др.

Краеведение – это кропотливый труд, который требует большой отдачи, времени и сил. Интерес к краеведческой тематике, я думаю, будет всегда. Ведь не хлебом единым жив человек. Он жив ещё и неразрывной связью событий и традиций, наследием и памятью предков.

ПРА СУТНАСЦЬ ПАЭЗІІ: ЛІТАРАТУРНАЯ ПРЭЗЕНТАЦЫЯ

10 красавіка 2014 г. у актавай зале Брэсцкай абласной бібліятэкі імя М. Горкага адбылася прэзентацыя кнігі Івана Штэйнера «Уводзіны ў невымоўнае: філасофія паэзіі Алеся Разанава» з удзелам аўтара кнігі і вядомага паэта А. Разанава. Паэт з'яўляецца лаўрэатам Дзяржаўнай прэміі БССР, лаўрэатам шматлікіх міжнародных прэмій.

Даследаванню творчасці выбітнога паэта доктар філалагічных навук, прафесар, загадчык кафедры беларускай літаратуры Гомельскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Ф. Скарыны І. Штэйнер прысвяціў дзве манаграфіі, 30 артыкулаў, надрукаваных за апошнія пяць гадоў у беларускім і замежным друку (Германіі, Расіі, Польшчы, Украіны). У кнізе «Уводзіны ў невымоўнае» ўпершыню манаграфічна даследуецца творчасць А. Разанава. Назва кнігі падаецца сугучнай з разанаўскай філасофіяй. Раздзелы выдання прысвечаны асобным жанрам у творчасці паэта, і кожны з іх мае сваю структуру і логіку выкладання. Да таго ж, «Уводзіны ў невымоўнае» прысвечаны шматлікім праблемам і асаблівасцям сучаснага літаратурнага працэсу. Побач з радкамі А. Разанава згадваюцца не толькі прозвішчы беларускіх аўтараў, але і імёны А. Рэмбо, Ф. Ніцшэ, Г. Апалінэра і інш.

Мадэратарам сустрэчы выступіў У. Senькавец, кандыдат філалагічных навук, загадчык кафедры беларускага літаратуразнаўства БрДУ імя А. С. Пушкіна. На пачатку сустрэчы слова было прапанавана прафесару А. Штэйнеру. Ён расказаў пра тое, як працавалася над кнігай, вызначыў яе жанр – эсэ.

Затым слова ўзяў А. Разанаў. Вядомы беларускі паэт гаварыў пра лірыку ўвогуле, пра тое, што ён збіраецца пісаць вершы нават для аднаго чытача. У ходзе размовы А. Разанаў выказаў свае адчуванні ад кнігі «Уводзіны ў невымоўнае». Ён падкрэсліў, што ніхто так грунтоўна, шырока не пісаў пра яго, як І. Штэйнер, што такая кніга рэдкасць, яна – падзея і для паэта, і для айчыннай літаратуры.

У ходзе сустрэчы, па просьбе аднаго з прысутных, паэт прачытаў некалькі вершаў.

На мерапрыемстве прысутнічалі студэнты БрДУ імя А. С. Пушкіна. Яны цікавіліся творчасцю паэта і актыўна задавалі ўдзельнікам імпрэзы пытанні, на якія з задавальненнем адказвалі аўтары. Сустрэча не засталася без увагі з боку берасцейскіх літаратараў і навукоўцаў. Так, у імпрэзе ўзялі ўдзел: А. Каско, М. Пракаповіч, А. Дэбіш і В. Дэбіш, А. Зайка, І. Мельнічук, А. Амяльчук, Л. Валасюк, С. Варонік, З. Мельнікава, В. Фелькіна і інш.

Да прэзентацыі былі прымеркаваны дзве кніжныя выставы, якія выклікалі асаблівы інтарэс усіх удзельнікаў мерапрыемства.

Экспазіцыя твораў А. Разанава і крытычных матэрыялаў пра яго творчасць, падрыхтаваная супрацоўнікамі аддзела краязнаўчай літаратуры і бібліяграфіі, вызначалася разнастайнасцю выданняў. Сярод іх: апошні зборнік паэта – «Гліна. Камень. Жалеза» (2013), у якім на мове арыгінала і ў перакладзе на нямецкую змешчаны паэтычныя цыклы А. Разанава, што з'явіліся ўзорамі сучаснага паэтычнага эпасу.

Выстава навуковых прац прафесара і літаратуразнаўца І. Штэйнера, якую прадставілі супрацоўнікі агульнай чытальнай залы, зацікавіла як прысутных, так непасрэдна і аўтара. Сярод матэрыялаў выставы адзначаліся працы І. Штэйнера па гісторыі беларускай літаратуры, даследаванні па жанры балад і г. д. У іх ліку: «Варожаць балады вякоў: беларуская балада і славянскія традыцыі» (1993), «Русалка-спакусніца: анталогія ўсходне-славянскай балады» (2004) і інш. Акрамя кніжных выданняў, на выставе былі прадстаўлены і перыядычныя артыкулы, надрукаваныя ў часопісах «Нёман», «Маладосць», «Роднае слова». Яны знаёмяць з працамі І. Штэйнера,

прысвечанымі творчасці вядомых беларускіх пісьменнікаў, у тым ліку і А. Разанава. Матэрыялы выставы былі аздоблены фотаматэрыяламі.

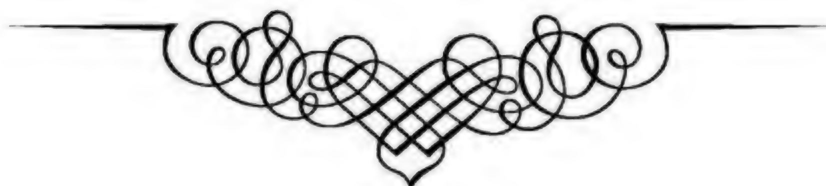
Сустрэча прайшла цікава. Напрыканцы мерапрыемства адбылася аўтографсесія, у ходзе якой прафесар І. Штэйнер падпісаў і падараваў сваю кнігу бібліятэцы.

Мерапрыемства актыўна асвятлялася сродкамі масавай інфармацыі абласнога цэнтра.

ЛІТАРАТУРА

1. Купракова, К. Прэзентацыя кнігі І. Штэйнера [Электронны рэсурс] // Тэлекампанія «Буг-ТБ». – Рэжым доступу: http://www.youtube.com/watch?v=KPYSbSYBF7M. – Дата доступу: 19.06.2014.
2. Хоміч, І. Смеласць напісаць пра Разанава. Аб прэзентацыі новай кнігі [Электронны рэсурс] // Брестский курьер. – Рэжым доступу: http://www.bk-brest.by/ru/232/culture/8158/. – Дата доступу: 19.06.2014.

І. Б. ПРЫХОДЗЬКА,
вяд. бібліятэкар агульнай чытальнай залы
УК «Абласная бібліятэка імя М. Горкага», г. Брэст

МУЗЕЙНАЯ ПРАКТЫКА ЯК ЧАСТКА КРАЯЗНАЎЧАЙ ДЗЕЙНАСЦІ ПУБЛІЧНЫХ БІБЛІЯТЭК

А. У. ХВАЛЬ,
дырэктар Ганцавіцкай РЦБС

«Толькі той край блаславёны ў Бога, дзе шануюцца продкі і іхняе далей доўжаць нашчадкі»

Далідовіч, Г. Кліч роднага звона : раман, апавяданні, мініяцюры / Генрых Далідовіч. – Мінск : Юнацтва, 1997. – С. 205.

Ганцаўшчына – непаўторны і самабытны край са шматвекавой і слаўнай гісторыяй. Гэта той куток беларускага Палесся, які багаты на свае адметныя традыцыі і звычаі, працоўныя здабыткі, слаўных майстроў, таленавітых землякоў. А яшчэ Ганцаўшчына – зямля знакамітых літаратараў. На Беларусі, бадай, больш няма такога куточка, які б даў Бацькаўшчыне такую вялікую кагорту слынных майстроў слова. Гэта дае ўсе падставы сцвярджаць, што наш край сапраўды блаславёны і песенны, калыска талентаў-самародкаў.

На Ганцаўшчыне заўсёды збіралася, зберагалася, захоўвалася і перадавалася новым пакаленням гісторыка-культурная спадчына краю. І так павялося, што бібліятэкі сталі галоўнымі скарбніцамі гэтага багацця. Бібліятэчныя работнікі добра разумеюць важнасць краязнаўчай дзейнасці і з дня ў дзень, з году ў год збіраюць матэрыялы аб дні сённяшнім, які ў недалёкім будучым стане гісторыяй, а таксама карпатліва захоўваюць тое, што пакінута нашчадкамі нам у спадчыну.

Установа новага тыпу

Музейная дзейнасць бібліятэк Ганцаўшчыны, як і ўсіх бібліятэк Беларусі, пачыналася з стварэння этнаграфічных куткоў. У іх размяшчаліся розныя рэчы сялянскага побыту, якія дапаўняліся тэматычнымі дасье. Але час не стаіць на месцы, у бібліятэках сабралася шмат цікавых і ўнікальных матэрыялаў, якім было ўжо «цесна» на бібліятэчных паліцах.

Сярод бібліятэк раёна найбольшай актыўнасцю па зборы краязнаўчых матэрыялаў заўсёды вылучалася Малькавіцкая СБ. Тут працавалі і працуюць людзі ўлюбёныя ў сваю справу. У розны час імі былі сабраны ўнікальныя фотаздымкі, прадметы сялянскага ўжытку, архіўныя дакументы: аб развіцці прамысловасці канца XIX – пачатку XX стст. (лесапілкі, чыгункі, смалакурні), аб развіцці вызваленчага руху ў 30-я гг. XX ст., аб далучэнні Заходняй Беларусі да БССР. Ёсць у бібліятэцы і матэрыялы аб дзейнасці Малькавіцкага дзіцячага дома, участковай бальніцы, леспрамгаса і лясгаса, школы, сельскага Савета, чыгункі. Унікальныя матэрыялы,

цікавасць нашчадкаў да гісторыі сваёй Бацькаўшчыны, а таксама плошча памяшкання, якая дазваляла размясціць сабранае багацце – усё гэта паспрыяла стварэнню ўстановы новага тыпу.

У адпаведнасці з рашэннем Ганцавіцкага райвыканкама № 720 ад 21.12.2005 г. «Аб установах культуры раёна» бібліятэка была перайменавана ў Малькавіцкую бібліятэку-музей. Так, з 2006 г. пачаўся новы адлік дзейнасці пакуль што адзінай на тэрыторыі раёна ўстановы, працуючай у статусе «бібліятэка-музей».

Дзейнасць бібліятэкі-музея рэгламентавана спецыяльна распрацаванымі дакументамі: «Палажэннем аб дзейнасці бібліятэкі-музея», дзе вызначаны мэты і задачы, накірункі і змест дзейнасці; службовай інструкцыяй. Адпаведна Палажэнню, бібліятэка-музей забяспечвае вядзенне якаснай уліковай дакументацыі бібліятэчных і музейных фондаў, іх захаванасць. Кожны прадмет, які падараваны музею, апісваецца ў «Кнізе ўліку фондаў». План работы бібліятэкі-музея таксама адрозніваецца ад іншых бібліятэчных устаноў, таму што ўключае дзве часткі: «Змест бібліятэчнай работы» і «Краязнаўства. Музейная дзейнасць».

Аснову бібліятэкі-музея складаюць кніжныя фонды, зборы краязнаўчых матэрыялаў і фонды прадметаў гісторыка-культурнай спадчыны Малькавіч, якія размясціліся ў дзвюх музейных залах. У аснове этнаграфічнай часткі музея – прадметы сялянскага ўжытку: каса, лапці, ліхтар, серп і многае іншае. Наведвальнікі музея з захапленнем знаёмяцца з выставай малькавіцкіх ручнікоў. У пакоі «Хата майго дзяцінства» створаны інтэр'ер вясковага жылля 50-х гг. XX ст. Пакой стаў месцам правядзення пасяджэнняў клуба «Скарбніца», краязнаўчых урокаў.

Галоўнай у музеі з'яўляецца экспазіцыйная зала. Тут размешчаны матэрыялы, якія адлюстроўваюць гісторыю развіцця Малькавіч з XVI ст. да нашых дзён. Сярод экспанатаў маюцца копіі архіўных дакументаў: *«Дэкрэт агранічэння ў спрэчнай справе паміж с. Малкавічы і с. Велута»* (28.03.1612 г.); *«Справа па межавай спрэчцы паміж памешчыкамі мястэчкаў Бобрык і Задуб'е, Нагелямі і ўладальнікамі маёнткаў Хатынічы і Малькавічы графамі Тызенгаўзамі»* (копіі дакументаў 1612 і 1689 гг.,); *«Справа аб правядзенні па загаду памешчыкаў Нагеляў мяжы паміж мястэчкам Бобрыкі і Малкавічы і гвалтоўным далучэнні да мэстэчка Бобрыкі зямель, лясоў і іншых угоддзяў»* (16.04.1836 г.); *«Геаметрычны план сялянскага надзела в. Малкавічы Хатыніцкай воласці графаў Патоцкіх»* (13.01.1876 г.); *«Справа аб абследаванні лясоў у езуіцкім маёнтку Малкавічы графа Патоцкага з мэтай прызнання іх абароненымі»* (1910–1914 гг.).

Асобную частку экспазіцыі складаюць матэрыялы пра цудоўных людзей, знакамітых землякоў, працоўныя дынастыі: пра першага лётчыка з Малькавіч Л. Тараненку, пра трэнера, алімпійскага чэмпіёна І. Лагвіновіча, дынастыю сям'і К. Крупеніча (першага чыгуначніка ў Малькавічах), мясцовага паэта І. Лагвіновіча. Усе матэрыялы збіраліся са шчырым жаданнем зберагчы гістарычную памяць, выхаваць у сучаснікаў пачуццё годнасці і гонару за сваю Радзіму, свой народ. Трэба адзначыць, што экспанаты збіраюцца не толькі загадчыцай бібліятэкі, але і актыўнымі чытачамі, аднавяскоўцамі. На працягу апошніх гадоў у бібліятэцы-музеі праходзіць акцыя «Шлях да продкаў». Дзякуючы гэтаму фонды ўстановы папаўняюцца рэчамі хатняга ўжытку, фотаздымкамі з сямейных архіваў, успамінамі аднавяскоўцаў.

Малькавіцкая бібліятэка-музей, як і іншыя бібліятэкі раёна, працавала па мэтавай бібліятэчнай праграме «Памяць Ганцаўшчыны». Для больш дасканалай работы ўстановы аддзелам бібліятэчнага маркетынгу ЦРБ была распрацавана адрасная праграма *«Радзімазнаўства – мудрая навука»*, якая складаецца з падпраграм: «Пошук», «Летапіс», «Сустрэчы». У рамках названай праграмы былі створаны новыя музейныя экспазіцыі, тэматычныя дасье «Ганаровыя людзі вёскі», «Лясныя сполахі Міколы Купрэева» (пісьменнік некаторы час працаваў у мясцовай школе), «На стражы зялёных бароў» (пра Малькавіцкае лясніцтва), летапіс Малькавіцкай сярэдняй школы «Мы – вучні твае назаўжды». У бібліятэцы-музеі наладжваюцца

літаратурныя сустрэчы, вечары-ўспаміны, гістарычныя ўрокі, на якіх чытачы знаёмяцца з сабранымі матэрыяламі.

Нялёгкая, але цікавая праца ў загадчыцы бібліятэкі-музея. Яна сумяшчае ў сабе і бібліятэкара (абслугоўвае 400 чытачоў), і збіральніка, і захавальніка фондаў, і экскурсавода, і асветніка. Са змяненнем статуса бібліятэкі, калі яна прыняла на сябе і даследчыя функцыі, стала зразумела, што патрэбна ўвядзенне штатнай адзінкі работніка, які б займаўся толькі музейнай дзейнасцю. Не ведаю, што ў нас атрымаецца з увядзеннем новай пасады ў цяперашні час, калі ідзе аптымізацыя і аб'яднанне бібліятэк – але гэта адна з нашых галоўных задач на бліжэйшую перспектыву.

Дзякуючы актыўнай папулярызацыі ўстановы: выступленням на мясцовым радыё, артыкулам у раённай і абласных газетах, прафесійнай прэсе – дзейнасць бібліятэкі-музея вядома далёка за межамі раёна. Аб гэтым сведчаць шматлікія запісы ў кнізе водгукаў. Сярод іх асабліва прыемна чытаць словы падзякі і ад сваіх калег (метадыста Магілёўскай раённай сеткі публічных бібліятэк): *«Хачу выказаць словы падзякі загадчыцы бібліятэкі і кіраўніцтву ЦБС за іх захаванне культурнай спадчыны маёй малой Радзімы. Магілёўская раённая сетка публічных бібліятэк будзе пераймаць найбольш цікавыя вынаходкі ў вашай працы. Дзякуй за змястоўную экскурсію загадчыцы бібліятэкі-музея Дзямчук Любові Леанідаўне».* Выказаў словы падзякі за нястомную працу на карысць нашай роднай беларускай культуры і Павел Латушка, які ў статусе міністра культуры наведаў бібліятэку-музей у 2012 г.

Літаратурнае краязнаўства

Імкнучыся зрабіць кожную ўстанову раёна непаўторнай, адметнай для ўсіх зацікаўленых і каб прывабіць новых чытачоў, за апошнія некалькі гадоў бібліятэкі стварылі: літаратурна-краязнаўчыя, гісторыка-краязнаўчыя і духоўна-асветніцкія цэнтры, пакой рэдкай кнігі.

М. Міцкевіч, сын Я. Коласа

Да Дня пісьменства, які праходзіў на Ганцаўшчыне ў 2011 г., у ЦРБ імя В. Праскурава быў адкрыты *літаратурна-краязнаўчы цэнтр «Ганцаўшчына літаратурная»*, у якім былі сабраны творы літаратараў-землякоў, рукапісы, асабістыя рэчы, аформлены тэматычныя дасье-персаналіі, а сцены ўпрыгожылі партрэты пісьменнікаў, намаляваныя мясцовымі мастакамі. У літаратурна-краязнаўчым цэнтры праводзяцца экскурсіі, краязнаўчыя ўрокі, наладжваюцца літаратурныя сустрэчы. Гасцямі літаратурнага пакоя былі: М. Міцкевіч (сын Якуба Коласа), Я. Хвалей, Б. Спрынчан, Р. Малахоўскі, А. Крэйдзіч, Т. Бунта (гал. рэдактар часопіса «Алеся»), літаратары-землякі – В. Гардзей, А. Каско, А. Кажадуб.

З цікавасцю наведваюць маленькія чытачы і госці *краязнаўчы пакой «Хата з матчынай душой»* раённай дзіцячай бібліятэкі. Усё, што змяшчаецца тут, зроблена працавітымі рукамі нашых продкаў. У пакоі можна ўбачыць наступныя рэчы: стол, а на ім – самавар, куфар, печ, а за печчу – палок, на якім сядзіць гаспадар, побач з ім гаспадыня, а ў люльцы ляжыць дзіцятка. Тут дзеці адкрываюць для сябе таямнічы свет мінуўшчыны, знаёмяцца са спадчынай, якую

пакінулі нам продкі. Краязнаўчы пакой наведалі госці з Італіі, Малдовы, Расіі. Тут адбыліся сустрэчы з У. Ліпскім, В. Гардзеем, У. Маруком і А. Пісьмянковым.

Кніга і духоўнасць

У канцы 2012 г. у Вялікакруговіцкай сельскай бібліятэцы быў адкрыты *духоўна-асветніцкі цэнтр «Існасць»*. Установай паспяхова рэалізуецца бібліятэчны праект «На шляху да веры», у рамках якога былі сабраны матэрыялы пра жыццё айца Аляксея, настаяцеля Свята-Мікалаеўскай царквы, якая адзіная ў савецкія часы дзейнічала на тэрыторыі раёна. Цікавасць для чытачоў прадстаўляюць праваслаўныя календары мінулых гадоў, малітвы, перапісаныя рукою А. Хмарука (у тыя часы мала выдавалася праваслаўнай літаратуры), рэдкія фотаздымкі з гісторыі царквы. На базе духоўна-асветніцкага цэнтра праводзяцца мерапрыемствы, прымеркаваныя да праваслаўных святаў, наладжваюцца фотавыставы праваслаўных храмаў Ганцаўшчыны, старадаўніх ікон, падараваных жыхарамі вёскі, адбыўся семінар бібліятэчных работнікаў. Дзякуючы актыўнаму супрацоўніцтву з настаяцелем храма айцом Іаанам і выдавецтвам Беларускага Экзархата, бібліятэка мае больш за 150 экз. кніг духоўнай тэматыкі і электронных дакументаў.

Знамянальнай падзеяй для жыхароў раёна і аграгарадка Агарэвічы стала адкрыццё *пакоя рэдкай кнігі «Кніга і час»*, якое адбылося падчас святкавання 1025-годдзя Хрышчэння Русі. Адзін з раздзелаў «Жыві, старая кніга!» змяшчае рарытэтныя выданні, духоўную літаратуру мінулых стагоддзяў (найбольш старэйшыя выданні – гэта французская «Біблія» 1870 г. і «Біблія» 1912 г. выдання з каляровымі ілюстрацыямі). У раздзеле «Кніга вялікая, кніга малая» змешчаны выданні незвычайнага фармату, у раздзеле «З павагай ад аўтара» – літаратура з аўтографамі пісьменнікаў. Але асаблівую каштоўнасць уяўляе «Кніга мудрасці» з выказваннямі вялікіх людзей – Францыска Скарыны і Еўфрасінні Полацкай, Якуба Коласа і Уладзіміра Караткевіча, іншых вядомых асоб нацыянальнай літаратуры.

І гэта яшчэ не ўсё...

Некаторыя лічаць, што музей і бібліятэка – рэчы несумяшчальныя. Я мяркую, што стварэнне ў бібліятэках музеяў і адкрыццё краязнаўчых пакояў, літаратурна-краязнаўчых і духоўна-асветніцкіх цэнтраў садзейнічаюць пашырэнню грамадскай значнасці бібліятэк, прыцягненню да іх увагі, спрыяе далучэнню новых слаёў насельніцтва да гісторыка-культурнай спадчыны свайго краю. Так, у 2013 г., мы стварылі на базе Вostраўскай СБ аграгарадка *гісторыка-краязнаўчы цэнтр «Мы – з БССР»*. Адкрыццё пакоя «савецкай эпохі» – гэта як памяць аб мінулых і значных гадах з гісторыі нашай Радзімы і з жыцця кожнага чалавека. Тут маладое пакаленне можа: пазнаёміцца з гісторыяй савецкіх часоў, жыццём простых працаўнікоў вёскі, землякамі, якія прайшлі вайну, з гісторыяй школы, піянерскай атрыбутыкай; убачыць узнагароды перадавікоў сацыялістычнага спаборніцтва. Для людзей старэйшага ўзросту гэты пакой – як астравок памяці, сустрэча з маладосцю.

Адкрываючы разнастайныя краязнаўчыя пакоі і цэнтры пры бібліятэках, мы імкнемся вызначыць перспектывы далейшай дзейнасці ўстановы, задаволіць інтарэсы сучаснага чытача. Адназначна, што арганізацыя музеяў пры бібліятэках патрабуе значных часовых і інтэлектуальных затрат, а самае галоўнае – асабістай зацікаўленасці бібліятэкараў. Патрэбна адзначыць, што ідэй і крэатыўных задумак на будучае ў нас хапае, а ў культуры так – сёння ідэя, а заўтра – рэальнасць.

ПАТРЫЯТЫЧНАЯ АКЦЫЯ «ЧЫТАЕМ ВЕРШ ПА-БЕЛАРУСКУ!»

У рамках адзначэння 70-годдзя вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў у маі 2014 г. абласная бібліятэка імя М. Горкага ў супрацоўніцтве з раённымі аддзеламі адукацыі г. Брэста выступіла арганізатарам і правяла патрыятычную акцыю «Чытаем верш па-беларуску!» Акцыя была падтрымана Брэсцкім аблвыканкамам.

Мэтай акцыі было – звярнуць увагу маладых беларусаў на гэту значную дату, пабудзіць цікавасць і жаданне ведаць, памятаць, паважаць гісторыю, культуру і мову сваёй Радзімы.

Удзельнікамі акцыі сталі навучэнцы сярэдніх школ, гімназій і ліцэяў г. Брэста. У якасці гасцей былі запрошаны вядомыя і паважаныя жыхары Брэстчыны: прадстаўнікі ўласных структур, прадпрыемстваў, творчай інтэлігенцыі. З боку арганізатараў ім было прапанавана прачытаць вершы беларускіх аўтараў на тэму Вялікай Айчыннай вайны, падзяліцца сваімі думкамі з моладдзю наконт 70-гадовай даты вызвалення Беларусі.

Урачыстае адкрыццё акцыі адбылося 5 мая з удзелам старшыні Брэсцкага аблвыканкама К. А. Сумара. Затым «эстафету» падхапілі пракурор Брэсцкай вобласці І. Д. Насевіч (7.05); загадчыца кафедры рускай і беларускай мовы БрДТУ, кандыдат філалагічных навук Н. М. Борсук (12.05); старшы інспектар мытнага паста «Брэст-Цэнтральны» А. А. Брытун (20.05); намеснік старшыні Брэсцкага аблвыканкама Л. А. Цупрык (26.05). «Завяршальным акордам» стала сустрэча з берасцейскім паэтам А. Каско 27 мая. Усяго праведзена 6 мерапрыемстваў.

Усе сустрэчы мелі сваю змястоўную адметнасць: гучалі тэмы гісторыі абароны Брэсцкай крэпасці, стварэння помніка рускаму салдату ў «Трэптаў-парку» ў Берліне і г. д. Кожны з запрошаных гасцей успамінаў і моманты з біяграфічных звестак пра сваіх суродзічаў, шэраг якіх ваявалі ў гады вайны. І канешне, гучала шмат беларускіх вершаў патрыятычнай тэматыкі. Прысутныя юнакі і дзяўчаты ўважліва слухалі яркія выступленні вядомых асоб нашага горада, задавалі ім differentpaбаковыя пытанні, самі чыталі любімыя вершы беларускіх аўтараў. Такім чынам, адбываўся своеасаблівы дыялог паміж гасцямі і моладдзю.

Спецыяльна да акцыі быў арганізаваны шэраг выстаў: кніжная выстава «Дарагая сэрцу кніга пра вайну», выстава-партрэт «Героі Брэстчыны», а таксама выстава плакатаў «Вялікая Айчынная вайна: 1941–1945 гг.».

Усяго мерапрыемствы, якія адбыліся ў рамках патрыятычнай акцыі, наведалі 423 чалавекі. Напрыканцы кожнай з сустрэч адміністрацыя абласной бібліятэкі ўручала «Падзяку» паважаным землякам – за ўдзел у акцыі і садзейнічанне ў патрыятычным выхаванні моладзі. А для юных удзельнікаў гэтых мерапрыемстваў былі арганізаваны экскурсіі па бібліятэцы з мэтай знаёмства з яе работай. Акцыю асвятлялі шматлікія сродкі масавай інфармацыі рэгіёна.

Патрыятычная акцыя «Чытаем верш па-беларуску!» паказала галоўнае: тэма Вялікай Айчыннай вайны ў беларускай гісторыі – адна з самых значных, інтарэс да яе і сёння немалы, але эфектыўна і цікава праводзіць патрыятычную работу сярод моладзі можна толькі сумеснымі намаганнямі ўлады, установ асветы і культуры.

Т. В. ГЛАЗКОВА,
заг. агульнай чытальнай залы
УК «Абласная бібліятэка імя М. Горкага», г. Брэст

СУЧАСНЫЯ КАРЫСТАЛЬНІКІ КРАЯЗНАЎЧАЙ ІНФАРМАЦЫІ: ТЭМАТЫКА ЗАПЫТАЎ І КРЫНІЦЫ ІХ ВЫКАНАННЯ

(з вопыту работы Кобрынскай ЦРБ)

С. Дз. КУРАЧУК,
гал. бібліёграф Кобрынскай ЦРБ

Ёсць у рабоце бібліятэк напрамкі, якія ніколі не губляюць сваёй значнасці. Выхоўваць любоў да роднага краю, пачуццё годнасці, гонару і павагі да звычаяў, традыцый продкаў, дапамагаць у пазнанні мінулага, сучаснасці, такім чынам уплываючы на рост духоўнай культуры насельніцтва – задача, якая знаходзіцца ў цэнтры ўвагі бібліятэк. У апошнія гады ў сувязі з уздымам нацыянальнай самасвядомасці, прызнаннем аўтарытэта агульначалавечых каштоўнасцей можна гаварыць аб сапраўдным пад'ёме краязнаўчай работы.

Нягледзячы на тое, што краязнаўчую дзейнасць сёння ажыццяўляюць многія ўстановы і арганізацыі, асаблівая роля адводзіцца бібліятэкам як установам з дэмакратычнымі традыцыямі бясплатнага, агульнадаступнага, адкрытага, універсальнага па рэсурсах і відах дзейнасці грамадскага інстытута. Сёння бібліятэкі ў рэгіёнах сталі сапраўднымі цэнтрамі краязнаўчай работы, найбольш даступнымі для любога карыстальніка.

Для Кобрынскай цэнтральнай раённай бібліятэкі краязнаўства з'яўляецца адным з прыярытэтных напрамкаў дзейнасці. Умоўна можна казаць пра тры ўзроўні краязнаўчай работы, якія ў бібліятэчнай практыцы цесна, арганічна злучаны адзін з адным, складаюць адзінае «поле» краязнаўчай дзейнасці бібліятэкі. Па-першае – гэта фарміраванне фонду апублікаваных і неапублікаваных краязнаўчых дакументаў; атрыманне «гатовых» ведаў пра край з розных крыніц інфармацыі. Дэфіцыт кніжных выданняў бібліятэкары кампенсуюць з дапамогай ксеракопій дакументаў, якія адсутнічаюць у фондзе. Па-другое – гэта самастойнае стварэнне новых краязнаўчых дакументаў першаснай ці другаснай інфармацыі; напісанне сцэнарыяў масавых мерапрыемстваў краязнаўчай тэматыкі, распрацоўка метадычных дапаможнікаў. Па-трэцяе – гэта вывучэнне гісторыі роднага краю падчас паглыбленага даследчага пошуку, апублікаванне краязнаўчых матэрыялаў, падрыхтаваных бібліятэкарамі. З улікам цікавасці чытачоў бібліятэчныя супрацоўнікі займаюцца вывучэннем архіўных дакументаў, вядуць перапіску са сведкамі тых ці іншых падзей, запісваюць успаміны старажылаў на электронныя носьбіты, збіраюць звесткі пра выдатных землякоў, вядуць пошукава-даследчую працу па гісторыі сваіх населеных пунктаў.

Асноўнымі мэтамі краязнаўчай работы з'яўляюцца:

- абуджэнне пачуцця патрыятызму, любові да роднага краю;
- прапаганда краязнаўчых ведаў у сістэме адукацыі і выхавання асобы;

- стварэнне дзейснага механізму распаўсюджвання краязнаўчых ведаў і інфармацыі.

Бібліятэчнае краязнаўства ахоплівае ўсе напрамкі дзейнасці цэнтральнай бібліятэкі. Але галоўным застаецца, першым чынам, якаснае інфармаванне, абслугоўванне розных груп карыстальнікаў па шматлікіх пытаннях краязнаўства.

Краязнаўчае інфармаванне ажыццяўляецца па наступных накірунках:

- *даведачна-бібліяграфічнае абслугоўванне* – як выкананне разавых інфармацыйных запытаў краязнаўчага зместу;
- *масавае інфармаванне*, накіраванае на прапаганду краязнаўчага фонду бібліятэк пасрэдніцтвам кніжных выстаў, радыёаглядаў, Дзён інфармацыі, рэкамендацыйных спісаў літаратуры і іншых формаў бібліятэчнай работы;
- *краязнаўчая асвета*, мэтай якой з'яўляецца распаўсюджванне і прапаганда краязнаўчых ведаў;
- *узаемавыгаднае супрацоўніцтва* з краязнаўцамі, іншымі ўстановамі, якія займаюцца краязнаўчай дзейнасцю.

У людзей розных прафесій, узростаў, захапленняў існуе цікавасць да гісторыі роднага краю, таму супрацоўнікі Кобрынскай цэнтральнай бібліятэкі бачаць сваю задачу ў тым, каб яе падтрымліваць і развіваць. Выкананне разавых інфармацыйных запытаў краязнаўчага зместу чытачоў – адзін з шляхоў іх задавальнення.

У апошні час запыты карыстальнікаў пашырыліся, паглыбіліся і сталі больш канкрэтнымі. Трэба сказаць, што цікавяць чытачоў як новыя краязнаўчыя выданні наогул, так і інфармацыя з розных крыніц пра юбілейныя даты ў гісторыі краю, мясціны, звязаныя са славутымі падзеямі, помнікі гісторыі, культуры і архітэктуры, лёсы знакамітых землякоў краю, творчасць самадзейных кампазітараў і паэтаў.

Для найбольш поўнага задавальнення краязнаўчых запытаў карыстальнікаў арганізаваны даведачна-бібліяграфічны апарат. Ён уключае даведачна-бібліяграфічны фонд, традыцыйную краязнаўчую картатэку, электронны каталог з выдзеленай краязнаўчай падбазай літаратуры. Значны інфармацыйны патэнцыял па пытаннях гісторыі, эканомікі, экалогіі, таксама пра грамадскае, літаратурнае, культурнае жыццё горада і раёна прадстаўлены ў папках-дасье, тэматычных папках, альбомах, якіх налічваецца больш за 80. Яны актыўна выкарыстоўваюцца чытачамі, сярод якіх – настаўнікі, супрацоўнікі прадпрыемстваў, устаноў горада і раёна, людзі сталага ўзросту. Сістэматычна да гэтай крыніцы інфармацыі звяртаюцца вучні школ і студэнты, каб атрымаць матэрыялы для напісання кантрольных і курсавых работ, рэфератаў, дакладаў.

Улічваючы ўсе гэтыя фактары, бібліёграфы не адзін дзень правялі ў сховішчах занальнага архіва, фондах мясцовага музея, і вынікам гэтай працы стала папка «З гісторыі Кобрынскага раёна. Архіўныя матэрыялы», якая з'яўляецца адной з выдатных крыніц выканання краязнаўчых запытаў.

Бібліятэкарамі выяўляюцца ўсе друкаваныя матэрыялы, якія па змесце маюць дачыненне да нашага горада, раёна: збіраецца прадукцыя, якая выпускаецца ў мясцовай друкарні (афішы, буклеты, фотаздымкі і інш.), этнаграфічныя, тапанімічныя матэрыялы; вывучаюцца сучасныя літаратурныя традыцыі мясцовасці.

Паколькі адной з тэндэнцый развіцця горада і сельскіх населеных пунктаў раёна ў апошнія гады з'яўляецца значнае змяненне іх аблічча, перспектыўны напрамак краязнаўчай дзейнасці сёння – гэта фарміраванне фотаархіва. Матэрыялы збіраюцца, апрацоўваюцца і таксама знаходзяць свайго карыстальніка.

Нагляднай дзейнасці бібліятэкі таксама ўласцівы выражаны краязнаўчы характар. Арганізацыя цікавых і змястоўных выстаў новых паступленняў краязнаўчых дакументаў, разгорнутых экспазіцый кніг, тэматычных выстаў, што функцыянуюць у бібліятэцы і па-за яе сценамі і якія сістэматычна абнаўляюцца, садзейнічае таму, што назапашаныя

матэрыялы не залежваюцца на бібліятэчных паліцах. Выставы дазваляюць раскрыць багацце бібліятэчных фондаў. Чытачы, наведваючы бібліятэку, у поўнай меры могуць ацаніць разнастайнасць і ўнікальнасць краязнаўчых выданняў, запазычыць для сябе новую інфармацыю.

Напрыклад, цікавасць карыстальнікаў краязнаўчай інфармацыі выклікаў цыкл выстаў і праглядаў пад агульнай назвай «Кобрын: даты, падзеі, імёны»: «Гартаючы вечныя старонкі гісторыі», «Горад, у якім мы жывём», «Гонар і слава зямлі Кобрынскай»; выстава-фотаальбом «Падарожжа па родным горадзе», «Кожны край мае тых, хто яго апявае»; выстава-памяць «Аб вайне ў імя жыцця: Вялікая Айчынная на Кобрыншчыне», «Па старонках "Краязнаўчага календара"». Шырокі рэзананс у чытачоў таксама выклікала выстава-панарама «Дарога да святынь: з гісторыі цэркваў, касцёлаў горада», прадстаўленая раздзеламі: «Там, дзе жыве вечнасць: праваслаўныя храмы Кобрына», «Цуд адраджэння: старонкі манастырскага летапісу», «Велічныя храмы розных канфесій горада».

Краязнаўства – адзін са сродкаў прапаганды любові да роднай зямлі, магчымасць уздзейнічаць на станаўленне грамадзянскай і патрыятычнай пазіцыі моладзі. Таму мэта шматлікіх масавых мерапрыемстваў – прабудзіць менавіта ў моладзі цікавасць да гісторыі краю, рэкламаваць магчымасці бібліятэкі ў краязнаўчым накірунку.

Штогод у рамках краязнаўчага месячніка цэнтральнай бібліятэкай і бібліятэкамі сістэмы праводзяцца цікавыя па змесце, неардынарныя па форме, прадуманыя ў выбары слухача і ўдзельніка мерапрыемствы. Падарожжы па карце Кобрыншчыны, тэматычныя вечары, краязнаўчыя ўрокі, творчыя вечарыны, паэтычныя гадзіны, прэзентацыі кніг, іншыя мерапрыемствы праходзяць як для моладзі горада, так і для ўсіх аматараў краязнаўчай інфармацыі.

Гісторыка-патрыятычнай рабоце бібліятэк надалі новы імпульс такія вялікія даты, як 70-годдзе вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў, 70-годдзе Вялікай Перамогі. Не даць забыць, данесці да розуму і сэрца моладзі подзвіг старэйшага пакалення – такая мэта праходзіла чырвонай ніццю праз урок ведаў «Спасибо солдатам Победы за то, что не знаем войны», які ў бягучым годзе быў прысвечаны 70-годдзю вызвалення Кобрына ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

Разумеем, што поспех работы залежыць не толькі ад майстэрства супрацоўнікаў, але і ад сувязей са спецыялістамі і краязнаўчымі ўстановамі. У нас склалася цікавая традыцыя зваротнай сувязі з імі: яны – і карыстальнікі краязнаўчай інфармацыі, і нашы партнёры ў гэтым напрамку. У выніку ўзаемавыгаднай працы з архівамі, ваенна-гістарычным музеем імя Суворава, аддзелам краязнаўчай літаратуры і бібліяграфіі Брэсцкай абласной бібліятэкі, аддзелам ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі райвыканкама, бібліятэкамі іншых ведамстваў, школамі – з'яўляюцца новыя крыніцы краязнаўчай інфармацыі. Гэтыя ўстановы – нашы партнёры ў краязнаўчай рабоце, і ад сумесных намаганняў атрымліваецца добры вынік.

Дарэчы, Кобрынская цэнтральная бібліятэка зрабіла спробу спалучыць школьнае, музейнае, бібліятэчнае краязнаўства, пазнаёміць паміж сабой краязнаўцаў-аматараў. Кола інтарэсаў краязнаўцаў даволі шырокае, сярод іх – людзі розных прафесій: настаўнікі, бібліятэкары, кіраўнікі школьных, краязнаўчых куткоў, музеяў, гісторыкі, літаратары. У гэтай справе бібліятэкары ажыццяўляюць цесныя кантакты з ганаровымі жыхарамі, мясцовымі паэтамі, народнымі ўмельцамі, а таксама з тымі, хто добра ведае свой населены пункт і сваіх людзей-землякоў. Творчыя, асабістыя сустрэчы з краязнаўцамі Кобрыншчыны спрыяюць стварэнню нарысаў аб гісторыі вёсак, гаспадарак, устаноў, аб гістарычных мясцінах і падзеях; зборы мясцовых гаворак, прыказак, прымавак, легенд, абрадаў, дыялектаў, характэрных для дадзенай мясцовасці; персаналій мясцовых дзеячаў.

Акрамя гэтага, вынікам сумеснай партнёрскай работы з'яўляецца ўзаемакарыстанне фондамі, узаемаабмен, стварэнне новых бібліяграфічных запісаў, пошук асобных краязнаўчых дакументаў. Напрыклад, да 110-годдзя з дня нараджэння А. М. Мартынава – былога дырэктара Кобрынскага ваенна-гістарычнага музея імя Суворава, мясцовага краязнаўца, ганаровага грамадзяніна горада – бібліятэка набыла, дзякуючы музею, цэлы архіў цікавых фотаздымкаў з сямейнага альбома юбіляра. А музей атрымаў у падарунак ад цэнтральнай бібліятэкі электронны дыск з поўнатэкставой базай даных «Асоба ў гісторыі Кобрына: А. М. Мартынаў», якая складаецца з 140 алічбаваных артыкулаў.

Цэнтральная бібліятэка аб'ядноўвае энтузіястаў і аднадумцаў, неабыякавых да гісторыі сваёй малой Радзімы, – тых, хто займаецца вывучэннем, даследаваннем сваёй Бацькаўшчыны. Кобрынская зямля багата на таленавітых людзей, якія даследуюць, запісваюць і захоўваюць для будучых пакаленняў сотні і тысячы імёнаў, значныя гістарычныя факты, дакументальныя матэрыялы; якія ўслаўляюць, любяць свой край, сваю малую радзіму. Складзены бібліёграфамі ЦБ нарыс «Каб не абарвалася нітка памяці... » прысвячаецца менавіта такім апантаным краязнаўцам Кобрыншчыны.

Кобрынская ЦРБ падтрымлівае цесную сувязь з мясцовымі літаратарамі, паэтамі, якія не раз прымалі ўдзел у прэзентацыях кніг, літаратурных вечарынах, арганізаваных бібліятэкай. Тут чытачы мелі магчымасць пазнаёміцца як з новымі кнігамі, так і наогул з рознымі вершамі мясцовых паэтаў. Кобрынскія літаратары – таксама краязнаўцы, таму што яны апяваюць, услаўляюць родны край. Аб гэтым яскрава сведчаць наступныя выданні ЦРБ: зборнік вершаў мясцовых паэтаў пад агульнай назвай «І будзе слова землякоў гучаць над роднаю старонкай»; біябібліяграфічны паказальнік «Іншым разам радок дыктуе само неба...» з нагоды 50-годдзя з дня нараджэння кобрынскага пісьменніка, драматурга, фатографа Ігара Сідарука; зборнік вершаў кобрынскай паэтэсы Наталлі Цярэнцьевай «Открываю мыслями небо...».

Пашыраецца работа па стварэнні краязнаўчых бібліяграфічных паказальнікаў, якія закліканы арыентаваць карыстальніка ў краязнаўчай інфармацыі і садзейнічаць стварэнню дакументальнага інфармацыйнага банка даных аб раёне. Паказальнікі не прэтэндуюць на паўнату, але, дзякуючы намаганням бібліёграфаў, змяшчаюць максімум інфармацыі; таму большасць з іх была запатрабавана карыстальнікамі. Можна нагадаць наступныя: штогадовы «Каляндар дат і падзей Кобрыншчыны», які ўтрымлівае дастаткова поўныя звесткі аб знамянальных падзеях Кобрынскага раёна на бягучы год; бібліяграфічны паказальнік «Хатыні вогненныя сёстры: нацысцкая палітыка генацыду і выпаленай зямлі на Кобрыншчыне»; бібліяграфічны летапіс да 70-годдзя вызвалення г. Кобрына ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў «Яны вызвалялі наш горад»; выданні з цыклу «Па вёсках нашага краю» – «Сузор'е кобрынскіх вёсак. 450 гадоў першага ўпамінання на старонках гісторыі», «Скрозь памяць стагоддзяў: да 500-годдзя вёсак Балоты, Стрыгава Кобрынскага раёна» і многія іншыя.

Вопыт стварэння краязнаўчых паказальнікаў добра вядомы ў горадзе і раёне, і гэта прадукцыя таксама мае свайго карыстальніка. Патрэба ў краязнаўчай інфармацыі даволі значная і пастаянна расце, таму падрыхтоўка краязнаўчых бібліяграфічных паказальнікаў сіламі ЦБ будзе пашырацца.

Публікацыі ў мясцовых СМІ, выступленні па радыё і тэлебачанні ніколі не застаюцца без увагі тых, хто цікавіцца краязнаўчай інфармацыяй. Так, на працягу многіх гадоў у газетах «Кобрынскі веснік», «Кобрин-информ» змяшчаюцца артыкулы супрацоўнікаў бібліятэкі, журналістаў аб бібліятэчным краязнаўстве. Рэклама краязнаўчых навінак таксама ажыццяўляецца праз мясцовае радыё ў рубрыцы «Бібліёграф прапануе».

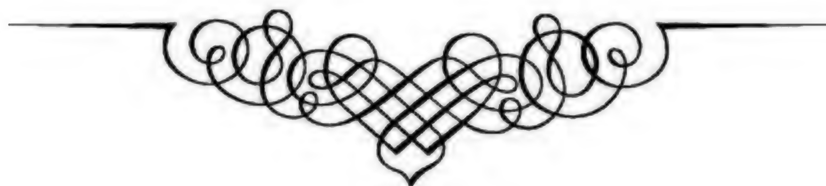
Укараненне новых тэхналогій дазволіла на больш высокім узроўні праводзіць інфармацыйную работу па краязнаўстве. Для аддаленых карыстальнікаў на сайце Кобрынскай ЦБС, у рубрыцы «Краязнаўства», арганізаваны ўмовы работы з краязнаўчымі рэсурсамі. У

прыватнасці створаны: электронныя версіі друкаваных краязнаўчых выданняў, сцэнарыяў краязнаўчых мерапрыемстваў ЦБ; фонд відэафільмаў, відэапрэзентацый мерапрыемстваў краязнаўчага зместу; фонд радыёаглядаў «Бібліёграф у мікрафона»; фонд электронных паўнатэкставых дакументаў па краязнаўстве; электронная версія раённай газеты «Кобрынскі веснік» за 2013 г., бягучыя месяцы 2014 г. у рэжыме PDF; электронны фотаархіў.

Дарэчы, хочацца звярнуць увагу на колькасць наведвальнікаў краязнаўчай рубрыкі. Так, толькі ў падрубрыцы «Краязнаўчыя выданні – 2014» сёння налічваецца больш за 4 000 наведванняў.

У апошні час краязнаўчая работа бібліятэкі набыла найбольшую глыбіню, якая патрабуе новых крыніц папаўнення краязнаўчага фонду. Такімі крыніцамі сталі паўнатэкставыя базы даных (БД) краязнаўчага зместу. Вядзецца работа па стварэнні БД «Электронная Кобрыншчына», якую на сённяшні дзень складаюць 5 паўнатэкставых электронных рэсурсаў: «Асоба ў гісторыі Кобрына: А. М. Мартынаў», «З любоўю да традыцый – з душою да людзей: аграэкатурызм на Кобрыншчыне», «Хатыні вогненныя сёстры: трагедыя спаленых вёсак Кобрыншчыны», «Залатая зорка Кобрына: Герой Савецкага Саюза У. М. Кірмановіч», «Вялікая Айчынная на Кобрыншчыне». Паколькі работа ў гэтым напрамку станоўча паўплывала на ўзровень інфармацыйнага абслугоўвання карыстальнікаў, будзем актыўна яе працягваць і ў будучым.

Цікавасць да гісторыі роднага краю, веданне сваіх каранёў – гэта, безумоўна, паказальнік культуры чалавека. А кобрынская зямля заўсёды была багатая на слаўную гісторыю, веды пра якую патрэбна перадаваць наступным пакаленням. Таму краязнаўчая дзейнасць з'яўляецца перспектыўнай формай работы Кобрынскай бібліятэчнай сістэмы – мы прывіваем чытачам адчуванне любові і павагі да родных мясцін, шукаем новыя формы работы па захаванні здабыткаў малой радзімы, удасканальваем накоплены вопыт і не спыняемся на дасягнутым.

ВСТРЕЧА С КЛЕР-ЭЛИЗ ЮБЕР В ОБЛАСТНОЙ БИБЛИОТЕКЕ им. М. ГОРЬКОГО

23 апреля в Брестской областной библиотеке им. М. Горького состоялась встреча с Клер-Элиз Юбер, атташе по сотрудничеству в области французского языка Посольства Франции в Республике Беларусь. Конечно, визит госпожи Юбер в Брест был продиктован не только желанием познакомиться с читательской аудиторией Бреста. Ежегодно в Бресте проводятся Недели Франкофонного кино, где все интересующиеся французским кинематографом и в большей или меньшей степени владеющие французским языком могут познакомиться с новыми картинами франкофонных кинематографистов в традиционной атмосфере просмотрового зала кинотеатра «Беларусь».

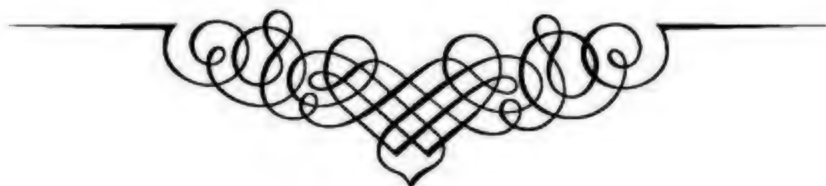
Любители французской литературы и, в частности, поэзии, успели в этот день посетить два мероприятия: побывать на открытии кинопрограммы и прослушать лекцию госпожи Клер-Элиз Юбер «Верлен и музыка» в зале областной библиотеки им. М. Горького.

Мероприятие, организованное в стенах библиотеки, вызвало большой интерес нашей немногочисленной франкоговорящей брестской аудитории: студентов и преподавателей двух брестских вузов, учащихся и преподавателей колледжа связи, СШ № 15 с углубленным изучением французского языка, а также СШ № 27, где французский язык изучается обычно в качестве иностранного языка. Сообщение госпожи Юбер – академической лекцией это было назвать трудно – сопровождалось мультимедийной программой и было представлено на русском языке, которым она владеет почти в совершенстве. В связи с этим к нам пришли и любители поэзии Верлена, далёкие от французского языка. По словам Клер-Элиз Юбер, была достигнута главная цель – напомнить о Поле Верлене в год его 170-летия. Тем, кто ещё не знаком с поэзией мастера – «полюбить Верлена», пробудить желание открыть его поэзию на любом языке – в оригинале или в многочисленных переводах; любителям – ещё раз перечитать и осмыслить то, что когда-то вызвало в душе отклик и незабываемые эмоции, всем – послушать хотя бы в ресурсах Всемирной Сети музыку современников Верлена и наших современников, вдохновлённых его талантом.

Лекции предшествовал обзор литературы книжной выставки «Сиянье мраку вопреки», посвящённой юбилею Поля Верлена, который отмечался 30 марта. Выставку подготовила и представила библиограф отдела литературы на иностранных языках Т. Михальчук. К слову сказать, областная библиотека им. М. Горького уже более десяти лет популяризирует французский язык, культуру и чтение среди брестчан и жителей области. С 2002 г. – участвует в партнёрском проекте передвижных экспозиций франко-белорусского зала информации о современной Франции, с 2012 г. – организует при отделе литературы на иностранных языках работу Клуба любителей французского языка и литературы. Клуб объединил людей самых разных профессий и интересов, среди которых и биологи, и менеджеры. Занятия проводит Т. Михальчук, преподаватель французского языка с 20-летним стажем работы в БрГУ им. А. С. Пушкина, ныне сотрудник отдела литературы на иностранных языках.

Госпожа Юбер не только напомнила брестчанам о Верлене, а также пополнила коллекцию передвижной библиотеки новыми оригинальными учебно-методическими комплексами для изучающих французский язык, аудиоматериалами и художественной литературой современных французских прозаиков. В отделе литературы на иностранных языках читатели имеют возможность познакомиться с книгами таких авторов, как Пьер Мишон, Даниэль Пеннак, Мишель Квинт, Энн Серр, Кристиан Гарсен, Патрик Рамбо, Бенуат Грут, в т. ч. в переводах на русский язык. Французский уголок библиотеки украсила миниатюрная Эйфелева башня, виды природы и исторической архитектуры Франции.

Т. О. НАЛОБИНА,
зав. отделом литературы на иностранных языках
УК «Областная библиотека им. М. Горького», г. Брест

ВЫДАВЕЦКІЯ ПРАЕКТЫ ЯК СРОДАК ПАПУЛЯРЫЗАЦЫІ РЭГІЯНАЛЬНАГА КРАЯЗНАЎСТВА

Э. Ю. МАРОЗАВА,
дырэктар Брэсцкай РЦБС

Сярод шматлікіх функцый, якія ажыццяўляюць сельскія бібліятэкі Брэсцкай РЦБС, краязнаўчую дзейнасць можна лічыць адной з галоўных. Яе мэта – стварэнне на базе бібліятэкі сховішча «рэгіянальнай памяці», прадастаўленне кожнаму наведвальніку доступу да захаванай у фондах інфармацыі.

У апошнія гады ў грамадстве паступова павялічваецца інтарэс да родных каранёў, аўтэнтычных абрадаў і традыцый. Таму тыя бібліятэкі, якія здолелі зберагчы пасведчанні пра гісторыю, культуру, абрады, гаворкі, выдатных ураджэнцаў краю – прадастаўляюць рэальным і віртуальным наведвальнікам сапраўды ўнікальныя матэрыялы краязнаўчага зместу.

Прастор для краязнаўчых пошукаў бібліятэкараў Брэсцкай РЦБС вялікі – продкі, якія жылі ў Прыбужжы, пакінулі годную спадчыну. Брэсцкі раён адрозніваюць адметная архітэктура цэркваў і касцёлаў, самабытная этнаграфічная спадчына, вытанчаныя мастацкія вырабы таленавітых людзей мінулых гадоў і сучасных майстроў. Брэсцкі раён – гэта малая радзіма многіх знакамітых людзей: філосафа Казіміра Лышчынскага, палітычнага і царкоўнага дзеяча Афанасія Філіповіча, пісьменніка і публіцыста Урсына Нямцэвіча, касманаўта Пятра Клімука, мастачкі Антаніны Гуршчанковай, пісьменнікаў Клаўдзіі Каліна і Уладзіміра Стальмашука.

Прыярытэтнымі напрамкамі шматграннай краязнаўчай дзейнасці Брэсцкай РЦБС з'яўляюцца наступныя: выяўленне і набыццё ў фонд выданняў, маючых дачыненне да адзначанага рэгіёна; стварэнне сістэмы традыцыйных каталогаў і картатэк, бібліяграфічных паказальнікаў; фарміраванне БД па краязнаўстве; бібліятэчна-інфармацыйнае абслугоўванне наведвальнікаў. Амаль у кожнай бібліятэцы, акрамя кніг і перыядычных выданняў, зберагаюцца рукапісныя альбомы ўспамінаў старажылаў, нарысы гісторыі навакольных вёсак, запісы мясцовых паданняў, прыказак і прымавак, песняў, фотаздымкі, паштоўкі і лісты.

Разам з тым бібліятэкары не толькі захоўваюць назапашаныя краязнаўчыя веды, але праз сістэму выдавецкіх матэрыялаў распаўсюджваюць іх сярод іншых бібліятэк, школ, арганізацый і прадпрыемстваў раёна. Распрацоўкай тэмы, афармленнем і рэдагаваннем выданняў займаюцца супрацоўнікі сектара бібліятэчнага маркетынгу Брэсцкай РЦБС.

Так, у апошнія гады папулярнасць набылі наступныя выдавецкія праекты: серыя «Гістарычныя дзеячы Брэсцкага раёна», якая ўключала выпускі «Казімір Лышчынскі», «Юльян Урсын Нямцэвіч», «Афанасій Філіповіч»; серыя «Таленавітыя землякі»: выпускі «Пісьменніца Вера Пракаповіч», «Пісьменніца Клаўдзія Каліна»; серыя «Помнікі архітэктуры Брэсцкага раёна»: выпускі «Свята-Міхайлаўская царква вёскі Чэрск», «Царква Святой Параскевы Пятніцы вёскі Збірагі», «Траецкі касцёл вёскі Чарнаўчыцы» і інш.

Шэраг бібліяграфічных спісаў: «Шчырых слоў цудоўныя радкі», «Зямля, дзе пачаўся твой лёс», «Народжаныя на Брэсцкай зямлі» – прысвечаны знакамітым землякам (пісьменнікам, дзеячам розных галін грамадства).

Попытам у наведвальнікаў карыстаюцца разнастайныя буклеты, брашуры, аркушы, закладкі краязнаўчага накірунку, выдадзеныя бібліятэкарамі. Сярод іх: «Са скарбонкі продкаў: прыбужскія стравы», «Традыцыйнае беларускае адзенне: дамачаўскі строй», «Прымаўкі і прыказкі», «Мнагазначныя ўзоры ткацтва» і інш. Усе выданні ўтрымліваюць тэкставыя матэрыялы, фотаздымкі, карты мясцовасці, дакладныя бібліяграфічныя дадзеныя і разлічаны на шырокае кола аматараў роднага краю.

Відавочна, што бібліятэкары раёна робяць пэўныя захады па зберажэнні і папулярызацыі краязнаўчай спадчыны раёна, а разнастайныя выдавецкія бібліятэчныя праекты спрыяюць распаўсюджванню ведаў пра гісторыю і культуру Прыбужжа, павышаюць у мясцовых жыхароў пачуццё гонару за малую радзіму, знаёмяць турыстаў і гасцей з гісторыка-культурнымі славутасцямі краю.

Але сапраўдным поспехам можна лічыць удзел бібліятэкараў раёна ў выданні **альманаха «Астрамечаўскі рукапіс».**

Праект гэтага перыядычнага выдання распрацаваў Аляксандр Валковіч, ураджэнец Брэсцкага раёна, журналіст, член Саюза пісьменнікаў Беларусі, аўтар шэрагу кніг прозы і публіцыстыкі, лаўрэат трох міжнародных літаратурных прэмій, а таксама абласной літаратурнай прэміі імя У. Калесніка.

Альманах заснаваны Брэсцкім раённым выканаўчым камітэтам. Адказным за выпуск з'яўляецца аддзел ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Брэсцкага райвыканкама. Рэдкалегія на чале з А. Валковічам ажыццяўляе збор, сістэматызацыю і рэдагаванне матэрыялаў.

Галоўная мэта праекта – вывучэнне, прафесійнае асвятленне і прапаганда багатай культурна-гістарычнай спадчыны Брэсцкага рэгіёна, пераемнасць культурных традыцый пакаленняў.

Сам шчыры аматар роднага краю, які свой вольны час прысвячае збору фальклора ў аддаленых вёсках Прыбужскага Палесся, А. Валковіч здолеў не толькі зберагчы выдатныя ўзоры традыцыйнай культуры беларусаў, але і пераканаў у неабходнасці з'яўлення альманаха мясцовае кіраўніцтва, прыцягнуў у якасці навуковых кансультантаў прафесара, доктара філалагічных навук А. Мальдзіса і прафесара кафедры беларускага літаратуразнаўства Брэсцкага дзяржаўнага ўніверсітэта імя А. С. Пушкіна І. Швед.

Незвычайную гісторыю мае назва альманаха. На самой справе помнік беларускай музычнай культуры XVII ст., які змяшчае беларускія песні, інструментальныя творы, прыклады танцавальнай музыкі – «Астрамечаўскі рукапіс» доўгі час памылкова называлі «Полацкім сшыткам». Аднак прафесар А. Мальдзіс знайшоў доказы таго, што гістарычныя карані рукапісу знаходзяцца ў в. Астрамечава Брэсцкага раёна. Гэты факт пацвярдзілі спецыялісты з Нацыянальнай Акадэміі навук Беларусі.

Выдаўцы далі штоквартальніку назву «Астрамечаўскі рукапіс», уклаўшы ў гэтае значэнне як аўтэнтычны, так і вобразны, збіральны сэнс. і зрабілі гэта не толькі з мэтай аднаўлення гістарычнай справядлівасці, гонару за гісторыка-культурны брэнд раёна, а дзеля таго, каб, абапіраючыся на знакамітую першакрыніцу, працягнуць размову пра традыцыйную культуру Брэсцкага рэгіёна.

З пачатку 2013 г. пры поўнай фінансавай падтрымцы Брэсцкага райвыканкама альманах выходзіць, як каляровы, ілюстраваны штоквартальнік на беларускай і рускай мовах, тыражом 99 экз. Распаўсюджваецца выданне сярод устаноў культуры і адукацыі раёна, асобных устаноў вобласці і рэспублікі. На сённяшні дзень выдадзена 6 нумароў, гатовы да друку № 7. Кошт тыражу кожнага нумара складае каля 20 мільёнаў рублёў!

Альманах «Астрамечаўскі рукапіс» – у пэўным сэнсе з'яўляецца інтэлектуальнай каштоўнасцю Брэсцкага раёна, што пацвярджаюць унікальныя матэрыялы па гістарычнай, фальклорнай, этнаграфічнай, літаратурнай спадчыне данай мясцовасці.

Амаль у кожным нумары прысутнічае інфармацыя, падрыхтаваная супрацоўнікамі Брэсцкай РЦБС. Рубрыкі: «З бабулінага куфра», «Літаратурная сядзіба», «Кніжная зала», «Старонкі гісторыі», «Чароўныя спевы і паданні спадчыны» – перыядычна адлюстроўваюць назапашаныя ў бібліятэчных фондах матэрыялы.

Так, выданне ўтрымлівае звесткі пра змястоўныя краязнаўчыя фонды і насычаныя рэчамі сялянскага побыту музейныя куткі ў Страдзецкай і Вістыцкай СБ. Менавіта адсюль для ўпрыгожвання артыкулаў выдання ўзяты шматлікія фотаздымкі ручнікоў, жбанкоў, ліхтароў і іншых прылад сялянскага побыту і працы. На старонках альманаха можна пазнаёміцца з успамінамі старажылаў пра паходжанне назваў вёсак Страдзеч і Вістычы. Акрамя гэтага, асобныя рубрыкі змяшчаюць інфармацыю пра рэдкія кніжкі, дакументы і фотаздымкі, якія захоўваюцца ў фондах адзначаных бібліятэк.

Дакладна перададзены моўныя асаблівасці гаворкі, захаваны асабістыя інтанацыі расказчыка ў казках, прымаўках і прыказках, што паднялі са сховішч бібліятэкары Лышчыцкай і Сычоўскай СБ. А якія цудоўныя арнаменты на посцілках і рушніках з Мухавецкай і Покрскай СБ пабачылі чытачы альманаха!

Акрамя элементаў традыцыйнай культуры, бібліятэкары актыўна папулярызуюць літаратурную творчасць сваіх землякоў. Так, на падставе матэрыялаў, сабраных бібліятэкарамі Чарнаўчыцкай і Мухавецкай СБ, у альманаху размешчаны артыкулы пра ўраджэнцаў краю – дзіцячую пісьменніцу К. Каліна і аўтара кнігі прозы «Шумяць яліны» У. Стальмашука. У цэнтры ўвагі бібліятэкараў таксама знаходзіцца творчая дзейнасць маладых таленавітых аўтараў. Напрыклад, сваю літаратурную пляцоўку «Астрамечаўскі рукапіс» даверыў паэтам Ц. Хутаранка, Дз. Краўчыне; тут жа здзівіла сваёй здольнасцю да вершаванага радка Н. Тапалава, бібліятэкар Дамачаўскай гарпасялковай бібліятэкі.

Трэба адзначыць, што выданне кожнага нумара альманаха ажыццяўляецца, дзякуючы падтрымцы і актыўнаму саўдзелу многіх людзей: ад прафесара беларускай гісторыі і літаратуры – да загадчыка маленькага вясковага клуба, ад універсітэцкага выкладчыка – да школьнага настаўніка. Гэтак жа і бібліятэкары раёна, якія змяшчаюць у альманаху свае артыкулы, думаюць пра тое, каб захаваць і перадаць маладому пакаленню шматвекавыя традыцыі, звесткі пра народную творчасць і майстэрства, аўтэнтычныя абрады і мясцовыя гаворкі Берасцейшчыны.

«Праз мінулае да сучаснасці і будучыні» – надзённы дэвіз усіх, хто мае дачыненне да выдання раённага краязнаўчага альманаха «Астрамечаўскі рукапіс»!

ТВОРЧАЯ ВЕЧАРЫНА-ПРЭЗЕНТАЦЫЯ

Алесь Каско : біябібліяграфічны паказальнік / УК «Абласная бібліятэка імя М. Горкага», аддзел краязнаўчай літаратуры і бібліяграфіі ; склад.: Т. С. Кавенька, І. І. Жэлянгоўская. – Брэст : Паліграфіка, 2013. – 132, [16] с. : фат. Каско, А. Межавыя знакі : вершы, навелы і мініяцюры, дзённік / Алесь Каско. – Мн. : Кнігазбор, 2014. – 204 с. – (Бібліятэка Саюза беларускіх пісьменнікаў «Кнігарня пісьменніка» ; вып. 52).

24 красавіка бягучага года ў сценах абласной бібліятэкі імя М. Горкага праводзілася творчая вечарына вядомага берасцейскага пісьменніка і паэта А. Каско, у рамках якой адбылася прэзентацыя новай кнігі паэзіі і прозы аўтара зборніка «Межавыя знакі» і біябібліяграфічнага паказальніка, прысвечанага жыццю і творчасці Алеся Канстанцінавіча.

Трэба адзначыць, што новая кніга пісьменніка «Межавыя знакі» была выдадзеная ў выдавецтве «Кнігазбор», у серыі «Кнігарня пісьменніка», пры Саюзе беларускіх пісьменнікаў, накладам 300 асобнікаў. Яна складаецца з розных жанраў: тут і лепшыя вершы з папярэдніх кніг аўтара і зусім новыя творы, напісаныя за апошнія два гады. Кніга таксама ўключае 21 кароткую навелу і вядомы «Чудзінскі дзённік» пісьменніка.

Вядучы вечарыны Г. Праневіч зрабіў невялікі агляд творчасці А. Каско, прадставіў гледачам сяброў-паплечнікаў берасцейскага творцы – А. Філатава, Л. Валасюка, А. Зайку, М. Папеку, А. Дэбіша, В. Дэбіша, У. Сенькаўца; гасцей і выступоўцаў з Мінска – У. Сцебураку і З. Бартосіка. Прыхільнікі творчасці нашага земляка мелі магчымасць пачуць яго новыя вершы, разважанні наконт прызначэння паэта і паэзіі, азнаёміцца з некаторымі старонкамі творчай біяграфіі. На вечарыне гучалі песні, у т. л. На словы паэта. Кожны жадаючы мог задаць сваё пытанне, набыць новую кнігу і атрымаць аўтограф вінойніка імпрэзы.

Асобным раздзелам вечарыны была вылучана электронная прэзентацыя біябібліяграфічнага паказальніка, прысвечанага жыццю і творчасці Алеся Каско, над стварэннем якога працавала творчая група супрацоўнікаў Брэсцкай абласной бібліятэкі імя М. Горкага.

Стварэнне біябібліяграфічных выданняў з'яўляецца адным з асноўных накірункаў навукова-бібліяграфічнай працы бібліятэк. Гэта даволі цяжкі і працаёмкі від дзейнасці. Мэта стварэння такіх паказальнікаў – аб'яднаць у адным месцы ўсе працы вядомага дзеяча: падручнікі, манаграфіі, артыкулы з перыядычных выданняў, публікацыі на розных мовах, рэцэнзіі, рукапісы і г. д. Адрасаваны паказальнік, перш за ўсё, выкладчыкам, работнікам бібліятэк, студэнтам і ўсім тым, хто цікавіцца жыццёвым і творчым шляхам аўтара.

Дадзены паказальнік уключае кнігі пісьменніка, публікацыі твораў у зборніках, часопісах і газетах на беларускай, рускай, украінскай, македонскай, польскай і балгарскай мовах за 1968–2013 гг. Пры яго складанні былі выкарыстаны краязнаўчы сістэматычны каталог, электронная база даных «Краязнаўчая літаратура» [http://brl.by/], «Информационный бюллетень новых книг и методических материалов из фонда отдела библиотековедения» Брэсцкай абласной бібліятэкі імя М. Горкага; бібліяграфічныя выданні «Летапіс друку Беларусі» і электронны каталог Нацыянальнай кніжнай палаты Беларусі [http://natbook.org.by/]; электронны каталог Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі [http://nlb.by/]; бібліяграфічныя звесткі, прадстаўленыя пісьменнікам. Паказальнік уключае фотаздымкі з архіва пісьменніка і Брэсцкай абласной бібліятэкі імя М. Горкага.

Калі казаць пра структуру выдання, то можна вылучыць наступныя раздзелы:

- *Каско А. Першая спроба аўтабіяграфіі*
- *Бібліяграфічныя матэрыялы*
- *Творы і рэцэнзіі на іх*
- *Аб жыцці і творчасці*

- *Дапаможныя паказальнікі*
- *Дадатак*

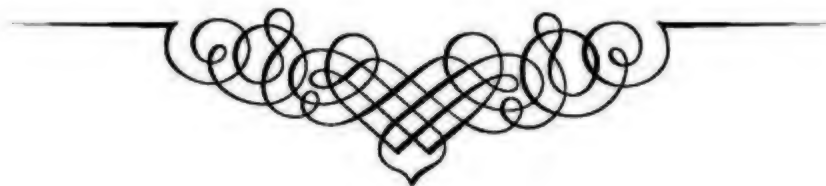
«Першая спроба аўтабіяграфіі» была напісана пісьменнікам яшчэ ў 2001 г. да свайго 50-гадовага юбілею. У прадстаўленым паказальніку мы бачым яе дапрацаваны і дапоўнены варыянт: складальнікі дадалі некаторыя звесткі з біяграфіі пісьменніка апошніх гадоў (2001–2013 гг.).

Даведачны апарат бібліяграфічнай часткі складаюць: імянны паказальнік, алфавітны паказальнік мастацкіх твораў, алфавітны паказальнік зборнікаў і перыядычных выданняў.

У Дадатак увайшлі літаратурна-крытычныя артыкулы аўтарытэтных аўтараў: У. Калесніка і Л. Галубовіча, а таксама сцэнарый літаратурнай вечарыны, распрацаваны супрацоўнікамі абласной бібліятэкі.

Хочацца адзначыць, што паказальнік нібыта падводзіць сімвалічную рысу пад зробленым пісьменнікам за гэтыя гады. І мы, у сваю чаргу, жадаем Алесю Канстанцінавічу творчага плёну і новых высокамастацкіх твораў!

І. І. ЖЭЛЯНГОЎСКАЯ,
гал. бібліёграф аддзела краязнаўчай літаратуры і бібліяграфіі
УК «Абласная бібліятэка імя М. Горкага», г. Брэст

НАСЛЕДИЕ Ю. И. КРАШЕВСКОГО КАК ШКОЛА КОРПОРАТИВНОГО ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ. БРЕСТСКАЯ ОБЛАСТНАЯ БИБЛИОТЕКА им. М. ГОРЬКОГО В СОТРУДНИЧЕСТВЕ С БИБЛИОТЕКАМИ, АРХИВАМИ, МУЗЕЯМИ ПОЛЬШИ И УКРАИНЫ

А. М. МЯСНЯНКИНА,
зам. директора по научной работе
УК «Областная библиотека им. М. Горького», г. Брест

Брестчина – особый в историческом отношении край: практически все родившиеся на этой земле общественные деятели, знаковые фигуры науки и культуры позапрошлого столетия в силу исторически сложившейся ситуации разговаривали и писали по-польски. По этой же причине наши западные соседи считают их своими, соответственно восточные – польскими.

В отношении человека, родительский дом которого находился в деревне Долгое Пружанского района Брестской области, у меня есть вполне определённый ответ на вопрос «Чей...?»: Наш. И Их. Мы не должны «отдавать» Сапегу, Костюшко, Мицкевича, Немцевича, Крашевского и прочих: они родились здесь, были воспитаны в культурных традициях этой земли, что очень хорошо прослеживается в их поступках, свершениях и творчестве.

В 2012 г. Юзефу Игнацию Крашевскому (1812, Варшава – 1887, Краков), одному из самых успешных писателей XIX в., историку, композитору, художнику, редактору, издателю, общественному деятелю, академику Краковской Академии наук исполнилось 200 лет.

Ю. И. Крашевский является знаковой фигурой для Беларуси, Украины и Польши: созданы и успешно действуют музеи Крашевского, собрания его сочинений до сих пор регулярно издаются и переиздаются крупнейшими издательствами Варшавы, Москвы и Санкт-Петербурга.

Родился Ю. И. Крашевский в Варшаве, раннее детство провёл в Романово под Бяла-Подляской, учился в Бялой, Люблине и Свислочи, впоследствии жил на Житомирщине. Но как писатель Крашевский состоялся в имении родителей «Долгое» на Пружанщине (ныне – Брестская область). Именно здесь он впервые стал серьёзно заниматься литературным творчеством, подписывать свои произведения настоящим именем и приобрёл невероятную популярность у читающей публики.

Литературное наследие писателя уникально и признано Книгой рекордов Гиннесса: более 600 томов романов и повестей, поэтических и драматических произведений, публицистических и литературно-критических статей, а также работ по истории, этнографии, фольклористике, путевых очерков. Последние особенно ценны для познания истории культуры и быта Полесского региона.

Понимая, что библиотеками и музеями накоплен значительный и уникальный информационный материал, и мы, библиотекари, – единственные, кто умеет с ним работать профессионально, было решено перевести его в электронную форму: создать такую тематическую базу, которая одновременно включала бы тексты сочинений, иллюстрации, фотографии и критические статьи. Таким образом, Брестская областная библиотека им. М. Горького выступила с инициативой осуществления международного проекта «Виртуальная реконструкция наследия Ю. И. Крашевского». Предполагалось, что реализация проекта решит задачу аккумуляции, сохранности и широкого доступа к литературному наследию писателя и документам о его жизни и творчестве в Беларуси, Польше, Украине.

Основными целями проекта стали: оцифровка литературного наследия Ю. И. Крашевского; интеграция документальных источников, которые находятся в белорусских и зарубежных библиотеках, архивах, музеях, в электронный библиографический ресурс с целью активного введения в научный и культурный оборот; демонстрация значения и ценности его литературного наследия в контексте духовной культуры Беларуси, Польши, Украины.

Инициатива брестских библиотекарей была поддержана профессиональными партнёрами. Ими стали: Национальная библиотека Беларуси; Бяла-Подлясская городская публичная библиотека, Музей-усадьба Ю. И. Крашевского в Романово (Польша), Ровенская областная универсальная научная библиотека (Украина).

Был создан Международный совет по реализации проекта. В него вошли:

- Татьяна Васильевна Кузьминич (г. Минск), заместитель директора по информацинным ресурсам Национальной библиотеки Беларуси;
- Тамара Павловна Данилюк (г. Брест), директор УК «Областная библиотека им. М. Горького»;
- Алла Михайловна Мяснянкина (г. Брест), заместитель директора по научной работе УК «Областная библиотека им. М. Горького»;
- Тереза Стасюк-Карась (г. Бяла-Подляска), директор Бяла-Подлясской городской публичной библиотеки;
- Анна Чободинская-Пшибыславская (г. Бяла-Подляска), директор музея-усадьбы Ю. И. Крашевского в Романово;
- Валентина Петровна Ярощук (г. Ровно), директор КУ «Ровенская областная универсальная научная библиотека» Ровенского областного совета.

Консультантом проекта стала Татьяна Васильевна Сенькевич – кандидат филологических наук, доцент, заведующая кафедрой теории и истории русской литературы УО «Брестский государственный университет им. А. С. Пушкина».

Первое заседание совета состоялось в рамках II-ой Международной научно-практической конференции «Берестейские книгосборы: проблемы и перспективы исследования» 2 июня 2012 г. [1] На нём, кроме членов совета, присутствовали председатель Национальной комиссии Республики Беларусь по делам ЮНЕСКО Владимир Григорьевич Счастный, представители исполнительной власти г. Бяла-Подляски (Польша) Мажена Андреюк и Мария Тумилович, начальник управления культуры Брестского облисполкома Григорий Григорьевич Бысюк, главный редактор редакции периодических изданий НББ Людмила Геннадьевна Кирюхина,

представители Брестского государственного университета им. А. С. Пушкина. Были обсуждены организационные и рабочие вопросы осуществления проекта, а также принято решение о проведении второго заседания совета в г. Бяла-Подляске и Романово (Польша).

Следующим этапом работы над проектом стало создание структуры электронного ресурса, распределение участков работы между партнёрами и формирование рабочих групп из числа сотрудников библиотек и музея, а также привлечение консультантов для написания монографии о творчестве Ю. И. Крашевского.

Приступить к непосредственной реализации проекта позволило решение ЮНЕСКО (декабрь 2012 г.), которое одобрило представленный проект.

Была проделана значительная работа по поиску и обработке информации, анализ электронных библиографических ресурсов, перевод материалов на языки стран-участниц, написание научных статей. Также было приобретено техническое оборудование.

29–30 января 2013 г. состоялось второе заседание Международного совета проекта «Виртуальная реконструкция наследия Ю. И. Крашевского». Согласно договорённостям, достигнутым на первом заседании совета в июне 2012 г. в Бресте, принимающей стороной была публичная библиотека в г. Бяла-Подляске и музей Ю. И. Крашевского в Романово (Польша) [2]. Участниками заседания, кроме членов Международного совета, были: староста Бяльского повета Тадеуш Лазовский, представители департаментов повета, библиотечных и научных учреждений стран-участниц, общественность, а также консул РБ в Бяла-Подляске Александр Юльянович Лозицкий.

В ходе двухдневного заседания были заслушаны и обсуждены сообщения о выполнении решений первого заседания совета, принят «Итоговый документ второго заседания Международного совета проекта "Виртуальная реконструкция наследия Ю. И. Крашевского"». Утверждены структура ресурса в целом и внутренняя структура разделов и частей.

Следует отметить безупречную организационную работу принимающей стороны: участники заседания не только ознакомились с работой Бяла-Подлясской городской публичной библиотеки и музея Ю. И. Крашевского в Романове, но и в полной мере ощутили горячую заинтересованность хозяев в успехе проекта, готовность к активному сотрудничеству.

В июне 2013 г. в г. п. Ружаны Пружанского района Брестской области в рамках праздника «Ружанская брама» состоялось третье заседание Международного совета проекта [3, 4].

Итоговое заседание Международного совета проекта прошло в Национальной библиотеке Беларуси в рамках Международного конгресса «Библиотека как феномен культуры» 24 октября 2013 г. В работе совета принял участие директор НББ Роман Степанович Мотульский и заместитель ответственного секретаря Национальной комиссии по делам ЮНЕСКО Инна Евгеньевна Василевская. Были обсуждены вопросы завершения проекта: сроки финансовых расчётов, выполнение поручений и заданий, техническое исполнение и дизайн дисков, презентация и популяризация результатов проекта в 2014 г.

Сформулированные в начале проекта цели были достигнуты, планы перевыполнены: наследие Юзефа Игнация Крашевского оказалось столь велико и многообразно, что собранный участниками проекта материал не поместился на одном диске. В итоге издан комплект из 2-х DVD-дисков (8 Гб информации) [5]. На первом представлен богатейший библиографический репертуар, музыкальные и художественные произведения, монография о Ю. И. Крашевском, хроника его жизни и творчества. На втором – электронные аналоги произведений на польском языке, также в переводах на белорусский, русский и украинский языки.

Достаточно широко в электронном издании (DVD 1) представлено и творческое наследие Юзефа Крашевского как художника – свыше 150 электронных копий живописных и графических работ из фондов Музея Ю. И. Крашевского в Романово, Львовской национальной галереи

искусств им. Б. Г. Возницкого, а также иллюстративных материалов, оцифрованных специально для проекта.

Диски имеют четырёхъязычный интерфейс: на белорусском, польском, русском и украинском языках (в алфавитном порядке) представлены все основные элементы структуры, а также материалы справочно-методического характера (введение, аннотации, хроника жизни и творчества Ю. И. Крашевского). Основная часть текстов даётся на языке оригинала рукописи или издания. Музыкальные произведения Ю. И. Крашевского собраны в отдельный блок (DVD 1), но их можно слушать и в фоновом режиме во время поиска библиографической информации, чтения произведений писателя или посвящённой ему монографии.

На протяжении реализации проекта его ход подробно освещался на сайте Брестской областной библиотеки им. М. Горького (www.brl.by) и в средствах массовой информации. Об интересе к проекту со стороны общественности свидетельствует тот факт, что за время существования «кнопки» «Виртуальная реконструкция наследия Ю. И. Крашевского» здесь отметились более 18 000 пользователей.

Участие ЮНЕСКО позволило объединить специалистов и общественность трёх стран для выполнения проекта и популяризации наследия Ю. И. Крашевского, укрепить международные региональные связи в культурной сфере, в области применения современных технологий для создания, совместного использования и распространения электронного ресурса.

В феврале 2014 г. в рамках XXI-ой Международной книжной выставки-ярмарки состоялась первая презентация ресурса для широкой общественности. Международным советом проекта было решено, что все сотрудники библиотек и музея – члены рабочих групп, участвовавшие в реализации проекта, поедут по «дороге Крашевского»: Долгое – Романово – Бяла-Подляска. Старт этому маршруту был дан в июне 2014 г. На областном празднике «Ружанская брама» (г. п. Ружаны Пружанского района Брестской области). В упомянутых городах и населённых пунктах также состоялись презентации для общественности.

Проект заложил основу для дальнейшего сотрудничества библиотек и музеев в области использования информационных технологий, а также формирования туристических маршрутов Прибужского региона и определил перспективу изданий в переводе на белорусский язык книги Ю. И. Крашевского «Воспоминания о Полесье, Волыни и Литве» («Пинск и его окрестности», «Пинск и Пинщина», «Полесская ярмарка», «Село на Полесье», «Корчмы и дороги на Полесье», «Одежда мещан и крестьян окрестностей Бреста, Кобрина и Пружан» и др.) с иллюстрациями и зарисовками автора.

Автор статьи выражает сердечную благодарность

Владимиру Григорьевичу Счастному, бывшему Председателю Национальной комиссии Республики Беларусь по делам ЮНЕСКО – за внимание, заинтересованность, лоббирование идеи проекта.

Тамаре Ивановне Павлюкович, бывшему заместителю начальника управления культуры Брестского облисполкома – за веру в наши возможности и всемерную поддержку.

Тамаре Павловне Данилюк, Терезе Стасюк-Карась, Анне Чободинской-Пшибыславской, Валентине Петровне Ярощук, директорам организаций-партнёров – за терпение и понимание.

Валентине Адамовне Горбачевской, заведующей информационно-библиографическим отделом Брестской областной библиотеки им. М. Горького; Татьяне Семёновне Ковенько, заведующей отделом краеведческой литературы и библиографии Брестской областной библиотеки им. М. Горького; Татьяне Олеговне Налобиной, заведующей отделом иностранной литературы Брестской областной библиотеки им. М. Горького; Гжегожу Михаловскому, заведующему отделом знаний о регионе Бяла-Подляской городской публичной библиотеки; Александре Леонидовне Промской, заместителю директора по научной работе Ровенской областной научной библиотеки – за плодотворную работу по реализации проекта.

Татьяне Васильевне Кузьминич, заместителю директора по информационным технологиям Национальной библиотеки Беларуси и Людмиле Васильевне Горбачёвой, заведующей информационно-аналитическим отделом Национальной библиотеки Беларуси – за серьёзный вклад в осуществляемый проект, удовольствие от профессионального и человеческого общения.

Татьяне Васильевне Сенькевич, кандидату филологических наук, заведующей кафедрой теории и истории русской литературы Брестского государственного университета им. А. С. Пушкина – за активную работу в проекте.

ЛИТЕРАТУРА

1. Марціновіч, Д. Рэканструяваць Крашэўскага : [пра міжнар. праект «Віртуальная рэканструкцыя спадчыны Ю. Крашэўскага» з удзелам бібліятэк] / Дзяніс Марціновіч // ЛіМ. – 2012. – 27 ліп. (№ 30). – С. 20. – (Бібліятэчны сшытак).
2. Stasiuk-Karaś, T. Wirtualna rekonstrukcja spuścizny Kraszewskiego // Gościniec bialski. – 2013. – S. 32.
3. Мазіна, Г. Што там за «Брамай»? // Народная трыбуна. – 2013. – 14 чэрвеня (№ 24). – С. 3, 10.
4. Литвинович, Е. 600 томов – на двух дисках : обширное наследие Юзефа Крашевского обретёт электронный вид // Заря. – 2013. – 18 июня. – С. 4.
5. Юзаф Ігнацый Крашэўскі (1812–1887) [Электронны рэсурс] = Józef Ignacy Kraszewski = Юзеф Игнаций Крашевский = Юзеф Ігнацій Крашевський : [інфармацыйнае электроннае выданне / Брэсцкая абласная бібліятэка імя М. Горкага [і інш.] ; складальнікі: Л. В. Гарбачова, А. М. Мяснянкіна ; пад навуковай рэдакцыяй Т. В. Кузьмініч. – Мінск : Нацыянальная бібліятэка Беларусі, 2013. – 2 электрон. апт. дыска (CD-ROM).

ПОИСКОВЫЙ ОБРАЗ КРАЕВЕДЧЕСКОГО ДОКУМЕНТА

В. А. ГОРБАЧЕВСКАЯ,
зав. информационно-библиографическим отделом
УК «Областная библиотека им. М. Горького», г. Брест

Сильные ветры перемен, весьма ощутимые в мировом библиотечном сообществе с переходом на MARC-форматы, коснулись также публичных библиотек области. Ещё в 2006 г. MARC-формат был рекомендован для массовых библиотек Министерством культуры РБ, и в настоящее время большая часть библиотек уже приступила к работе в новом формате. И хоть на сегодняшний день нет проблем с приобретением программного пакета, отдельные библиотеки осуществляют тактику пассивного выжидания. Отсутствие на месте консультационного обеспечения, обучающих тренингов, курсов часто приводит к принятию ошибочных решений, а иногда даже к потере информации при её конвертации в новый формат. Работа в новом формате ведётся методом проб и ошибок. Созданные на начальном этапе записи являются продуктом очень низкого качества. Это приводит к тому, что электронные записи баз данных ЭК приходится неоднократно переделывать, дорабатывать. Проблемой является отсутствие тезаурусов, нет единого лингвистического обеспечения, авторитетные записи требуют детальной доработки и конкретизации рубрик, особенно это касается географических названий, торговых марок, наименований организаций и пр. Тем не менее, цифровые технологии внесли существенные коррективы в библиографическую деятельность. Такие способы индексирования, как классификация, предметные рубрики, ключевые слова, являясь в традиционном виде альтернативными вариантами, в автоматизированной среде интегрируются. Помимо этого широко задействованы словари Сводного электронного каталога – географических названий, названий организаций, а также указатель персоналий. Всё это позволяет расширить диапазон поисковых элементов, обеспечивает возможность поиска информации в базах данных по самым разным признакам, идентифицирующим документ. Но по-прежнему критерием полноценного обслуживания является не столько количество, сколько качество предоставляемой информации, т. е. соответствие информационным потребностям пользователей. Поэтому в тех случаях, когда количество документов, посвящённых данному предмету, велико – пользователю при поиске информации удобнее использовать такие рубрики, которые позволят исключить информационный шум и минимизировать затраты времени на анализ результатов поиска документов.

По существу, мы, библиографы, определяем, какую информацию из газет, журналов и сборников предоставит компьютер пользователям библиотек. Создание базы данных электронного каталога «Статьи» – долгий и кропотливый процесс, в котором участвует много разных людей, библиографов и библиотекарей, поэтому невозможно избежать субъективизма при отборе информации для последующей каталогизации. Плохо это или хорошо – вопрос спорный. Положительный фактор субъективизма при отборе материала – электронный каталог не «за-

соряется» излишней (подчас – ненужной) информацией. Отрицательный фактор – какая-то не введённая информация не получит отражения в электронном каталоге, хотя в любой момент она всё-таки может понадобиться пользователю. Субъективный подход является проблемой и в индексировании документа. Каждый библиограф или библиотекарь по-своему обрабатывает выбранный документ, пытаясь запредметизировать не только сам документ, но и возможные запросы потенциальных пользователей.

Лингвистика последних лет активно пользуется категорией «конфликт тезаурусов». За пугающей иноязычностью этой категории стоит не менее пугающая повседневность языка, где имеется масса противоречий в толковании слов. Конфликт тезаурусов – это не конфликт слов. Это конфликт значений одного и того же слова в сознании разных людей (в нашем случае – библиографа, каталогизатора и читателей). Когда смысловые сдвиги превышают свою критическую массу, люди просто перестают понимать друг друга, слова не несут никакой смысловой нагрузки. Конечно, язык постоянно меняется, мы меняемся, но не нужно бросаться модными терминами. Наша позиция – позиция разумного консерватизма.

Каждый из библиографов, занимающийся вводом информации, должен обладать определённым интеллектуальным потенциалом, профессиональным уровнем, своим взглядом на жизнь, субъективными оценками тех или иных событий, фактов, явлений. И от каждого библиографа зависит качество создаваемых записей, а в конечном итоге – возможность быстрого и адекватного поиска информации. Когда поиск по электронному каталогу осуществляют сами библиографы – может быть, эта проблема не стоит так остро: сами вводим, сами ищем, помним, какие ключевые слова формулировали или, как мы говорим, «забивали» и, естественно, находим информацию по запросу читателя. Но сейчас электронный каталог стал доступен как читателям библиотеки, так и удалённым пользователям для самостоятельного поиска – поэтому остро встаёт проблема создания такого поискового образа документа, который бы максимально отвечал запросам читателей.

За годы своего развития библиография не утратила ничего ценного из достигнутого. Так, библиографическая запись благодаря своей универсальности и рациональности, пройдя через века, перекочевала с рукописной, машинописной, печатной карточки в современные электронные базы данных. Но на сегодняшнем этапе очень важно создавать библиографические записи максимально унифицированными, чтобы впоследствии единообразно использовать их для исчерпывающего библиографического поиска.

Библиографы, создавая библиографические записи в базах данных, формирующих в конечном итоге единое информационное пространство, всегда должны стремиться соблюдать общие «правила игры», придерживаться единой методики заполнения полей. Унификация поисковых признаков создаёт единые основы для поиска информации в условиях любой библиотеки как области, так и республики в целом.

Что собой представляет поисковый образ документа? Это – библиографическое описание любого документа (шире – библиографическая запись), предназначенное для его поиска и идентификации. Следовательно, библиографическое описание должно содержать информацию, достаточную для понимания структуры и особенностей документа. В библиотековедении существует система стандартов, позволяющих чётко и формализованно создавать поисковый образ документа. Составление поискового образа, вообще говоря, представляет собой непростую интеллектуальную задачу.

После отбора краеведческих документов из периодических изданий и сборников проводится их полная каталогизация и индексирование по правилам ввода аналитики в общий электронный каталог библиотеки, использующей в работе программное обеспечение «ALIS-Web».

Рассмотрим конкретно, как создаётся библиографическая запись в автоматизированном режиме. В процессе работы каждая библиографическая запись логически делится на поля: поле для автора, поле для заглавия, предметные рубрики, классификационный индекс, количественные характеристики и т. д. Каждое поле может иметь одно или несколько подполей, на которых размещается определённый тип сведений. Так как текстовые наименования полей слишком длинные, их обозначают тремя цифровыми метками. Все поля делятся на блоки по первой цифре. Содержательному анализу документа отведены поля 6-го блока:

600 Имя лица, используемое как предмет (персоналия);
601 Наименование организации, используемое как предмет;
602 Родовое имя, используемое как предмет;
604 Имя и заглавие, используемое как предмет;
605 Заглавие, используемое как предмет;
606 Наименование темы, используемое как предмет;
607 Географическое наименование, используемое как предмет;
608 Форма (вид, жанр, физические характеристики документа);
610 Неунифицированные тематические термины.

Библиографическая запись должна давать наиболее полное представление о документе и его содержании, его особенностях. То есть пользователь, увидев запись, должен очень чётко представить себе, о каком документе идёт речь, каково его содержание.

В последнее время согласно ГОСТам на изданиях всех видов должны обязательно проставляться двойные индексы: индекс УДК и ББК. Наши массовые библиотеки для классификации материалов краеведческого каталога используют типовую схему, которая, по мнению сотрудников НББ, давно устарела и не актуализируется. Для создания полной библиографической записи требуется обязательное заполнение полей «Индекс ББК» и «Индекс УДК». На сегодняшний день таблицы УДК в своей работе используют более 130 стран. На русском языке в настоящее время используется 4-е издание таблиц в 10 т., а также сокращённое, 5-е издание 2010 г. объёмом 197 страниц. Для удобства проставления индекса создан специальный Рубрикатор по переводу индекса ББК на индекс УДК, который используется библиографами при создании электронных записей.

Основным специфическим элементом при аналитической росписи статей краеведческой тематики в электронный каталог областной библиотеки по праву считается их аннотирование – один из шести видов информационного свёртывания информации, к которым относятся также библиографическое описание, индексирование, реферирование, конспектирование и обзорно-аналитическая деятельность. Умение кратко сформулировать содержание документа, лишь бегло просмотрев его – «высший пилотаж» библиографической работы. Однако в библиотечной практике имеют место факты, когда отсутствует аннотация, и приводятся только ключевые слова. И если из полной библиографической записи можно узнать, о чём данная статья, то при распечатке карточки нужная информация теряется. Аннотированию статей краеведческой тематики должно уделяться особое внимание, так как при выполнении запросов пользователей аннотация позволяет: во-первых, сразу понять, о чём идёт речь в статье; во-вторых, с её помощью увеличивается возможность выполнения большинства фактографических справок. Именно в аннотациях приводятся основные статистические данные (если о них идёт речь в статье); названия организаций; фамилии лиц и их достижения; район, в котором происходит то или иное событие. Пользователю не надо искать газету или журнал – нужную информацию он получает сразу из библиографической записи. Это важно в целях оперативности и доступности предоставления краеведческой информации.

Если электронная каталогизация потребовала унификации формата представления данных, так и электронные технологии потребовали унификации языков поиска, наиболее удобным из которых являются предметные рубрики. Одним из инструментов унификации предметных рубрик можно считать авторитетные файлы НББ.

Поисковый образ документа – это прежде всего совокупность ключевых слов или тематических предметов, представленных в Словаре Авторитетных записей СЭК НББ с возможностью использования их в работе публичных библиотек РБ. При отсутствии необходимого тематического предмета в СЭК, в 610 поле «Неконтролируемые тематические рубрики» следует внести дополнительные термины (слова), наиболее полно соответствующие содержанию документа, а также запросам пользователей.

В практике работы областной библиотеки используется смешанный метод индексирования: когда наряду с авторитетными записями применяются неконтролируемые тематические термины.

При подборе ключевых слов следует опираться на запросы той категории читателей, которая обслуживается конкретной библиотекой (поскольку читатели НББ отличаются от читателей городских и районных библиотек), а также на специфику получаемых изданий. Данное решение с одной стороны является обоснованным, так как лексика ключевых слов (неконтролируемых тематических терминов) более приближена к общеупотребительной, разговорной, к запросам пользователей. Однако с другой стороны это влечёт за собой многовариантность, многозначность (синонимию и полисемию) ключевых слов (тематических предметов), что затрудняет поиск. К сожалению, универсальных предметных рубрикаторов, предлагающих готовые рубрики с устранённой синонимией и обозначенными связями между понятиями, в области пока нет.

Ключевые слова – это предметный вход в библиографические базы данных, они имеют исключительно важное значение для поиска по теме. По мнению одних специалистов, в среднем следует вводить от 5 до 20 ключевых слов (речь идёт о статьях). Другие специалисты считают, что их должно быть не менее 10 и не более 25. Понятно, что даже 10 ключевых слов не всегда легко присвоить конкретному документу, и эта процедура отнимает немало времени.

При выборе ключевых слов не нужно гнаться за их количеством – главное, чтобы они действительно отражали тематику данного документа. Если понятие упоминается в содержании документа только вскользь, отражение его в ключевых словах будет лишним: при поиске в подобных случаях пользователь получает больше документов, чем соответствует его запросу (поиск нерелевантный). Понятно, что и работать с таким отобранным массивом трудно.

Основное требование, которое предъявляется к выбору ключевых слов – строгая определённость значения. Для каждой предметной области в первую очередь следует определять специальные (специфические) термины, употребляемые только в данной отрасли знания, являющиеся как бы её опознавательными знаками.

Вместе с тем для создания более полного поискового образа документа при вводе ключевых слов важно отразить как конкретные, частные понятия, так и более общие. Обязательно вводятся слова из заглавия статьи, отражающие содержание документа, научные термины, названия и др.

Например, если речь идёт о деятельности Барановичского завода автоматических линий, обязательно следует вводить название предприятия, а также более общие ключевые слова:

- Барановичский завод автоматических линий;
- автоматические линии;
- станкостроительные предприятия;
- станки с числовым программным управлением;
- станки (техн.);
- станкостроительная промышленность;

- агрегатные станки;
- Республика Беларусь;
- Барановичи, город (Брестская область).

В качестве ключевых слов не используются общеупотребительные термины типа: проблемы, значение, методы, принципы, свойства, теории и др. Включение таких терминов в поисковый образ документа возможно только в сочетании с другими словами, сужающими их значение, например: методы науки; методы маркетинга или теория относительности, органолептические свойства, экологические проблемы и др.

Формулировка ключевых слов в электронном каталоге во многом зависит от поисковых возможностей информационно-поисковой системы (программного обеспечения ЭК). Вот уже много лет библиотеки области используют программу ALIS; с 2012 г. мы перешли на новый формат программы, который открыл широкие возможности как для ввода, так и для поиска информации и в библиотеке, и за её пределами.

Новый формат создаёт условия для корпоративной каталогизации, которая может обеспечить библиотекам качественную библиографическую информацию.

По мнениям, высказываемым в профессиональной печати, системы организации поиска в ЭК должны учитывать поведение пользователей при проведении данной процедуры. Программа ALIS-Web предоставляет возможность как простого, так и расширенного поиска.

Простой поиск используется в том случае, если точно известны автор или заглавие книги или статьи, ключевое слово или персоналия.

Расширенный поиск используется в том случае, когда нужно объединить логическими условиями «и/или» несколько понятий или подзапросов. По опыту работы при выполнении тематических справок чаще всего мы используем расширенный (контекстный) поиск, задавая одновременно несколько полей для поиска: несколько ключевых слов, ключевое слово и индекс ББК, ключевое слово и персоналию, ключевое слово и заглавие и др. Это позволяет произвести более полный отбор информации.

В настоящее время отдел краеведческой литературы и библиографии областной библиотеки не может расписать в полном объёме все местные периодические издания. Решением этой проблемы, по мнению специалистов, может стать создание областной региональной системы аналитической росписи статей, создание сводного краеведческого каталога области. Новая программа позволяет привлечь к аналитической росписи статей районные и городские библиотеки, которые могли бы вводить в электронный каталог статьи из своих местных изданий в более полном объёме. Корпоративная работа очень важна для качества электронных ресурсов, она позволяет существенно сократить трудозатраты при формировании информационных ресурсов, приводит к необходимости использования единых стандартов и форматов, обеспечивает полноту представления информации и эффективность организации доступа. Ресурсы, подготовленные корпоративно, претендуют на полный охват и всестороннее освещение выбранной темы, затрагивая при этом всю область. И именно краеведческая информация по своей уникальности может обеспечить «эксклюзивность» таких ресурсов.

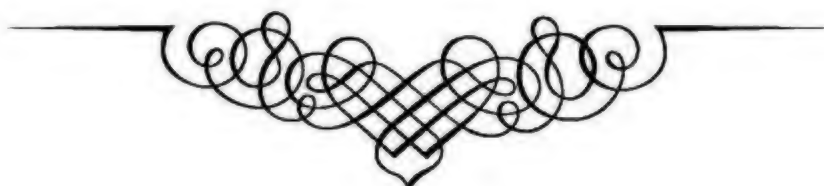
На сегодняшний день информационно-библиографический отдел областной библиотеки успешно освоил методику каталогизации в ALIS-Web и в ближайшей перспективе планируется обучение библиографов центральных библиотек.

Судьбу корпоративного взаимодействия библиотек Брестской области решают библиотекари и библиографы. Опыт работы ряда библиотек показывает, что новое дело нам под силу, однако требования к кадрам существенно возрастают и нужно стремиться им соответствовать.

А значит – жизнь продолжается, жизнь в непростое и интересное время преобразований, и от нашей активности, нашей верности предшествующей традиции и одновременно понимания новой информационной ситуации будут зависеть результаты и успех нашего труда.

ЛИТЕРАТУРА

1. Горелова, И. Л. Предметная обработка документа в автоматизированных информационно-библиотечных системах: предкоординатное индексирование : учеб.-метод. пособие / И. Л. Горелова. – М. : Литера, 2013. – 104 с.
2. Горелова, И. Л. Сложить бы рубрику. Как песню, но от проблем той песне – тесно... / И. Л. Горелова // Библиотека. – 2003. – № 12. – С. 45–46.
3. Чухонцева, Н. В. Электронная предметизация в регионе: через тернии к... / Н. В. Чухонцева, Т. Н. Киреева // Новая библиотека. – 2005. – № 5. – С. 39–45.

ЭЛЕКТРОННЫЕ КРАЕВЕДЧЕСКИЕ РЕСУРСЫ БРЕСТСКОЙ ОБЛАСТНОЙ БИБЛИОТЕКИ им. М. ГОРЬКОГО. ЭБД «БРЕСТСКИЙ МИР»

М. М. ЛЫСКОВЕЦ,
зав. отделом информационных технологий
УК «Областная библиотека им. М. Горького», г. Брест

Сегодня в обществе отмечается всё более растущий спрос на достоверную и оперативную информацию по истории края, с гиперссылками, библиографией, иллюстрациями, сведениями о современном состоянии региона, адресными данными и т. д. Поэтому современные библиотеки стремятся организовать удалённый доступ к краеведческой информации через создание собственных электронных ресурсов и представить их на своих сайтах. Стремление и заинтересованность библиотек работать с редкими краеведческими изданиями помогают открывать новые и неизвестные страницы истории и современности своего края.

Актуальным направлением деятельности Брестской областной библиотеки им. М. Горького является формирование электронных информационных ресурсов, немалую долю которых составляют краеведческие ресурсы. Это: библиографические базы данных, доступные через электронный каталог библиотеки; фактографические, комбинированные и полнотекстовые базы данных, представленные как на различных типах носителей, так и в удалённом доступе; а также электронные коллекции изданий и виртуальные информационные ресурсы по истории нашего региона.

Областная библиотека принимает активное участие в различных международных проектах, результатом которых является создание полнотекстовых электронных ресурсов на CD/DVD-ROM. Так, по итогам проекта «Виртуальная реконструкция библиотеки рода Сапег» (2010–2011 гг.), реализованного совместно с Российской национальной библиотекой и Национальной библиотекой Беларуси, при финансовой поддержке бюро ЮНЕСКО, выпущено электронное издание «Книжное собрание рода Сапег». Ресурс включает научное описание и цифровые копии 303 документов (архивные документы, эстампы, печатные издания), в т. ч. 53 полнотекстовые электронные копии документов из фондов НББ и РНБ. На диске представлен каталог книг, принадлежавших ранее собраниям Сапег, полнотекстовые копии наиболее редких изданий, а также научные и библиографические материалы по истории рода и его библиотек.

В 2012–2013 гг. совместно с Национальной библиотекой Беларуси, при финансовой поддержке Национального комитета по делам ЮНЕСКО в Республике Беларусь, был реализован проект «Виртуальная реконструкция наследия Крашевского». Его результатом стало издание диска, содержащего электронную библиографию и оцифрованные копии документов, находящихся в белорусских и зарубежных библиотеках, архивах, музеях и представляющих литера-

турное наследие Ю. И. Крашевского. В 2015 г. планируется представить этот ресурс на сайте Брестской областной библиотеки.

В целях активного продвижения электронных краеведческих ресурсов в 2011 году библиотека начала работу по формированию корпоративного субдомена сайта «Краязнаўства Берасцейшчыны», созданного на базе программного продукта компанией «ЭРИКПОЛЬ БРЕСТ». Находится этот электронный ресурс по адресу: www.kb.brl.by и доступен с основного сайта под кнопкой «Краеведение».

Изначально перед субдоменом ставилась цель – обеспечить максимально полную и доступную систему информации и рекламы о краеведческих мероприятиях и ресурсах библиотек Брестской области посредством сети Интернет. ЭБД «Краязнаўства Берасцейшчыны» является открытым и общедоступным ресурсом со следующими задачами: сбор, обработка, хранение, формирование краеведческой информации, а также обеспечение доступа пользователей к краеведческим информационным ресурсам региона. ЭБД «Краязнаўства Берасцейшчыны» представляет собой труд коллективного формирования и пользования. Основными принципами отношений являются паритет и отсутствие взаимных финансовых обязательств при формировании и использовании ЭБД.

В состав ЭБД «Краязнаўства Берасцейшчыны» вошли следующие разделы:

- **Раздел«*Навіны*»** доступен с главной страницы и содержит информацию о событиях и новостях краеведческой деятельности областной библиотеки, а также сети районных и городских библиотек с возможностью фильтрации по районам и районным центрам Брестской области.
- **Раздел «*Навінкі фонду*»** также доступен с главной страницы и содержит информацию о новых публикациях краеведческой тематики, поступающих в фонды библиотек области. В данном разделе доступна фильтрация информации по регионам.
- **Раздел «*Хроніка культурнага жыцця Берасцейшчыны*»** содержит ежемесячные информационные издания Брестской областной библиотеки, отражающие деятельность учреждений культуры и искусства области. Хроника представляет собой фактографическую справку, предназначенную для систематического информирования руководителей и специалистов отрасли культуры и искусства об основных событиях и фактах культурной жизни области. Составляется ежемесячно главным библиографом отдела краеведческой литературы и библиографии на основе опубликованных материалов в местной периодике Брестской области, а также анализа информационных писем отделов идеологической работы, культуры и по делам молодёжи городских и районных исполкомов. Выставляется в форме pdf-файлов, с возможностью их скачивания и просмотра.
- **Раздел «*Спадчына*»** состоит из расширенных тематических справок с библиографическими списками литературы об общественных деятелях, деятелях искусства и культуры. В разделе реализована фильтрация по региону, памятникам, событиям и именам.

Наибольший интерес представляет полнотекстовая база данных «Книги «Память». Это база с оцифрованными книгами «Память» всех районов Брестской области. Поиск в ЭБД возможен по именному и географическому признакам. Реализована возможность просмотра книги «Память» по районам. Раздел доступен авторизованным пользователям с правами доступа работника уровня областной либо районной (городской) библиотеки.

- **Раздел «*Каляндар*»** представляет собой списки знаменательных дат и событий, которые могут являться информационной основой для отбора тематики текстовых и библиографических справок. Раздел создаётся на основе информационного издания «Каляндар знамянальных і памятных дат на ... год», подготовленного отделом библиотековедения УК «Областная библиотека им. М. Горького», и традиционно содержит следующие разделы: «Международные десятилетия и годы», «Международные дни и недели»; «Даты белорусского и краеведческого календаря»; «Даты российского и зарубежного календаря»; «Книги-Юбиляры». Вся информация

в разделе может быть отфильтрована по алфавиту событий, памятников культуры и организаций, а также по именам.

• **Раздел *«Бібліятэка»*** – это недавно созданный и пока немногочисленный раздел субдомена «Краязнаўства Берасцейшчыны», который представляет собой электронную библиотеку произведений брестских авторов, с возможностью скачивания полных текстов.

• **Раздел *«Электронны каталог»*** является ссылкой на электронный каталог Брестской областной библиотеки. Пополняется он в текущем режиме и отражает различные виды документов. На сегодняшний день электронный каталог насчитывает около 628 500 записей, представленных в BELMARC-формате. Основным источником поиска краеведческой информации является библиографическая база данных, вошедшая в состав ЭК – «Краеведческая литература», которая создаётся сотрудниками отдела краеведческой литературы и библиографии и содержит описания статей из книг, газет и журналов по краеведению. База начала формироваться в 1999 г. и на сегодняшний день содержит около 23 700 записей, её пополняемость – около 3 000 записей в год. Не меньший интерес представляет БД «Информация по культуре и искусству Брестской области» (начало формирования – 1997 г.), которая содержит описания статей из книг, газет и журналов о событиях в области культуры и искусства Брестской области, объём базы – около 24 000 записей, пополняемость – около 500 записей в год. При формировании вышеуказанных БД основным является принцип полноты отражения и глубины раскрытия краеведческих документов. Многие записи дополнены расширенными аннотациями, которые зачастую выполняют функции фактографической справки.

Благодаря переходу на новую версию программного обеспечения AlisWeb, на основе библиографических записей в программе появилась возможность формирования текущего библиографического указателя «Новая литература об области (районе)».

Источником для подбора материала является краеведческое содержание документов. Указатель может включать отдельные книги и главы из них, статьи из сборников, журналов, республиканских, региональных газет и наиболее значимые материалы из районных и городских газет.

Документы располагаются в систематическом порядке (на основе Краеведческого рубрикатора, который в свою очередь базируется на «Типовой схеме классификации документов для краеведческих каталогов и картотек библиотек РБ» – 1993 г.), внутри разделов – в алфавите авторов, заглавий.

Описания книг и статей с невыразительными заголовками могут раскрываться на основании аннотаций. Наиболее полные биографические сведения приводятся, когда имя лица впервые встречается на страницах указателя.

Справочный аппарат указателя включает: список периодических изданий, которые использованы при составлении библиографических записей, а также именной и географический указатели.

Ближайшая перспектива развития электронного каталога Брестской областной библиотеки – это оцифровка полных текстов уникальных материалов и присоединение их к соответствующим библиографическим записям. Есть в планах библиотеки и создание сводной библиографической базы данных по краеведению.

О немалом интересе пользователей к субдомену «Краязнаўства Берасцейшчыны» говорит статистика сайта Брестской областной библиотеки. Так, за 10 месяцев текущего года к субдомену обратилось 5 496 уникальных посетителей, зафиксирован 76 581 просмотр страниц. География обращений насчитывает более 25 стран, наиболее активными из которых являются: Беларусь, Россия, Украина, США, Германия, Польша, Китай.

В 2014 г. Брестская областная библиотека реализовала ***проект по созданию полнотекстовой ЭБД «Брестский мир».*** База данных создана на основе библиографического указателя

«Брестский мир: 95 лет со дня подписания», составленного библиографами информационно-библиографического отдела. Электронная полнотекстовая база данных «Брестский мир» включает следующие материалы, рассматривающие историческую ретроспективу мирных переговоров в Брест-Литовске: публикации документов внешней политики; отдельные издания, главы и разделы из книг; наиболее значимые журнальные и газетные статьи из отечественных и зарубежных источников; иллюстративные материалы; а также материалы об участниках делегаций на переговорах и др. В процессе работы над ресурсом отделом информационных технологий было оцифровано 348 источников, находящихся в фонде Брестской областной библиотеки.

Доступ зарегистрированных пользователей к базе данных возможен с главной страницы субдомена «Краязнаўства Берасцейшчыны».

Поиск в ЭБД осуществляется по элементам библиографического описания, персоналиям, участникам делегаций мирных переговоров в Брест-Литовске, а также по типам документов. Возможна навигация по ЭБД через «Дерево сайта». Поиск по элементам библиографических описаний включает фильтрацию по типу искомых документов. Поиск по персоналиям включает фильтрацию «по участникам делегаций» и «по типу искомых документов».

Результатом поиска является библиографический список с возможностью печати и сохранения результатов поиска, а также просмотр полных текстов документов, который активизируется путём нажатия на выделенный заголовок нужного документа. Найденные материалы, представленные в виде графических файлов, также можно распечатать.

Создатели ЭБД «Брестский мир» надеются на заинтересованное сотрудничество с коллегами, архивистами, музейными работниками, историками, учащимися и студентами, краеведами в деле пополнения базы новыми документами и источниками. Свои предложения по совершенствованию и пополнению базы можно присылать по адресу library_brl.by@mail.ru. Все письма будут с благодарностью рассмотрены, а полученные сведения обработаны и внесены в базу.

В ближайших планах библиотеки – создание полнотекстовых электронных баз данных «Брестская Библия», «Брестская уния» и «Брестская крепость» с учётом присоединения фондов крупных библиотек, архивов, музеев России, Украины, Польши, которые также будут представлены на субдомене «Краязнаўства Берасцейшчыны».

КРАЯЗНАЎЧЫ АСВЕТНІЦКІ ПРАЕКТ «НЕВЯДОМЫЯ СТАРОНКІ ПРАВІНЦЫЯЛЬНАЙ ГІСТОРЫІ. ПЕРШАЯ СУСВЕТНАЯ ВАЙНА Ў БАРАНАВІЦКІМ КРАІ»

Л. С. СЯРГЕЙЧЫК,
нам. дырэктара Баранавіцкай ГЦБС

Сёння мы разумеем важнасць праектаў, якія дазваляюць найбольш эфектыўна выкарыстоўваць інфармацыйныя рэсурсы, сканцэнтравацца на тэме, актыўна ўзаемадзейнічаць с грамадскасцю і партнёрамі. У выніку такія праекты ператвараюцца ў ключавы фактар, які вызначае поспех і пашырэнне бібліятэчнай дзейнасці.

Чаму мы распачалі праект гістарычнай накіраванасці? Якія для гэтага былі прычыны?

Па-першае, падставай нараджэння самой ідэі праекта сталі Міжнародныя грамадска-навуковыя чытанні «Перекличка веков: Первая мировая война и мир сегодня» ў рамках аднайменнага Міжнароднага культурна-асветніцкага праекта грамадскай арганізацыі «Беларускі зялёны крыж» (17–18 кастрычніка 2013 г.) і на якія былі запрошаны супрацоўнікі нашай бібліятэкі. Сёння мы з'яўляемся афіцыйным партнёрам гэтага праекта і ў праграме II-х Міжнародных грамадска-навуковых чытанняў быў прадстаўлены стэндавы даклад «Першая сусветная вайна ў Баранавіцкім краі. Старонкі гісторыі ў бібліятэчным праекце» (І. А. Рушніцкая, гал. бібліятэкар ЦГБ, 14–15 кастрычніка 2014 г.).

Па-другое, выбар тэмы праекта – гэта значная падзея: 100 гадоў з пачатку Першай сусветнай вайны, якая доўгі час заставалася «невядомай», ці «забытай». Лёс распарадзіўся так, што Беларусь стала адной з галоўных арэн баявых дзеянняў Першай сусветнай вайны. А горад Баранавічы нярэдка аказваўся ў эпіцэнтры падзей, многія з якіх адыгралі пэўную ролю ў сусветнай гісторыі. У гэтым ключы асаблівае значэнне набывае ўнікальная рэгіянальная ваенна-гістарычная спадчына.

Па-трэцяе, сёння краязнаўства перажывае працэс пошуку новых форм. На змену ідэі пасіўнага ўспрымання краязнаўчай інфармацыі і прыйшла ідэя стварэння праекта. Яго **мэта** абазначана наступным чынам: паглыбленне ведаў па гісторыі роднага краю, актуалізацыя ўвагі да падзей Першай сусветнай вайны ў кантэксце рэгіянальнай гісторыі сярод шырокай грамадскасці.

Для дасягнення пастаўленай мэты нам неабходна вырашыць такія **задачы**:

1. Раскрыць патэнцыял інфармацыйных рэсурсаў бібліятэкі.
2. Стварыць уласны гісторыка-краязнаўчы рэсурс аб падзеях Першай сусветнай вайны на тэрыторыі Баранавіцкага рэгіёна і інтэграваць яго ў сусветную інфармацыйную прастору.

3. Правесці комплекс культурна-асветніцкіх мерапрыемстваў, якія накіраваны на фарміраванне пачуцця годнасці і гонару за свой край, стварэнне вобраза горада Баранавічы як населенага пункта з ваенна-гістарычнай унікальнасцю.

4. Арганізаваць супрацоўніцтва бібліятэкі з асобамі, установамі і арганізацыямі, якія займаюцца краязнаўчымі даследаваннямі падзей Першай сусветнай вайны.

Як гэта заўсёды бывае, ад нараджэння ідэі да яе ажыццяўлення – вялізны шлях.

Адзін з важных рэсурсаў праекта – гэта творчая каманда спецыялістаў, для якіх гэты праект стаў асабістым захапленнем. Яны добра знаёмы з гісторыяй горада і маюць вопыт удзелу ў праектнай дзейнасці. Але фактычна для яго рэалізацыі аб'ядноўваюцца намаганні ўсіх супрацоўнікаў бібліятэкі.

У рамках інфармацыйнага суправаджэння праекта мы максімальна выкарысталі ўсе даступныя для нас рэсурсы. Гэта:

- даўнія інфармацыйныя партнёры – СМІ (тэлебачанне, радыё, перыядычны друк, прафесійныя выданні);
- электронная рассылка адрасных паведамленняў для ключавых аўдыторый;
- інфармаванне ў рамках падзей бібліятэкі;
- прастора сацыяльных сетак Facebook, Вконтакте, Twitter;
- спасылка на вэб-сайце партнёра грамадскай арганізацыі «Беларускі зялёны крыж» www.greencross.by;
- уласны вэб-сайт www.tavlay-library.by, дзе створаны асобны раздзел «Першая сусветная вайна». Колькасць праглядаў яго старонак за студзень-кастрычнік 2014 г. складае 119 034. Мы імкнемся, каб уся інфармацыя аб ходзе праекта была своечасова прадстаўлена ў дзённіке праекта. У ім прыводзяцца публікацыі ў СМІ і «Фотагалерэя» мерапрыемстваў. Наступны крок – рэалізацыя праекта, якая асноўваецца на планаванні мерапрыемстваў. Гісторыя Баранавіцкага краю часоў Першай сусветнай вайны расказваецца «ад Стаўкі»: яна стала галоўнай «дзеючай асобай».

Усе мерапрыемствы разлічаны на розныя ўзроставыя і сацыяльныя катэгорыі карыстальнікаў: дзеці сярэдняга і старэйшага школьнага ўзросту, моладзь, выкладчыкі адпаведных дысцыплін навучальных устаноў, гісторыкі-краязнаўцы, энтузіясты-даследчыкі, аўтары артыкулаў і кніг краязнаўчай тэматыкі, музейныя і бібліятэчныя спецыялісты, калекцыянеры, чытачы-аматары мемуарнай, аўтабіяграфічнай і гісторыка-дакументальнай літаратуры, наведвальнікі бібліятэчнага вэб-сайта і ўсе жадаючыя.

У якасці асноўнага фармата работы былі выбраны выстаўкі, чытанні, конкурс творчых работ, рэспект-сустрэчы, гадзіна гісторыі, дзень музея ў бібліятэцы, прэзентацыі, факт-старонка, каляндар ваенных падзей, сеансы гістарычнага фільма і інш.

Асобны блок уключае **гульнёвыя адукацыйныя мерапрыемствы** для стымулявання актыўнасці ўдзелу, у першую чаргу, дзяцей:

- *тэставая інтэлект-віктарына «Першая сусветная. Правер свае веды»*, якая складаецца з 20 пытанняў краязнаўчага характару. Прадугледжана магчымасць вываду на друк Пратакола ўласных ведаў;
- *віртуальная эрудыт-гульня «Сто пытанняў на засыпку»*, якая прыцягнула і ўвагу дарослых;
- *інтэрактыўная гісторыка-краязнаўчая гульня «Першая сусветная. Баранавічы.by»*. На кожнае з 20 пытанняў удзельнікам прапануецца па тры варыянты адказаў;
- *настольная гульня «Першая сусветная. Баранавіцкі прарыў»*, у якой могуць прыняць удзел да пяці ігракоў ці каманд. Па гульнёвай легендзе (на самой справе гэта гістарычны факт) летам 1916 г. рускімі войскамі праводзілася Баранавіцкая (Скробава-Гарадзішчанская) наступальная аперацыя. Салдатам 4-й Арміі генерала А. Ф. Рагозы (ігракам) патрэбна «ўзламаць» лінію германскіх умацаванняў і прабрацца ў тыл ворага (гэта значыць –

дайсці да фінішу). У камплект гульні ўваходзіць 28 картак з заданнямі, кубік, фішкі, поле для гульні.

Усе гэтыя гульні створаны па класічным прынцыпе «пытанне – адказ», а выкарыстанне сучасных інфармацыйных тэхналогій дазваляе хутка і даступна данесці гістарычны матэрыял.

Першым мерапрыемствам праекта стала *прэзентацыя выстаўкі «Першая сусветная вайна ў амерыканскіх плакатах, кнігах, кіно і музыцы»*, матэрыялы для якой прадстаўлены Інфацэнтрам Пасольства ЗША ў РБ. Яна паказала, што гэты глабальны ваенны канфлікт атрымаў шырокае адлюстраванне у адным з самых папулярных і масавых відаў выяўленчага мастацтва – друкаванай графіцы. Адбыўся адкрыты паказ з абмеркаваннем чорна-белага нямога фільма «На плечо!» (1918 г.) з Чарлі Чаплінам у галоўнай ролі. Зразумела, што матэрыялы гэтай выстаўкі не маюць ніякага дачынення да падзей Першай сусветнай вайны на тэрыторыі Баранавіцкага краю. Але мы выкарысталі яе як PR-акцыю для прыцягнення ўвагі да тэмы Першай сусветнай вайны і інфармавання аўдыторыі аб магчымасцях удзелу ў праекце.

Коратка аб іншых «кропках росту» праекта.

Праваслаўныя чытанні «Стаўка Вярхоўнага Галоўнакамандуючага ў Баранавічах. 1914–1915 гг.». Выступленне протадыякана Свята-Пакроўскага сабора, свяшчэнніка-краязнаўца Андрэя Гарбунова аб падзеях стогадовай даўнасці асноўвалася на мемуарах адмірала А. Бубнова і апошняга протапрэсвітэра Рускай арміі і флота Г. Шавельскага. Ён прывёў не толькі цікавыя факты, а і ўнікальныя фатаграфіі тых гадоў.

Адзін са спосабаў прыцягнення аўдыторыі – правядзенне розных конкурсаў. Мэтай *конкурсу творчых работ «Вялікая вайна ў вобразах»* мы вызначылі стварэнне пазітыўнага іміджу бібліятэкі як сацыякультурнага цэнтра, актывізацыю цікавасці да падзей Першай сусветнай вайны, а таксама пошук таленавітых творчых людзей, якія змаглі б прыняць удзел і ў іншых праектах бібліятэкі. На вэб-сайце прадстаўлены: «Палажэнне аб умовах удзелу ў конкурсе» і «Прыкладны спіс літаратуры аб Першай сусветнай вайне з фондаў бібліятэк ЦБС» (для ілюстравання).

Кніжна-экспазіцыйная работа садзейнічае стварэнню краязнаўча-развіваючага асяроддзя. Яна застаецца па-ранейшаму запатрабаванай у чытачоў у якасці крыніцы інфармацыі.

Выстаўка адной кнігі «В. Фогель. Сусветная вайна ў асобных аперацыях. Баранавічы. 1916 г.». Кніга выдадзена ў Берліне ў 1925 г. і складаецца з успамінаў салдата Вальтэра Фогеля, які служыў у «Сілезскім» корпусе генерала Войрша, прымаўшым удзел у баях пад Баранавічамі. Цікава сама гісторыя напісанай звычайным салдатам кнігі, прадмову да якой зрабіў генерал-фельдмаршал Войрш.

Задачай *кальцавой выстаўкі «Не чужая вайна»*, якая адначасова праходзіла ў розных аддзелах бібліятэкі, было – у поўнай меры раскрыць магчымасці адзінага бібліятэчнага фонду па дадзенай тэме. Першая сусветная вайна выклікала да жыцця вялікую літаратуру. На жаль, многія кнігі сёння незаслужана забыты, нягледзячы на тое, што нясуць у сабе значны інфармацыйны і выхаваўчы патэнцыял. Структура агульнай экспазіцыі падзелена на некалькі камерных зон, кожная з якіх, як асобная выстаўка, мела сваю тэму і свае матэрыялы.

Мы не забылі і пра рэсурсы з сусветнага сеціва, без якіх немагчыма сёння ўявіць інфармацыйную прастору сучаснага чалавека. На *стэндавай прэзентацыі* «www.I сусветная.by» размешчаны паведамленні аб сайтах, на якіх можна знайсці ту ці іншую інфармацыю пра Першую сусветную вайну. Апісанне рэсурсаў «Баранавічы ў Першай сусветнай», «Культурна-гістарычная памяць», «Мастацкая літаратура», «Фільмы аб Першай сусветнай вайне», «Краязнаўчы асветніцкі праект» прадстаўлены ў выглядзе аб'яў з адрыўнымі адрасамі.

«Вярнуцца» ў пачатак мінулага стагоддзя, убачыць фотаздымкі і паштоўкі перыяду Першай сусветнай вайны з відамі горада і яго ваколіц і адначасова «прайсціся» па сучасных мясцінах можна, «пагартаўшы» *віртуальны фотаальбом «Далёкае – блізкае».*

Вайна як частка гісторыі складаецца з мноства эпізодаў. Мы пастараліся сабраць і прадставіць малавядомыя факты краязнаўчага характару аб падзеях 100-гадовай даўнасці. Гэта ўнікальная інфармацыя стала даступнай карыстальнікам на віртуальнай *факт-старонцы «Эпізоды вайны»*.

Каляндар ваенных падзей «Тут кожны дзень свой след пакінуў» у форме інтэрактыўнай электроннай прэзентацыі прадстаўляехраналогію ваенных падзей на тэрыторыі Баранавіцкага краю ў гады Першай сусветнай вайны.

Рэспект-сустрэча «Аўтарытэтнае меркаванне» двойчы збірала вялікую аўдыторыю. Настаўніца гісторыі Жамчужненскай САШ, краязнавец Ірына Дубейка прадставіла прысутным сваю кнігу «Забытая вайна», якая выдадзена сёлета тыражом 150 экз. Аўтар распавядае пра свае даследаванні падзей 1914–1918 гг. на тэрыторыі Баранавіцкага рэгіёна. Гучала шмат пытанняў і слоў удзячнасці за вялікую даследчую работу. Атмасфера і энэргетыка самой сустрэчы зрабілі яе Падзеяй.

У нас няма багацця экспанатаў пра Першую сусветную вайну. Ваенна-гістарычная спадчына традыцыйна прадстаўлена ў музеях. Сувязі, якія ўсталяваліся з гарадскімі музеямі, дазволілі ўключыць у праект такую форму як *Дзень музея ў бібліятэцы «Вялікая вайна. Памяць рэгіёна»*. Яго галоўнай воссю стала выстаўка дакладных копій фотадакументаў з фондаў Баранавіцкага краязнаўчага музея «У Стаўцы Вярхоўнага Галоўнакамандуючага. Баранавічы. 4 жніўня 1914 г. – 8 жніўня 1915 г.», на якую «нанізваліся» ўсе мерапрыемствы праграмы Дня:

- *дыялог з прафесіяналам «Першая сусветная вайна ў Баранавіцкім краі»* – І. Сайко, старшым навуковым супрацоўнікам краязнаўчага музея, якая прадставіла старыя фатаграфіі, паштоўкі з выявамі Стаўкі Вярхоўнага Галоўнакамандуючага, плакаты, вопісы маёмасці і іншыя экспанаты;
- *сустрэча «Вывучаем гісторыю разам»* з Н. Антаневіч, загадчыкам музея гісторыі Баранавіцкага аддзялення Беларускай чыгункі, якая пазнаёміла з унікальнымі музейнымі экспанатамі: раменнай папругай з ваеннай амуніцыі тых часоў, на якой захаваўся надпіс «За царя и Отечество», дакументамі і ідэнтычнымі фатаграфіямі з сямейных архіваў жыхароў горада;
- *адкрыты прагляд з абмеркаваннем дакументальнага фільма «Высокая Ставка»* рэжысёра Віктара Лісаковіча («Совинфильм», Россия, 2013 г.). Важная акалічнасць – адным з кансультантаў пры здымках гэтага фільма быў тагачасны дырэктар краязнаўчага музея С. Шчарбакоў і ў фільме выкарыстаны прадметы з баранавіцкай музейнай экспазіцыі;
- *музычны пралог «На хвалях памяці»*. Гучалі песні і маршы тых часоў – «Развітанне славянкі», «На сопках Маньчжурыі», «Сястра» і іншыя.

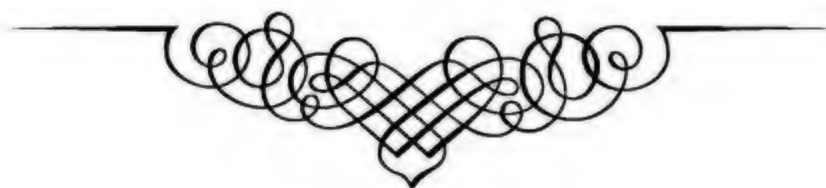
Падрыхтоўка і правядзенне Дня музея ў бібліятэцы стварылі спрыяльную атмасферу для далейшага супрацоўніцтва.

Паўнатэкставая БД «Баранавіцкі край у гады Першай сусветнай вайны». Стварэнне спецыялістамі кніжнай справы ўласных электронных рэсурсаў фарміруе сур'ёзную базу для распаўсюджвання краязнаўчых ведаў. Інфармацыю прыйшлося збіраць літаральна па крупінках. Акрамя пераліку літаратурных крыніц, у ёй прыведзены поўныя тэксты артыкулаў прадстаўленых дакументаў. БД уключае наступныя раздзелы: «Першая сусветная вайна і Баранавіцкі край», «Стаўка Вярхоўнага Галоўнакамандуючага ў Баранавічах», «Баявыя дзеянні на тэрыторыі Баранавіцкага раёна», «Знакамітыя людзі і Баранавіцкі край», «Водгукі даўніх баёў», «Баранавіцкі край у творах мастацтва», «Сёння аб Першай сусветнай». Мы бачым сваю за-

дачу не толькі ў тым, каб накапліваць інфармацыю, але і зрабіць так, каб ёю маглі карыстацца як мага больш зацікаўленых.

Рэклама праекта ўключае распрацоўку лагатыпа, стылю афармлення, тыражаванне друкаваных матэрыялаў (буклеты, аб'явы і афішы мерапрыемстваў, кніжныя закладкі і г. д.), выпуск метадычных рэкамендацый «Первая мировая война. Незабываемый след в истории» (ЦГБ, аддзел метадычнай і аналітычнай работы), напісанне сцэнарыяў мерапрыемстваў.

Па сутнасці для нас краязнаўчы асветніцкі праект «Невядомыя старонкі правінцыяльнай гісторыі. Першая сусветная вайна ў Баранавіцкім краі» з'явіўся практычным даследаваннем, накіраваным на вывучэнне канкрэтнай гістарычнай падзеі. Усе створаныя ў яго рамках мерапрыемствы застаюцца запатрабаванымі, яны сталі часткай іншых мерапрыемстваў па беларускай гісторыі. Мы лічым, што створаны ў выніку мясцовы культурны кантэнт значны як для лакальнага згуртавання, так і ўзаемнага абмену рэсурсамі па гісторыі краіны ў цэлым.

КОНКУРС ЯК МЕТАД ПАВЫШЭННЯ ТВОРЧАЙ АКТЫЎНАСЦІ БІБЛІЯТЭКАРАЎ

(падтрымка і развіццё чытання сучаснай беларускай літаратуры ў публічных бібліятэках Баранавіцкай ГЦБС)

Н. В. ВРУБЛЕЎСКАЯ,
заг. аддзела метадычнай і аналітычнай работы
Баранавіцкай ЦГБ імя В. Таўлая

Бібліятэкі Баранавіцкай ГЦБС ужо не першае дзесяцігоддзе арыентаваны на інавацыйную дзейнасць. Спачатку гэта былі платныя паслугі, затым камп'ютарызацыя бібліятэчных працэсаў, разнастайныя падыходы да фарміравання бібліятэчнай прасторы і г. д. Сёння калектыў шукае шляхі развіцця і мадэрнізацыі свайго інфармацыйнага асяроддзя. Створана і развіваецца віртуальнае прадстаўніцтва бібліятэкі (сайт, электронны каталог, групы ў сацыяльных сетках Twitter, FaceBook, Вконтакте), якое дазваляе бібліятэкарам па-новаму рэкламаваць і прапаноўваць доступ да кніг і іншай інфармацыі. Разам з тым існуе неабходнасць у пошуку больш эфектыўных форм як папулярызацыі чытання, так і развіцця персанала бібліятэкі для работы ў новых інфармацыйных умовах.

На пачатку 2013 г. адміністрацыя цэнтралізаванай бібліятэчнай сістэмы г. Баранавічы стала ініцыятарам правядзення конкурсу прафесійнага майстэрства «Папулярызацыя беларускай кнігі і чытання сродкамі візуальнай культуры». Асноўная задача бачылася ў раскрыцці творчага патэнцыялу бібліятэчных спецыялістаў, больш актыўным выкарыстанні мультымедыйных тэхналогій і іх укараненні ў традыцыйную дзейнасць па папулярызацыі чытання. Быў абазначаны і зместавы кампанент конкурсу: творы сучасных беларускіх пісьменнікаў.

«...Роднае слова – гэта першая крыніца,
праз якую мы пазнаём жыццё і акаляючы нас свет.
Таму неабходна старанна вывучаць сваю родную мову,
ведаць і любіць лепшыя творы беларускай літаратуры».

Якуб Колас

Засваенне асноў агульначалавечай культуры заўсёды ажыццяўляецца на фундаменце нацыянальнай культуры. Вялікая роля ў гэтым працэсе належыць роднай мове і мастацкай літаратуры. У паэтычных і празаічных творах беларускіх аўтараў адкрываецца свет чалавечых пачуццяў і ўзаемаадносін, жыццё грамадства і прыроды. Яны ўвасабляюць краіну, народ, час, садзейнічаюць фарміраванню нацыянальнай свядомасці і захаванню мовы, духоўна ўзбагачаюць

людзей. Але ў сучасным грамадстве відавочна губляецца інтарэс да твораў беларускіх аўтараў. Таму асаблівая ўвага бібліятэк павінна накіроўвацца на фарміраванне цікавасці да кніг класікаў беларускай літаратуры і сучасных пісьменнікаў, стварэнне ўмоў для знаёмства з іх творамі, далучэнне дзяцей, моладзі да культурнай спадчыны свайго народа.

У дзейнасці бібліятэк цэнтралізаванай бібліятэчнай сістэмы г. Баранавічы папулярызацыя беларускай літаратуры традыцыйна займае значнае месца. Гэта работа характарызуецца як разнастайнасцю форм і метадаў, так і пераемнасцю найбольш эфектыўных і правераных часам спраў. Да апошніх адносяцца выставачныя экспазіцыі твораў беларускіх пісьменнікаў, юбілейныя вечары, сустрэчы з пісьменнікамі, творчыя вечары пісьменнікаў-землякоў і прэзентацыі іх кніг, святы кніг, месячнік папулярызацыі нацыянальнай мастацкай літаратуры «Маіх радкоў няма без Беларусі» і інш.

Конкурс прафесійнага майстэрства бібліятэчных спецыялістаў Баранавіцкай ГЦБС «Папулярызацыя беларускай кнігі і чытання сродкамі візуальнай культуры» праводзіўся ў студзені-лістападзе 2013 г. З мэтай прапаганды ў чытацкім асяроддзі новых беларускіх кніг, твораў сучасных пісьменнікаў Беларусі, а таксама:

- папулярызацыі беларускай мовы як асновы нацыянальнай культуры беларусаў;
- стымулявання творчых падыходаў бібліятэчных спецыялістаў да прапаганды беларускай кнігі і прыцягнення да чытання дзяцей, моладзі, прадстаўнікоў розных узроставых і прафесійных катэгорый чытачоў;
- стварэння сістэмы інфармацыйна-метадычных і бібліяграфічных выданняў у галіне папулярызацыі беларускай літаратуры;
- актыўнага выкарыстання спецыялістамі ЦБС інфармацыйных тэхналогій пры падрыхтоўцы і правядзенні мерапрыемстваў па творчасці беларускіх аўтараў: ад рэкламных матэрыялаў і плакатаў да мультымедыйных прэзентацый.

Распрацаванае ў аддзеле метадычнай і аналітычнай работы Палажэнне ўтрымлівала мэты і ўмовы конкурсу, тэрміны яго правядзення, патрабаванні да конкурсных прац, крытэрыі ацэнкі, склад камісіі і прынцыпы вызначэння пераможцаў. Адзначалася, што перавагу будуць мець працы на беларускай мове па матывах твораў сучасных беларускіх пісьменнікаў, у т. л. членаў Саюза беларускіх пісьменнікаў.

Пры падрыхтоўцы конкурсных работ спецыялісты актыўна выкарыстоўвалі прафесійныя выданні з фонду аддзела метадычнай і аналітычнай работы ЦГБ імя В. Таўлая з мэтай вывучэння вопыту работы іншых бібліятэчных і адукацыйных устаноў, выяўлення і ўкаранення інавацыйных методык прапаганды літаратуры. Рэкамендацыйны характар мела выданне, падрыхтаванае названым аддзелам:

Папулярызацыя твораў сучасных беларускіх пісьменнікаў : майстэрня ідэй / І. А. Рушніцкая ; аддзел метадычнай і аналітычнай работы. – Баранавічы : ЦГБ імя В. Таўлая, 2013. – 36 с.

У рэкамендацыях метадыста І катэгорыі цэнтральнай гарадской бібліятэкі імя В. Таўлая І. А. Рушніцкай ахарактарызаваны асаблівасці знаёмства з роднай літаратурай дзяцей розных ўзростаў і моладзі, прыведзены прыклады разнастайных комплексных форм папулярызацыі нацыянальнай літаратуры, у т. л. наглядных, прапанавана тэматыка і назвы мерапрыемстваў, размешчаны практычны матэрыял: літаратурная віктарына «Роднага слова напевы ўзнёслыя» і сцэнарый прэзентацыі кнігі З. Дудзюк «Кола Сварога» ў суправаджэнні электроннай прэзентацыі.

Якасная падрыхтоўка матэрыялаў на конкурс патрабавала ад спецыялістаў асваення камп'ютарных тэхналогій для стварэння ў электронным фармаце рэкламных выданняў, якія дапамаглі б звярнуць увагу чытача на беларускія кнігі. Сучасная бібліятэка не можа заставацца ў баку ад рэалій інфармацыйнага грамадства. Масавае выкарыстанне ў штодзённым жыцці

і побыце персанальных камп'ютараў, мабільных прылад, развіццё сеткавых інфармацыйных тэхналогій і сацыяльных камунікацыйных сэрвісаў, усведамленне неабходнасці ўдасканалення інфармацыйнай прасторы ставяць перад бібліятэкамі новыя задачы, прад'яўляюць дадатковыя патрабаванні да інфармацыйна-камунікацыйнай кампетэнцыі бібліятэкараў.

Удзельнікі конкурсу вучыліся прымяняць сучасныя інтэрнэт-тэхналогіі, больш эфектыўна выкарыстоўваць сэрвісы web 2.0 для падрыхтоўкі мультымедыйных прэзентацый і іншых форм папулярызацыі літаратуры. Спецыяльна адукацыйны працэс навучання ІКТ не быў наладжаны. Магчыма, гэта была адна з недапрацовак арганізатараў. Засваенне новага адбывалася з дапамогай кансультацый і канкрэтных парад спецыялістаў аддзела аўтаматызацыі ЦГБ імя В. Таўлая ці самастойна. Дарэчы, маладыя бібліятэкары актыўна ўключыліся ў падрыхтоўчую працу, бо сучаснае мультымедыйнае абсталяванне, праграмы і вікі-сэрвісы былі ім добра знаёмыя. Бібліятэчны вопыт бібліятэкараў старэйшага пакалення і IT-навыкі моладзі сталі найлепшымі складнікамі поспеху.

На конкурс прафесійнага майстэрства бібліятэчных спецыялістаў Баранавіцкай ГЦБС «Папулярызацыя беларускай кнігі і чытання сродкамі візуальнай культуры» было прадстаўлена 11 калектыўных і аўтарскіх конкурсных работ, якія ўтрымлівалі электронныя прэзентацыі, відэа- і сцэнарныя матэрыялы, тэкставыя і фотасправаздачы аб праведзеных мерапрыемствах, водгукі чытачоў і г. д. Асабліва прыемна, што ўвага ўдзельнікаў была звернута і на беларускую дзіцячую літаратуру. Бясспрэчна, абуджаць цікавасць да культуры свайго народа неабходна з ранняга дзяцінства.

Унікальныя магчымасці інфармацыйных тэхналогій дазволілі арыентавацца на сучасныя формы папулярызацыі кнігі. Выкарыстоўваючы праграмы PowerPoint, Movie Maker, Kvisoft FlipBook Maker Pro і інш., супрацоўнікі падрыхтавалі вельмі цікавыя флэш-прэзентацыі з разнастайнымі эфектамі: перагортваннем старонак, аніміраванымі аб'ектамі, відэа, малюнкамі, музыкай... Апрабаванне практычна ўсіх створаных работ прайшло ў час масавых мерапрыемстваў, якія праводзіліся ў бібліятэках на працягу студзеня-кастрычніка 2013 г. Яны рэальна выклікалі цікавасць да кніг беларускіх аўтараў.

У конкурсе ўдзельнічалі:

1. Электронная прэзентацыя кнігі В. Праўдзіна «Нелюбімыя гінуць» – калектыўная праца супрацоўнікаў сектара абанемента ЦГБ імя В. Таўлая. На падрыхтоўчым этапе бібліятэкары рэкамендавалі кнігу В. Праўдзіна чытачам розных ўзростаў і прафесійнай занятасці, прапанавалі ім пакінуць водгук аб прачытаным. Меркаванні-анатацыі чытачоў, іх фотаздымкі і сталі састаўной часткай электроннай прэзентацыі. Змешчаны тут таксама інфармацыя аб аўтары і яго творчасці, фота- і ілюстрацыйныя матэрыялы. Падрыхтаваны электронны рэсурс стаў асновай правядзення ўрока-прэзентацыі «Кніга "Нелюбімыя гінуць" В. Праўдзіна» для вучняў 10 «А» класа ДУА «СШ № 9 г. Баранавічы». Мерапрыемства было дапоўнена выступленнямі супрацоўнікаў бібліятэкі і віктарынай па творчасці пісьменніка.

2. Вясёлыя чытанкі «Прыгоды князя-карася» па кнізе П. Саковіча «Князь-карась» – калектыўная праца супрацоўнікаў гарадской бібліятэкі-філіяла № 1 ЦБС уяўляла сабой цэлы блок творчых распрацовак: план кніжнай выстаўкі «Падарунак дзядулі Паўла...», лісток-рэкламу кнігі, сцэнарый вясёлых чытанак «Прыгоды князя-карася» і фотаздымкі з гэтага мерапрыемства, праведзенага для вучняў 2 класа гімназіі № 3, электронную прэзентацыю «Вандроўкі чарадзейнай рыбкі», па змесце адпавядаючай ходу мерапрыемства, інтэрактыўную віктарыну «Загадкі». Сцэнарый быў напісаны ў разліку менавіта на малодшых школьнікаў. Ён быў насычаны гульнявымі момантамі, уключаў зваротную сувязь з гледачамі. Электронная прэзентацыя дапаўнялася аўдыясуправаджэннем, эфектамі анімацыі.

3. Электронная прэзентацыя «Жгучее мужество слова» да літаратурнай гадзіны па творчасці С. Алексіевіч – праца загадчыка аддзела абслугоўвання цэнтральнай гарадской дзіцячай бібліятэкі А. П. Валюкевіч. Гэта адзіная конкурсная праца, выкананая на рускай мове. Такі выбар аўтара тлумачыцца тым, што С. Алексіевіч піша свае кнігі на рускай мове. На CD-дыску, прадстаўленаму на конкурс, змешчаны матэрыялы: сцэнарый і план правядзення літаратурнай гадзіны «Жгучее мужество слова», электронная прэзентацыя «Жгучее мужество слова», відэазапіс урыўкаў з фільмаў, пастаўленых па творах пісьменніцы «Афганистан», «До свидания, девочки!», «У войны не женское лицо», «Чернобыльская молитва». Практычнае ўвасабленне работа атрымала ў час літаратурнай гадзіны «Пякучая мужнасць слова», праведзенай 20 мая 2013 г. для вучняў 8 «А» класа ДУА «СШ № 14 г. Баранавічы».

4. Відэаролік у сацыяльных сетках YouTube, Facebook, «ВКонтакте», «Twitter» «А вершы – гэта зоры, гэта вецер, імгненне, што застыла пад сцілом...» аб паэтычнай творчасці Л. Рублеўскай – калектыўная праца супрацоўнікаў чытальнай залы, аддзела культурных праектаў і знешніх сувязей, чытальнай залы літаратуры па краязнаўстве ЦГБ імя В. Таўлая. Рэалізацыя іх задумы пачалася з творчай майстэрні «Вершы – гэта зоры...» (23.10.2013 г.): вучні СШ № 7 знаёміліся з паэзіяй Л. Рублеўскай і выбіралі верш для дэкламацыі ў час запланаванага аўдыявізуальнага прадстаўлення. Яшчэ яны перапісвалі верш, які ім спадабаўся, на спецыяльны бланк, падпісвалі канверт і пасылалі па пошце сябрам, настаўнікам ці бацькам. Некаторы час спатрэбіўся на развучванне і падрыхтоўку вершаў для вызначэння лепшых дэкламатараў.

Пераможцаў запрасілі на радыё «Баранавічы FM», у студыі якога адбыўся запіс вершаў Л. Рублеўскай «Мова», «Ефрасіння», «Верш пачынаецца са слова «адзінота», «Шляхціц Завальня» ў выкананні П. Пашкоўскага, Г. Баряк, А. Багамягкавай, К. Ганчарык. У эфіры іх выступленне трансліравалася 16 лістапада. Праведзена відэаздымка паэтычных чытанняў на фоне гарадскіх ландшафтаў і ў бібліятэцы. Атрыманыя відэа- і фотаматэрыялы былі скампанаваны ў выглядзе відэароліка і прадстаўлены ў сацыяльных сетках (http://www.youtube.com/watch?v=4piJ_S4FaBw).

А заключным акордам мерапрыемстваў па папулярызацыі творчасці пісьменніцы стала творчая сустрэча з Л. Рублеўскай «Шчасце трывог і маленняў маіх...», якая адбылася 22 лістапада 2014 г.

5. Электронная прэзентацыя «Беларуская мастацкая літаратура ў прасторы Інтэрнэт» – праца загадчыка аддзела інфармацыйна-бібліяграфічнай работы ЦГБ імя В. Таўлая Л. В. Шлык, якая знаёміць з інтэрнэт-рэсурсамі аб літаратурным жыцці Беларусі. На аснове прымянення спасылак на сайты чытачы атрымліваюць доступ да твораў беларускіх пісьменнікаў (класікаў і сучаснікаў), біяграфічных і літаратуразнаўчых звестак. Матэрыял скампанаваны ў раздзелы: «Літаратурныя сайты», «Сайты асобных аўтараў», «Тэматычныя сайты», «Беларускія літаратурныя часопісы і газеты», «Выдавецтвы», «Літаратурныя форумы і блогі», «Віртуальныя музеі», «Сайты для настаўнікаў беларускай мовы і літаратуры», «Бібліятэкі», «Кніжныя крамы» і г. д. Гэтае медыявыданне агучана беларускай музыкай і мае тэкставы дадатак тлумачальнага характару. Сваю працу Л. В. Шлык выкарыстала ў вытворчай вучобе бібліятэчных спецыялістаў: бібліяграфічным практыкуме «Кніга.by: інфармацыйныя рэсурсы беларускай мастацкай літаратуры ў прасторы Інтэрнэт».

6. Электронная прэзентацыя «Рыгор Барадулін. Вобраз Бога ў паэзіі Рыгора Барадуліна» – праца бібліятэкара ІІ катэгорыі цэнтральнай гарадской дзіцячай бібліятэкі С. К. Кузьменя, заснаваная на літаратурным даследаванні кніг Р. Барадуліна, у якіх паэт імкнуўся наблізіцца да Усявышняга, разважаў над пытаннямі вечнага і зямнога: «Самота паломніцтва», «Евангелле ад Мамы», «Ксты». Электронная прэзентацыя складаецца з 2-х частак: «Жыццё і творчасць Рыгора Барадуліна», «Вобраз Бога ў паэзіі Рыгора Барадуліна» і мае аўдыясуправаджэнне.

7. Відэапрэзентацыя «Георгій Васільевіч Марчук» – калектыўная праца супрацоўнікаў гарадской бібліятэкі-філіяла № 6, якая ўключае электронную прэзентацыю з аглядам жыццёвага і творчага шляху Г. Марчука, прадстаўленне кніг пісьменніка з фонду бібліятэкі з кароткімі анатацыямі на іх. Прэзентацыя мае аўдыясуправаджэнне, дапоўнена эфектамі анімацыі.

8. Буктрэйлер па казцы Л. Рублеўскай «Прыгоды мышкі Пік-Пік» – калектыўная праца супрацоўнікаў гарадской дзіцячай бібліятэкі-філіяла № 3. Відэаролік створаны з выкарыстаннем праграмы Kvisoft FlipBook Maker Pro і ўяўляе сабой разгорнутую кнігу, на адной старонцы якой змешчаны адсканіраваны тэкст, а на другой – анімацыйныя малюнкі, якія па змесце звязаны з тэкстам. Кніжка гартаецца аўтаматычна, але можна перагортваць старонкі і з дапамогай курсора, захапіўшы ім кончык ліста. Удала падабраная вясёлая музыка нібы заклікае дзяцей крочыць разам з мышкай Пік-Пік, знаёміцца з яе падарожжамі і прыгодамі. Як і ў многіх іншых конкурсных працах тут змешчана кантактная інфармацыя пра бібліятэку, у якой можна ўзяць казку для чытання.

9. Відэапрэзентацыя «Сем цудаў Беларусі» – яшчэ адна калектыўная праца супрацоўнікаў гарадской дзіцячай бібліятэкі-філіяла № 3 ЦБС па кнігах А. Бутэвіча серыі «Сем цудаў Беларусі». Праца ўключае: слайды з выявамі вокладак кніг, адлюстраваннем іх старонак са зместам. Уступнае слова, змешчанае на першых слайдах, грунтоўна пераконвае чытача ў неабходнасці вывучэння неацэннага скарба – духоўнага багацця народа. Праца дапоўнена аўдыясуправаджэннем, утрымлівае разнастайныя анімацыйныя эфекты.

10. Электронная прэзентацыя «Сучаснікам – пра старадаўнія падзеі на беларускай зямлі» – калектыўная праца супрацоўнікаў аддзела метадычнай і аналітычнай работы ЦГБ імя В. Таўлая па кнізе Л. Рублеўскай «Авантуры Пранціша Вырвіча, шкаляра і шпега». Яна прэтэндуе на фармат рэкламнага роліка, накіраванага на прыцягненне ўвагі аматараў гістарычнага жанру да сапраўды цікавай кнігі.

11. Электронная прэзентацыя «Спеўная зямля Алеся Корнева» – праца загадчыка гарадской бібліятэкі-філіяла № 4 І. Я. Пабярэжнай, прысвечаная творчасці баранавіцкага паэта Алеся Корнева. Электронная прэзентацыя інфармуе аб творчых набытках паэта ў галіне паэзіі, дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва. Дапоўнена музычнымі творамі на словы А. Корнева.

Журы конкурсу разгледзела конкурсныя работы і вызначыла пераможцаў у наступных намінацыях:

- «*Рэклама адной кнігі*» – калектыў сектара абанемента ЦГБ імя В. Таўлая (заг. сектара Ж. С. Панамарова, бібліятэкар І кат. А. П. Сіўко, бібліятэкар А. У. Пасадская) – за працу «Прэзентацыя кнігі Віктара Праўдзіна "Нелюбімыя гінуць"»;
- «*Папулярызацыя творчасці пісьменніка*» – заг. аддзела абслугоўвання ГДБ А. П. Валюкевіч – за працу «Жгучее мужество слова» аб творчасці С. Алексіевіч;
- «*Беларускія творы – дзецям*» – калектыў гарадской бібліятэкі-філіяла № 1 (заг. бібліятэкі-філіяла № 1 А. А. Барзілава, бібліятэкар І кат. К. С. Ладуцька, бібліятэкар ІІ кат. Н. І. Садоўская) – за працу «Вясёлыя чытанкі "Прыгоды князя-карася" па кнізе П. Саковіча "Князь-карась"»;
- «*Аб творчасці пісьменніка – у сацыяльных сетках*» – калектыў чытальных залаў ЦГБ імя В. Таўлая (заг. аддзела Л. У. Кашыцкая, заг. аддзела Н. А. Станкевіч, гал. бібліятэкар І. П. Дрэкоўская, бібліятэкары ІІ кат. Н. М. Кіпель, А. С. Яцкевіч, бібліятэкар В. У. Якубовіч) – за працу «А вершы – гэта зоры, гэта вецер, імгненне, што застыла пад сцілом...» аб паэзіі Л. Рублеўскай;
- «*Падтрымка чытання ў Інтэрнэт*» – заг. аддзела інфармацыйна-бібліяграфічнай работы ЦГБ імя В. Таўлая Л. В. Шлык – за працу «Беларуская мастацкая літаратура ў прасторы Інтэрнэт».

Конкурсныя работы «Спеўная зямля Алеся Корнева» (гарадская бібліятэка-філіял № 4), буктрэйлер «Прыгоды мышкі Пік-Пік» і відэаролік «Сем цудаў Беларусі» (гарадская дзіцячая бібліятэка-філіял № 3), «Вобраз Бога ў паэзіі Рыгора Барадуліна» (ЦГДБ), «Георгій Васільевіч Марчук» (гарадская бібліятэка-філіял № 6), «Сучаснікам – пра старадаўнія падзеі на беларускай зямлі» (аддзел метадычнай і аналітычнай работы ЦГБ) – вылучаны на заахвочвальныя прэміі.

Характарызуючы конкурсныя працы, журы адзначыла наступныя моманты:

1) Першы вопыт звяртання да стварэння мультымедыйных выданняў стаў паспяховым;
2) Прадстаўленыя работы па змесце адпавядаюць мэтам і задачам конкурсу;
3) Самая папулярная праграма, якую выкарыстоўвалі пры падрыхтоўцы конкурсных прац – PowerPoint;
4) Матэрыялы конкурсу не даюць карыстальніку цалкам гатовую інфармацыю, а інтрыгуюць і заахвочваюць чалавека звяртацца да кнігі;
5) Усе работы былі створаны менавіта на конкурс, а не ўзяты з раней падрыхтаваных архіваў;
6) Выбіраючы найбольш цікавыя творы для папулярызацыі, бібліятэкары значна ўзбагацілі беларускі рэпертуар асабістага чытання.

Журы рэкамендавала размясціць конкурсныя працы на сайце цэнтралізаванай бібліятэчнай сістэмы г. Баранавічы (www.tavlay-library.by) і тым самым пашырыць аўдыторыю чытачоў беларускай кнігі. Такая задача пастаўлена на 2014 г. і ўжо пачала ажыццяўляцца.

Найважнейшым дасягненнем прафесійнага конкурсу стала тое, што на працягу 2013 г. папулярызацыя беларускай літаратуры і роднай мовы стала прыярытэтам у дзейнасці бібліятэк ЦБС. Конкурс садзейнічаў: павышэнню прафесійнага ўзроўню бібліятэчных спецыялістаў; развіццю іх ініцыятыўнай дзейнасці ў справе прапаганды кніжных багаццяў і традыцый, створаных нашымі сучаснікамі; папаўненню банка метадычных распрацовак па папулярызацыі беларускай кнігі і наогул творчасці беларускіх пісьменнікаў.

Выявілася, што сучасная беларуская літаратура на самой справе цікавая, разнапланаваная, шчодра таленавітая, знаходзіцца ў пастаянным пошуку, з новымі адкрыццямі і знаходкамі. Бібліятэчныя спецыялісты Баранавіцкай ГЦБС і надалей будуць працаваць над пашырэннем яе ролі ў грамадскім і культурным жыцці Беларусі.

P.S. Па выніках XXII Рэспубліканскага конкурсу «Бібліятэка – асяродак нацыянальнай культуры» лепшай сярод гарадскіх бібліятэк у намінацыі «За падтрымку і развіццё чытання» вызначана Баранавіцкая цэнтральная гарадская бібліятэка імя В. Таўлая – за матэрыялы конкурсу «Папулярызацыя беларускай кнігі і чытання сродкамі візуальнай культуры».

ПРЕЗЕНТАЦИЯ ВЫСТАВКИ В ТАМОЖНЕ

11–12 сентября 2014 г. в административном здании Брестской таможни состоялась презентация книжной выставки «Даверана краінай. Да 75-годдзя стварэння Брэсцкай мытні». На экспозиции, подготовленной работниками Брестской областной библиотеки им. М. Горького, было представлено порядка двухсот изданий по истории развития таможенной службы.

Открыл мероприятие начальник Брестской таможни В. Орловский. Он поблагодарил руководство и работников Брестской областной библиотеки за организацию уникальной выставки. Главный библиотекарь читального зала текущих периодических изданий Н. Войтюк подробно познакомила всех присутствующих с материалами экспозиции.

Выставка состояла из трёх разделов. Материалы, собранные в первом разделе «Гісторыя справы», отражали историю зарождения таможенного дела и развития его на территории Беларуси. Среди изданий этой части выставки: документы, показывающие изменения, происходившие в таможенном законодательстве на протяжении столетий; статьи из журналов, в которых рассказывается о том, когда появилось таможенное дело и какие этапы становления прошло на белорусских землях. Здесь же экспонировались наиболее полные издания по истории таможенной службы.

Во втором разделе «Брэсцкая мытня» были представлены материалы по истории Брестской таможни. Наибольший интерес у присутствующих вызвали редкие издания, хранящиеся в фондах Брестской областной библиотеки: это, во-первых, акты Брестского городского суда, Брестской, Кобринской и Каменецкой магдебургии за разные годы XVI – XVIII вв., изданные Виленской археографической комиссией в конце XIX – начале XX вв., (в них разбираются дела, касающиеся взимания таможенных пошлин в Бресте); и, во-вторых, это книги и материалы из периодических изданий о деятельности брестских таможенников.

Третий раздел «За дзяржаву не крыўдна!» был посвящён тому, как история таможенных органов отражена в литературных произведениях и воплощена в художественных образах. На выставке экспонировались художественные произведения русских, белорусских и зарубежных авторов, в которых в той или иной степени затрагивается работа на таможне. По окончании мероприятия все желающие смогли взять домой понравившиеся им книги.

Большая часть документов, представленных на выставке – из фондов Брестской областной библиотеки. Отдельные издания были предоставлены Национальной библиотекой Беларуси, Президентской библиотекой РБ, Витебской областной библиотекой им. В. И. Ленина.

Н. М. ВОЙТЮК,
гл. библиотекарь отдела периодических изданий
УК «Областная библиотека им. М. Горького», г. Брест

ОТРАЖЕНЬЕ ИСЧЕЗНУВШИХ ЛЕТ...
или Размышляя о фонде редкой книги Пинской центральной городской библиотеки

В. А. ШОЛОМИЦКАЯ,
зав. отделом библиотечного маркетинга Пинской ЦГБ

Гордостью любой библиотеки являются раритеты – редкие издания, которые составляют её золотой фонд. Имеются такие книги и в Пинской центральной городской библиотеке. Фонд редких книг библиотеки в настоящее время составляет 400 экз. Это, в основном, издания гуманитарного характера: энциклопедии, словари, исторические материалы, а также художественные издания классиков белорусской и зарубежной литературы. Широко представлена краеведческая литература. Эти книги привлекают внимание, удивляют своим оформлением и содержанием, к ним хочется прикоснуться, в них хочется вникнуть.

Работа над созданием фонда редких изданий ведётся уже третий год. Нужно отметить, что большая часть этих книг ранее была «распылена» по фондам отделов ЦГБ и библиотек-филиалов. В течение прошлого года наиболее ценные из них выделялись из общего массива и систематизировались. Сегодня, просматривая эти книги, мы можем увидеть на их титульных листах многочисленные (иногда до пяти штук) печати и штампы различной конфигурации и адресатов. По ним без труда можно проследить судьбу каждого издания.

Wiedza o Polsce. T. 3 : Geografja Polski / w opracowaniu T. i S. Radlinskich. Etnografia Polski / w opracowaniu Poniatowskiego S. [et al.]. – Warszawa : Wiedza o Polsce, [2011?]. – 446 с.

Одной из таких уникальных для нашего города книг является энциклопедия **«Wiedza o Polsce. T. 3 : Geografja Polski. Etnografja Polski» («Знания о Польше. Этнография Польши»).** Книга невероятным путём попала к нам в библиотеку из частной еврейской гимназии с преподаванием на польском языке, существующей в Пинске в начале 30-х гг. прошлого столетия. Свидетельством тому, что данная книга принадлежала гимназии, является

штамп на титульном листе. Гимназия для евреев мадам Чечик была в своё время хорошо известна не только в нашем городе, но и далеко за его пределами. Поэтому рассматриваемая книга представляет как историческую, так и краеведческую ценность для всех заинтересованных.

Следует отметить, что большую часть раритетного фонда ГЦБС составляют книги, изданные в конце XIX – начале XX вв. В их числе: **«Энциклопедический словарь» (1890–1907 гг**.) в 82-х основных томах и 4-х дополнительных полутомах, выпущенных акционерным издательским обществом Ф. А. Брокгауз – И. А. Ефрон Петербурге.

Энциклопедия содержит более 120 тыс. статей, большое количество иллюстраций и карт. Основное внимание в этом богатейшем информационном издании своего времени уделяется вопросам, относящимся к истории, культуре и географии России, куда входил в это время и Северо-Западный край. В 23-м томе содержатся сведения о городе Пинске и о людях, которые его населяли в это время. Авторы статьи отмечают, что пинчуки, обитая в труднодоступной местности, почти до самого последнего времени сохранили свой говор и свои этнографические особенности почти в первобытной чистоте, а Пинск – уездный город Минской губернии с хорошо развитой торговлей. 1/3 всех его окрестностей занимают леса, в которых несметное количество дичи: глухари, тетерева, рябчики. Реки и озёра богаты щуками, карасями, линями, попадается и осётр. Вот такой богатой была природа нашего края.

Малый энциклопедическій словарь : в 2 т. – С.-Петербургъ : Брокгаузъ – Ефронъ, 1907.

Примечательно, что, несмотря на длительный временной отрезок с момента издания энциклопедии и на то, что в своё время Пинская областная библиотека была преобразована в городскую, а затем неоднократно переезжала из одного здания в другое, сохранились практически все тома этого уникального издания (за исключением 37-го т.).

В коллекции редких изданий библиотеки имеется **«Малый энциклопедический словарь»,** который вышел в 2-х томах (4 выпуска) всё в том же издательстве «Брокгауз – Ефронъ» в 1907 г. в Санкт-Петербурге.

Малый энциклопедический словарь Брокгауза и Ефрона имел в своё время устойчивую репутацию одной из лучших в мире универсальных энциклопедий. Впервые он вышел в 1899–1902 гг. и был переиздан в 1907–1909 гг. в значительно дополненном виде. Биографии некоторых личностей, чьи жизнь и деятельность освещались на страницах словаря, после революции по идеологическим соображениям более не попадали в справочные издания. Книга иллюстрирована хромолитографиями, многими географическими картами и таблицами рисунков.

Поэзія флоры : цветочный календарь въ письмах съ изображеніем и описаніемъ цв[е]тов : для любителей природы. – Санкт-Петербург : Новый журнал иностранной литературы, 1899. – 212 с.

Наверное, благодаря тому, что среди библиотечных сотрудников всегда были любители красивых необычных растений, неожиданно сохранилось и такое издание как **«Поэзія флоры : цветочный календарь въ письмах съ изображеніем и описаніемъ цв[е]тов : для любителей**

Педагогическая энциклопедия : в 3 т. / под редакцией А. Г. Калашникова ; при участии М. С. Эпштейна. – Москва : Работник просвещения, 1928.

природы» А. С. Сувориной, выпущенное издательством редакции «Нового журнала иностранной литературы» в Санкт-Петербурге в 1899 г.

Книга представляет собой цветочный календарь в форме писем автора к дочери, проникнутых горячей любовью к природе и благоговением перед цветами. Календарь богат изображениями и описаниями цветов, расположенных в последовательности их появления весной. И пусть книга не несёт особой информационной нагрузки, но она интересна тем, что прекрасно передаёт всем нам настроение того далёкого времени.

Среди довоенных книг выделяется и **«Педагогическая энциклопедия» (1928)** в 2-х томах под редакцией А. Г. Калашникова. Это издание поступило после войны в Пинскую областную библиотеку из Ленинградского политико-просветительского института им. Н. К. Крупской, о чём свидетельствует штамп на его лицевой стороне. Ценность энциклопедии заключается в большом количестве фотографий, которые дают представление о том, как жили и воспитывались дети в стране Советов после октябрьской революции 1917 г. Достаточно красноречивы такие подписи под фотографиями как «Праздник смычки городских детей и деревенских», «Пионеры ликвидируют неграмотность» и др.

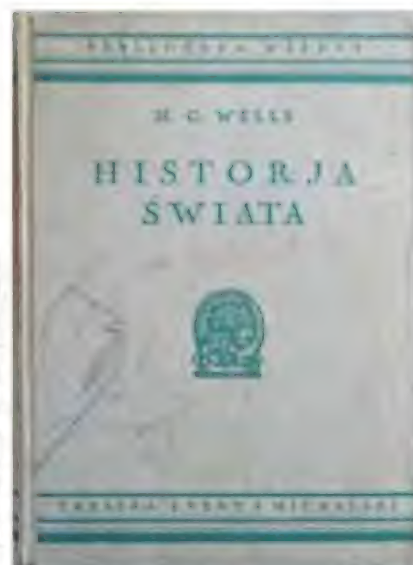
В фонде редких книг существует ряд изданий на польском языке. Многие из них были переданы центральной библиотеке Пинским костёлом Успения Пресвятой Девы Марии при организации сектора польской литературы. Для читателей, владеющих польским языком и изучающим историю страны, будут интересны такие раритеты, как:

- **Kraszewski, J. I. Kraków za Łoktka. Część I. – Warszawa : Wydawnictwo M. Arcta, 1929. – 135, [1] s.;**
- **Wells, H. G. Historia świata / Przełożył J. Parandowski. – Warszawa : Traska, Evert i Michalski, 1934. – 346 s. – (Biblioteka Wiedzy ; t. 14).**

Kraszewski, J. I. Kraków za Łoktka : część I / J. I. Kraszewski. – Warszawa : Wydawnictwo M. Arcta, 1929. – 135, [1] с. – (Powieści historyczne).

Wells, H. G. Historia świata : z 40 ilustracjami i 10 mapami / H. G. Wells ; pszekl. Parandowski. – Warszawa :Trzaska, Evert i Michalski S. A., [1934]. – 346, [28] л. ил. : фотогр.,портр., карты. – (Biblioteka Wiedzy ; t. 14). – Bibliogr.: с. 335-343.

История Пинской епархии : курсовое сочинение студента IV курса диакона Павла Раины. – Ленинград : Ленинградская православная духовная академия, 1956. – 387 с.

Русско-немецкий словарь : около 80 000 слов и выражений / под редакцией А. Б. Лоховиц ; гл. ред. В. В. Рудаш. – Москва : Гос. изд-во иностранных и национальных словарей, 1943. – 763 с.

Интересна коллекция литературы духовного содержания. Здесь особую ценность представляет работа диакона **Павла Раина «История Пинской епархии»**. Книга издана в 1956 г. Ленинградской Православной Духовной Академией. Это своего рода исследовательский труд, который ставит своей целью изучение исторической судьбы древней Пинско-Туровской епархии. Материал подаётся в контексте общего развития региона и адресован всем, кто интересуется историей Пинска и его окрестностей. Книга, переданная в дар центральной библиотеке от Пинского епархиального управления и лично от епископа Пинского и Лунинецкого Стефана, заняла достойное место в недавно созданном духовно-просветительском центре «Истоки».

В собрании редких книг библиотеки содержатся и другие интересные находки. С особыми чувствами мы берём в руки первый большой советский **«Русско-немецкий словарь»**, вышедший в 1943 г. под редакцией А. Б. Лоховиц. Пожалуй, это единственное издание военного времени, имеющееся в фонде библиотеки, – и отношение к нему особое. Ведь книги, изданные во время Великой Отечественной войны, по праву могут быть отнесены сейчас к памятникам книжной культуры. По таким образцам мы можем судить, каким было в военное время полиграфическое оформление изданий, их формат, качество бумаги. Подобные издания действительно являются отражением своего времени.

И если книги являются своего рода свидетелями эпохи, то автографы и дарственные надписи на них – это микрописьма, обращённые к читателям. Автограф на книге отражает отношение автора к библиотеке, к людям и событиям. Центральная городская библиотека может гордиться тем, что в её фонде насчитывается более 300 книг с автографами. Среди них издания, подаренные в своё время В. Быковым, Р. Бородулиным, А. Вертинским, О. Ипатовой и другими белорусскими писателями и поэтами. Особую ценность для нас приобретают книги наших местных авторов, уже ушедших из жизни. С волнением и благодарностью за сотрудничество мы открываем книги с дарственными надписями наших писателей-земляков: З. Вагера, Н. Еленевского, В. Цмыга, Н. Приступы. В них не только память об этих уникальных для нашего города людях, но и страницы истории библиотеки.

Фонд редких изданий библиотеки постепенно увеличивается, в основном, за счёт даров читателей, организаций и учреждений города. В частности, совсем недавно коллекция редких и ценных книг пополнилась **томиком**

Szekspir, Wiliam. Dziela Wiliama Szekspira. T. 2 : Koryolan – Juliusz Cezar – Antoniusz i Kleopatra – Objasnienia / w przekladach J. Korzeniowskiego [et al.] ; red. H. Biegeleisen. – Wydanie 2. – Lwów : Pilleri Spolka, 1895. – 555, [1] с.

стихов В. Шекспира на польском языке, 1895 г. издания. Книга была подарена сектору литературы на иностранных языках одним из пользователей.

Хорошим подарком для центральной библиотеки стала коллекция эксклюзивных изданий о городах-побратимах Пинска, переданная в дар городским исполнительным комитетом. Среди наиболее уникальных изданий этого собрания – альбом **«Таганрогский художественный музей. Живопись – графика XVIII – XX веков»**. Его выпуск был приурочен к 150-летию Антона Павловича Чехова, который стоял у истоков создания музея. Своим личным участием он заложил основы формирования данной музейной коллекции. Альбом, изданный тиражом всего 500 экз., имеет прекрасное полиграфическое исполнение. Безусловно, книга займёт достойное место в фонде редких изданий.

В коллекции редких книг находят отражение прижизненные издания классиков белорусской литературы. В этом плане интересной оказалась **подборка прижизненных книг Якуба Коласа**, собранная городской детской библиотекой им. Я. Коласа для обновлённого уголка классика. Сюда вошли такие издания как: **«Збор твораў»** (1952) в 7-ми томах, **«Вершы і паэмы»** (1948), **«Дрыгва»** (1950), **«Новая зямля. Сымон-музыка»** (1953) и др. Эти произведения интересны нам тем, что именно их видел сам автор, именно эти издания читали его современники.

Рассматривая старые издания, понимаешь, что о книгах, проживших большую жизнь, очень сложно рассказать. Их надо видеть, держать в руках, перелистывать страницы, ощущая тонкий запах пыли и истории... Эти книги надо читать, задумываться над ними и переосмысливать – и тогда они войдут в нашу жизнь, делая её светлее и радостнее.

Таганрогский художественный музей : живопись, графика XVIII–XX вв. / Министерство культуры Ростовской области, Администрация города Таганрога, Государственное областное учреждение культуры «Таганрогский художественный музей». – Таганрог : Омега-Принт, 2009. – 335 с.

ЛИТЕРАТУРА

1. Wiedza o Polsce. T. 3 : Geografia Polski / w opracowaniu T. i S. Radlinskich. Etnografia Polski / w opracowaniu Poniatowskiego S. [et al.]. – Warszawa : Wiedza o Polsce, [2011?]. – 446 c.
2. Энциклопедический словарь : в 82 т. / издатели Ф. А. Брокгаузъ, И. А. Ефронъ. – С.-Петербургъ : И. А. Ефрон, 1890.
3. Малый энциклопедическiй словарь : в 2 т. – С.-Петербургъ : Брокгаузъ – Ефронъ, 1907.
4. Поэзiя флоры : цветочный календарь въ письмах съ изображенiем и описанiемъ цв[е]тов : для любителей природы. – Санкт-Петербург : Новый журнал иностранной литературы, 1899. – 212 с.
5. Педагогическая энциклопедия : в 3 т. / под редакцией А. Г. Калашникова ; при участии М. С. Эпштейна. – Москва : Работник просвещения, 1928.
6. Kraszewski, J. I. Kraków za Łoktka : część I / J. I. Kraszewski. – Warszawa : Wydawnictwo M. Arcta, 1929. – 135, [1] c. – (Powiescihistoryczne).
7. Wells, H. G. Historiaświata : z 40 ilustracjami i 10 mapami / H. G. Wells ; pszekl. Parandowski. – Warszawa : Trzaska, Evert i Michalski S. A., [1934]. – 346, [28] л. ил. : фотогр., портр., карты. – (Biblioteka Wiedzy ; t. 14). – Bibliogr.: c. 335–343.
8. История Пинской епархии : курсовое сочинение студента IV курса диакона Павла Раины. – Ленинград : Ленинградская православная духовная академия, 1956. – 387 с.
9. Русско-немецкий словарь : около 80 000 слов и выражений / под редакцией А. Б. Лоховиц ; гл. ред. В. В. Рудаш. – Москва : Гос. изд-во иностранных и национальных словарей, 1943. – 763 с.
10. Szekspir, Wiliam. Dziela Wiliama Szekspira. T. 2 : Koryolan – Juluisz Cezar – Antoniusz i Kleopatra – Objasnienia / w przekladach J. Korzeniowskiego [et al.] ; red. H. Biegeleisen. – Wydanie 2. – Lwów : Piller i Spolka, 1895. – 555, [1] c.
11. Таганрогский художественный музей : живопись, графика XVIII–XX вв. / Министерство культуры Ростовской области, Администрация города Таганрога, Государственное областное учреждение культуры «Таганрогский художественный музей». – Таганрог : Омега-Принт, 2009. – 335 с.

ШЁЛ МОЙ КРАЙ ДОРОГАМИ ВОЙНЫ...

(Из опыта работы библиотек Ивановской РЦБС по патриотическому воспитанию)

Л. С. КУНАХОВЕЦ,
библиотекарь отдела библиотечного маркетинга Ивановской ЦРБ им. Ф. Панфёрова

Память о прошлом – это не просто свойство человеческого сознания, его способность сохранять следы минувшего. Память – это связующее звено между прошлым и будущим. Она призывает, убеждает и предостерегает, даёт силы и внушает веру. Из неё мы черпаем силы для новых свершений. Вот почему наш народ так чтит память о подвигах тех, кто не жалел ни сил, ни самой жизни в битвах с врагом.

Стремителен бег времени, уходят в прошлое годы и десятилетия. Но в памяти людей навсегда останется подвиг нашего героического народа, одержавшего Победу в 1941–1945 гг. в смертельной схватке с гитлеровским фашизмом. Наша задача – сберечь память о подвигах героев и передать это следующим поколениям.

Библиотеки Ивановской РЦБС отмечают важность патриотического воспитания и проводят масштабную работу в данном направлении, используя весь арсенал форм и методов библиотечной деятельности. Это: фотовыставки и хронико-документальные экспозиции, беседы, уроки мужества, уроки памяти, вечера воспоминаний, встречи поколений, литературно-музыкальные композиции, тематические программы. Традиционным стало и проведение смотров-конкурсов патриотической направленности в библиотеках системы. Патриотическая тема рассматривалась на заседаниях клуба молодого библиотекаря «Импульс», районных семинарах, круглых столах; она учитывалась при разработке методических рекомендаций и консультаций для библиотекарей системы. Военной тематике посвящался сборник сценарных и методических материалов «Перед памятью павших склоняем знамёна».

2014 г. – год 70-летия освобождения Республики Беларусь от немецко-фашистских захватчиков, поэтому тема Великой Отечественной войны стала лейтмотивом всей работы в текущем году. Для организации планомерной и системной работы по вопросам патриотического воспитания молодёжи отделом библиотечного маркетинга разработан **творческий проект «Нам та весна Победу принесла» на 2014–2015 гг.**

Проект включает в себя **комплекс наиболее значимых мероприятий под девизом «Славим великий подвиг»**, изучение читательского спроса на литературу военной тематики среди детей и подростков (через анкетирование), проведение районных семинаров, смотров-конкурсов, Дней открытых дверей, издание тематических листовок, информационно-краеведческих буклетов и сборников.

В рамках данного проекта и республиканской акции «Дорогами освободителей» библиотеками района проведён цикл мероприятий «Доблесть, мужество, слава», посвящённый 25-летию

со дня вывода советских войск из Афганистана и Дню защитников Отечества. Так, центральная районная библиотека посвятила этой дате вечер встречи «Время выбрало нас», программа которого включала: хронико-документальную экспозицию «Афган – наша память и боль», литературно-музыкальную композицию и видеофильм «Афганистан: спрятанная война».

Ячковичская СБ предложила посетителям тематическую программу «Солдат войны не выбирает», в Мохровской СБ прошёл вечер одной книги «На линии огня», в Тышковичской – урок истории «Их всех афганцами зовут». В ряде библиотек района были оформлены книжные выставки «Афганистан – наша память и боль».

Ко Дню защитников Отечества были приурочены тематические программы «Защитникам Отечества посвящается» и «В честь защитника Отечества»; развлекательно-игровые программы «Аты-баты – вот такие мы солдаты!», «О подвигах, о доблести, о славе»; конкурсы «Каждый парень – воин бравый» и т. д.

В дни празднования Победы в Великой Отечественной войне библиотеки Ивановской РЦБС активно включились в проведение митингов, шествий, тематических праздничных программ, которые организовывались совместно с сельскими Советами, клубными учреждениями и школами.

В ходе праздничного гулянья 9 мая в городском парке работники библиотек воспроизвели хронику событий партизанской жизни. Многим присутствующим, как молодым, так и людям среднего возраста, понравились наглядно представленные штаб, привал, семейный лагерь, лесная школа, медсанчасть.

Неподдельный интерес у многих присутствующих на празднике вызвала хроникально-документальная экспозиция «Память, обожжённая войной», где были представлены архивные материалы, фото погибших воинов-земляков, сражавшихся за наш край, их письма-треугольники, научно-исследовательские работы школьников, фото и биографии ныне живущих ветеранов, выставка плакатов учащихся Ивановской детской школы искусств им. Н. Орды «Война глазами детей», а также книги военной тематики. Популярностью пользовались краеведческие материалы, архивные документы и фотографии военного времени из семейных альбомов жителей г. Иваново. Рядом с экспозицией разместилась выставка военных шапок.

Надо отметить, что традиционно во время юбилейных празднований Победы торжественность мероприятиям придавали колонны машин, оформленные работниками ЦРБ и предприятиями города с учётом основных периодов войны.

Однако работа во время подготовки и празднования Дня Победы – это не только культурно-массовые мероприятия. Не менее, а может быть и более важным было дойти до каждого ветерана, никого не оставить без внимания. Как правило, библиотекари навещают ветеранов постоянно: обменивают литературу, знакомят с новинками периодических изданий, их просьбы и пожелания доводят до сведения руководителей соответствующих органов. А кроме этого, накануне Дня Победы почти в каждой деревне прошли традиционные чествования ветеранов на дому.

В районе проживают 11 420 человек, относящихся к категории пожилых людей, ветеранов и лиц, пострадавших от последствий войн, в т. ч. 46 инвалидов Великой Отечественной войны. Число читателей этой категории составляет 2 240 человек, из них свыше 800 обслуживаются на дому.

С 2014 г. в библиотеках района стартует акция «Прочти книгу о войне», основная цель которой – привлечение внимания жителей Ивановского района к истории Беларуси и литературе, посвящённой событиям ВОВ. В ходе акции во всех библиотеках оформляются выставки и экспозиции, раскрывающие документный фонд военно-патриотической тематики, проводятся сопутствующие мероприятия: беседы, обзоры, презентации и пр. В конце года в каждой библи-

отеке определится самая читаемая книга и самый активный читатель, а также общее число читателей, интересующихся военно-исторической литературой.

Героико-патриотическое воспитание молодого поколения осуществляется в тесной взаимосвязи с краеведческой деятельностью, которая способствует приобщению молодёжи к истокам культуры, искусства, народного быта. Изучая родной край, его прошлое и настоящее, сельские библиотеки занимаются сбором краеведческих материалов и обеспечением их сохранности. Кроме этого, они заинтересованы в доведении накопленной информации до широкого круга пользователей.

Во всех библиотеках собираются и хранятся архивные материалы и фотографии участников Великой Отечественной войны. Созданы уголки воинской славы, ведутся и по мере накопления материала пополняются тематические папки. Ведь в некоторых деревнях уже нет ни одного участника войны, но остаются труженики тыла, дети войны, которые могут донести до молодого поколения правду о тех событиях, очевидцами которых им пришлось стать.

Особое место в данном направлении работы занимает поисково-исследовательская деятельность периода Великой Отечественной нашего региона. Только на территории Ивановского района действовали две партизанские бригады и несколько отдельных отрядов. В их рядах насчитывались тысячи бойцов. На боевом счету партизан ряд дерзких операций. Пока живы свидетели тех далёких событий, мы стремимся записать как можно больше воспоминаний ветеранов, участников той страшной войны. Именно для того, чтобы не повторилось время военного лихолетья, мы и хотим знать настоящую историю своего народа, своего края. Заслуживает внимания материал «Доблесць продкаў – нам у спадчыну» читателя библиотеки, учащегося средней школы № 3 г. Иваново С. Сиверинова, в котором на примере семьи Петра и Михаила Хмелевских показана жизнь и деятельность наших земляков в годы Великой Отечественной. Данный материал издан отделом библиотечного маркетинга Ивановской РЦБС.

Для усиления роли библиотек в воспитании у молодёжи любви к своей Родине и активизации чтения литературы военно-исторической тематики с марта по июль 2014 г. в Ивановской РЦБС проходил смотр-конкурс «Подвиг великий и вечный» – на лучшую постановку работы по патриотическому воспитанию. Объявленный смотр-конкурс способствовал развитию творчества и инициативы библиотечных работников района, повышению их профессионального уровня, а также организации планомерной системной работы по вопросам военно-патриотического воспитания подрастающего поколения. Участвуя в конкурсе, библиотекари района проявляют настоящий профессионализм, творчество и максимум смекалки, используют нетрадиционные формы подачи материалов.

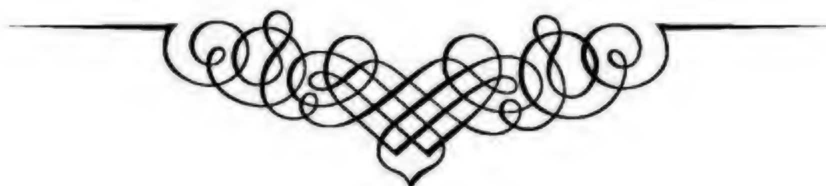
Позитивные отклики у жителей деревни Тышковичи вызвал тематический вечер «Шёл мой край дорогами войны», организованный Тышковичской СБ и приуроченный к 70-летию освобождения Беларуси и Ивановского района от немецко-фашистских захватчиков. Демонстрация отрывков документального фильма «Начало Великой Отечественной войны», видеоролика «Война в фотографиях», хронико-документальная выставка-экспозиция, подготовленные библиотекарями И. Данилевич и Т. Михович, а также воспоминания жителей деревни Е. С. Бартоша и М. К. Онисковец, произвели на зрителей неизгладимое впечатление. Кроме документальной и художественной литературы, представленной на выставке, присутствующие имели возможность познакомиться с научными работами: «Война в нашей жизни» и «Унесённые временем», разработанными учащимися местной школы.

За годы войны в деревне расстреляны 40 мирных жителей, 54 человека не вернулись с фронта, 70 мужчин и женщин вывезены в Германию на принудительные работы. Память о событиях военных лет продолжает жить. А подобного рода мероприятия воспитывают у молодого поколения патриотизм и любовь к родному краю.

Не менее интересно была подготовлена литературно-музыкальная композиция «Война забвения не знает» в Псыщевской СБ. В ходе мероприятия его участники совершили виртуальное путешествие в огненные сороковые, узнали о страшных последствиях войны для жителей Опольского сельсовета, познакомились с литературно-иллюстративной выставкой «Написано войной – увековечено литературой», включились в акцию «Прочти книгу о войне».

Большая и плодотворная работа по популяризации историко-патриотического наследия края дала возможность для развития издательской деятельности в этом направлении. Отделом библиотечного маркетинга ЦРБ им. Ф. Панфёрова разработан и издан ряд рекламных листовок: «Выдатныя людзі горада», «Героі Савецкага Саюза – нашы землякі», «Пішуць дзеці пра вайну». В практике издательской деятельности – информационно-краеведческие сборники «Иваново: это наша с тобою земля, это наша с тобой биография», «Іх імёнамі названы...», «Іванава: час і падзеі»; информационно-познавательный справочник «Іванаўскі раён: крокі гісторыі». Подготовлен к изданию буклет «Памятники славы... Памятники бессмертия...».

Таким образом, тема Великой Отечественной войны остаётся ведущей в работе библиотек Ивановской РЦБС. Собранные богатые архивные материалы, фонды книжных и периодических изданий дают возможность поведать молодёжи о наших корнях, о нашем прошлом, о нашем долге и памяти. Военные события глубоко западают в их хрупкие нежные души. Хочется верить, что наши дети будут верны чести, доблести и славе своих предков.

СЛУХАЙЦЕ ЎСЕ – У ЭФІРЫ БІБЛІЯТЭКА!

Т. У. МАЛЯЎКА,
заг. аддзела бібліятэчнага маркетынгу
Ганцавіцкай ЦРБ імя В. Праскурава

Рэклама – неад'емная з'ява сучаснасці. Яе можна характарызаваць як стымулятар не толькі матэрыяльных, але і духоўных каштоўнасцей грамадства. Таму ў бібліятэчнай дзейнасці рэклама пачынае адыгрываць усё больш значную ролю. Пагадзіцеся, што імідж бібліятэкі напрамую звязаны з яе рэкламай. Імідж – гэта рэпутацыя, уяўленне пра бібліятэку, якое залежыць ад штодзённай яе работы і фарміруецца на працягу доўгіх гадоў. Таму работа над стварэннем станоўчага іміджу – гэта першая і найбольш важная задача для далейшых поспехаў бібліятэк Ганцавіцкай сістэмы.

На інфармацыйны кантакт з карыстальнікамі і спрыяльны імідж, які павышае аўтарытэт бібліятэкі, працуюць розныя рэкламныя мерапрымствы. Сярод іх: выдавецкая дзейнасць і распаўсюджванне друкаванай прадукцыі, публікацыі артыкулаў у «ЛІМе», «Краязнаўчай газеце», «Царкоўным слове», мясцовай газеце «Савецкае Палессе», прафесійным часопісе «Бібліятэчны свет», выступленні на радыё, масавыя бібліятэчныя мерапрыемствы.

Ствараючы ў 2010 г. праспект-праграму выступленняў на раённым радыё «Слухайце ўсе – у эфіры бібліятэка!», работнікі аддзела бібліятэчнага маркетынгу добра разумелі, што для таго, каб стаць папулярным, трэба быць публічна актыўным. Каб прэзентаваць сябе, мы павінны адкрыта гаварыць пра сваю дзейнасць. Радыёрэклама, па дадзеных сацыёлагаў, па запамінальнасці не на шмат адстае ад тэлевізійнай. Радыё ахоплівае такія катэгорыі людзей, да якіх не даходзяць тэлебачанне і прэса. Сучаснае радыё адрасуецца слухачам, якія ў асноўным заняты іншымі відамі дзейнасці. Яно прэтэндуе на астатак увагі актыўнага чалавека. Можна назваць наступныя перавагі радыёрэкламы: усюдыіснасць, аператыўнасць, камернасць, г. зн., магчымасць звяртацца да адрасата ў хатняй абстаноўцы і тым самым ствараць атмасферу даверу.

Працэс напісання і трансляцыі рэкламнага матэрыялу, безумоўна, творчы. Але творчасць у гэтым выпадку не павінна быць самамэтай. Асноўная задача – стварыць эфектыўнае рэкламнае паведамленне, якое павялічыць попыт на паслугі, прапанаваныя бібліятэкай, альбо дапаможа заваяваць неабходны імідж у грамадстве. Пры складанні выступленняў на радыё заўсёды прытрымваемся выказвання: «Менш слоў – болей сэнсу». Выступленні займаюць не болей, чым 7 хвілін, і за гэты, як здаецца, кароткі прамежак часу, патрэбна раскрыць і падаць слухачу прапанаваную тэму ў цікавай форме. Тэмы, якія вось ужо на працягу пяці гадоў бібліятэка асвятляе для слухачоў Ганцаўшчыны, даволі разнастайныя.

Штогод у красавіку, працуючы ў рамках месячніка «Бібліятэка аграгарадка – пошук уласнага аблічча», бібліятэкары гэтых устаноў выходзяць у эфір з рэкламнымі выступленнямі, у якіх расказваюць пра сваю дзейнасць, перамены ў сувязі з атрыманнем статуса «Бібліятэка аграгарадка». Так, слухачоў зацікавілі наступныя тэмы выступленняў: «Бібліятэка аграгарадка Хатынічы: жыццё і праца ў новым статусе» (Хатыніцкая СБ), «Бібліятэка аграгарадка: новыя задачы і магчымасці» (Кукаўская СБ), «Сучасная бібліятэка аграгарадка – якая яна?» (Раздзялавіцкая СБ), «Бібліятэка аграгарадка: як жывём, над чым працуем» (Люсінская СБ).

У верасні, пры правядзенні Тыдня рэкламы бібліятэк, абавязкова інфармуем слухачоў пра сучасныя тэхналогіі, інфармацыйныя рэсурсы, якімі валодаюць нашы ўстановы. У прыватнасці, ЦРБ імя В. Праскурава і РДБ прапанавалі ў эфіры тэмы: «Бібліятэка і чытач: заўсёды разам», «Бібліятэчная прастора: аб праектах, ідэях і іх увасабленні» і інш.

З рэкламай ПЦПІ рэгулярна выступае на раённым радыё бібліёграф ЦРБ імя В. Праскурава А. Кулан. Вопытны спецыяліст паведамляе пра сучасныя магчымасці ПЦПІ. Для слухачоў прагучала інфармацыя па тэмах: «Право знать свои права», «Публічны цэнтр прававой інфармацыі – арыенцір прававых ведаў», «Все вправе знать о праве». Рэклама прававога цэнтра садзейнічае прыцягненню новых карыстальнікаў ПЦПІ, якіх штогод налічваецца ў сярэднім каля ста чалавек. Бібліёграф знаёміць слухачоў і з навінкамі літаратуры, напрыклад: «Некалькі навінак на кніжнай паліцы», «Знаёмцеся з навінкай: Алесь Каско "Нічога больш"», «Год кнігі: навінкі літаратуры» і г. д. Пасля эфіру некаторыя чытачы заходзяць у бібліятэку, каб пачытаць «што-небудзь новенькае», пра што пачулі па радыё.

Папулярызацыя творчасці літаратараў-землякоў – прыярытэтны накірунак у працы бібліятэчных устаноў. Аддзелам бібліятэчнага маркетынгу былі выдадзены аўтабіяграфічныя зборнікі і буклеты. Да юбілейных дат літаратараў Ганцаўшчыны заўсёды арганізуюцца літаратурныя вечарыны. Таксама і на раённым радыё гучаць выступленні, якія апавядаюць пра жыццё і творчасць землякоў: «Іван Кірэйчык – слова пра паэта, празаіка, журналіста», «Віктар Гардзей: пра зямное і вечнае», «Жыве між нас праскураўскае слова» (да юбілею В. Праскурава), «Недапетая песня палескага жаўрука» (да 60-годдзя У. Марука), «Сабраць і захаваць для нашчадкаў» (да 150-годдзя А. Сержпутоўскага). Многія слухачы радыё, якія не наведваюць бібліятэку і мала цікавяцца культурным жыццём раёна, для сябе ўпершыню адкрываюць прозвішчы знакамітых землякоў, каб затым пазнаёміцца з іх творчасцю. Для бібліятэкі такія выступленні – цудоўная магчымасць у чарговы раз прарэкламаваць сваё роднае беларускае слова і людзей, якія праслаўлялі і праслаўляюць яго.

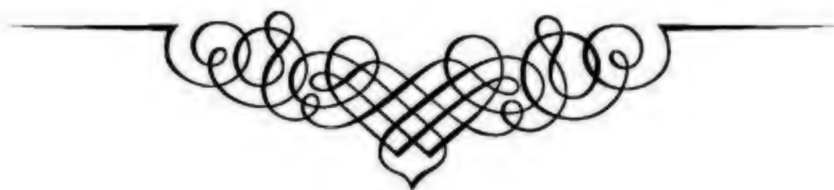
Рэкламе нацыянальнай літаратуры прысвечаны шэраг выступленняў на радыё, прымеркаваных да розных літаратурных падзей. Так, у лістападзе штогод выходзім у эфір, расказваючы пра месячнік па папулярызацыі нацыянальнай мастацкай літаратуры: «Маіх радкоў няма без Беларусі», «Vivat, беларуская кніга», «Некалькі радкоў пра бібліятэчны месячнік», «Беларуская кніга: ад класікі да сучаснасці» і г. д. Асвятляюцца юбілейныя даты беларускіх пісьменнікаў: «Якуб Колас і Янка Купала – зоркі адной велічыні» (да 130-годдзя песняроў), «Максім Танк: жыццё ў паэзіі» (да 100-годдзя паэта), «Я – з акіяну жытняга калосся» (да 100-годдзя А. Куляшова) і многія іншыя.

У чэрвені бягучага года супрацоўнікі ЦРБ выступілі на радыё з тэмай, якая была прысвечана не толькі 70-годдзю вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў, але і юбілею вядомага беларускага пісьменніка Васіля Быкава – пад назвай «Вайна і творчасць Васіля Быкава». Напрыканцы выступлення далі рэкламу будучай літаратурнай вечарыны «Я беларус – мая мова родная, беларуская», якая рыхтавалася ЦРБ імя В. Праскурава і павінна была адбыцца на сцэне раённага Дома культуры. Пазней, падчас правядзення мерапрыемства, у зале не было свабодных месцаў, прысутнічалі людзі розных узростаў, і гэта нягледзячы на тое, што праводзілася яно на платнай аснове. Сапраўды, рэклама – вялікая сіла!

Таксама мы прапаноўваем сваім слухачам тэмы па здаровым ладзе жыцця «Здароўе чалавека – багацце грамадства», па папулярызацыі сямейнага чытання «Чытанне – справа сямейная», краязнаўчай дзейнасці «Шануючы памяць краю свайго...», духоўным выхаванні «На шляху да духоўнасці» і многія іншыя. Адным словам рэкламуем бібліятэчную работу, штодзённую і не зусім прыкметную для пастаронняга чалавека, але такую патрэбную нашаму грамадству.

Магчыма, прафесія бібліятэкара ў наш час не вельмі прэстыжная і запатрабаваная. і прычын тут можна назваць некалькі: гэта і невялікая заработная плата, і наступства камп'ютарных тэхналогій. Таму з мэтай прафесійнай арыентацыі і падняцця прэстыжу прафесіі бібліятэкара, у маі – чэрвені на радыё неаднаразова прагучалі выступленні: «Заву ў сваю прафесію», «Пра бібліятэку, чытача і кнігу», «Лучшая из профессий – библиотекарь детский».

Зыходзячы з вышэйсказанага, спадзяемся, што ў будучым трывалыя кантакты бібліятэк Ганцаўшчыны з мясцовым каналам радыёвяшчання дазволяць нам скарэкціраваць і дапоўніць бібліятэчную праграму «Слухайце ўсе – у эфіры бібліятэка!». У ёй будуць прадстаўлены новыя тэмы ці рубрыкі, напрыклад: рэпартаж з чытальнай залы, інтэрв'ю з яго супрацоўнікамі і наведвальнікамі, кансультацыі бібліёграфа па даведніках і базах даных, інфармацыя пра магчымасці і платныя паслугі бібліятэкі. Сёння мы мяркуем пра тое, як зрабіць адзначаную праграму больш патрэбнай і прывабнай для слухача, а значыць – і для патэнцыяльнага чытача бібліятэкі.

ДРУГОЙ ГОГОЛЬ

30 января 2014 г. в кинотеатре «Беларусь» г. Бреста состоялся показ новой версии кинофильма «Вий», снятого по одноименной повести Н. В. Гоголя режиссёром О. Степченко. К этому событию сотрудниками отдела абонемента областной библиотеки им. М. Горького была подготовлена книжная выставка «Другой Гоголь». Выставка рассказала о жизни и творчестве писателя, познакомила с материалами о старой экранизации повести, снятой в 1967 г. в СССР. С детских лет источником сильных впечатлений будущего писателя служили исторические предания и библейские сюжеты. По выражению исследователя К. В. Мачульского, он постоянно жил «под террором загробного воздаяния». В таком ключе написаны его мистические повести, в частности повесть «Вий», впервые опубликованная в сборнике «Миргород» в 1935 г. Название повести – это имя славянского демонического существа, с которым связан сюжет. Фильм «Вий» стал одним из лидеров советского кинопроката 1968 г. и упоминается как первый и последний фильм ужасов, снятый в СССР.

Книжная выставка «Другой Гоголь» была представлена двумя разделами: «Жизнь» и «Творчество».

Первый раздел – «Жизнь» – предлагал читателям познакомиться с материалами о жизни, литературной и творческой деятельности Н. В. Гоголя. Среди многочисленных изданий особое место занимали такие книги как: «Н. В. Гоголь» С. Меркулова (1988 г.), «Знаменитые писатели. Судьба и творчество» Ю. С. Меженко (2007 г.), «Русские писатели» А. Б. Галкиной (2005 г.). На экспозиции были представлены как новые, так и старые издания из фондов нашей библиотеки. В частности, самым старым изданием является книга Н. В. Гоголя «Вечера на хуторе близ Диканьки» (Санкт-Петербург, 1911 г.), которая находится в фонде редких изданий нашей библиотеки.

Второй раздел – «Творчество» – представлен собраниями сочинений писателя, избранными произведениями, отдельными работами автора. Интересным для читателей будет издание «Иллюстрации Марка Шагала к поэме Н. В. Гоголя "Мёртвые души"» (2009 г.). О разносторонних связях писателя с Белоруссией можно узнать из книги С. Букчина «Народ, издревле нам родной: русские писатели и Белоруссия» (Минск, «Народная асвета», 1984 г.). Самой новой на выставке стала книга И. Н. Сухих «Русская литература для всех (от Гоголя до Чехова)» (Санкт-Петербург, «Лениздат», 2013 г.).

На премьерном показе в малом зале кинотеатра «Беларусь» присутствовали студенты брестских вузов, старшеклассники школ г. Бреста, любители кино. Перед просмотром фильма автор выставки, ведущий библиотекарь отдела абонемента, Е. Н. Краснощёк рассказала зрителям о книгах, представленных на выставке, пригласила слушателей посетить областную библиотеку. Многие книги с выставки зрители смогли взять домой.

Л. С. ПАШКЕВИЧ,
зав. отделом абонемента и МБА
УК «Областная библиотека им. М. Горького», г. Брест

БИБЛИОТЕКАРЬ В РАКУРСЕ ТВОРЧЕСКИХ ИДЕЙ

(из опыта работы Пружанской РЦБС)

О. А. МАКАРЧУК,
зав. отделом библиотечного маркетинга
Пружанской ЦРБ им. М. Засима

«Есть свои радости в каждом виде творчества: всё дело в том, чтобы уметь брать своё добро там, где его находишь»

Бальзак, О. О творчестве / О. Бальзак // Витражи мудрости: афоризмы, крылатые слова, изречения / сост. М. В. Король. – Минск : Полымя, 1987. – С. 242.

Если всё время смотреть в окно – может показаться, что изменение видимой картинки происходит медленно, что наша жизнь течёт, в общем-то, тихо, размеренно, по вечному кругу: зима, весна, лето, осень. Всё привычно и обычно. И только где-то далеко бурлит активная жизнь другого, настоящего мира. Так и библиотечная сфера со стороны многим видится неперспективной и архаичной, где рутина-паутина затянула все углы. Вместе с тем, сложившееся у обывателей представление о работе библиотек является неверным. Для опровержения данного стереотипа можно вспомнить о конкретных мероприятиях, осуществляемых на государственном уровне по поддержке и дальнейшему развитию библиотечных технологий и в Беларуси, и в отдельных её регионах. В числе наиболее действенных мер, обеспечивших ускоренную информатизацию библиотечных процессов и как следствие – эффективность библиотечного обслуживания, можно назвать следующие программы: «Государственная программа возрождения и развития села на 2005–2010 гг.», «Государственная программа устойчивого развития сельских территорий на 2011–2015 гг.», «Культура Беларуси на 2011–2015 гг.».

Формированию позитивного имиджа библиотек Пружанской системы на протяжении последних лет способствует планомерная деятельность по внедрению в практику новых, креативных форм наглядной и массовой работы, по преобразованию интерьеров библиотек. Шаги библиотекарей в этом направлении иногда можно сравнить с первыми шагами маленького человека, который только что начал ходить – действия пока ещё не совсем уверенные, хаотичные, совершаемые интуитивно. Поэтому в каждой библиотеке принимаются либо свои нетрадиционные решения, либо заимствованные из опыта работы коллег. При этом, с учётом личных способностей (литературных, педагогических, научных, режиссёрских, актёрских и т. д.), творческий библиотекарь выбирает свою стезю и наиболее полно раскрывается в определённом виде деятельности: библиографическом, культурно-досуговом, индивидуальном

или групповом общении. Чтобы узнать, какие же новшества внедряются, предлагаю совершить заочное путешествие по публичным библиотекам Пружанской РЦБС.

Будущие преобразования библиотеки начали с дизайна, учитывая, что со вкусом обустроенный интерьер позитивно влияет на посетителей и повышает работоспособность библиотекаря. Созидательный элемент в этот процесс должен был внести каждый специалист. Так, в районной детской библиотеке оформлен «Таямнічы куфэрак»; в Ружанской детской библиотеке читателей встречают сказочные герои: Колобок, Чебурашка, Мишка с цитатами о роли книги и чтения в жизни ребёнка; а в городском филиале № 5 приветствуют читателей Буратино и Белочка. Чтобы ближе познакомить молодое поколение с производством, применением в промышленности и лечебными свойствами «северного золота», в Оранчицкой СБ оформлен «Куточак лёну». Холл Клепачской СБ украшает экологический уголок.

Учитывая, что 80 % информации человек воспринимает визуально, большое внимание уделяется раскрытию библиотечного фонда с помощью разнообразных тематических полок: «З рамяством дружыць – у жыцці не тужыць», «Фарбы і гукі прыроды», «Свае сэрцы аддалі спорту», «Свет дзіцячага пазнання», «Урокі роднага слова», «На смачны кусочак – знойдзецца раточак» и др. Новизной подачи материала, серьёзным подходом и творчеством отличаются многие книжно-иллюстративные выставки. Например, творчество Юзефа Крашевского «Зямелькі любай патрыёт» в ЦРБ было представлено в виде ступенчатой пирамиды, а на выставке-икебана «Непрыручаная птушка Яўгенія» библиотекарь Оранчицкой СБ Г. И. Черепенко продемонстрировала стихи Е. Янищиц в виде букета-ассоциации. У авторской выставки мульти-пульти-мания «Мы из книг пришли на экран» библиотекаря О. В. Фасевич в Шерешевской ГпБ работает литературное фотоателье, где каждый желающий может представить себя летающим Карлсоном. Традиционными стали фотовыставки и фотостенды «Імгненні жыцця: справаздача аб рабоце бібліятэкі за год», «Мечтатели и фантазёры», «Букет лепшых чытачоў», «Пойман за чтением» и другие. Применяются также такие формы как: выставка-диалог, выставка-реквием, выставка-рейтинг, выставка-кроссворд, выставка-глобус, книжный фуршет и др.

К организации библиотечного пространства всё чаще привлекаются способные и талантливые читатели. Например, народный мастер Республики Беларусь М. Кулецкая оформила в районной детской библиотеке яркие, красочные стенды «Запрашаем у бібліятэку», «Хачу сказаць», художественные композиции «Выбірай і чытай», «Просьба кнігі». Ружанский художник, мастер вытинанки Ю. Малышевский подарил несколько картин детской библиотеке, а мастер по современной художественной росписи Л. Андросова – витражное зеркало Новозасимовичской СБ. Чтобы создать новогоднюю атмосферу, библиотекарь Мокровской СБ Н. Г. Павленко предложила своим читателям конкурс «Прыбяры шыкоўна елку» с условием, чтобы игрушки были сделаны своими руками. И вот в первый день нового года библиотечная красавица нарядилась в яркую одежду и надолго создала праздник не только читателям, но и сельским кудесницам. Читательское мастерство представлено на выставках и в других библиотеках: С. Швед «Моё увлечение» – в Клепачской, А. Шульги «Рукам работа – душе радость» – в Слонимцовской, «Наши руки не для скуки» – в Полонской, «Рукотворная краса» – в Рудницкой СБ.

Фантазия библиотекарей особенно проявляется при выборе форм библиотечных мероприятий. Кроме традиционных, внедряются и новые: информационный укол, правовой ликбез, экологический эрудицион, фольклорный луч, литературно-музыкальный полилог, поэтический калейдоскоп, литературный сундучок, тренинг, интерактивная игра, робинзонада, урок-размышление и другие. Адаптированы телевизионные передачи: «КВН», «Угадай мелодию», «Умники и умницы», «Зов джунглей», «Хит-парад», «Ток-шоу», «Брейн-ринг». Цель всех мероприятий – развитие и стимулирование читательской активности жителей разных возрастов нашего региона, повышение престижа библиотечной профессии.

Естественно, нет смысла характеризовать все проводимые мероприятия, я остановлюсь лишь на некоторых, наиболее интересных и запомнившимся как читателям, так и библиотекарям.

Как заинтересовать книгой юного читателя, чтобы затем чтение стало необходимостью и приятным занятием на протяжении всей жизни? Такая проблема остро стоит во всех библиотеках мира и каждая решает её по-своему. Есть интересные находки и в нашей ЦБС. Например, героем бенефиса «Есть у нас такой читатель» в Клепачской СБ стала ученица 4 кл. В. Пугач, которая успевает не только много читать, но и участвует в художественной самодеятельности, занимает призовые места на школьных олимпиадах. Эта встреча имела положительный результат – в библиотеке увеличилось количество посетителей.

Приобщая к чтению жителей агрогородка «Хорева», библиотекарь Г. И. Черник традиционно проводит акции «День мужчин в библиотеке», «День женщин в библиотеке». В эти дни читателям бесплатно выдаются книги из коммерческого фонда, разыгрывается библиотечная лотерея, раздаются кулинарные рецепты, проводятся обзоры литературных новинок (впервые такие дни были апробированы в ЦРБ).

Стимулируют читательскую активность акции «С новым годом чтения!», «День добрых сюрпризов», вечера чествования лучших читателей, конкурсы «Лето и книга», «Самый читающий класс».

Интересная форма поощрения юных читателей придумана библиотекарем Мокровской СБ. В сентябре самые активные участники программы летнего чтения совершают поездку в г. Пружаны, где посещают ЦРБ, РДБ, музей «Пружанскі палацык». Автотранспорт выделяет местное хозяйство ОАО «Журавлиное».

В прошлом году впервые для городских ребятишек Пружан организовывалась акция «Читают все». На площадке около районной детской библиотеки был обустроен импровизированный читальный зал. Целую неделю библиотекари рекламировали самые интересные книги, журналы, раздавали информационные закладки «Приглашаем в библиотеку», «Выписываем для вас», проводили беспроигрышную лотерею, фотосессию с литературными героями.

Ряд проводимых мероприятий направлен на привлечение родителей к проблеме чтения детей. Среди них: вечера семейного отдыха, шоу-соревнования и конкурсы «Семья и книга – читаем вместе», «Самая читающая семья», «Книги нашего детства», беседы-советы «Зачем нужны книги в раннем возрасте?», «Что читать детям?», «Как вырастить талантливого читателя?». Необычным стал «Мамин день в библиотеке» в Клепачской СБ. Программа праздничного дня состояла из обзора литературы «Радостное чтение», выступления психолога Т. А. Лапуки на тему «Воспитание современных детей» и игровой программы. Мамы с удовольствием участвовали в конкурсах, играх, делились впечатлениями о прочитанных в детстве книгах. В конце мероприятия каждому участнику библиотекари подарили памятку «Как привить ребёнку любовь к чтению».

В наш век глобализации, когда стираются национальные различия, очень важно вовлечь нынешнее поколение не только в чудесный мир книг, но и приобщить к культуре, научить любить свой край и гордиться его историей. Популяризуют историко-культурное наследие белорусов фольклорные вечера, инсценированные беседы, часы домашней энциклопедии, праздники белорусской кухни, мастер-классы: «Жыццё і побыт беларусаў», «У вадзяным віры век вякуюць жыхары», «Спадчына нашых бабуль і дзядуль», «Беларускі ручнік», «Вясковая печ – цуд ды і толькі», «Наш смак», «Мы заўем вянкі ды на ўсе святкі», «Танцы нашай мясцовасці».

Значительными событиями для сельчан стали циклы мероприятий краеведческой направленности. Вот некоторые из них. Клепачской СБ был организован цикл краеведческих встреч «Да бабулі ў госці», во время которых подростки посетили заслуженных работниц хозяйства. Из уст бабушек дети узнали о их жизни в далёкие 40–80-е гг. XX ст., о народных

поверьях, играх, поговорках, приметах; полакомились блюдами народной белорусской кухни. Цикл «Путешествие в прошлое» состоялся в Мокровской СБ. Во время исторической реверсии «Пионерский костёр» в рамках цикла ребята пекли картошку и пели пионерские песни, а взрослые делились воспоминаниями о пионерских слётах, зарницах. Познавательным был и исторический пассаж «О чём могут рассказать старые фотографии». Вокруг фотоснимков 50–80-х гг. XX в. витал дух Мнемозины. Молодёжь не только с интересом изучала чёрно-белые фотографии, но внимательно слушала рассказы взрослых: о поездке передовиков сельского хозяйства в Ленинград, Киев, Хатынь; о выступлениях художественной самодеятельности; о деятельности комсомольской и пионерской организаций школы и др. История и современность перекликались и во время электронных презентаций агрогородков. Например, на многолюдном мероприятии «Агрогородок "Колозубский": вчера, сегодня, завтра» (Колозубская СБ) почти каждый из присутствующих заново переживал «былое», чувствовал «сегодняшнее», мечтал о будущем. По желанию жителей электронная презентация была показана трижды.

На Пружанщине живёт немало одарённых людей: одни известны за пределами района, других знают только родные и друзья. Поэтому многие библиотекари стремятся познакомить жителей с их творчеством. Так, незабываемыми для населения деревень Линово, Оранчицы, Великое Село, Мокрое стали встречи с народным мастером Беларуси М. Кулецкой. На занятиях мастер-класса разговор шёл о народных ремёслах, традициях, а ещё посетители учились делать домашний оберег – соломенную птицу. В Ружанской ДБ мастер-класс по выцинанке провёл Ю. Малышевский, а Ружанская ГпБ пригласила жителей посёлка на вечер-встречу «Таланты живут в посёлке», где выступили любители гитарной музыки и молодой художник М. Прокопеня.

Наши талантливые земляки не только сохраняют традиционные народные ремёсла, но и осваивают новые. В частности, в Новозасимовичской СБ состоялась выставка-презентация художественной росписи по стеклу и витражей семьи Андросовых «Душа подсказала, а руки сделали». Хозяйке семьи, художнице Л. Андросовой, было чем поделиться с многочисленными посетителями выставки, т. к. она училась мастерству современного витража по немецкой технологии в Москве.

Приятно отметить, что на нашей земле подрастают одарённые дети, и свои творческие задатки они смогли продемонстрировать на встрече под названием «Я – талант» в РДБ: пели, читали свои стихи, играли на музыкальных инструментах, а ученики из СОШ № 1 показали выступление команды КВН.

Впитать с детства любовь к отчему краю призваны мероприятия патриотической тематики. Среди них: литературный проект «В сердцах и книгах – память о войне» (РДБ), уроки отечествоведения «Я – грамадзянін Рэспублікі Беларусь», «Любы край Беларуссю завецца», исторический экскурс «Судьбы в пламени войны». Из инновационных форм были внедрены в практику: акция «День белых журавлей» (ЦРБ, Рудницкая СБ, Полонская СБК), неделя патриотизма (Клепачская СБ). Возвышенно и эмоционально прошёл флэшмоб «Я Беларусь» в Мокровской СБ. Во время звучания песни на слова Я. Купалы «Молитва» дети образовали «сердце» (как символ любви к Родине), внутри которого мальчик и девочка в национальных костюмах представляли образ Беларуси. В Рудницкой СБ положительный резонанс получила презентация фотовыставки «Служу Отечеству», посвящённая местным парням – воинам срочной службы. Выставка состояла из следующих разделов: «Клянёмся рыцарями быть» (отражено детство), «Каждый парень – воин бравый» (отзывы на ребят из воинских частей), «Дом, в котором ждут солдата», «Армейская молодёжь – веселее её не найдешь». Кроме рассказа о солдатских буднях, были зачитаны благодарственные письма от командования, что стало приятным сюрпризом для их родителей. В честь родителей и их

детей-солдат звучали музыкальные номера. В конце мероприятия выступил майор запаса М. С. Чернуха.

Не один год занимаются библиотекари воспитательной деятельностью по профилактике негативных социальных явлений, которые распространяются в молодёжном окружении, и работой по популяризации здорового образа жизни. С этой целью проводятся информационные акции «Беларусь против табака», «Стоп Спайс», беседы-размышления «Ошибки подросткового возраста», «Быть крутым или здоровым?», «Модно и красиво – не всегда здорово», интерактивные игры «Человек и его пороки», «Охрана жизни и здоровья», театрализованные постановки «Слушается дело о сигарете», «Я здоровье берегу, сам себе я помогу». Библиотекари Мокровской и Оранчицкой СБ провели акцию «Забей на табак и алкоголь». Всем желающим предлагалось «забить» молотком вредную привычку и выбрать ей альтернативу.

Аншлаги собирали нетрадиционные досуговые мероприятия библиотек: вечера «Как молоды мы были», «При свечах и с любовью»; библиотечные посиделки «Забавы, шутки, песни, прибаутки», «Мы за чаем не скучаем»; обмен мыслями «Эликсир молодости»; день вкуса «Ода капусте», «Волшебница тыква»; путешествие гурмана «Кулинарные традиции зарубежных стран».

В один из летних дней библиотекарь Рудницкой СБ совместно с ДК провели для взрослого населения День рыбака «С удочкой на озеро». Любители рыбалки встретились на озере, чтобы не только порыбачить, но и поучаствовать в тематических конкурсах: сложить «словарь рыболова», спеть рыбацкие песни, рассказать тост и др. В честь хорошего улова для всех была приготовлена уха.

А для детворы в Линовской СБ был организован праздник «Кошкин бал». Главными участниками мероприятия стали домашние любимцы, для которых библиотекарь Е. Н. Антончик приготовила вкусные конкурсы и призы. Для читателей была организована выставка «Весёлая котовасия».

В стенах библиотеки своё 90-летие отметила читательница с большим стажем и к тому же бывший библиотекарь Комлищенской СБ (теперь Новосёлковская СБ) Е. Н. Климашевич. На вечер «Мои воспоминания» собрались все родные и друзья юбиляра.

Конкурс среди односельчан на лучшее украшение подворий проведён в Клепачской СБ. Фотографии лучших из них были выставлены в библиотеке на фотовыставке «Ай ды дворык, на здзіўленне!», а победители получили подарки от администрации ОАО «Журавлиное».

Многие библиотечные мероприятия проводятся совместно с представителями сельских и поселковых исполкомов, православных церквей, народного образования, здравоохранения, органов внутренних дел. Например, первое мероприятие акции «Взрослые читают детям» в Шерешевской ГПБ провёл председатель поссовета Д. В. Чайковский. Дмитрий Владимирович прочитал сказку Е. Масло «Будзільнік», затем вместе с ребятами обсудил тему «Мой режим дня». Постоянным участником заседаний клуба «Женсовет», действующим при Рудницкой СБ, является председатель Мокровского сельисполкома С. Н. Хоновец.

Рассказать обо всех инновациях, получивших прописку в библиотеках нашей системы, в рамках данной статьи невозможно. Но получить информацию о нашей деятельности сегодня возможно в любом варианте: виртуально и реально. Повышению информированности общества о достижениях библиотек, их роли в обществе способствуют материалы, опубликованные в СМИ. С каждым годом растёт их количество. Ежегодно, начиная с 2007 г., о работе ЦРБ, РДБ, библиотек района издаются информационно-рекламные издания: «Мы працуем для вас», «Справы бібліятэчныя», «Дзеці. Кніга. Бібліятэка». С ними знакомятся не только читатели, но и районные руководители. С 2012 г. мы находимся в компьютерной сети. Наши электронные документы представлены на сайте bibl.by.

Читайте, изучайте и решайте, есть ли будущее у библиотек.

«ПРЕВРАТИТЬ ИСКРУ В ПЛАМЯ ОГНЯ»... ИЛИ ЕЩЁ РАЗ О ТОМ, КАКИЕ МЕРОПРИЯТИЯ НУЖНЫ СОВРЕМЕННОМУ ЧИТАТЕЛЮ

Н. К. ШАБУНЯ,
гл. библиотекарь отдела библиотечного маркетинга
Пружанской ЦРБ им. М. Засима

Вечера духовной поэзии. Насколько современна, актуальна и эффективна эта форма библиотечных мероприятий сегодня? Среди читателей, да и библиотекарей, бытует мнение, что это вряд ли может заинтересовать современного человека. Необходимо что-то другое, в духе нашего времени, ибо современного читателя очень трудно чем-либо удивить. Но удивляем... Сегодня профессиональная пресса предлагает неимоверно широкий перечень таких «современных» форм, часто далёких от целей и возможностей библиотечной деятельности. Да, форма важна при подаче материала. Но ещё более важно, на мой взгляд, качество содержания и подготовки. В библиотечном деле так много талантливых и творческих личностей, преданных выбранной профессии. И во многом в наших силах сформировать общественное мнение на благо читателя, которого мы стали терять в век компьютерных технологий.

Как сегодня предотвратить безудержное нарастание агрессии в нашем обществе? Мы уверены: только через духовное воспитание! Необходимо собрать все силы и возродить духовность, научиться жить по её нравственным законам. Надо помнить и хранить духовное наследие и созидать на этом фундаменте культуры и веры только чистое, светлое и истинно духовное. Отрадно, что объединение усилий всех заинтересованных организаций, особенно **библиотек и православной церкви**, позволило библиотекам Пружанской РЦБС выйти на новый, более масштабный формат мероприятий, добиться ощутимых результатов. Примеры тому – циклы мероприятий в рамках разработанной и реализованной библиотечной программы «Духовность. Нравственность. Личность».

Один из них – это **цикл вечеров духовной поэзии и песнопений «Огонь негасимый»**, включающий мероприятия, которые читатели называют «лекарством для души». Фонды библиотек системы сегодня активно пополняются изданиями православной тематики, и мы стремимся донести их до душ и сердец наших читателей, зажечь в них искру добра. Из маленькой искры возгорается пламя, поэтому название цикла символично. Но огонь требует регулярной подпитки и отсутствия дождя. Многие из коллег считают, что самые супермодные массовые мероприятия в библиотеке никак не могут повлиять на основные показатели: число читателей, посещений, книговыдач – которые с нас по-прежнему требуют в первую очередь. Возможно, по большому счёту это так. Но сегодня есть необходимость переходить на новые формы взаимодействия с пользователями, в надежде на изменение системы критериев оценки нашей рабо-

ты в сторону качества, а не количества. Хочется верить, что на государственном уровне это будет сделано в недалёком будущем, а пока качество должно стать отличительной чертой и главной движущей силой наших мероприятий. Мой многолетний опыт в их организации позволяет судить о том, что мероприятия, подготовленные на должном уровне творческими людьми, всегда были и будут интересны широкой читательской аудитории и что за ними непременно следует интерес к чтению. Хочу заметить, что в реализации рассматриваемого проекта я ощущаю большое удовлетворение от сделанного, от впервые открытого. И польза от подобных мероприятий несомненна. Достаточно привести примеры только некоторых, чтобы понять: такие мероприятия людям просто необходимы!

Воспринять сердцем православную культуру, ощутить стремление к гармонии, красоте и совершенству помогают нашим читателям различные библиотечные мероприятия, которые проводятся в рамках литературной гостиной «Сустрэча» центральной районной библиотеки им. М. Засима. Чтобы добиться успеха в продвижении духовной поэзии к широкому кругу читателей, пришлось немало потрудиться как в плане отбора материала и подготовки сценариев, так и в плане рекламы. Впервые в 2001 г., когда библиотеки ещё не осмеливались самостоятельно активно браться за тему духовного просвещения, в качестве мероприятия для широкого круга читателей в рамках литературной гостиной мы предложили **вечер-представление стихов и духовных песнопений иеромонаха Романа «Святая Вечность – Богооткровенье...»**.

Многочисленным активным читателям были разосланы приглашения: *«Дорогой друг! В светлые дни Воскресения Христова приглашаем Вас на вечер-представление стихов и духовных песнопений иеромонаха Романа. Сегодня их знает и слушает весь мир. А Вы? Ждём Вас...»*. Здесь же поместили глубокие по смыслу строки его поэзии, чтобы приглашённые получили о ней первое представление:

«Я учился мужеству не у людей.
Я учился мужеству у лошадей.
Знаете, таких задрипанных клячонок!
Им хребты ломают каждый день,
Раздирают губы каждый день,
а они храпят лишь обречённо,
Но идут навстречу борозде!»

В местной газете «Районные будни» поместили объявление с приглашением на вечер всех желающих: *«Приходите – и вы узнаете о необычном человеке, песни и стихи которого сегодня знают и слушают во всём мире»*.

Мы не ошиблись в выборе темы данного мероприятия: зал гостиной был заполнен. На вечере прозвучали 38 произведений иеромонаха Романа: 20 стихов из сборника «Внимая Божьему веленью» (Минск, 1997) представили сотрудники ЦРБ, остальные стихи и песнопения в исполнении автора звучали в записи. Восторженными и взволнованными были отзывы присутствующих о мероприятии, которое назвали «глотком чистой родниковой воды». Через три года это мероприятие вновь нашло дорогу к читателям. Его пожелали посетить участники отчётной конференции районного совета женщин. Повествование о неординарном человеке и его творчестве взволновало присутствующих.

Своё продолжение имел и **вечер-открытие духовной поэзии «Огонь негасимый»**. Впервые он был подготовлен и проведён в рамках гостиной для студентов агротехнического колледжа в 2003 г. Ребята заново открыли для себя давно написанные произведения классиков, которые надолго были вычеркнуты из нашей культурно-духовной жизни. Впервые юноши и девушки познакомились с произведениями неизвестных им авторов: Е. Кузьминой-Карава-

вой, А. Солодовникова, иеромонаха Романа. Молодёжь не осталась равнодушной ни к стихам, ни к судьбе тех, кем они написаны.

Спустя почти 10 лет мы решили вынести это мероприятие на суд взрослой аудитории, в частности людей пожилого возраста. По просьбе городского совета ветеранов вечер был проведён в большой православный праздник Благовещения на сцене городского дворца культуры. Мы были приятно удивлены. Пожилые люди, как и молодёжь, восторженно и чувственно восприняли мероприятие, в котором участвовали священник собора Александра Невского Георгий Орабей и ансамбль духовной песни «Амофор». Свидетельство этому – статья-отзыв в районной газете, написанная благодарными зрителями. Она, как нельзя лучше, характеризует глубокое содержание состоявшейся встречи: *«...обязательно посещайте подобные мероприятия. Они не просто полезны, а, как целительный бальзам, необходимы нашей душе»*.

На протяжении 3-х последних лет стало доброй традицией проведение таких вечеров в дни православного христианского поста, когда душа особенно нуждается в духовной пище. И это себя оправдало! Количество присутствующих на них постоянно растёт, и потому их проведение вышло за рамки зала нашей гостиной, не способного вместить всех желающих. Уже в который раз вечера проводятся в зале городского дворца культуры, расположенного недалеко от Собора Александра Невского. После службы в храме многие прихожане и настоятель храма Михаил Носко (или клирик Георгий Орабей) с желанием идут на мероприятия, считая их логическим продолжением воскресного богослужения. Ведь хотя встречи и посвящены одной теме, но каждая из них имеет новую эмоционально-художественную окраску. Эмоциональность восприятия поэзии усиливают духовные песнопения. Выступление ансамбля духовной песни «Амофор» стало неотъемлемым элементом программы духовно-поэтических вечеров. Каждый из таких вечеров завершается беседой-проповедью священника.

Тот факт, что фонд центральной районной библиотеки в последнее время пополнился тремя новыми сборниками поэзии иеромонаха Романа, побудил организаторов к подготовке следующей духовной встречи. В дни рождественского поста (16 декабря 2012 г.) по просьбе городского совета ветеранов состоялась **духовная встреча под названием «Дар любви благодатной»** с участием благочинного православных храмов Пружанского округа Михаила Носко. И вновь самым значимым моментом стала презентация новых сборников поэзии иеромонаха Романа (всего их в библиотеке более 20). Проникновенное чтение стихов сотрудниками ЦРБ, слайд-презентация, звучание духовных песнопений в видеозаписи, беседа-проповедь отца Михаила «Для себя и для всех» – всё это имело большое эмоциональное воздействие, и встреча вызвала восторженные отзывы аудитории с пожеланием организации подобных мероприятий в дальнейшем.

Ещё одна **духовная встреча под названием «Спасти сердца можно только любовью»** прошла накануне великого праздника Пасхи. Основными литературными источниками для презентации стали издания из фонда центральной районной библиотеки – **сборники духовной поэзии «Пред всеми душа виновата» иеромонаха Романа, «Пред дверью вечности», «С креста не сходят – с него снимают»**. Праздничную торжественную атмосферу, как всегда, смогли создать участники ансамбля духовной песни «Амофор». И, как обычно, стала потребностью беседа-проповедь отца Михаила, а в прессе читатели вновь тепло отозвались о мероприятии: *«...Такие встречи очищают наши души, помогают пополнить нравственный запас, ещё больше задуматься над вечными ценностями жизни»*.

Очередным мероприятием данного цикла стал **духовно-поэтический вечер «В душе своей зажгите свечи»**. Он состоялся в дни рождественского поста (22 декабря 2013 г.). На этот раз многие впервые открыли для себя новое в духовном мире имя иерея Даниила Сысоева – настоятеля храма святых апостолов Петра и Павла в подмосковном посёлке Ясенево,

миссионера, принявшего мученическую смерть за веру. Его книга **«Уроки святости»** стала основой вечера. Гармонично влились в общую канву мероприятия стихи духовной тематики, видеоклипы, фрагменты документального фильма о Данииле Сысоеве «Я иду домой», слайды и духовные песнопения ансамбля духовной песни «Амофор». По традиции вечер закончился обращением к присутствующим отца Михаила, призвавшего по-христиански встретить светлое Рождество Христово. Учитывая большой воспитательный потенциал этого мероприятия, мы провели его ещё раз, исключительно в молодёжной аудитории, во время рекламной недели в сентябре 2013 г. Уже, правда, в несколько иной интерпретации, с ориентацией на семейные ценности, на понятие о духовном подвиге современного молодого человека. Ведь Даниил Сысоев их современник, ему было всего 35!

Хочется обратить внимание ещё на одно мероприятие, из проведённых в последнее время. Это был **вечер-открытие «Духовные святыни Пружанщины»**. Долго думалось: как же сделать яркой и эмоциональной такую, казалось бы, серьёзную тему? После раздумий выстроилась его «канва»: храмы с их богатой историей и во многом трагической судьбой, история чудотворных икон, духовный подвиг священников и, конечно же, духовно-поэтическая страничка. А далее – это уже ответственность, трудолюбие, творческий полёт мысли сотрудников в сочетании с желанием сделать всё наилучшим образом, чтобы не разочаровать. Как всегда, был тщательный поиск материла, изучение его от «корки до корки». Как много всего открылось! Старые, пожелтевшие страницы местной газеты, начиная с 90-х годов прошлого века, дипломная работа настоятеля одного из местных храмов протоиерея Игоря Мрыхина, видеофильм-путешествие по духовным святыням Пружанщины, материалы местного музея-усадьбы «Пружанскі палацык»... Далее точно по сценарию – поиск и создание с помощью современной чудо-техники видеоряда, слайд-презентации. В итоге материала набралось столько, что казалось невозможным рассказать обо всём в рамках одной встречи. Поэтому, конечно же, пришлось много раз «шлифовать» текст, добиваться его художественной лаконичности и совершенства.

Эмоциональность без стихов: возможно ли это? Может быть, но стихи, как показала практика, всегда усиливают восприятие! Поэтому было принято решение: из двух ведущих одному отводится роль чтеца, декламатора духовных стихов. Стихи звучали на протяжении всего вечера, и даже в сочетании с духовными песнопениями ансамбля «Амофор». Заключительным аккордом мероприятия стала отдельная поэтическая страничка «О христианских заповедях – строкой поэзии», посвящённая Вере и Покаянию. К ведущим на сцене присоединились другие чтецы из зала, наиболее опытные и талантливые сотрудники библиотек города. Их проникновенное чтение наизусть духовных стихов, подобранных с большой тщательностью, делает своё дело. Несмотря на то, что мероприятие длилось уже более полутора часов, в заполненном зале царили тишина и внимание. Действо на сцене завораживало: радовала глаз выставка декоративно-прикладного творчества одной из читательниц центральной районной библиотеки Светланы Нестеровой с сюжетами православной тематики, на экране под мелодичную духовную музыку сменялись одна за другой святыни родного края, звучали прекрасные строки духовной поэзии и песнопений. Разве можно не задуматься, не воспринять, не научиться чувствовать, «не пересмотреть себя»?.. Особенно после беседы-проповеди отца Михаила, благочинного православных храмов Пружанщины, которая стала неотъемлемой частью вечеров. Нас радует то, что благочинный высоко оценивает нашу работу на этом поприще.

Накопив определённый опыт работы в данном направлении, коллектив библиотеки принял участие в литературном конкурсе на лучшее художественное произведение в номинации «Статья духовно-нравственного содержания», организованном газетой «Воскресение». Подведение итогов конкурса состоялось в Доме искусств в Минске, где Пружанская ЦРБ

была награждена Грамотой и библиотечкой книг Патриарха Кирилла. Приятно, но ещё более важно – благодарность посетителей, которые доверяют нашим специалистам, высоко оценивая проводимые духовные встречи и, как правило, выражая слова благодарности в прессе. Ценно и то, что у библиотеки сегодня нет необходимости в «искусственном» поиске аудитории. Реклама в СМИ, стендовая уличная реклама, форма пригласительного билета – этого вполне достаточно.

О нужности этой деятельности говорят и такие примеры: те, кто по каким-то причинам не присутствовали на наших встречах, часто по рекомендации других обращаются с просьбой познакомиться со сценарием проведённого вечера, обсудить данную тему в кругу семьи. К этому ничего нельзя добавить. Разве лишь то, что у нас появилась твёрдая уверенность: именно мероприятия духовно-нравственной тематики являются основой основ нашей работы с различными категориями читателей. Все проведённые мероприятия из **цикла «Огонь негасимый: духовная поэзия»** вызвали живой отклик в сердцах читателей и жителей города, что стало своеобразным вознаграждением для организаторов за проделанный труд. Востребовано – значит современно!

Слова, прозвучавшие в калейдоскопе мероприятий, слова живые и нужные о **Всепобеждающей Христианской Любви**, способны упасть на благодатную почву живых сердец и прорасти чудесными всходами.

«Вы не бойтесь любить, быть друг к другу добрее...
Тот неправ, кто Любовь раздаёт не спеша...
Ведь от скупости чувств наши души стареют,
Просто жить без любви не умеет душа...»

(*Анастасия Ларецкая*)

Нужно только очень постараться, чтобы каждое такое мероприятие стало праздником души и для организаторов, и для присутствующих.

75 ЛЕТ С ЧИТАТЕЛЯМИ И ДЛЯ ЧИТАТЕЛЕЙ: к юбилею Кобринской центральной районной библиотеки

Т. А. ГОЛОВЕЙКО,
зав. отделом библиотечного маркетинга Кобринской ЦРБ

Скоротечное время незаметно отсчитывает годы жизни не только людей, но и учреждений. В сентябре текущего года Кобринская ЦРБ отпразднует своё 75-летие. Согласно устоявшимся канонам в юбилей принято подводить итоги, вспоминать о былом, строить планы на будущее. Начнём с небольшого экскурса в историческое прошлое библиотеки.

Городская библиотека в Кобрине была открыта в сентябре памятного для истории Брестчины 1939 г.

А. М. Мартынов

Первым заведующим, возглавившим библиотеку, был краевед, историк и общественный деятель – Мартынов Алексей Михайлович. Во главе с ним коллектив из 7 человек активно включился в работу по формированию фонда и организации обслуживания читателей. Благодаря их целеустремлённости и упорству постепенно налаживалась работа, и уже к лету 1941 г. книжный фонд библиотеки насчитывал около 14 тыс. экз.

Однако мирная жизнь советских граждан оборвалась с началом Великой Отечественной войны. Оккупационный период республики продолжался в течение трёх лет, очень сложных и тяжёлых для Беларуси. После освобождения белорусских земель от фашистских захватчиков в 1944 г. наряду с другими организациями возобновила свою деятельность и Кобринская городская библиотека.

Надо отметить, что на каждом значимом историческом этапе библиотекой руководили люди, приложившие максимум усилий и профессионализма для её становления. Огромный вклад в развитие библиотечного процесса внесла заведующая библиотекой, а с 1978 г. директор Кобринской РЦБС – Касько Ванда Доминиковна, начавшая трудовую деятельность в 1965 г.

В. Д. Касько

Под её руководством началось и продолжилось интенсивное развитие библиотеки: комплектование и организация книжного фонда, налаживание справочно-библиографической работы, активизация культурно-просветительской и досуговой

деятельности. В те годы приоритетным направлением библиотечной деятельности являлась пропагандистская работа. Библиотекари стремились донести книгу до каждой семьи и привлечь к чтению максимальное количество жителей города и села. С каждым годом наращивались темпы развития библиотеки, что выражалось в увеличении количественных показателей (читатели, книговыдача, посещения), расширении штатной численности и реорганизации структуры библиотеки.

Одним из эпохальных событий 70-х гг. в библиотечной жизни страны и республики стала централизация библиотек, объединившая библиотеки города или района в единую сеть. В 1978 г. была создана Кобринская районная централизованная библиотечная система, в состав которой вошли районная, детская и 60 сельских библиотек. Координирующим и методическим центром для объединённых библиотек стала Кобринская ЦРБ.

Наряду с обозначенными функциями ЦРБ оставалась культурно-пропагандистским центром для общественности района и города. Этот период в истории библиотек Брестчины знаменит активным созданием литературно-пропагандистских (поэтических) групп, несущих в массы лучшие образцы советской литературы и искусства. При Кобринской ЦРБ действовала литературно-поэтическая группа «Ритм», собирающая аншлаги и неоднократно одерживающая победы в районных и областных конкурсах.

За время своего существования библиотека сменила четыре адреса, но самым радостным был переезд в 1980 г. в новое здание по ул. Жукова, где ЦРБ находится и сейчас.

На первом этаже жилого здания разместились: просторный читальный зал, абонемент с открытым доступом к книжному фонду, отдел комплектования и обработки литературы, методико-библиографический отдел.

М. В. Иванова

В 1995 г. эстафету руководства библиотекой и всей Кобринской системой приняла Иванова Мария Васильевна, прошедшая путь от библиотекаря сельской библиотеки до директора РЦБС. Это и сегодня опытный специалист, талантливый организатор, человек с чувством ответственности за судьбу библиотеки и коллектива, с удивительным умением работать с людьми и решать даже самые сложные вопросы. Именно под её руководством в 2009 г. в ЦРБ прошёл ремонт помещений.

Сегодня публичная библиотека в городе с населением около 50 тыс. жителей является одним из самых доступных и посещаемых культурных центров. Ежегодно услугами ЦРБ пользуются около 8 тыс. читателей, которых приветливо встречают и качественно обслуживают высококвалифицированные сотрудники. Для многих горожан библиотека стала любимым местом работы с книгой и информацией, встреч с интересными людьми. Подтверждением этому служат следующие показатели работы: количество посещений – более 50 тыс. раз и количество книговыдач – 138 тыс. экз. литературы. Качественно сформированный универсальный библиотечный фонд по итогам 2013 г. составил 94 тыс. экз. документов (в т. ч. 1 600 электронных изданий) и 120 наименований периодических изданий.

В условиях рыночных отношений сотрудниками ЦРБ проводятся мониторинги востребованности услуг, предоставляемых населению, и изучается спрос на новые виды внебюджетной деятельности. Следует отметить, что введение и оказание 39 видов сервисных услуг положительно сказалось на имидже библиотеки в целом, а также способствовало притоку новых пользователей.

Кобринская центральная районная библиотека является своеобразным центром местного краеведения. Специалистами библиотеки выявляются все материалы, содержащие информацию о Кобрине и Кобринском районе, собираются этнографические, топонимические документы, издания местной типографии, ведётся поиск краеведческих материалов в музеях, архивах, других библиотеках.

Очерки истории сёл, хозяйств, учреждений; статьи об исторических местах и событиях; собрания местных диалектов, поговорок, легенд; информация об обрядах – вот далеко не полный перечень материалов, представленных в краеведческом фонде библиотеки.

Ценный материал по краеведению сосредоточен в тематических папках и папках-досье, активно используемых библиотекарями при выполнении разного рода справок. В настоящее время создано более 70 подобных папок.

Кобринские библиотекари предприняли попытку объединить усилия учреждений образования, культуры и музеев по выявлению, отбору и сохранению краеведческих материалов. В рамках сотрудничества состоялся ряд вечеров-встреч «Ведаць, памятаць, захоўваць». Огромный вклад в развитие регионального краеведения вносят любители-краеведы, работающие в тесной связке с библиотекой.

В целях интеграции информационных и трудовых ресурсов для осуществления качественного и оперативного обслуживания пользователей библиотекарями ведётся плодотворная работа по реализации целевых библиотечных программ: «Бацькаўшчына», «Молодёжь в библиотеке, библиотека для молодёжи», «Ступени профессионального роста». Кроме названных программ, в ЦРБ работают клубы по интересам «Золотые годы» и «Время и ты».

Ежегодно библиотека принимает активное участие в Днях белорусской письменности и печати, организует Недели и Месячники популяризации белорусской литературы и краеведения. Культурно-массовая деятельность Кобринской ЦРБ отличается многогранностью и масштабностью мероприятий, проводимых с учётом возраста и социального статуса пользователей. Библиовечеринка «Ночь в библиотеке»; праздник книги и чтения «Читающий город»; акция под открытым небом «Книги вышли погулять»; фотоконкурс «Пойманы за чтением»; фестиваль библиотечного мастерства «Грани библиотечных дарований»; праздник читательских удовольствий «Чтение для хорошего настроения»; библиофестиваль самых активных читателей «Праздник тех, кто любит книгу»; праздник военно-патриотической книги «Во имя Вас мы празднуем Победу» – вот далеко не полный перечень мероприятий, организованных библиотекой за последнее время. И каждый раз – это массовость, высокое качество и профессионализм.

Сегодняшний день библиотеки – это не только традиционные источники информации, но и электронные документы, базы данных, Интернет. Это возможность поиска нужной информации как из бумажного, так и электронного источника.

Современное техническое оснащение библиотеки включает: 22 компьютера (в т. ч. 2 ноутбука), 14 принтеров, 3 МФУ, 3 ксерокса, 2 мультимедийные системы, 2 цифровых фотоаппарата. Все компьютеры объединены в локальную сеть. Подключён высокоскоростной безлимитный Интернет. В библиотеке есть точка доступа Wi-Fi. Для пользователей со слабым зрением установлен аппаратно-мультимедийный комплекс. Центральная библиотека автоматизирована в полном объёме, т. е. автоматизирован весь путь библиотечного документа – от его обработки до выдачи пользователю.

И всё же степень автоматизации и информатизации определяет не количество компьютеров, а качественно сформированный информационный массив, предоставленный пользователю, как в реальном, так и удалённом доступе.

Электронный каталог – это «сердце» информационной системы, результат ежедневного кропотливого труда сотрудников библиотеки. Сейчас в нём более 98 тыс. библиографических записей.

На базе библиотеки с 2002 г. активно работает Публичный центр правовой информации, обслуживающий ежегодно около 500 пользователей. К услугам читателей, кроме ЭБДПИ – фонд правовой литературы, который насчитывает более 2 000 экз. документов на разных носителях информации.

В библиотеке создаётся полнотекстовая краеведческая база данных «Я тут живу, и этот край мне дорог»; регулярно пополняется историко-краеведческий центр «Край мой – Кобрыншчына»; сформированы полнотекстовые базы сценарных материалов к 70-летию освобождения Беларуси от немецко-фашистских захватчиков «И память о войне нам книги оживляют», «Шануйце дзіва на планеце – святую нашу Беларусь».

В конце 2011 г. создан сайт Кобринской РЦБС, который в 2012 г. прошёл государственную регистрацию. На сайте по адресу www.krcls.by посетители могут получить полную информацию о библиотеке, её ресурсах, новостях библиотечной жизни. Ежедневная работа над наполнением разделов сайта способствовала тому, что количество виртуальных посещений уже превысило 190 тысяч.

Как известно, библиотека – это не просто здание, насыщенное самыми разными книгами, журналами, газетами, электронными ресурсами, а в первую очередь коллектив. От отношения к работе каждого, начиная от директора и заканчивая уборщицей, зависит, будет ли библиотека очагом культуры, местом привлечения людей самых разных возрастов и профессий, настоящим храмом книги.

В разные годы в Кобринской ЦРБ трудились люди, для которых библиотека была родным и тёплым домом, о благополучии и процветании которого они заботились. С особой благодарностью хочется вспомнить Жук Н. В., Краснову М. А., Сидюк Т. Я., Игнатюк В. И. и др.

Поколение нынешних сотрудников – это слаженная команда, готовая искать и осваивать новые формы и методы привлечения пользователей в библиотеку.

Золотым фондом сегодняшней библиотеки можно назвать тех, кто отдал любимому делу не один десяток лет и продолжает трудиться в стенах библиотеки. Это: Иванова М. В. – директор РЦБС; Цветкова Л. В. – зав. отделом обслуживания и информации; Сысоева Л. П. – библиограф ЦРБ; Мартынчик Е. М. – гл. библиотекарь отдела комплектования и обработки литературы; Курачук С. Д. – гл. библиограф отдела обслуживания и информации ЦРБ.

Руководство ЦРБ старается сохранить преемственность поколений, обеспечить оптимальное сочетание с одной стороны – зрелости и опыта, а с другой – молодого задора и творческой инициативы.

В августе 2013 г. в коллектив пришли работать 3 молодых специалиста. Очень хочется надеяться, что новое поколение библиотечных специалистов с присущей ему энергией и целеустремлённостью продолжит дело предшественников.

Если оглянуться на 75-летнюю историю Кобринской ЦРБ, то можно увидеть большую созидательную работу, постоянный творческий поиск, достойные наработки.

Нам хочется верить, что в дальнейшем поступательном развитии библиотеки будут новые достижения, потому что интересных планов на будущее у нас много, и, исходя из сегодняшних реалий, нам видится интеграция информационных ресурсов библиотек Беларуси в общее информационное пространство.

Можно с гордостью отметить, что свой юбилей библиотека встречает достойно и может по праву гордиться как своим прошлым, так и настоящим.

ДНІ ШВЕДСКАЙ І БЕЛАРУСКАЙ ЛІТАРАТУРЫ: ГІСТОРЫЯ І СУЧАСНАСЦЬ

Правядзенне шведска-беларускіх літаратурных Дзён на Беларусі мае ўжо сваю 12-гадовую гісторыю. Задумка ўзнікла калісьці ў арганізатара Дзён М. Сёдэрберг пасля знаёмства з кнігай знакамітага польскага пісьменніка і журналіста Рышарда Капусцінскага «Імперыя». Як вядома, пісьменнік нарадзіўся ў 1932 г. у Пінску. Марыя сама здзейсніла сваю мару: адбылося знаёмства з Рышардам Капусцінскім і разам з ім у 1997 г. яна ўпершыню прыехала ў Беларусь, падарожжа па якой пачалося з Пінска. Не выпадкова пазнаёмілася з такімі ж як яна актывістамі, творчымі і зацікаўленнымі ў культурным жыцці пінчукамі, удзельнікамі культурна-творчай грамадскай арганізацыі «Калегіум»[1].*

Але чаму ўсё ж папулярызацыя беларускай мовы і літаратуры? М. Сёдэрберг адказала на гэтае пытанне так: «Я нарадзілася ў Лапландыі... Прадстаўляю саамскую культуру. Мая мова была страчана. Яна знікла. Саамская мова знікла ў маёй сям'і таму, што шведская дзяржава мела агрэсіўны настрой і забараніла гэтую мову. Сёння толькі 25 чалавек могуць размаўляць на мове маёй мясціны. І, калі я пачула пра трагедыю беларускай мовы, у мяне з'явілася жахлівае пачуццё, што яна можа згубіцца. Таму я вырашыла папулярызаваць беларускую мову на Днях літаратуры»[2].

Вызначыліся самі сабой напрамкі творчай ініцыятывы. У Беларусі М. Сёдэрберг працуе разам з беларускімі і шведскімі літаратарамі, яны займаюцца літаратурнай дзейнасцю: перакладаюць тэксты, ладзяць літаратурныя вечарыны і сустрэчы з творчай моладдзю, падарожнічаюць разам. Дзейнасць М. Сёдэрберг дапамагае беларускім літаратарам сустракацца са сваімі чытачамі. «Мы не можам сказаць, што творы забаронены, але іх немагчыма распаўсюджваць... Мы спрабуем падтрымліваць беларускую мову і пісьменнікаў, якія не маюць аўдыторыі ў сваёй краіне»[3].

На працягу 12 год доўжыцца супрацоўніцтва з сотняй літаратараў, музыкантаў, праводзяцца літаратурныя чытанні са студэнтамі і школьнікамі, а таксама арганізуюцца конкурсы юнацкай паэзіі. Як расказала адна з арганізатараў «Калегіума», каардынатар літаратурных Дзён Н. Аўсіевіч: «За эти годы гостями Дней литературы были известные белорусские деятели культуры: Р. Бородулин, Л. Дранько-Мойсюк, П. Васюченко, историки В. Орлов и Д. Плакс, философ В. Окудович, музыканты В. Шалкевич, З. Войтюшкевич, группа "Серебряная свадьба" – и это не полный список знаменитостей»[4].

Брэсцкая абласная бібліятэка імя М. Горкага далучылася да літаратурных свят у 2011 г. Важнай часткай праграмы сталі конкурсы юнацкай паэзіі, у якіх свае таленты раскрываюць юныя паэты Берасцейшчыны, а пераможца атрымлівае галоўны прыз – падарожжа ў Швецыю і магчымасць пазнаёміцца са сваёй творчасцю аматараў паэзіі далёкага замежжа. У 2013 г. частка мерапрыемстваў Дзён шведска-беларускай літаратуры, а таксама конкурс юнацкай паэзіі адбыліся ў аддзеле літаратуры для дзяцей і моладзі Брэсцкай абласной бібліятэкі імя М. Горкага. Берасцейцы ўбачылі малюнкі юных мастакоў на сюжэты казак А. Ліндгрэн, прадстаўленне лялечнага тэатра з Мінска «Мата Ми», слухалі старажытную беларускую музыку ў выкананні ансамбля камернай музыкі навучэнцаў Пінскай музычнай школы. У бібліятэцы прайшоў таксама фінальны тур «Конкурсу юнацкай паэзіі – 2013». Яго пераможцы пашанцавала ўдзельнічаць у большасці імпрэзаў, якія адбыліся ў Львове праз два тыдні. Туды, у Львоў, былі запрошаны пісьменнікі і музыкі са Швецыі і Беларусі. Арганізатары правялі шэраг сустрэч, літаратурна-музычных вечарын, семінараў і экскурсій.

Геаграфія літаратурных Дзён пашыраецца. У 2014 г. мерапрыемствы адбываліся 16–18 мая ў Вільні, затым працягваліся 21–22 мая ў Брэсце. 21 мая а 16-й гадзіне ў Брэсцкай абласной бібліятэцы імя М. Горкага прайшла сустрэча са шведскімі паэткамі Анітай Якабсан і Сісэль Альмгрэн. Вельмі

1 «Калегіум» : события и люди / под ред. Надежды Авсиевич. – Брест : Альтернатива, 2013. – [29] с.
2 Гапеева, Т. Марыя Сёдэрберг: «Усё, што ты гаворыш, вольнае» / Т. Гапеева // Брестская газета. – 2013. – 24–30 мая (№ 21). – С. 5.
3 Там же.
4 http://media-polesye.by/news/nadezhda-avsievich-dni-belorussko-shvedskoy-literatury-vazhny-dlya-razvitiya-belorusskoy

цікава было паслухаць вершы на шведскай мове, незнаёмай большасці прысутных аматараў паэзіі. Тым не менш, дзякуючы перакладчыцам, гэтыя вершы прагучалі таксама і на беларускай мове. Прадстаўленыя на літаратурнай імпрэзе вершы пазнаёмілі слухачоў з разнастайнай тэматыкай сучаснай шведскай паэзіі.

Падчас перапынку ў электроннай прэзентацыі гледачам былі прадстаўлены малюнкі-ілюстрацыі да кніг А. Ліндгрэн, якія зрабілі юныя мастакі з Брэсцкай вобласці ў 2013 г.

А 18-й гадзіне музычны прадзюсар С. Будкін і паэт-музыка У. Лянкевіч расказалі аб сваіх напрацоўках у паэзіі і рок-музыцы. На экране ажылі кадры хронікі з дзесяткамі гісторыі і культуры Беларусі пад сучасную музыку, а таксама аматары паэзіі пачулі аўтарскія кампазіцыі У. Лянкевіча.

22 мая ўсе аматары сучаснай літаратуры мелі магчымасць сустрэцца з берасцейскай пісьменніцай Наталкай Бабінай, аўтарам вядомага ўжо як на Беларусі, так і за мяжой рамана «Рыбін горад». Наталка паведала шмат цікавага пра сваё жыццё, дала каментарыі да некаторых гісторый з рамана, а таксама падзялілася з прысутнымі сваёй грамадзянскай пазіцыяй. Мадэратарам сустрэчы быў кандыдат філалагічных навук, загадчык кафедры беларускага літаратуразнаўства БрДУ імя А. С. Пушкіна У. Сенькавец.

Пасля літаратурнай сустрэчы адбылося больш цеснае знаёмства з творчасцю М. Сёдэрберг у якасці фатографа, якая паказала гледачам цудоўныя фотаздымкі шведскай Лапландыі, расказала пра гісторыю сваёй зямлі і яе незвычайныя краявіды.

Далей пачаўся фінальны тур конкурсу юнацкай паэзіі, на які былі запрошаны 9 юнакоў і дзяўчат – пераможцаў конкурсу: з 130 дасланых вершаў па адзнаках кампетэнтнага журы іх творы былі лепшыя. Фіналісты выступалі перад членамі журы і публікай, якая сабралася ў зале бібліятэкі. Пасля конкурсу адбылася літаратурная вечарына з удзелам шведскіх і беларускіх паэтаў. Свае вершы прачыталі: шведкі А. Якабсан і С. Альмгрэн, а таксама берасцейскія паэты Я. Дашына, М. Аляксандраў і А. Паплаўскі. Пасля вечарыны члены журы абвясцілі вынікі фінальнага тура конкурсу юнацкай паэзіі і ўзнагародзілі пераможцаў. Усе ўдзельнікі фінальнага тура атрымалі памятныя падарункі. Пераможцай «Конкурсу юнацкай паэзіі – 2014» стала Яўгенія Пракапчук з сярэдняй школы № 3 г. Ганцавічы з вершам «Ціха зёлкамі...». Напрыканцы ўсе жадаючыя маглі зрабіць фотаздымкі з удзельнікамі «Свята шведскай і беларускай літаратуры – 2014».

Да шведска-беларускіх літаратурных Дзён супрацоўнікамі аддзела літаратуры на замежных мовах і аддзела краязнаўчай літаратуры і бібліяграфіі была падрыхтавана выстава «Дні шведскай і беларускай літаратуры – 2014», якая знаёміла прысутных з гісторыяй гэтага літаратурнага свята ў Брэсце.

За тры гады правядзенне шведска-беларускіх дзён у Бібліятэцы стала ўжо добрай традыцыяй. Гледачы і госці атрымалі цікавую інфармацыю пра іх арганізатараў: галоўнага ініцыятара свята – фотамастачку М. Сёдэрберг, грамадскае аб'яднанне «Калегіум», а таксама пра шведскіх і беларускіх літаратараў – удзельнікаў імпрэзы 2014 г.; пазнаёміліся з іх творчасцю ў прадстаўленых на выставе кніжках і зборніках. Таксама была магчымасць скарыстацца цудоўнымі фотаальбомамі пра культуру, гісторыю, прыроду Швецыі, Беларусі, Брэста і Брэсцкай вобласці. На выставе былі і кнігі – падарункі М. Сёдэрберг і «Калегіума», адна з якіх – выдадзеная ў Швецыі анталогія беларускай сучаснай паэзіі.

**Марыя Сёдэрберг – фотамастак, пісьменнік і журналіст. Нарадзілася ў 1959 г. у Лапландыі (Швецыя). Скончыла вышэйшую Сацыяльную школу Стакгольмскага ўніверсітэта ў 1986 г., арганізатар Шведскага саюза «За грамадства без наркотыкаў» (RNS), стваральніца многіх грамадска-культурных ініцыятыў, у тым ліку ініцыятар Дзён шведскай і беларускай літаратуры. У 2007 г. атрымала ўзнагароду Шведскай Акадэміі за папулярызацыю шведскай культуры.*

Т. А. НАЛОБІНА,
заг. аддзела літаратуры на замежных мовах
УК «Абласная бібліятэка імя М. Горкага», г. Брэст

МЫ ВЫРОСЛИ ВМЕСТЕ С КНИГОЙ: Телеханской детской горпоселковой библиотеке – 70

В. Ю. ЛЕОНОВИЧ,
зав. Телеханской горпоселковой детской библиотекой Ивацевичской РЦБС

«Человек не подобен бабочке-однодневке, весело порхающей при солнце, не знающей о том, что было вчера и что сулит завтра. В его судьбе сплетаются в единый узел былое, нынешнее и завтрашнее. Человек – сын своего времени и своей страны, чувство Родины всегда неотделимо от чувства истории»

Осетров, Е. И. Живая Древняя Русь : книга для учащихся / Е. И. Осетров. – 3-е изд., испр. и доп. – М. : Просвещение, 1984. – С. 5.

2014 год – юбилейный для Телеханской детской библиотеки. Нам исполнилось 70 лет. Чтобы во всей полноте увидеть сегодняшние достижения и наметить пути создания будущего – бывает полезно оглянуться назад.

История городского посёлка Телеханы уходит в далёкое прошлое. Существует легенда, что в XIII в., во время нашествия монголов на Русь, здесь, на месте нынешних Телехан, произошла битва между татаро-монгольскими полчищами и белорусско-литовскими княжескими отрядами. В этой битве, согласно легенде, был убит татаро-монгольский хан. На месте его захоронения монголы насыпали курган, известный сейчас под названием «Лысая Гора». И от слов «тело хана» будто и произошло название «Телеханы». Расположился посёлок на западной стороне канала Огинского (Днепровско-Нёманского), в 50 км к северу от Пинска. Сейчас здесь живут примерно 4,5 тыс. человек.

После установления советской власти, согласно решению Телеханского райисполкома, в 1940 г. в посёлке была открыта библиотека. Несмотря на небольшой фонд, библиотека была востребована сельчанами.

В 1941 г. вероломное нападение фашистской Германии приостановило работу библиотеки. За три года варварского нашествия гитлеровские оккупанты проявили неслыханные зверства, нанесли огромный урон сельскому хозяйству, и неузнаваемыми после войны стали Телеханы. На территории не осталось никаких промышленных предприятий, полностью был разграблен колхоз «Серп и молот», так же как и все хозяйства прилегающих деревень. Немцы оставили пепелище, разруху, а на полях – пустыри.

И только в августе 1944 г., после освобождения посёлка, началось восстановление местной промышленности. Возобновила работу горпоселковая библиотека, затем на её базе была

открыта и детская библиотека, расположившаяся в небольшой комнате. Первой заведующей детской библиотекой стала Галина Семёновна Кошек. Первоначально фонд насчитывал 400 экз. литературы, в библиотеке читали около 300 человек. Дальнейшему притоку читателей-детей способствовал и постоянно увеличивающийся книжный фонд. Постепенно библиотека становилась досуговым и образовательным центром для детей. Поэтому вскоре решением местной власти детской библиотеке было выделено отдельное помещение – деревянное здание, состоящее из двух комнат, без книгохранилища, с печным отоплением. В это время в библиотеке работали библиотекари Мария Николаевна Копытич и Надежда Дмитриевна Терновец.

В 1972 г. библиотека в очередной раз переехала, теперь – в помещение кинотеатра «Октябрь» по ул. Ленина. После окончания Могилёвского библиотечного техникума им. А. С. Пушкина библиотеку возглавила молодой специалист Надежда Фоминична Федкович.

В 1988 г. произошло ещё одно важное событие: дети Телехан получили в подарок от администрации городского посёлка новое помещение для детской библиотеки. Располагалось оно по ул. Красных Партизан, в доме № 14. К этому времени библиотечный фонд с учётом периодических изданий составил более 9 тыс. экз. Выросло и количество читателей. С целью привлечения детей к систематическому чтению библиотека оказывала им помощь в освоении учебной программы, проводила разнообразные массовые мероприятия. Радостная детвора гурьбой бежала за новыми книгами. Здесь всегда было уютно, чисто и просторно. Организацию фонда, приближение его к читателям посредством книжных выставок, оформление интерьера и создание комфортных условий для юных читателей, – всё это с энтузиазмом осуществляла в повседневной работе Н. Ф. Федкович. Своей манерой поведения и общения она создавала в библиотеке тёплую домашнюю обстановку, была для детей добрым и умным советчиком, не одному поколению привила любовь к книге. Благодаря настойчивости и творческому подходу этого человека, была оформлена содержательная папка «Летопись народной славы», в которой отражена история посёлка Телеханы Ивацевичского района. Для детей проводились различные мероприятия, обзоры литературы, книжные выставки, викторины, классные часы. Н. Ф. Федкович проработала в детской библиотеке 36 лет, а в 2007 г. ушла на заслуженный отдых. После неё библиотеку возглавила Валентина Юльяновна Леонович.

В 2008 г. Телеханская ГпДБ получила статус библиотеки агрогородка. За это время здесь существенно улучшились условия работы. Библиотека вновь была переведена в более комфортное помещение с большей площадью. С момента создания детской библиотеки – это самое лучшее помещение: тёплое, уютное, светлое. Приобретена новая библиотечная мебель, современное оборудование, компьютерная техника, установлена телефонная связь, существует выход в Интернет. Следует отметить, что использование информационных технологий в деятельности детской библиотеки позволило поднять на более высокий уровень процессы комплектования и обслуживания. В итоге библиотека стала одной из лучших в районе. По итогам 2013 г. обслужено 650 читателей, документный фонд составил более 10 тыс. экз. Библиотека имеет неплохую подписку детских журналов: «Весёлый зоопарк», «Незнайка», «Познайка», «Качели», «Рюкзачишка», «Мишутка», «Лесавік», «Вясёлка» и др. Дети охотно посещают библиотеку.

Увлекательные библиотечные мероприятия способствуют поддержке детского чтения. Интернет и компьютерные технологии открыли перед читателями новые возможности получения информации и новые способы обучения. Посетители библиотеки могут пользоваться электронным каталогом на весь фонд ЦБС.

Таким образом, в юбилейном 2014 г. библиотека предстала перед читателями обновлённой, оснащённой современным оборудованием и наполненной новым содержанием. Сегодня это не только царство книг, но и место, где можно интересно провести свой досуг практически всем категориям пользователей.

За годы существования библиотеки выросло несколько поколений читателей, и сегодня бабушки, которые сами посещали библиотеку много лет назад, ведут на встречу с книгой своих внуков.

Мы стараемся оградить детей от пустого времяпрепровождения, привлекая их к чтению. Работа в этом направлении ведётся уже среди самых маленьких читателей. Во время экскурсий по библиотеке мы знакомим детей с фондом, новыми поступлениями, с детской периодикой.

Не менее важно научить малышей беречь и ценить книгу, ведь в библиотеку приходят разные дети. И основная работа по воспитанию бережного отношения к книге ложится на плечи библиотекарей. Это очень важные моменты, т. к. с них начинается культура поведения, которую надо воспитывать уже с дошкольного возраста. Ежемесячно в библиотеке организуется «Книжкина больница», где дети занимаются ремонтом книг, дарят им новую жизнь. За 2013 г. школьниками было отремонтировано более 100 книг. Уголок детской игрушки «Цацкі майго дзяцінства» и уголок досугового чтения для маленьких читателей – самые посещаемые и красочные зоны библиотеки.

Для детей ежемесячно организуются тематические театрализованные праздники. Юные читатели с удовольствием посещают представления кукольного театра «Теремок». С помощью театральных постановок мы пытаемся установить связь маленького зрителя с книгой и библиотекой, чтобы после просмотра сказки у ребёнка возникло желание познакомиться с книгой. Дети быстро поддаются воздействию кукол, они активно отвечают на вопросы викторины, задаваемые куклами, охотно выполняют их поручения. Постановки сказок организуются как на русском, так и на белорусском языках. Это спектакли по пьесам Н. Захаренко: «Лясныя сваты», «Бабіна навука»; по русским народным сказкам: «Курочка Ряба», «Репка», «Колобок на новый лад» и др.

Мы работаем в тесной связи с детскими учреждениями посёлка, наши массовые мероприятия регулярно посещают учащиеся средней школы и воспитанники двух детских дошкольных учреждений. На библиотечных выставках можно увидеть работы ребят из детского сада «Ручеёк» и Центра детского творчества, с которыми мы поддерживаем тесные контакты. Экология – одно из ведущих направлений деятельности библиотеки, работает клуб по интересам «Берёзка». У ребят нашего клуба родилась идея нетрадиционной выставки, которую оформили на одной из стен в библиотеке. Она представляет собой двухметровое дерево, облик которого изменяется в зависимости от времени года. Для детей организуются экологические уроки, путешествия, циклы эколого-краеведческих занятий: «Зямля, дзе пачаўся твой лёс», «Прыродныя багацці зямлі беларускай». Одной из креативных форм работы стал библиотечный флешмоб «Встречай с любовью стаи птичьи», цель которого – привлечь внимание общественности к проблемам сохранения исчезающих видов птиц.

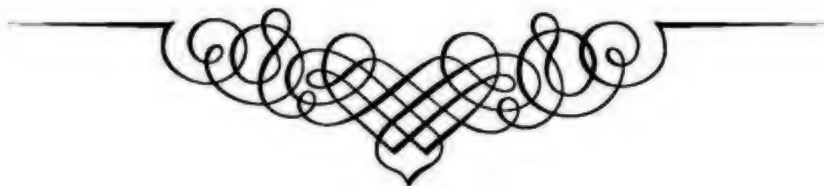
Каждый четверг мы приглашаем детей на библиотечные посиделки «Встретимся в четверг в библиотеке». В этот день дети спешат посетить библиотеку, где они могут поиграть в шашки и компьютерные игры. Большое внимание уделяется индивидуальной работе с читателем: это и консультации при выборе литературы, и помощь в написании рефератов (по школьным предметам). В последние годы у наших читателей резко возрос интерес к духовной литературе, поэтому в библиотеке создан уголок православной литературы «Через православную книгу – к духовности».

Для более качественного обслуживания жителей агрогородка Телеханы библиотекой успешно осваиваются сервисные услуги: ксерокопирование документов, распечатка материалов с любых носителей, предоставление пользователям компьютерного времени, включая выход в Интернет. Каждый ребёнок всегда услышит приветливое слово библиотекаря, получит консультацию при выборе книг.

В наше непростое время детское чтение как никогда нуждается в поддержке, т. к. зачастую ребята предпочитают компьютер и телевизор. Библиотека уделяет значительное внимание работе с семьёй. Традиционным стал День семейного чтения, в рамках которого проходят викторины, конкурсы, различные игры, оформляются книжные выставки: «Любимые книги семьи», «Мы читаем всей семьёй». На таких выставках представляются: художественная и познавательная литература, книги для совместного чтения, предметы творчества, рукоделия родителей и детей.

Историю библиотеки делают люди, преданные своему делу, вместе переживающие радости и горести. К сожалению, немного сведений сохранилось о начальном периоде жизни библиотеки, о её первых работниках. Но можно с уверенностью сказать, что это были энтузиасты своего дела.

Сегодня, используя в работе новые технологии, библиотека продолжает совершенствоваться и развиваться, строит планы на будущее. А будущее в немалой степени зависит от библиотекаря, его энтузиазма и профессионализма, его роли в формировании читательских вкусов пользователей. Перелистывая страницы истории Телеханской ДБ, с уверенностью можно сказать, что книга будет жить вечно, а библиотека останется центром развития детского чтения и отпразднует ещё не одну юбилейную дату.

АВТОРСКИЙ ДУЭТ В БИБЛИОТЕКЕ

14 апреля 2014 г. отдел для детей и юношества областной библиотеки стал площадкой для общения, раздумий, вопросов и ответов на тему: «Современная художественная литература для подростков: состояние, тенденции развития, темы и авторы». Главными гостями и экспертами стали белорусские писатели Андрей Жвалевский и Евгения Пастернак.

Оба названных автора являются популярными белорусскими писателями для возрастной категории «12+». Их творческий дуэт существует с 2002 г. За прошедшее десятилетие эти авторы стали лауреатами и дипломантами престижных литературных премий: «Заветная мечта», «Алые паруса», «Книгуру», «Алиса», «Ясная поляна», «Старт АП», премии им. Крапивина, премии им. Белкина, конкурса им. С. Михалкова и др.

Книги, написанные А. Жвалевским и Е. Пастернак в последние годы («Смерть мертвым душам», «52 февраля», «Я хочу в школу!», «Шекспиру и не снилось», «Время всегда хорошее», «Правдивая история Деда Мороза», «Гимназия № 13», «Здесь вам не причинят никакого вреда» и др.), вызвали небывалый интерес не только у подростков, но и у их родителей, педагогов. Они активно обсуждаются на страницах газет и журналов, в социальных сетях. Авторов приглашают на ТВ и радио, с ними организовывают встречи в крупнейших российских и белорусских библиотеках. Все эти тексты имеются в фонде областной библиотеки и предоставляются пользователям по их запросам.

Намеченную встречу с писателями мы решили провести поочерёдно для двух групп.

Сначала, в первой половине дня, в отделе литературы для детей и юношества собрались ребята, чтобы познакомиться поближе и пообщаться с любимыми писателями. На встречу (по предварительной записи) пришли более 50 читателей в возрасте от 11 до 16 лет из десяти средних школ и гимназий г. Бреста. Все имели возможность задать волнующие их вопросы и поделиться своими впечатлениями либо сомнениями по поводу прочитанных книг.

Вопросы звучали самые разные:

- *Когда вы были в нашем возрасте, любили ли вы читать? Какие книги вы предпочитали?*
- *Привлекаете ли вы своих собственных детей к чтению и как направляете их в этом?*
- *Какую из собственных книг вы считаете наиболее удачной, любимой? И всё-таки, что из написанного вами вы рекомендовали бы ребятам 10–11 лет либо 13–15 лет* ***не пропустить*** *в чтении?*
- *О чём вы думаете писать дальше?*
- *Что вам кажется самым важным в жизни человека в возрасте 12–14 лет?*

В конце встречи ребята имели возможность высказать пожелания, вручить свои подарки гостям, сфотографироваться на память и взять автограф. Общее мнение ребят прозвучало примерно так: ***женская и мужская точки зрения, высказанные вами одновременно, дают такой эффект правды и чего-то настоящего, что привлекают к вам и мальчиков, и девочек. Огромное спасибо за встречу, за диалог, за книги, которые находят так много читателей!***

Во второй половине дня на встречу с А. Жвалевским и Е. Пастернак пришли журналисты, преподаватели вузов, студенты, учителя литературы (белорусской и русской) школ и гимназий, библиотекари и заинтересованные родители.

«Современная литература для детей, в т. ч. современная белорусская русскоязычная детская словесность. Какая она?» – так была сформулирована первая тема для обсуждения. В прозвучавших тезисах отмечалось, что за последние 20 лет полностью изменился общественно-политический и социальный контекст, в котором мы живём, что повлекло за собой изменения и в культурной, и в литературной жизни. Сами дети не изменились. Они так же веселятся, проказничают, ошибаются...

читают либо не читают. ***Изменился мир вокруг них.*** *Он стал сложнее, из него исчезли чёткие и твёрдые нравственные ориентиры. В современных книгах для детей и подростков жизнь вокруг ребёнка рисуется со всей возможной реалистичностью. На страницах детских книг сейчас много персонажей, которых раньше невозможно было вообразить: неустроенные, обременённые кучей проблем взрослые (мамы, папы, одинокие старики и др.). Детям предлагается ко всем этим персонажам относиться с пониманием. Рождение и смерть, вина и наказание, страх, тотальное одиночество в семье и школе, непохожесть людей, наличие инвалидов, тема войны и др. – это всё соответственно темы новой литературы. Её авторы – целая плеяда замечательных, известных и талантливых писателей: С. Седов, С. Махотин, Е. Мурашова, М. Аромштам, в Беларуси это – Л. Рублевская, А. Масло, В. Гапеев, А. Федоренко и др. Их книги выходят в престижных издательствах: «Компас-Гид», «Розовый жираф», «Самокат», «Издательский Дом Мещерякова» и др. В связи с этим возникают* ***два главных вопроса****: первый – нужны ли детям книги серьёзные, неоднозначные, затрагивающие проблемы взрослых? (за этим вопросом стоит рефлексия и ностальгия по советской детской литературе с чёткими нравственными позициями и определениями добра и зла) и второй – как эти книги повлияют на сегодняшних детей? (речь идёт об опасности появления поколения маленьких, не по годам мудрых старичков...). А. Жвалевский и Е. Пастернак высказались за то, что время «чёрно-белой», однозначной литературы ушло, как ушла и вся прошлая действительность. Читать либо не читать современные книги – выбор должны сделать конкретные родители (для младших школьников) и конкретные подростки. Своё мнение о современной литературе высказали Н. М. Гурина, доцент кафедры общего и русского языкознания БрГУ им. А. С. Пушкина и И. С. Боричевская, учитель белорусского языка и литературы СШ № 20.*

Вторая тема для обсуждения «Популярная детская литература: тенденции, темы, авторы» перекликалась с первой, но, в основном, была посвящена творчеству наших гостей.

В детстве А. Пушкина увлекал Мольер. Л. Толстой читал маленькому сыну «Повести Белкина» А. Пушкина. До XVIII в. вообще не существовало понятия детства и детской литературы. Ребёнок считался просто недоразвитым взрослым.

Сегодня многие дети не боятся смерти, любят читать и смотреть о ней, рано узнают о том, откуда берутся дети, вообще очень рано перестают быть маленькими. Некоторые взрослые часто предпочитают мультики, ходят постоянно с плеерами в ушах, носят розовые колготки... Как реагировать? Что читать самим и ребёнку? Очень интересными были мнения студентов 5 курса филологического факультета БрГУ им. А. С. Пушкина: Ни Сяна – на тему «Школа в современном Китае и школа в книге "Я хочу в школу!"» и Демешко Оксаны – «Современная школа в Беларуси и школа у А. Жвалевского и Е. Пастернак». Своими впечатлениями поделилась также наша читательница, мама троих детей, Глазова А., которая рассказала об опыте семейного прочтения книг тандема «Жвалевский-Пастернак».

Последняя обсуждаемая тема называлась «Право детей на чтение и защита их от вредной, опасной информации». Мы хотим получить умных, думающих, умеющих формулировать и аргументировать, рефлексирующих молодых людей к их 17–18 годам. Такие люди получаются из любящих и умеющих читать подростков. В этом смысле от родителя, учителя, библиотекаря зависит многое. В ходе обмена мнениями каждая группа заинтересованных взрослых высказала свою точку зрения.

В результате из всего сказанного можно сделать следующие выводы:

– ***родители*** *часто стремятся оградить своих детей от тяжелой с их точки зрения информации;*

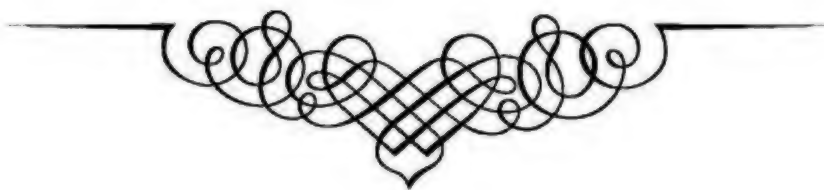
– сами ***дети и подростки*** *хотят иметь право читать то, что им интересно, но не кажется интересным взрослым (либо не читать);*

– ***писатели и издатели*** *часто страдают от некоторых нормативных актов, защищающих детей от вредной и опасной информации;*

– а ***библиотекари*** *часто оказываются просто крайними в ситуации с родителями, выслушивая претензии из разряда: «Как вы могли выдать такое моему ребёнку?».*

В заключение встречи прозвучала мысль, что значение современных дискурсов о тотальном вытеснении слова и буквы цифрой, о нечитающих подростках несколько преувеличено. Да, есть много проблем и с чтением, и с образованием. Однако речь, язык, мышление – это главные признаки человеческого существования. Чтение – это явление такого же масштаба, как и письменность, литература, театр, музыка. Для развития личности ребёнка, его интеллекта и творческих способностей именно чтение художественных текстов остаётся главной технологией по освоению накопленного человечеством опыта. Обилие новых талантливых авторов и созданных ими текстов даёт нам всем надежду и уверенность, что с нашими детьми будет всё в порядке: они вырастут настоящими людьми.

Л. Э. ВЕРЕМЧУК,
зав. отделом литературы для детей и юношества
УК «Областная библиотека им. М. Горького», г. Брест

Юбіляры 2014 г.

*Устроен наш мир очень просто и мудро:
Мрак ночи сменяется солнечным утром,
Затем продолжается днём быстротечным,
За ним с неизбежностью следует вечер...*

*Но возраст земной – не причина для скуки:
И выросли дети, и радуют внуки,
В них всё повторится ещё многократно,
Хоть нет в нашу юность дороги обратной.*

*Живите СЕГОДНЯ и радуйтесь жизни,
В которой немало мгновений счастливых...
Таланты свои, не стыдясь, раскрывайте,
Любите, творите, мечтайте – дерзайте!*

БЕБЕС Валентина Михайловна,
гл. библиотекарь отдела литературы для детей и юношества УК «Областная библиотека им. М. Горького», г. Брест

БИНЬКО Анжелита Исмайловна,
зав. отделом материально-технического обеспечения и хозяйственного обслуживания Барановичской центральной городской библиотеки им. В. Тавлая

БУЙНИЧ Людмила Фёдоровна,
зав. библиотекой-филиалом № 3 им. Я. Купалы Брестской ГЦБС

ГЛАЗКОВА Тамара Васильевна,
зав. общим читальным залом УК «Областная библиотека им. М. Горького», г. Брест

ГОЛОВЕЙКО Татьяна Алексеевна,
зав. отделом библиотечного маркетинга Кобринской центральной районной библиотеки

ГУСИНА *Людмила Иосифовна,*
зав. Логишинской горпоселковой библиотекой Пинской РЦБС

ЖЕДИК *Галина Петровна,*
зав. отделом библиотечного маркетинга
Каменецкой центральной районной библиотеки
им. В. Игнатовского

ЗЕЛЕНЕВСКАЯ *Елена Ивановна,*
зав. сектором читального зала городской библиотеки-филиала № 1
Барановичской ГЦБС

КАМИНЕЦ *Галина Николаевна,*
зав. отделом комплектования, обработки и организации
единого фонда Дрогичинской центральной районной библиотеки

КОСМАЧЁВА *Ирина Александровна,*
зам. директора Брестской ГЦБС

КУЗНЕЦОВА *Тамара Александровна,*
гл. библиотекарь Белоозёрской городской библиотеки
им. Н. Матяш Берёзовской РЦБС

КУРАЧУК *Светлана Дмитриевна,*
гл. библиограф отдела обслуживания и информации
Кобринской центральной районной библиотеки

ЛЕТУНОВА *Тамара Ивановна,*
зав. отделом обслуживания городской детской
библиотеки-филиала № 3 Барановичской ГЦБС

ЛУНДЫШЕВА *Татьяна Михайловна,*
зав. городской детской библиотекой-филиалом № 5
Барановичской ГЦБС

МИНИЧ *Валентина Александровна,*
зам. директора по работе с детским читателем
Ганцевичской РЦБС

МОСЕЙЧУК *Галина Николаевна,*
зав. отделом комплектования, обработки и использования единого книжного фонда Берёзовской центральной районной библиотеки

МОЦЮК *Лилия Михайловна,*
зав. отделом обслуживания и информации Пинской центральной городской библиотеки

ПАШКЕВИЧ *Людмила Степановна,*
зав. отделом абонемента и МБА УК «Областная библиотека им. М. Горького», г. Брест

РАДИОНОВИЧ *Надежда Михайловна,*
директор Лунинецкой РЦБС

РОГАЧУК *Наталья Алексеевна,*
зам. директора по работе с детьми Кобринской РЦБС

СЕРГЕЙЧИК *Лилия Славомировна,*
зам. директора по научной и производственной работе Барановичской ГЦБС

СУПРУНОВИЧ *Наталья Константиновна,*
директор Пружанской РЦБС

ТОМАРЕВА *Ирина Петровна,*
зав. отделом обслуживания и информации Барановичской центральной районной библиотеки

ЧИРИК *Валентина Петровна,*
зав. Брестской городской детской библиотекой им. А. С. Пушкина

ШОЛОМИЦКАЯ *Валентина Андреевна,*
зав. отделом библиотечного маркетинга Пинской центральной городской библиотеки

БИБЛИОТЕКИ-ЮБИЛЯРЫ 2014 г.

75 лет

Барановичская центральная городская библиотека им. В. Тавлая
Дружиловичская сельская библиотека Ивановской РЦБС
Ивановская центральная районная библиотека им. Ф. Панфёрова
Кобринская центральная районная библиотека
Пелищенская сельская библиотека Каменецкой РЦБС

70 лет

Берёзовская центральная районная библиотека
Видомлянская сельская библиотека Каменецкой РЦБС
Войсковская сельская библиотека Каменецкой РЦБС
Дмитровичская сельская библиотека Каменецкой РЦБС
Каменецкая центральная районная библиотека им. В. Игнатовского
Кошевичская сельская библиотека Пинской РЦБС
Лесковичская сельская библиотека Берёзовской РЦБС
Молотковичская сельская библиотека Пинской РЦБС
Новицковичская сельская библиотека Каменецкой РЦБС
Пинская центральная городская библиотека
Речицкая сельская библиотека Каменецкой РЦБС
Телеханская горпоселковая детская библиотека Ивацевичской РЦБС

65 лет

Библиотека-филиал № 1 Брестской ГЦБС
Каменецкая районная детская библиотека
Осовская сельская библиотека Берёзовской РЦБС
Ревятичская сельская библиотека Берёзовской РЦБС
Тышковичская сельская библиотека Ивановской РЦБС
Шилинская сельская библиотека Берёзовской РЦБС

60 лет Ивацевичская районная детская библиотека
Макаровская сельская библиотека Каменецкой РЦБС
Опольская сельская библиотека Ивановской РЦБС
Ходосовская сельская библиотека Каменецкой РЦБС

55 лет Речицкая сельская библиотека Берёзовской РЦБС
Пинковичская сельская библиотека Пинской РЦБС
Подкраичская сельская библиотека Берёзовской РЦБС

50 лет Хомичёвская сельская библиотека Берёзовской РЦБС

45 лет Моревильская сельская библиотека Берёзовской РЦБС

35 лет Библиотека-филиал № 7 «Юность» им. В. Колесника Брестской ГЦБС

30 лет Библиотека-филиал № 5 Пинской ГЦБС

10 лет Детская экологическая библиотека-филиал № 11 Брестской ГЦБС
Специализированная библиотека-филиал № 12 Брестской ГЦБС

НОВЫЯ ПРЫЗНАЧЭННІ

ЛАГОДЗІЧ
Дзіна Анатольеўна,
дырэктар Пінскай ГЦБС

ГУТОРКІНА
Таццяна Рыгораўна,
нам. дырэктара Пружанскай РЦБС

ГАЛАВЕЙКА
Крысціна Мікалаеўна,
нам. дырэктара па рабоце з дзецьмі Жабінкаўскай РЦБС

ПІЛІПЕНКА
Алена Васільеўна,
нам. дырэктара Іванаўскай РЦБС

ВАСІЛЕЧКА
Алёна Мікалаеўна,
заг. сектара інфармацыйных рэсурсаў УК «Абласная бібліятэка імя М. Горкага», г. Брэст

НОВІКАВА
Марына Валянцінаўна,
заг. сектара рэдакцыйна-выдавецкай работы УК «Абласная бібліятэка імя М. Горкага», г. Брэст

ВІНШУЕМ З УЗНАГАРОДАМІ!

Благодарность Министра культуры Республики Беларусь:

- ***Горбачевская Валентина Адамовна,*** *зав. информационно-библиографическим отделом УК «Областная библиотека им. М. Горького», г. Брест*
- ***Пашкевич Людмила Степановна,*** *зав. отделом абонемента и МБА УК «Областная библиотека им. М. Горького», г. Брест*

Почётная грамота главного управления идеологической работы, культуры и по делам молодёжи Брестского облисполкома:

- ***Войтюк Наталья Михайловна,*** *гл. библиотекарь отдела текущих периодических изданий УК «Областная библиотека им. М. Горького», г. Брест*
- ***Гриневич Елена Сергеевна,*** *библиотекарь Ракитнянской сельской библиотеки Лунинецкой РЦБС*
- ***Корган Ирина Николаевна,*** *библиотекарь Малечской сельской библиотеки Берёзовской РЦБС*
- ***Кухоцковолец Александр Иванович,*** *библиотекарь I кат. сектора электронных ресурсов УК «Областная библиотека им. М. Горького», г. Брест*
- ***Ошибкина Светлана Владимировна,*** *библиотекарь I кат. Мирской сельской библиотеки Барановичской РЦБС*
- ***Орловская Татьяна Леонидовна,*** *зам. директора по работе с детьми Ляховичской РЦБС*
- ***Родеюк Виктория Леонидовна,*** *библиотекарь II кат. Свищевской интегрированной сельской библиотеки Каменецкой РЦБС*
- ***Сухопар Владимир Васильевич,*** *гл. библиограф отдела краеведческой литературы и библиографии УК «Областная библиотека им. М. Горького», г. Брест*

Грамота главного управления идеологической работы, культуры и по делам молодёжи Брестского облисполкома:

- ***Макарук Светлана Николаевна,*** *методист I кат. Малоритской центральной районной библиотеки*

Почётный знак Белорусского профсоюза работников культуры

- ***Пилинога Валентина Владимировна,*** *библиотекарь отдела комплектования и обработки Ляховичской центральной районной библиотеки им. Я. Купалы*

Почётная грамота Центрального комитета Белорусского профсоюза работников культуры

- ***Викторенко Ирина Николаевна,*** *библиотекарь I кат. отдела основного книгохранения УК «Областная библиотека им. М. Горького», г. Брест*

Почётная грамота Брестского областного комитета Белорусского профсоюза работников культуры:

- ***Буйнич Людмила Фёдоровна,*** *зав. библиотекой-филиалом № 3 им. Я. Купалы Брестской ГЦБС*
- ***Игнатьева Елена Аркадьевна,*** *зав. библиотекой-филиалом № 7 «Юность» им. В. Колесника Брестской ГЦБС*
- ***Козыра Зинаида Гавриловна,*** *зав. отделом регистрации читателей и контроля УК «Областная библиотека им. М. Горького», г. Брест*
- ***Морочковская Екатерина Леонидовна,*** *библиотекарь Микашевичской городской детской библиотеки Лунинецкой РЦБС*
- ***Радионович Надежда Михайловна,*** *директор Лунинецкой РЦБС*
- ***Радкович Елена Алексеевна,*** *библиотекарь отдела обслуживания 5–11 классов Брестской городской детской библиотеки им. А. С. Пушкина*
- ***Сидорук Галина Петровна,*** *библиотекарь I кат. библиотеки-филиала № 7 «Юность» им. В. Колесника Брестской ГЦБС*

- ***Старун Елена Александровна,*** *зав. сектором читального зала Брестской городской детской библиотеки им. А. С. Пушкина*
- ***Супрунович Наталия Константиновна,*** *директор Пружанской РЦБС*
- ***Чиглинцова Мария Павловна,*** *методист I кат. отдела библиотечного маркетинга Дрогичинской центральной районной библиотеки*

Грамота Брестского областного комитета Белорусского профсоюза работников культуры:

- ***Церкович Елена Евгеньевна,*** *гл. библиотекарь Белоозёрской детской библиотеки Берёзовской РЦБС*
- ***Шоломицкая Валентина Ивановна,*** *зав. отделом обслуживания и информации Ганцевичской центральной районной библиотеки им. В. Проскурова*

Благодарственное письмо Администрации Московского района г. Бреста

- ***Щеновская Татьяна Николаевна,*** *реставратор УК «Областная библиотека им. М. Горького», г. Брест*

ЗМЕСТ

НОВЫ ФАРМАТ

ФОНДЫ. КАЛЕКЦЫІ

МАЙСТАР-КЛАС

СТАРОНКІ ГІСТОРЫІ

ПРЫМІЦЕ НАШЫ ВІНШАВАННІ

Інфармацыйна-аналітычнае выданне

Бібліяпанарама. Выпуск 18

Выпуск БП-18 падрыхтаваны аддзелам бібліятэказнаўства
і сектарам рэдакцыйна-выдавецкай работы
з удзелам дырэкцыі УК «Абласная бібліятэка імя М. Горкага»

Складанне, рэдакцыя *Л. К. Кароль*
Л. І. Рачкоўская
Камп'ютэрная вёрстка, дызайн, *М. В. Новікава*
І. П. Суворава
Адказная за выпуск *Т. П. Данілюк*

На першай старонцы вокладкі:
Francis John Wyburd (British, 1826–1893)
The love tale
http://www.artnet.com/artists/francis-john-wyburd/the-love-tale-MY9RJtVWxBdjlfkBTqpLIA2

Падпісана да друку 26.12.2014 г. Фармат 70х100 1/16
Папера мелаваная. Гарнітура PF Agora Serif Pro. Друк цыфравы.
Ум. друк. арк. 10,46. Ул.-выд. арк. 8,66.
Тыраж 300 экз. Заказ № 4176.

Арыгінал-макет падрыхтаваны ТАА «Паліграфіка»,
пасв. №1/22 ад 16.08.2013,
вул. Стафеева, 21, 224007, г. Брэст,
тэл.: (+375 162) 492679

Надрукавана ТДА «Артлайнсіці», г. Брэст, вул. Карбышава, 74

УК «Абласная бібліятэка імя М. Горкага»,
б-р Касманаўтаў, 48, г. Брэст,
тэл.: (+375 162) 209033
e-mail: brl@tut.by   brestrl@mail.ru

УДК 02
ББК 78.3(4 Бел)

Яўгенія ПРАКАПЧУК

Нарадзілася 1 жніўня 1997 г.

Вучаніца 11 класа СШ № 3 г. Ганцавічы.

Друкавалася на старонках раённай газеты «Савецкае Палессе», у абласных газетах «Заря», «Народная трыбуна», «Брестский курьер», рэспубліканскім часопісе «Маладосць» (двойчы), літаратурным альманаху «Жырандоля».

Пераможца абласнога конкурсу юнацкай паэзіі (2013, 2014 гг.). Месцам правядзення фінальнага тура конкурсу 2014 г., які адбыўся ў межах Дзён шведскай і беларускай літаратуры, стала Брэсцкая абласная бібліятэка імя М. Горкага.

* * *

Ціха зёлкамі, з роснай смугой
Прытулюся да роднае хаты.
Мяне ж лічаць чужой
І завуць крапівой,
А я толькі здзічэлая мята.

Не шкадуюць маіх каранёў,
Кажуць, нібы зямля мной хварэе.
Не скажу злосных слоў,
Хоць мяне гоняць зноў,
Але рукі пячы я не ўмею.

То хай нішчаць і зерне, і цвет,
Покуль мара ўнутры шчэ не б'ецца!
Хай адыйдуць ад бед –
У нязведаны свет
Хоць яны з неапаленым сэрцам...